

Олександр КОТЯШ

СЛОВНИК

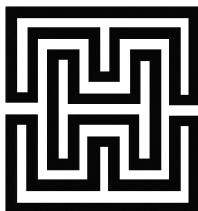
ГОВІРКИ СЕЛА ЗАЛУЖЖЯ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(залужецка балачка, або баймо по-нашому)

УДК 81'282(477.81-22 Залужжя)(038)

К73

*Це видання побачило світ за фінансової підтримки
Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці
з Фонду ім. Івана та Елізабети Хлопецьких*

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
Протокол № 7 від 24.12.2021 року

Укладач – Котяш О. І., викладач української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист відокремленого структурного
підрозділу Ірпінський фаховий коледж НУБіП України

Рецензенти:

Аркушин Г.Л., доктор філологічних наук, професор.
Хом'як І.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови та
літератури Національного університету «Острозька академія», академік АН ВШ
України.

Котяш О.

К73 Словник говірки села Залужжя Дубровицького району Рівненської області. — Житомир :
ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2024. — 224 с., іл.
ISBN 978-617-560-090-0

У словнику представлено типову середньополіську говірку села Залужжя станом на 20-і роки ХХ ст. – ХХІ століття. Достовірний матеріал, фахово опрацьований, лексика пов'язана із традиційною матеріальною і духовною культурою залужан, у додатках подано мікротопоніми, антропоніми і корінні прізвища жителів села.

Праця орієнтована на мовознавців, етнографів, фольклористів, усіх, хто цікавиться народним словом та культурою.

© Олександр Котяш, автор, 2024

ISBN 978-617-560-090-0

© ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», видання, 2024

У пам'ять про мого племінника
Олександра Сергійовича Котяша,
котрий загинув на Донбасі (24.10.2018р.),
захищаючи Україну від російського агресора

У цьому словнику кілька років моєї праці (2014 – 2020рр.). Він є складовою Збірника текстів говірки села Залужжя. Словник ознайомлює читача з лексикою говірки села Залужжя Дубровицького району Рівненської області, яке належить до середньополіського діалекту північного наріччя.

Кожне село унікальне і претендує на дослідження своєї говірки. Оскільки докладно ніхто не вивчав говірку села Залужжя, то я вирішив заповнити цю прогалину в історії нашого села. Маю надію, що ця невелика праця стане одним із достовірних джерел для створення великого Словника середньополіського говору.

Словник укладено уродженцем і жителем села, який є носієм говірки. Матеріали до Словника зібрано методом спостереження і польових досліджень; опрацьовано достовірний діалектний матеріал, який поступово втрачається. Звичайно, не можна сказати, що цей словник містить повністю всі лексеми говірки. Весь час говірка збагачується новими словами; гадаємо, що поки цю працю пишемо, то в мовленні говірконосіїв з'являються нові слова і деякі зникають разом із певними ремеслами чи поняттями.

До реєстру Словника говірки села Залужжя ввійшли слова, стійкі словосполучення, фразеологізми, паремійні одиниці. Це лексика, відома літературній мові (позначена локальними особливостями у вимові, наголошуванні, граматиці або ж має відмінне від літературного значення), та вузько-локальна.

Значення реєстрових одиниць витлумачено літературним відповідником, описово чи за допомогою синонімів; деякі пояснено за допомогою вокабул, які виділено напівжирним шрифтом. Представлено різні тематичні групи лексики.

Ілюстративний матеріал різного обсягу, в основному у вигляді мікротекстів, дає змогу витлумачити вокабули, продемонструвати особливості досліджуваної говірки й водночас пізнати мовно-культурний світ залужан. Урізноманітнюють словник і народні сентенції про морально-етичні правила поведінки мешканців цього села, реалізовані в мовленнєвих формулах.

Словник побудовано за абетковим принципом.

ПОЯСНЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСОВАНОЇ

У СЛОВНИКУ ФОНЕТИЧНОЇ ТРАНСКРИПЦІЇ

В основу запису текстів було використано систему транскрипційних знаків, яка включає знаки, що передають звуки українських говірок, зафіксовані й описані до сьогодні діалектологами.

ГОЛОСНІ звуки передаються такими знаками:

і – голосний переднього ряду високого підняття, нелабіалізований;

і^е – звук, проміжний між і та е, але ближчий до і;

і^и – звук, проміжний між і та и, але ближчий до і;

и^і – звук, проміжний між и та і, але ближчий до и;

и – голосний переднього ряду, нелабіалізований, підняття високе, обнижене;

и^е – звук, проміжний між и та е, але ближчий до и;

е – відкритий голосний переднього ряду, нелабіалізований, підняття середнє, трохи обнижене;

а – задньорядний нелабіалізований голосний низького підняття;

о – лабіалізований голосний заднього ряду середнього підняття;

у – лабіалізований голосний заднього ряду високого підняття.

Зневиразнений, занепадаючий компонент дифтонга позначається відповідною малою літерою, напр.: *оу*, *і^е*, *у^і* і т.д.

ПРИГОЛОСНІ звуки передаються такими знаками:

а) губні – *б*, *п*, *в*, *м*, *ф*, *ў*;

б) передньоязикові – *д*, *т*, *з*, *с*, *ц*, *ж*, *ш*, *з*, *з̣*, *ч*, *н*, *л*, *р*;

в) задньоязикові – *г*, *к*, *х*;

г) фарингальний – *г*;

д) середньоязикові – *й*, *ї*.

Для позначення м'якості та пом'якшення приголосних використовуємо єдиний знак ('). Місце наголосу позначається таким знаком (˘): *му́ха*. Довга вимова приголосних і голосних позначається двокрапкою (*зна́н'а́*).

Більшість приголосних звуків позначається відповідними літерами українського алфавіту. Літера *з* – передньоязиково-зубну дзвінку африкату (*зе́рґало*), *з̣* – передньоязиково-ясенну дзвінку африкату (*з̣м'їл'ї*).

Нероздільна вимова двох слів передається дужкою, що сполучає останню літеру попереднього слова й першу наступного (*так же_ж*).

Довга пауза в кінці фрази передається знаком (//), а коротка пауза в середині фрази між окремими цілісними відрізками мовлення і пауза, що виникла неорганічно, внаслідок перериву мовлення, промовчується й под. – знак (/). З інтонаційних знаків уживаються знаки питання та оклику. Трикрапка після частини слова сигналізує про обрив слова у мовленнєвому потоці, а між словами – про акустичну невиразність слова, неможливість його графічної передачі.

ОСНОВНІ ФОНЕТИЧНІ РИСИ ГОВІРКИ

Фонетична система діалекту поєднує в собі загальні ознаки певної мови. Фонетика належить до тих сторін мови, які змінюються дуже повільно, тому вивчення фонетичної системи тієї чи тієї говірки набуває важливого значення. Фонетична система діалектів часто зберігає в собі чимало мовних явищ, іноді навіть більше, ніж граматична будова чи лексика.

Мова є продуктом тривалого розвитку, отже при вивченні фонетичної системи ми звертаємо увагу саме на процес історичного розвитку її, пам'ятаючи, що зміни в звуковій системі відбуваються не хаотично, а в певній послідовності. У зв'язку з нерівномірним розвитком мови і звукові зміни в різних споріднених мовах відбуваються по-різному, тобто за відповідними внутрішніми законами тієї чи тієї мови, того чи того діалекту. Кожна мова має свої фонетичні закони. Це і є однією з причин нашого підходу до характеристики фонетичної системи говірки села Залужжя: дати опис основних особливостей говірки, виявити специфічні особливості звукової системи говірки, спробувати пояснити процес їх історичного розвитку й функціонування.

Відповідно до даних «Атласу української мови» [АУМ, II], карт говорів української мови та класифікації говірка села Залужжя знаходиться у межах північного наріччя середньополіського говору, за 30 км на північ від кордону з Білоруссю, за 10 км на захід від умовної межі із західнополіськими говірками. Питання повноти досліджуваного матеріалу залишається відкритим, адже населений пункт не потрапив у мережу АУМ, окрім «Атласу будівельної лексики Західного Полісся» Євтушка О.М. [70] (найближчий населений пункт, внесений у реєстр Атласу – Великі Озера під № 68. Це за 20 км на схід від Залужжя. На півночі села Миляч № 64 і Смородськ № 60,

відповідно 20 і 35 км від Залужжя. На південь Берестя № 70 за 20 км від Залужжя), не був охоплений діалектологічними експедиціями (1932, 1977).

Фонетична система села Залужжя характеризується восьмифонемним вокалізмом. Спорадично трапляються $i^i - i^u$ в кінці слова після z -к-х.

Говіріці властиве вживання голосних e й i з давнього ѣ відповідно до секундарного i . У деяких лексемах в ненаголошеній позиції e : *ме'шок*, (з *мѣшокъ*), *пе'сок* (з *пѣсокъ*), *сте'на* (з *стѣна*), в інших – i : *л'іс* (*ліес*), *н'іс'н'а*.

На місці етимологічного o в новоутворених закритих складах під наголосом у досліджуваній говіріці фіксуємо перехід $o \rightarrow u$: *вул*, *стул*, *кун'*, *куш*, *стуї*, *вуз*, *н'ус*.

Вимова звуків $[a]$, $[o]$, $[e]$ виразна і ясна. Чітка вимова звука $[e]$ в досліджуваній говіріці спостерігається на місці давнього $[e]$ в словах *пек'т'і*, *тек'т'і*, (*те'чи*), *рев'т'і*, а також у повноголосних формах: *через*, *пере'ход'іт*, *бере'жок*, *се'редн'і*, *оче'рет*.

Те, що секундарний голосний i не розвинувся з етимологічних o , e , а в інший звук – u – це становить одну з найважливіших фонетичних рис говірки села Залужжя: *стул*, *сул'*, *снуп*, *н'ус*, *т'утка*. Аналогічну зміну довгого o фіксуємо у новому закритому складі перед $[j]$ – *муї*, *стуї*, *гнуї*.

Збережено повноголосся іменників жіночого роду під наголосом у закритому складі: *сто'рун*, *бо'рун*, *до'руг*, *ко'луд*.

o , e перейшли в u в лексемах типу: *бу'дувл'а*, *го'дувл'а*, *зі'мувл'а*, *тор'гувл'а*, *ма'кутра*. Трапляються випадки вживання паралельно й лексеми *ма'к'і'тра*. Це закономірне явище у закритому складі:

і це'лу ва'рил'і і м'н'ал'і і ва'рен'іки пек'л'і с ква'сол'і / та'к'і 'гарни мат'і напе'че / та'ка бл'аха здо'рова була / да ма'к'ітра г'л'ін'ана / так'і'го ма'кутри бу'л'і да мис'ки г'л'ін'ани та'к'і ве'л'іки / даї'миску і ма'кутру тих ва'рен'ікув ол'їїми по'маже. [Котяш М.М.].

$en \rightarrow e \rightarrow a$: *пл'емн'е*, *вимн'е*, *імн'е*, *і'мен'е*. Сполучення *мй* замінено на *мн'*: *мн'асо*, *м'н'ата*, *мн'ак'іна*, *мн'ач*. Заміна звуків *мй* на *мн'* трапляється у більшості мовців різних поколінь. Таку ж тенденцію зафіксовано і в Західнополіських говірках: *мнєсо*, *мнєта*, *мнєкина*, *мнякиш* [Аркушин І].

Асиміляція $[j]$ $zj \rightarrow ж$, $sj \rightarrow ш$ у деяких позиціях не відбулася: *во'з'іт' – во'з'у*, *ко'с'іт' – ко'с'у*, *но'с'іт' – но'с'у*, *про'с'іт' – про'с'у*,

dj не перейшли у $дж$: *во'д'іт' – во'д'у*, *хо'д'іт' – хо'д'у*, *са'д'іт' – са'д'у*; *ро'д'іт' – ро'д'у*.

стй→*ич* спорадично не перейшли: *пус'т'у* (від *пускати*), *мос'т'у* (від *мостити*), *пос'т'у* (від *постити*);

також спорадично не змінилося *здй* → *ждж*: *приїєш'чай*, *'їіз'д'у*, *дрошчи*;

ст', *гт'* не перейшло у *ч* в чистому вигляді, з'являється *й*: *пійч*, *бійч*, *мог'т'і*, *мог'чи*, *берег'т'і*, *пек'т'і*, *сек'т'і*.

У досліджуваній говірці майже завжди стверділий кінцевий [т'] у дієсловах 3-ої особи однини і множини теперішнього часу: *'ход'ім*, *'робит*, *се'д'ім*, *'чис'т'ім*, *'ход'ат*, *'робл'ат*, *се'д'ат*, *'чис'т'ат*.

М'який [д'], [т'], [с'] у дієсловах 3-ої особи однини і множини теперішнього часу в середині слова: *'чис'т'ім*, *'кос'ім*, *'нал'ім*, *'ход'ім*, *'мут'ім*, [й] в кінці прикметників не збережений у закритих складах: *'с'ін'і*, *'жовти*, *зе'л'єни*.

У говірці села Залужжя не виявлено звукосполюки *ли*, а тільки *л'і* у дієсловах, тобто переважають сполуки м'який приголосний + *і* (*ль* – *лі*): *хо'д'ілі*, *ро'бил'і*, *пи'сал'і*, *се'д'іл'і*, *бл'іс'т'ім*, *по'л'їца*. Очевидно, це є залишком давнього *і* й відсутністю конвергенції *і* та *ы*.

У множині давні *гы*, *кы*, *хы* перейшли в *гі*, *кі*, *хі* у називному та знахідному множини субстантивів з основою на кінцевий задньоязиковий та фарингальний приголосний, але не повністю. В одних інформаторів це чітко виражено, в інших – спостерігається *і^и* або *и^і*. Наприклад: *шоб дв'і 'н'ітк' і^и йшло //*, *'ето вже йак 'хочут 'тийі намет'к' і^и* [Котяш К.Р.];

Не відбувається чергування приголосних *с > ш*, *д > дж* у дієсловах першої особи однини: *ко'с'ім' – ко'с'у*, *ме'с'ім' > ме'с'у*, *се'д'ім' – се'д'у*, *хо'д'ім' – хо'д'у*. Проте зафіксовано таке чергування: *воз'ім' > воз'у*.

У деяких словах зберігся давній ненаголошений [і] на початку слова: *ір'жат'*, *іг'ра*, *ір'жа*.

В українській мові [й] після занепаду зредукованого *і* поступово асимілювався приголосним *л*, *н*, *д*, *т*, *з*, *с*, *ц*, *ж*, *ч*, *ш* і наслідком цієї асиміляції стало подовження приголосних в іменниках та деяких формах дієслів. У досліджуваній говірці фіксуємо випадки, коли такого подовження у вимові не відбулося: *пи'тан'є*, *жи'т'є*, *ста'т'а*. Однак в деяких іменниках (*'сул'йу*, *Іл'йа*) та дієсловах (*л'йу*, *л'йєш*) зберігся [й]. Цей же звук зберігся і в збірних іменниках: *во'рун'йє*, *ко'луд'йє*, *з'іл'йє*, *гол'йє*.

Ще однією властивістю говірки є те, що [й] після асиміляції носовому приголосному [м], змінився на [н]: *м'н'асо*, *'вимн'е*, *м'н'ата*, *сем'н'а*.

У досліджуваній говірці прикінцевий [ц] ствердів: *'пал'ець*, *ко'нець*, *бо'рець*, *жнець*, *бо'їєць*, *моло'дець*, *ве'нець*. [й] не асимілювався подовженим шиплячим приголосним, і існує подвійний варіант вимови: *к'люче* – *ключіє*, *Запо'роже* – *Запо'рожіє*, *п'їичу* – *п'їїчйу*, *ма'з'ейу* – *'маз'йу*, *гра'з'ейу* – *г'раз'йу*.

Не збереглося м'якої вимови перед [і]: *шис'т'*, *'жінка*, *'жунка*, *кл'у'чи*, *с'вижи*, *га'рачи*, *га'лоши*, *'мажи*, *пра'чи*. Отже, шиплячі в досліджуваній говірці майже завжди тверді.

Протетичні (приставні) приголосні (протеза) найчастіше з'являються перед початковими голосними слова або після префікса, що закінчується на голосний [з]: *гok'но*, *го'вес*, *'гозеро*, *го'нук*, *'гул'їца*, *'гулка* (*вулочка* або *провулок*) *'г'їнчи*, *г'ін'д'ук*, *'г'інеї*.

Часткова втрата [з]-початкового: *рад*, *ур'ки*, *о'ра*, *ри'мит*, *ра'н'їца*, *о'рох*, *'роши*, *у'бица*.

Наявність лексем із приголосним, що зникають всередині слова [в] (й): *коўдра* – *'кодра*, *свято* – *'с'ато*, *святий* – *с'ати*;

[з]: *могилки* – *'моїлки'*, *'моїїлки'* (*кладовище*, утв. від *могилки*);

[ш]: *лушпайки* – *лупай'ки*.

Секундарний [з] на місці етимологічного [в]: *г'їмн'е* (*вим'я*),

і *навпаки* [в] на місці етимологічного [з] *'бус'ї* (*гуси*), *В'ул'а* (*Уля*).

На прикладі лексеми *ма'йонток* – *ма'їенток* спостерігаємо вкраплення полонізмів [majatek] '1. власність, помістя', 2. 'все добро, що належить певній особі або установі'. (SJP Doroszewskiego; <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/majatek;5448835.html>).

[р] майже завжди твердий незалежно від позиції: *'рад*, *зо'ра*, *'писара*, *ца'ра*, *'раска*, *бу'рак*, *монасти'ра*, *гос'подара*, *'матери*, *шахта'ру*.

У записах текстів відбито рефлексію давнього *е, який у поліських говорах залежить від наголосу, а в наголошеній позиції від характеру колишнього редукованого голосного в наступному складі.

Якщо в наступному складі був редукований переднього ряду *ь, то в наголошеному новозакритому складі використано звук *и* або *і*, до того ж зі вставним *й*: *нич*, *п'їч*, *пйїч*, подібно також у прийменникові *м'їж*, *миж*, пор.: *ми'ж гол'їем*.

Якщо в наступному складі занепав редукований заднього ряду *ъ, то на місці *е в закритому складі виявлено лабіалізований рефлекс, переданий через у: *'t'утка, вп'їукса, прив'їуз, п'ід'н'ус, 'жунка*.

Рефлексація давнього *ѣ у наголошеній позиції до [i], зрідка [u]: *се'д'ім, по'їїхаў, 'д'іло, 'л'ізе, л'е'т'ім, хо'т'ів, су'с'ід*. Такий же рефлекс наголошеного *ѣ позначено у відповідних закінченнях місцевого відмінка однини іменників I та II відмін, найперше твердої групи: *в ру'ц'і, по шчо'ц'і, в се'л'і, в кон'ц'і, по дво'ри* тощо, давального відмінка однини особових та зворотного займенників: *ме'н'і, то'би, со'би*.

Аналізовані ДТ відображають такі види звукових змін, які характерні для діалектного мовлення говірки села Залужжя:

● дисимілятивні:

- [кт] → [хт]: *'дохтур, т'рахтор*;
- [чт] → [шт]: *ш'тири, штир'нанцат'*;
- [гш] → [кш]: *'л'екши, 'л'екшиїши* та ін.

Замість конструкції типу *у мене болить голова* вживається вислів *ме'н'і бол'ім голо'ва; ме'н'і бол'ім но'га*.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- бот.* – ботаніка (назва рослини)
виг. – вигук
вираз
вищ. ступ. – вищий ступінь порівняння
дит. – дитячий, дитяче слово
дієс. – дієслово
док. – доконаний вид
евф. – евфемізм
жарт. – жартівливе
займ. – займенник
збір. – збірний
звнасл. – звуконаслідування
згруб. – згрубілий
змениш. – зменшений
знев. – зневажливий
ім. – іменник
кулін. – кулінарія (назви харчових продуктів, страв і напоїв)
лайл. – лайливий
мед. – медичний (назва хвороби)
мин. – минулий час
мн. – множина
найвищ. ступ. – найвищий ступінь порівняння
нак. – наказовий спосіб
недок. – недоконаний вид
незмін. – незмінний
орн. – орнітологія (назва птаха)
пест. – пестливий
прий. – прийменник
прик. – прикметник
прис. – прислівник
реліг. – релігійний (назва християнського свята)
с. – середній рід
спол. – сполучник
техн. – технічний
ч. – чоловічий рід
част. — частка
числ. – числівник

А

А част., *А даї вам Бóже здорóвїа!*

2. вигук, **3.** сполуч. *Вáрица мн'á-со // і бул'ба тáме / а потóм ужє укида́йут ётої / капу́сту і / капу́ста ёта с'вї́жа і беру́т ки́сли йáгоди і за... сма́жат трóшки.*

АБИ [аби́] спол., 'як-небудь', 'дарма'. **1.** *Отáк аби́ ба́йат*'. **2.** *Вона аби́ до кого́ не с'áде.*

АБИШО [аби́шо], [аби́шчо] займ. у зн. імен., 'що-небудь'. *Абишо не роби́, а те́йє шо тра́.*

АБРИКОСА [абрико́са] -и, ж. імен., 'абрикос'. *На́ша абрико́са л'їт'ос обме́рзла / а в ё́тум году́ так ра́сно ц'в'їла́ / довжнó бут' бага́то абрико́с.*

АВО [áво] прис., 'ось'. **1.** *Не шука́й / áво воно́ л'ежїт. Отакé / а то такé вже / áво бач / д'ївчи-на йак Отче наш мо́л'їца*. **2.** *То йа_ж кажу́ вже áво йак прил'ї-пи́ла / то áво вже подéрса.*

АВОГО [аво́го] прис., 'ось'. *А в мене́ ши ми не голо́дни // не дер-жа́т вони́ н'ї с'в'їне́ї н'ї // вже ї ку́ри да́же аво́го л'їто́ вже не-ма́йє // йак вони́ ?*

АВОКАТЬ [авока́т'] -йу, -йєш, не-док., 'часто говорити 'аво'. *Ти мен'ї там не аво́каї́ / а принес'ї чи пода́ї.*

АВОКИ [áвоки] прис., 'ось'. *Ну / а в його́ áвоки́ вже дочка́ / вже вну́чка йє.*

АГА [ага́] част., 'так'. *Ага́ / вона́ хот'їла ё́ти / гулі́ крас'їт'ї прит'ї // ну а ши д'їт'ї бул'ї мали́.*

АГАКАТЬ [ага́кат'] -йу, -йєш, не-док., 'у відповідь говорити ага'. *Тої н'їчо́го не чу́йє / шо кажу́ / ал'єж ага́кайє // маха́йє голо-во́йу н'їби пон'їма́йє чи чу́йє.*

АГОВ [аго́ў] виг., *Аго́в! Хто йє в хáт'ї?*

А ГОНЬ ЙОГО МАТЕРА ЗНАЄ [а гон' його́ ма́тера зна́йє] вираз, 'а хто його́ знає?' *А гон' його́ ма́тера зна́йє куди́ вун пошо́в / чи йа за йїм ход'у́?*

АГУКАТЬ [агу́кат'] -йу, єш, не-док., 'мала дитинка каже агу'. *Д'їт'áтко вже трóхи н'їдрóсло́ / ручка́ми маха́йє і агу́кайє.*

А-ГУЛЯ [агу́л'а], [агу́л'] виг., 'для відганяння гусей'.

А-ГУЦЬ [агу́ц'] виг., 'для відганяння свиней'.

АДЕ [áде] прис., 'тут', 'ось тут'. **1.** *Аде бул'би гра́дочка́ / áде ц'їбу́л'ки́ / адего́ квасо́л'а́ / а та́мека гарбу́зи поса́д'їла.*

АДЕ [áде] прис., 'нещодавно'. *А кол'ї то було́? – Аде на д'н'áх.*

АДЕГО [адего́] прис., 'ось'. *Аде / адего́ захавáвса!*

АДЕКИ [áдеки] прис., 'тут', 'ось тут'. *Адеки йа його́ положи́ла // х'їба́ не ба́чиш?*

АДРЕС [адрес] або [га́дрес] -а, ч., імен., 'адреса'. *Коб хто дав á-дреса́ / то йа ї н'їс'мо́ написа́ла б.*

АДСЬКИ [а́дс'ки] -ого, прик., 'пекельний'. *Господ'і / шчо в́же за а́дс'ки му́ки вона́ вітерпила!*

АЖ [аж] част., 'аж'. *Аж то вдо́свет ма́т'і ва́рит а ба́т'ко постоли́ пл'етé / аж то прихóд'ит вун / поздорóвкавса да ка́е до ма́тери / а шо т'у́тко / ма́т'і ко́ло пéчи // а шо мо́же нашл'і грóши ? // а ма́т'і ка́же ої синóк а де ти ба́чив шоб вмерло́ да ожилó ?*

АЖ [аж] част., 'вказує на досягнення далекої або крайньої межі'. *Да то ми в́же немала́д аж куди́ зайшл'і ! // так ёто йа́годи шука́л'і.*

А-ЗУЦ! [а-зүц] виг., 'для відганяння котів'.

АКАТЬ [а́кат'] -у, -еш, недок., 'часто говорити 'а'. *Не а́каї / чо́го а́кайеш?*

АКАЦІЯ [ака́ц'ія] або [ва́ка́ц'ія] -ійі, ж., бот., 'Біла акація'. *Robinia pseudoacacia L. Вака́ц'ія ц'в'іте́ / пчо́ли так но́с'ат мед !*

А-КИШ [а-кіш] виг., 'для відганяння курей'.

А-КИШАНО [а-кішано] виг., 'для відганяння курей'.

АКРАЗ [акра́з] присл., 'якраз'. *Так'і йе прутóчок / акра́з тако́ шоб в ёто́й ровчачóк / шоб то́й прутóчок так'і / ну / с'уді́ берéца ёта пра́жа.*

АКУРАТ [акура́т] присл., 'саме раз'. *Акура́т прóт'і ва́шойі ха́ти.*

АКУРАТНО [акура́тно] прис., 'чисто'. *У йійі за́вше все так акура́тно / поприбу́рано скруз' // така́ л'уд'інка акура́тнен'ка.*

АЛЄ [а́л'е] присл., 'дуже'. *Ал'е і ху́стка ж га́рна!*

АЛЄ [а́л'е] част., 'так'. *Чи в́же прий́хав? Ал'е́ / прий́хав.*

АЛЄ [а́л'е] сполуч. 'але'. *Тепéр мо вона́ і пошла́ б за його́ / а́л'е в́же вун не захот'їв.*

АЛЄ, ДІВО ШО [ал'е́ / д'іво шо] вираз, 'так, хіба це диво?'

АЛЬБО [а́л'бо] спол., 'або'. *Ал'бо так а́л'бо так / іна́чеї не полу́чайеца.*

АМБА [а́мба] -и, ж., імен., 'кінець'. *Сту́л'ки води́ нал'іло́ / там ту́ї бу́л'би му́с'ит' а́мба бу́де.*

АМОНЯК [амо́н'ак] -у, ч., імен., кулін. 'амоній'. *Йа ё́ти коржі́ на амо́н'аку пекла́.*

АНДЕКА [а́ндека] прис., 'оно'. *Ти весло́ шука́йеш / а воно́ а́ндека л'еж́ит.*

АНІЧОГО [ан'ічо́го] прис., 'зовсім'. *Ан'ічо́го не бере́ в го́лову // ота́к живе́ йак не́буд'да́ год'і.*

АНІЯК [ан'ія́к] прис., 'ніяк', 'зовсім ніяк'. *Ан'ія́к не хот'їла учи́ца / така́ тупа́ була́ до нау́ки // не т'а́мила.*

АНЦІХРИСТ [анц'іхри́ст] -а, ч., імен., 'антихрист' (про комуністів). *Де тих а́нцихри́стув на́бра́лоса сту́л'ки ? / шо за л'іхо нас це́л'іло да чо́рне тра́пило ?*

АНЬ [а́н'] прис., 'он', 'оно', 'онде'.

*Ан моста ёто в зар їч ї / ремонт
робїл ї на тум мосту // вс ї бой-
ал їса // як їс такє клал ї // там
деревїани ж муст // да клал ї
тїїї трїл ери / зел їзни // і вс ї
бойал їса // а вун ети країни / два
країни // да тїїї плїт ї // тїїї
плїти п їд їмал ї країнами / ро-
бїл ї ден ї нуч.*

АНЬО [ан'о] прис., 'онде'. *А де
воно? / ан'о л'ежїт перед носом
/ а ти не бачиш. Отó / ан'о було
ї багато / то їа позрїзвала тїї
шо поперец'в'їтал'ї / стовпї
/ а то ж ан'о тїїї жóвти
так'ї_ó_ц'в'їтут.*

АНЬО [ан'о] част. 'он'. *То отó
каже ох їзнесласа ан'о с тойейу
таїа з д'їт'атем і таїа да
зустр'їласа да мойе кричїт да
вже вже шептал'ї л'юд'ї знóс'ї-
ни.*

АНЬОКИ [ан'оки] прис., 'оно'. *І
їа_ж тоб'ї кажу'ї аво отакїх о
/ і ручн'їк'ї їе / і то шчи ан'оки
г'ї'бел' / і ши прапор їе.*

АПЕТИТ [апет'їт] -у, ч., імен., 'апе-
тит'. *Їїс'т' н'їчóго не хóчеца /
шос' нема апет'їту.*

АРТІЛЬ [арт'їл'], [арт'эл'] -ї, ж.,
імен., 'тут: у значенні толока'.
*Да бул'ї арт'їл'ї / робїл'ї разом
/ помагал'ї друг другу.*

АТАСЬ [атас'] вигук 'для відганян-
ня качок'.

А ТО [а то] спол., 'бо'. *Да дóбре шоб
учївса / а то будеш бїти / і шчи
ї не раз.*

АХКАТЬ [ахкат'], [ахкат'ї] -їу,
-еш., недок., 'ахкати'. *Ід'ї да не
ахкаї тута!*

А-ЦПУШ [а-ц'їпуш] вигук 'для
відганяння курчат'.

**А ЩОБ ТІХУС НА ТЕБЕ
НАЙШОВ** [а шчóб г'їхус на
тебé найшоў] 'проклинання',
'побажання хвороби'.

Б

БАБА [баба] -и, ж., імен. 1.'Жінка,
яка має внуків', 2.'Будь-яка
стара жінка', 3.'Дружина', 4.
знев. 'Дівчина'. *Їа не буду сам
серед бабей.*

БАБА-ЖАБА-КВАЧ [баба-жаба-
квач] дит., 'лічилка для гри
в квача'. *Баба-жаба-квач, на
стол'ї л'ежїт калач, а в калачї
д'їрка, значит будеш б'їлка.*

БАБЕХНУЦА [бабехнуца]
-уса, -еса, док. 'впасти'. *Їак
бабехнулася с копїц'ї / шо аж
ногу поламала.*

БАБЗНО [бабзно] -а, ж., згруб.,
'для баба'. 1. *Понаход'їло тейе
бабзно / як стал'ї про своїе
байат' / мус'їў їт'ї.*

БАБИЗДУР [бабиздур] -а, ч., імен.,
'чоловік, який пхає носа в жіночі
справи'. *Но ёто вже так'ї
бабиздур / шо не довед'ї господ'.*

БАБКА¹ [бабка] -и, ж., імен.,
'коваделко', пристрій, на якому
клепають косу,

БАБКА² -и, ж., імен., 'печена страва з борошна, яець' ... *Оу таку бабку спекла шо ї ну! Обйед'єн'є!*

БАБКА³ -и, ж., імен., 'гриб-підберезник' *Voletus scaber. Кол'їс'бало по цілуї торб'ї бабок поназбірваем / а тепер шос'нема'їх.*

БАБРАНЄ [бабран'є] -а, с., імен., 'зволікання'. *Йак мен'ї єте твоє бабран'є надоклало!*

БАБРАЦА [бабраца] -уса, еса, недок., 'баритися'. *Скорий ход'ї / а не бабрайеса там!*

БАБСЬКЕ [бабс'ке] -ого, прик., 'те, що стосується баб'. *Йа його не одену / воно йакєс' бабс'ке.*

БАБСЬКЕ ЛІТО [бабс'ке л'іто] -ого, -а, с. 1. 'Теплі дні на початку осені'. *Да ото'осен'у йак покопайут бул'би да такє оно'сонце йак / бабс'ке л'іто л'ет'їт / цєпом молот'ат їх / цєпї шо ан'о так йак і жїто молот'ат / молот'ат на дворї л'аскайут // йа не молот'їла йа не робїла тако'го / ал'є знайу ї бачила йак / наші робїл'ї бачила йак полоскал'ї тїйї конопл'ї / о. 2. 'Павутиння, що літає на початку осені'. *Стул'ки бабс'кого л'їта нал'ет'їло.**

БАБТИСТ [бабт'їст] -а, ч., імен., 'баптист' (євангельські християни баптисти). *У нас багато в сел'ї бабт'їстув.*

БАБЩЕ [бабшчє] -а, с., імен. знев., 'баба'. *Чоловекув не було / самї бабшчя.*

БАГАТИ ВЕЧОР [багати вєчор] вираз, 'святвечір', 'вечір перед старим Новим роком (13 січня)'. *...*

БАГАЦТВО [багачтво] -а, с., імен., 'велике майно, цінності'. *О таким багачтвом завлад'їл'ї!*

БАГАЦЬКО [багач'ко] прис., 'багато', 'у великій кількості'. *Поприйешчал'ї наші с сїзона / так багач'ко вс'ого понавоз'їл'ї.*

БАГОН [багон] -а, с., бот., 'багно звичайне', *Ledum palustre* L. *З багону гярни чаї. Да ї вопше багон помочнї од кайш'у.*

БАДАТЬ [бадат'] -їу, -їеш, недок., 'допитувати'. *Шоб ти знав шо л'уд'ам добра не зробїш // ал'є признаїса / єто вже йак вун менє побадав і пописав усе і йа росписавса і вун пипку закрів да кажє / давай подружєски поговорїм / йак було? // кажу так і так було.*

БАДИЛІНА [бадил'їна] -и, ж., імен., 'високе стебло рослини без листків'. *Такє гярне бадїл'їє на бул'би поросло // ал'є на каждуї бадїл'їїнц'ї море жукув.*

БАДИЛЬЄ [бадил'їє] -а, с., збір., 'високі стебла будь-якої рослини'. *Поїду нарву бадїл'їє с'в'їн'ам. Он' йакє бадїл'їє вел'їке з бул'би / коб не збуїало.*

БАЗАР [базар] -у, ч., імен., 'розгардіяш', 'рейвах'. *Йа часом на курєї кажу ану марш! / єто_ж марш пол'с'ке слово // ... базар так'ї" в хл'єві.*

БАЗІКАНС [баз'ікан'е] -а, с., імен.,
'базікання'. *Не хочеца слухат'
тако́го баз'ікан'а // поїду́ луч
почита́йу кн'іжку.*

БАЙКА [ба́йка] -и, ж., імен.,
'говоріння'. *Мен'і нара́вица
твойа́ ба́йка / така́ по то́лку /
без заморо́ки.*

БАЙСТРУК [ба́йстру́к] -а, ч., імен.,
'позашлюбний син'. *1. Їяк вона́
ішла́ за́муж / то в ейі́ вже був
ба́йструк.*

БАКИ [ба́ки] вираз, 'забити баки'.
*Пришла́ цига́нка да так йу́ ба́ки
заби́ла / шо та́йя одала́ і ку́ру /
і са́ла до́бри кусо́к ши і мн'а́са
на дода́чу.*

БАЛАБАЙКА [балаба́йка] -и, ж.,
імен., 'пуста розмова'. *Ета ба́йка-
балаба́йка не ко́нчица н'іко́л'і /
дава́ітено шос' робі́т' / бо ж
вре́мн'е не сто́йт на мн'іс'ц'і.*

БАЛАГАН [балага́н] -у, ч., імен.,
'гармидер', 'шум'. *Так і балага́н
розвел'і! // ану́ не бушу́йте!*

БАЛАМУТ [баламу́т] -а, ч., імен.,
'заколотник'. *То так'і баламу́т,
шо лу́чей не зйа́зваца.*

БАЛАМУТИТЬ [баламу́т'іт'] -у, -іш,
недок., інф., 'підбивати когось
на недобре'. *Не баламу́т' мен'і
хло́пца / йяк хоч то сам ід'і.*

БАЛАЧКА [бала́чка] -и, ж.,
імен., 'розмова'. *Посход'іл'іса
вс'і род'ічі / да вже завела́са
бала́чка / ста́л'і ба́йат' //
кажно́му хот'іло́са почу́т' про
сво́йіх род'ічу́в.*

БАЛВАН [балва́н] -а, ч., імен.,
'дурень'. *Ми його́ за́вше
обду́рвал'і / бо вун був так'і
балва́н.*

БАЛКА [ба́лка], [ба́л'ка] -и, ж.,
імен., 'бантина, поперечна
балка між кроквами'. *Кол'іс'
е́ти наметкі́ кла́л'і в куш і
чепл'а́л'і за ба́лку.*

БАЛО [ба́ло] прис., 'колись',
'бувало'. *Ба́ло за по́л'шчи не
так було́.*

БАМБЕТЕЛЬ [бамбе́тел'] -я, ч.,
імен., 'диван-софа'. *У нас йе
шчи то́й ко́л'ішн'і бамбе́тел'.*

БАМБОН [бамбо́н] -а, ч., імен.,
'помпон'. *Купі́л'і ко́фточку
таку́ крас'івен'ку с такі́ми
бамбо́нчиками.*

БАМБУЛА [бамбу́ла] -и, сп., імен.,
зневаж., 'тюхтій', 'нездара'.
Оджеж бамбу́ла.

БАНДА [ба́нда] -и, ж., імен. **1.**
'великий гурт'. *Не ід'іте
ц'іло́у ба́ндо́у / да по одно́му.*
2. 'Банда, гурт злочинців'.

БАНДИТКА [бан'д'ітка] -и, ж.,
імен., 'бандитка'. *Да зголиши́вса
з тако́ю са́мо́у бан'д'іткою
/ отак'іго́ пудсві́істач / да́
рабо́тал'і ра́зом.*

БАНИТОВАТЬ [бан'ітоват'] -йу,
-йеш, недок., 'зламати'. *Вс'о
вже збан'ітовав // оно́ в ру́ки
йому́ шос' попаде́ / то лад
даст.*

БАНЬКИ [ба́н'ки] мн., 'зневажлива
назва для очей людини'.

(Витрешчат' бан'ки). Чого́ бан'ки вітрешчив?

БАРАН ЙОСПУВ [баран йос'іпув] вираз, 'дурень'. А в хат'і холод'іна дубаріна / үкна замёрзл'і / не видно да́жеї однім о́ком / на ву́л'іцу / а йа заход'у до йіх / на корóтких рукава́х бл'у́зка / і сед'у праду́ в йіх // о па́мет' бу́ла // абі не в хат'і // поки́ну те́плу хату́ / ну бара́н йос'іпув // і на корóтких рукава́х сед'у́ / і не холодно́ бу́ло.

БАРАНКОВАТИ [баранковати] -ого, прик., 'дурень', 'телепень'. Воно́ йакес' баранковате́ / прос'т'і го́спод'і реха́.

БАРАХЛІТЬ [барахл'іг'] -у, -іш, недок., 'бути несправним' (техніка). Шос' мойа́ маши́на барахл'іт / тре́ба поп'іткру́чат' гайки́.

БАРДАК [барда́к] -а, ч., імен., 'безлад'. Йак зайшл'і туди́ / ох а там так'і барда́к!

БАРКИ [ба́рки] мн., 'взяти за барки', 'взяти за шиворот'. Йак уз'ав за ба́рки / так ско́ро віл'ет'ів с хати́.

БАРЛУГ [барлу́г], [барлога] -а, ч., імен. 1. 'Лігво ведмедя'. Медве́д'і в барлога́х живу́т. 2. 'Про неохайне, брудне житло'. Йа не преставл'а́йу / йак мо́жна в такум барлоз'і жит'.

БАСОВАТЬ [басова́т'], [басова́т'і] -йу, -йеш, недок., 'співати

басом'. У нас хороше́ї получало́со спева́т' / йа одво́д'у а вун басу́йе / да шчо так га́рно!

БАТАРЕЙКА [батарейка] -и, ж., імен. 1. 'Кишеньковий ліхтарик', 2. Елемент живлення в кишеньковому ліхтарику'. А йа батаре́йкоюу прис'віт'вайу.

БАТЕ [ба́те] -а, ч., імен., клич., пест. до 'батько'. Ба́те / ід'іте с'н'ідат'.

БАТЕНЬО [ба́тен'о], [ба́тен'а] сп., імен., згруб., 'такі риси характеру, як у батька', 'у всьому схожий на батька'. От е́той ба́тен'о / а та́йа вже до мене́ похо́жа хара́кт'ером.

БАТУЖАЛНО [бату́жално] -а, с., імен., 'держак батога'. Йак вже надод'іло робі́т' е́ти батужална́ // все дес' дева́йуца!

БАТЬКОВЩИНА [ба́т'ковщина] -и, ж., імен., 'майно, що переходить після смерті його власника до іншої особи'. Ето мойа́ ба́т'ковщина́ / мен'і попа́ло // хоч і бага́то дете́й нас йе ал'е ба́т'ко завешча́в мен'і.

БАХКАТЬ [ба́хкат'] -йу, -йеш, недок., 'гупати', 'стріляти'. А оту́л' вже с то́йі сторо́ні йак ста́л'і ба́хкат' // ца́лу нуч так гу́пало // а на ра́нок д'івл'уса́ / а там сту́л'ки г'іл'зе́й от патро́нув.

БАХУР [ба́хур] -а, ч., імен., 'те саме, що й коханець'. До йей'і бахори́ вс'а́к'і попоход'і́л'і.

БАЧ-НО [ба́чно] дієс. нак. сп., ‘а дивись’, ‘а поглянь’. *Ба́чно йаке́ хороство́!*

БАШКА [башка́] -и, ж., імен., ‘голова’. *Башка́ треши́т / аж о́чи вила́з’ат.*

БАШКОВИТИ [башкові́ти] -ого, прик., ‘розумний’. *А тої Са́ша такі́ башкові́ти хло́пец // по́мні́ш ото́ коли́ску нам зроби́в да так розма́л’ова́в хороше́ї.*

БАЮН [байу́н] -а, ч., імен., ‘балакун’. *Ну шчо так’і вже байу́н.*

БАЮРА [байу́ра] -и, ж., імен., ‘калюжа’. *Не вл’із’у байу́ру.*

БАЯТЬ [байа́т’] -йу, -йеш, недок., ‘говорити’. *Не баї́ мен’і л’ішн’ого / не хо́чу слуха́т’.*

БДЖОЛЯР [пчол’а́р], -а, ч., імен., ‘пасічник’. *Муї́ ба́т’ко пчол’ару́је вже два́цат’ с’ім л’іт.*

БЕБЕХИ [бе́бехи] мн., ‘внутрощі’. *На́шчо мен’і тийі́ бе́бехи // викида́йте йіх.*

БЕБЕХИ **ПООДБИВАТЬ** [бе́бехи поодбива́т’] – вираз, ‘повідбивати внутрішні органи’. *Он’ е́тому бе́бехи поодбива́л’і / да ї до́вго не прот’а́г.*

БЕБЕХНУВСА [бебехну́вса] дієс. мин., ‘впав’, ‘стукнувся’, ‘гепнувся’. *Так бебехну́лася з маши́ни / шо ї бо́ка заби́ла.*

БЕГУНКА [бегу́нка] -и, ж., імен., ‘ткацький узор’. *Оте́то бегу́нка / побегу́н’іла ка́жут.*

БЕГУХА [бегу́ха] -и, ж., імен., ‘та, що швидко бігає’. *Йа ко́л’іс’ така́ бегу́ха була́ / не то шо тепе́р // вже незду́жайу // а то ба́ло йак на сизо́н’і да де на по́л’і дошч заста́не / да бежі́м // то йа пе́рша бйі́гла // не отстава́ла од молод’о́жи.*

БЕДАКА [беда́ка] -и, ч., імен., ‘бідак’, ‘нужденна людина’. *Там позбира́л’іса так’і беда́ки йак і йа // по́йхал’і в заробу́тки / шука́л’і добра́.*

БЕДНОТА [бедно́та] імен., збір., ‘біднота’. *А тоді́ бедно́та така́ була́ / не да́ї бог.*

БЕДНОТЕ [бедно́т’е] імен., збір., ‘бідність’. *Ох йаке́ж там бедно́т’е // н’і бу́л’би / н’і крупе́ї нема́ / а́н’і му́кі // н’ічогу́с’ко // вс’ім міро́м скида́л’іса на тої́ жалу́бни об’і́д.*

БЕЖЕНЦИ [бе́женци] -ув, мн., імен., ‘біженці’. *Ашо́ж / воїна́ розру́ха / а бе́женцу́в понайі́хало.*

БЕЗ¹ [без] приї., ‘без’. *Йа росла́ без ба́т’ка / вун пог’і́б на воїн’і кел’е́ бреста́.*

БЕЗ² [без] імен., ‘бузок’. *Учител’а́ до мене́ табуно́м ход’і́л’і / а йа у без захава́йуса.*

БЕЗБОЖНИК [безбо́жн’ік] -а, ч., імен., ‘комуніст’, ‘той, хто заперечує існування Бога’. *Нема́ в нас добра́ че́рез те шо безбо́жн’іки.*

БЕЗГОЛОВ'Є [безголів'є] імен., імен., збір., 'безголів'я'. Ну на́шчо таке́ вже безголів'є.

БЕЗГРАМОТНИ [безгра́мотни] -ого, прик., 'безграмотний'. Отакé безгра́мотне / а прэ́ца в нача́л'ство.

БЕЗГУМНИ [безгу́мни] -ого (-а, -е), прик., 'нерозумний', 'розово обмежений'. На ста́рос'т'і зробі́вса йак'іс' безгу́мни / н'ічо́го не памета́йє / де шо положи́в // вже і забува́йєца куди́ їде.

Б Е З Д А Й П Р И Ч И Н И [безда́йпричини] вираз, 'без причини'. Шчо́ вже вона́ робі́ла / крича́ла / сварі́ласа // безда́йпричи́ни.

БЕЗДІТНИ [без'д'і́тни] -ого, прик., 'бездітний'. І га́рни чолові́к / а́л'єж без'д'і́тни / бог не дав йі́м деточо́к.

БЕЗДОРОЖ [бездоро́ж] -а, ж., імен., 'бездоріжжя'. А тоді́ вже весно́йу / ак роста́не с'н'іг / то така́ бездоро́ж / н'і́йак но́йу привез'т'і́.

БЕЗДУХИ [безду́хи] -ого, прик., 'слабенький'. Ох воно́ таке́ безду́хе / коб хоч ви́жило.

БЕЗКЛЕПОЧНИ [бесклéпочни] -ого, прик., 'дурнуватий'. А шо ж ти хоч з його́? // воно́ ж таке́ прос'т'і́ го́спод'і́ бесклéпочне.

БЕЗКЛОПОТНИ [бескло́потни] -ого, прик., 'безтурботний'. Йє́ так'і́ л'у́д'і́ бескло́потни / н'і́

про шо не ду́майт // а з'іма́ спита́йє де л'і́то було́.

БЕЗКОНЕЧНО [бесконéчно], [бескон'éчно] прис., 'безкінечно'. Е́та ба́йка бесконéчна / йі́йі не переслу́хайєш.

БЕЗ КОПИЙКИ [бес копи́йки] вираз., 'без грошей'. В мене́ копи́ка йє // вас'і́л'ко́ робит сто рубл'є́й получа́йє // ми бес копи́ки не живе́м / в нас хвата́йє дл'а на́с.

БЕЗ КУС [бес кус] при́й. + імен Р.в. 'без волосся'. І вс'і́ л'у́д'і́ тоді́ слабова́л'і́ шо йак е́те прохóд'і́т навесн'і́ йак вже // кос'і́ночки отак'і́/гладки ла́дки йак долóн'а / без кус л'у́д'і́ // повила́з'і́л'і́ ко́си / ото́й т'і́хус // так слабова́л'і́ // а мерло́ шчо бага́то ! // шо б'і́ли мо́йєлки бул'і́ от хресту́в.

БЕЗ ЛАДУ [безладу́] прис., 'безладно'. Таке́ накі́д'ане безладу́ / спотикну́ца мо́жна.

БЕЗЛЮДЬЄ [безлу́д'їє] -а, с., імен., збір. 'безлюддя'. А там зовс'о́м безлу́д'їє // дес' л'у́д'і́ повимира́л'і́.

БЕЗМОЗГЛИ [безмо́згли] -ого, прик., 'дурний'. Йак таке́ безмо́згле попаде́ / то тре́ба пропа́с'т' кел'е тако́го.

БЕЗ МОЦІ [безмо́ц'і] -ого, прик., 'слабкий'. Вже зробі́вса так'і́ безмо́ц'і́ // н'і́йак нема́ с'і́ли.

БЕЗНА [бэ́зна] -і, ж., імен., 'безодня, глибоке провалля'. Ти заведе́ш мене́ в бэ́зну.

Б Е З П Е Р Е С Т А Н К У
[бесперéстанку] присл.,

‘безугавно’. *Вонó бесперес-
танку рóпайе і рóпайе. Їа
робила на завод’ї // там
безперестáнку рóпайе, гу́пайе //
голова́ почала́ бол’їт’.*

БЕЗПЛАТНО [беспла́тно]

прис., ‘безкоштовно’. *А тоді
показвал’ї беспла́тно к’їно́ в
клуби // вонó ї сто́йело пийат’
копійок / ал’еж інтере́сно шо
то беспла́тно.*

БЕЗПЛУДНА [бесплу́дна] (-а,

-е, -и) -ойі, *прик., ‘безплідна’.*
*Запаметáй / в тої момéнт йак
наступáйе молод’їк / то все шо
род’їца / то буде бесплудне.*

БЕЗСТИДНИК [бес:тид’н’їк]

-а, ч., імен., ‘безсоромник’,
‘безсоромний’. *Ах тиж
бестид’н’їк! // х’їба́ так
мо́жна?!*

БЕЗСТИДНИЦА [бес:тид’н’їца]

-ї, ж., імен., ‘безсоромниця’.
*Йак мо́жна бут’ тако́йу
бестид’н’їцейу?*

БЕЗТОЛКОВИ [бестолко́ви] -ого

(-а, -е), *прик., ‘безтолковий’.*
*Коб вонó йакéс’ л’у́ц’ке / то
було́ б усé по іна́чому // ато́ж
бестолко́ви йак’їс’.*

БЕЗТОЛКОВ’Є [бестолко́вїе]

-а, с., імен., ‘безтолковість’.
*Так надодева́йе отакé
бестолко́вїе.*

БЕЗ ТОЛКУ [бес то́лку] *вираз.,*
‘без толку’. *Ску́л’ки не робів /*

*ску́л’ки не стара́вса / все бес
то́лку.*

БЕЗЦЕННИ [бесце́н:и] -ого (-а,
-е), *прик., ‘безцінний’.* *Тої
подáрок од його́ мен’ї буў пра́мо
бесце́н:и / ну не оцeн’о́н:и!*

БЕЗ ПАМЕТІ [без па́мет’ї] *вираз*

‘без пам’яті’, ‘до нестями’.
Напи́вса до без па́мет’ї.

БЕЗПАМНІТНИ [безпамн’їтни]

-ого, *прик.* 1. ‘Який утратив
свідомість’. 2. ‘Який діє
несвідомо, ніби втративши
розум’, ‘безтямний’. *Йак
сказа́в отчїм шоб ішла́
за́муж за того́ / то зроби́ласа
безпамн’їтно́йу / думала шо з
ума́ зи́ду. 3. ‘Який має погану
пам’ять’, ‘забутливий’. *Вже
муї старі́ зроби́вса зовс’ом
безпамн’їтни / н’їчо́го не
памета́йе.**

БЕЗРАЗЛІЧНИ [безразл’їчни]

-ого, -ойі, *прик., ‘байдужий’.*
*Йак надава́л’ї табл’éток /
вко́лув ус’áких / то зроби́ласа
такá безразл’їчна до вс’ого́.*

БЕЗРОБУТНИ [безробу́тни] -ого,

прик., ‘безробітний’. *Кол’їс’
при со́йуз’ї не було́ безробу́тних
/ вс’їм робо́та була́ // хоч не хоч
/ а на робо́ту їд’ї.*

БЕЗРУДНИ [безру́дни] -ого (-а, -е),

*прик., ‘безрідний’; ‘який не має
батьків, родичів; одинокий’.*
*Не хот’їл’ї їт’ї за́муж за
безру́дного / шука́л’ї багати́рув
// ал’е вже йак попада́ло.*

БЕЗРУКАВЧИК [безрука́вчик]

-а, ч., імен., 'вид одягу без рукавів'. *А мен'ї не холодно / їа безрука́вчика наложи́ла.*

БЕЗРУКІ [безру́к'і] -ого, прик.

1. 'Безрукий'. *В озерáх був учітел' / безру́к'і // Пан'т'ел'е́ї на його́ каза́лі.* 2. 'Нездара'. *Їакес' таке́ вже безру́ке / де воно́ і вз'ало́со на мою́ го́лову?*

БЕЗУМ [бе́зум] -а, ч., імен.,

'дурість', 'глупство'. *Їак бу́д'то бе́зум йак'ї напáв на гэту́ молод'о́ж // хо́д'ат го́ли / девча́та пострі́жани / хло́пц'ї косма́ти.*

БЕЙЛА [бе́йла] -и, ж., імен.,

'нерозумна жінка', 'дурепа'. *А чо́го ти хо́д'їш би бе́йла ? // оз'міса́ за гум да робі́ роботу́ йаку́с'.*

БЕКАЛО [бе́кало] -а, сп., імен.,

'той, хто бекає'. *Ох ти ж бе́кало // чо́го бе́каєш ? // за́рез принесу́ води́.*

БЕЛІЛО [бел'і́ло] -а, с., імен.,

'вапно', 'розчин для побілки'. *Там не обезáт'ел'но́ ї крас'іт' / мо́жна бел'і́лом пока́л'іт' да ї вс'о.*

БЕЛІТЬ [бел'і́т'] -у, -їш, 'білити'. *І*

дерéва шчи не забуд' побел'іт'.

БЕЛІТ [бел'е́т] -а, ч., імен.,

'квиток' (на потяг, автобус). *А вони́ ш ка́ждої нед'їл'ї купл'а́йут йаїе́ц штук на́ра / зва́рат накру́то / бел'ета́ вікача́йут туш / п'їдпі́шут на*

таке́то число́ / і вони́ ка́ждої нед'їл'ї доха́ти йїз'д'їл'ї // ми три нед'їл'ї на четве́рту доха́ти йїдемо́ / а вони́ ка́жду нед'їл'ю́.

БЕЛОБОКИ [белобо́ки] -ого,

прик., 'білобокий'. *Не гет' бй́ла а така́ белобо́ка.*

БЕЛЬЙО [бел'йо́] -а, с., імен.,

'спідній одяг'. *Роздену́вса / оно́ в бел'йі́ був // аж то хтос' ро́пайе в окно́ // очин'а́ї!*

БЕЛЬКАТЬ [бел'кат'], [бел'кат'і]

-їу, -їєш, недок., 'говорити невиразно'. *Кол'іс' йак ти був мал'ен'к'ї / да шчи не мн'ів ба́йат' / то так бел'кот'ів / да так ско́ро шо хто́їозна.*

БЕЛЬНИК [бел'н'і́к] -а, ч., імен. бот.,

'полин звичайний', *Artemisia vulgaris*. *В нас по бу́л'би сту́лки бел'н'іку́ поросло́ / шо стра́х!*

БЕЛЬЧИК [бел'чик] -а, сп., імен.,

'біла' (масть). *А їа сво́йу́ ку́зку зву́ бел'чиком // кау́ бел'чик.*

БЕЛЯВИ [бел'а́ви] (-а, -е) -ого,

прик., 'білуватий', 'білявий', 'світлий'. *Ото́ му́ї хло́пец / тої́ бел'а́ви.*

БЕЛЯК [бел'а́к] -а, ч., імен.,

'біляк'. *Вчо́ра застрел'ів два за́йц'ї бел'акі́.*

БЕНЗИНА [бенз'і́на] -и, ж.,

імен., 'бензин'. *Чо́гос' став мото́ц'їкол // а загл'ан'іно́ чи йе там шчи бенз'іна.*

БЕРВА [бе́рва] -и, ж., імен., 'кладка

через канаву'. *Там йе така́ бе́рвочка / пере́їдеш че́рез йеї́.*

БЕРВЕНО [бервено] -а, с., імен.

1. 'Нерухома деревина', 'поліняка'. 2. Про нетямущу, повільну людину. *Напи́лосо / л'єжи́т йак бервено́.*

БЕРЕГЧИ [берехчі], [берехт'і]

-жу, -еш, дісс., недок., 'берегти'. *Йа́ б́уду ѓети ну́жна бере́гчи́ вс'о вре́мн'є / є́то така́ па́мет' мен'і оста́ласа.*

БЕРДО [бе́рдо] -а, с., імен., 'деталь

ткацького верстата, що нагадує гребінь у рамці'. *Ну то́ йа́ж тоби́ кажу́ буде́ або́ дес'а́тка або́ вос'ма́чка або́ дев'я́тка / йак йакé бе́рдо у шо тчеш.*

БЕРЕЖЧАНКА [берешча́нка]

-и, ж., імен., 'жінка, жителька села Бережки'. *І оксе́н'ка ста́ра йак вила́жэл'і в га́рмейу берешича́нчиних / то то вони́ йак'іс' берешича́нц'і свої́ / а йа́ була́ по йі́хн'ум ба́т'ку / бо м'іша / бо йі́хн'і ба́т'ко в'іт'о то то ста́ри наш д'а́д'ко йому́ / йі́хн'ому ба́т'ку // то йа́ була́ да мол'і́л'іса йак в а́рмейу хло́пц'і вже́ йшл'і тійі́ / то оксе́н'ка є́ту мол'і́тву мол'і́ласа.*

БЕРЕЗВИ [березві́] мн., 'перезви'.

От на́примéр / у бе́рез'ане при́ход'ат / в бе́резві́ при́ход'ат / да вже́ с коли́скоїу при́ход'ат // ста́риши дру́жо́к іде́ да коли́ску несе́ // да ка́же / ну до молодо́її / при́ход'ат / ма́тери // вже́ молоду́ забра́л'і туди́ а на за́втре при́ход'ат // то

вже́ про́с'їца / да вже́ вро́д'і би коли́ску несе́ на пл'є́чах да ох ма́мочко пус'т'їте мене́ на п'їч бо йа́ зме́рзла / да так те́ го́ вбира́йут у жи́нску одéжу // чолов'ї́ка да в жи́но́чу одéжу.

БЕРЕЗІНА [берез'і́на] -и, ж., імен.,

бот., 'береза', 'берізка'. *Bétula.* *У мене́ п'їд окно́м то́же така́ хоро́ша бе́рез'і́на ростé / ми ї́ сук з йейі́ спуска́йем.*

БЕРЕЗІНА [берез'і́на] -и, ж., імен.,

'урочище'. *Ми є́тої́ год бу́л'бу поса́д'їл'і у бе́рез'ін'і́.*

БЕРЕЗНЯК [берез'н'ак] -а, -у, ч.,

імен., 'зарість молоді берези'. *Ми коро́ві тут па́сл'і по є́тум бе́рез'н'аку.*

БЕРЕЗЯНЕ [берез'а́не] мн., 'свати,

які йдуть у перезви'. *От на́примéр / у бе́рез'ане при́ход'ат / в бе́резві́ при́ход'ат.*

БЕРЕМНЄ [беремн'е́] -а, с., імен.,

'вагітність'. *А в мене́ за́вше́ бе́ремн'е́ до́бре бу́ло // ото́ за́бере́мен'є́йу / то сту́л'ки ї́ чу́ству́йу себе́ здо́рово́йу.*

БЕРЕМОК [беремо́к] -а, ч., імен.

'оберемок', 'така кількість чогонбудь, звичайно однорідного, яку можна обхопити, взяти рукою (руками)'. *А ску́л'ки ту́ї коз'ї тре́ба то́го с'ї́на ? // к'їнеш оберемо́к / да ї́ хва́т'їт йу́ї на ц'ї́ли ден'.*

БЕРЕСТ [бе́рест] -а, ч., бот., 'в'яз'.

Ulmus minor. *В сел'і́ не так бага́то бе́ресту ростé.*

БЕРКОЛЬОЗНИ [беркол'озни]

-а, -е, прикм., 'хворий на туберкульоз'. Вун був беркол'озни / то шоб віл'ечица то попойів соба́че мн'асо.

БЕРУЧКИ [беручкі] прикм., 'старанний'. Вун так і беручкі до вс'ого.

БЕСЕДА [бесе́да] -и, ж., імен., 1.

'Бесе́да'. Ми бул'і в бесе́д'і / йа в баба́х сед'іла а вун в чоловіка́х.

2. 'Вечірка'. Вже ї не памета́йу де чу́ла про е́те / а́ле то́чно зна́йу / шо йака́с' бесе́да була́ / да е́то ба́йал'і таке́. 3. 'випивка'. А́ле ї кре́пки! // д'в'і бесе́ди одбу́в за ден'!

БЕТОНІРОВАТЬ [бетон'іроват']

-уйу, -йеш, 'бетонувати'. Споча́тку не було́ фунда́ментув бетон'ірованих у хата́х / а на так'і колодки ложи́л'і п'ідру́би / е́то вже пото́м ста́л'і.

БЕШЕНИ [бешени] -ого, прикм.,

'скажений, хворий на сказ'. Ба́чил'і? / бешена л'іс'и́ца бйга́йе по у́л'и́ц'і.

БИ [би] спол., 'ніби', 'як'. Ну таке́ воно́ кру́гл'ен'ке / би ко́ло.

БИ [би] част., уживається для утворення дієслівних форм умовного способу.

БИСТРАК [бистра́к] -а, ч., імен.,

'сильна течія'. Не їд'і тудо́йу / там бистра́к // перехо́д' на мн'ілкому.

БИСТРО [бі́стро] прис., 'швидко'.

Йак побачила того́ соба́ку / шо

за мно́йу ішо́в / то так бі́стро ста́ла їт'і.

БИТЬ [бит'] -йу, -йеш., 'бити'.

Тре́ба до́бре бит' // отак попо́бит' шоб воно́ ста́ло таке́ мн'а́хкен'ке.

БИЦОК [бицо́к] -а, ч., імен.,

'молодий бик'. А́ле вун приме́рно / ка́же в його́ одна́ коро́ва і пара́ бицо́кув.

БИЦ-БИЦЬ [биц'у-биц'у], [биц'-

биц'] 'вир. для прикликання теляти-бичка'.

БИЧОВНИК [бичовн'ік] -а, ч.,

імен., 'край дороги чи поля над канавою'. Ско́с'ів бичовн'іка́.

БИЧОК [бичо́к] -а, ч., імен.,

'недокурок, залишок недокуреної цигарки'. Паперо́сув нема́, то вун бички́ ку́рит.

Б'ІЛИ [бйі́ли] -ого, -ойі, -е, прикм.,

'білий'. Пока́л'іла ха́ту / да с'т'іни так'і бйі́л'ен'ки бйі́л'ен'ки // освежи́ла.

Б'ІЛИ НАЛИВ [бйі́ли нал'і́в] 'сорт

яблуні та її плоди', 'білий налив'. Із йа́блок йа са́ме бу́л'ше́й л'убл'у́ бйі́ли нал'і́в // вони́ мн'і так'і сма́чни.

Б'ІЧ [бйі́ч] -у, -иш, недок., 'бігти'.

Так по о́черед'і бе́жім до са́вки д'ві́ица ма́ри́йу // і прихо́д'ім так потро́ху / та́йа ро́бит те́йе / та́йа ро́бит те́йе а одну́ї тре́ба бйі́ч росказа́т' про ма́ри́йу // ну таке́ було́ чу́до / чу́до було́ про́сто.

Б Л А Г О В ' І Щ Е Н Є
[**Б л а г о в і і щ е н ' е**],

[**блаов'ішчен'а**] -а, с. – реліг.
'Благовіщення'. Чуї / ёто л'он
до блаов'ішчен'а // то кол'іс'
л'он с'їят' до блаов'ішчен'а /
не до́вжни хаз'а́йін шоб мешка́
на возу́ в'їуз // ёто шоб несл'ї на
пл'ёчах л'он // не на возу́.

БЛАГОДАРНИ [**благодáрни**] -ого,
прик., 'вдячний'. Попада́йт
ча́сом і не благода́рни л'уд'і.

БЛАГОДАТЬ [**благодáт'**],
[**блаодáт'**] -і, ж., імен.,
'благодать'. Ёто така́ вже
бо́жа блаодáт' шо в на́шум
сел'і цёркву пострóйіл'і // да
вже в своїму́ сел'і / не трéба
н'ікуди дал'ёко за скул'кис'
к'іло́метруў іт'і.

Б Л А Г О П О Л У Ч Н О
[**благополучно**] прис., 'вдало'.
Зй'із'д'іл'і вони́ до йїх у гóс'т'і /
верну́л'іса благополучно.

Б Л А Г О С Л О В Е Н Є
[**благословен'е**] -а, с., імен.,
'благословення'. А йа за́вше оно́
де куди́ йїду чи шо такé ва́жне
робл'у́ / то беру́ у ба́т'ушки
благословен'е.

БЛЯГУЗКАТЬ [**бл'агу́зкат'**],
[**бл'агу́зкат'і**] -айу, -айеш,
недок., 'розпускати плітки'.

БЛЯСК [**бл'áск**] -у, ч., імен.,
'блиск'. Йак ста́ло бл'іска́т' да
гримі́т' / ох! Так'і бл'áскоти
круго́м // видно́ йак вден'.

БЛЯХА¹ [**бл'áха**] -и, ж., імен.

'Деко'. І целу́ варіл'і і мн'áл'і і
варén'іки пекл'ї с'квасо́л'і / так'і
га́рни ма́т'і напечé / така́ бл'áха
здоро́ва була́.

БЛЯХА² [**бл'áха**] -и, ж., імен.
'Покривля з дахового заліза'.
На́ша ха́та бл'áхойу крїта.

БЛІЖЕ [**бл'і́же**], [**бл'і́жеї**] прис.,
'ближче'. Вона́ їде так межéйу
/ а тої соба́ка п'ітход'іт все
бл'і́же і бл'і́жеї.

БЛІЗІР [**бл'із'і́р**] у виразі 'гля
блізіру', 'про людське око'. От
зробі́ гл'а бл'із'і́ру, шоб ду́мал'і
бу́д'би робі́в.

БЛІЗНЮКІ¹ [**бл'із'н'у́к'і**] -ув, мн.,
імен., 'близнята'. 'Одночасно
народжені матір'ю діти'. І
було́ д'в'і д'івчинки врод'іла
бл'із'н'у́чки // було́ д'в'і
д'івчинки.

БЛІЗНЮКІ² [**бл'із'н'у́к'і**] -ув, мн.
'Перші два рядки картоплі'.
Ёто йак о́рут ускла́д / то пёрши
два радк'і назива́йуца бл'із'н'у́к'і
// вони́ так бл'і́зен'ко од'їн кел'е
одного.

БЛІСКАНЄ [**бл'і́скан'е**] -а с., імен.,
'блискання'. Прибері́ с'вет
ато́ в оча́х сто́йіт бл'і́скан'е.

БЛІСКОТИ [**бл'і́скоти**],
[**бл'áскоти**] імен., мн.,
'блискотіння', 'блискання',
'блискавки'. Цалу́ нуч бул'і
бл'і́скоти с' того́ бо́ку / а́л'е
дошчу́ не було́.

БЛІСКУЧИ [**бл'і́ску́чи**] -ого,
прик., 'блискучий'; 'який дає

блиск, блищить'. *Етойі но́чи зори́ так'і́ йа́сни / бл'іску́чи.*

БЛІЩАТЬ [бл'ішча́т'] -у, -иш, недок., 'блистити'. *Он' йак хороше́й бл'ішча́т бл'о́сточки на кос'т'у́мчику.*

БЛЮВАТЬ [бл'ова́т'] -йу, -йеш, недок., 'блювати'. *Ц'іли ден' бл'уйе́ / мото́ береме́на?*

БЛЮВАТИНЄ [бл'ова́т'ін'є] -а, с., імен., 'блювотина'. *Так л'ежа́в то́й чоловй́к у кривй́й а́йа думала шо то пйани́ у бл'ова́т'ін'і.*

БЛЮКОТ [бл'о́кот] -у, ч., імен., бот., 'блекота чорна'. *Hyoscyamus niger L. Шос' коро́ва заслабй́ла // ма́бут' бл'о́коту найй́ласа.*

БЛОМБА [блoм́ба] -и, ж., імен., 'пломба'. *Мен'і́ поста́вил'і́ блoм́бу в зуб.*

БЛОМБІРОВАТЬ [бломб'і́роват'] -йу, -йеш, недок., 'пломбувати'. *У мене́ сто́йіт вре́мен:а блoм́ба / а за́втра ййду́ вже блoмб'і́роват' на посто́йа́н:у.*

БЛОХА [блoх́а], [блoшчй́ца] -и, ж., імен., 'блоха, паразит тварин і людини' Arhaniaptera = Siphonaptera. *А в тих шпара́х блoшчй́ц'і́ похава́йуца.*

БЛОХАТИ [блoх́ати], [блoх́асти] -ого, -а, прикм., 'той, на якому є блохи'. *Не берй́ тогó котá на ру́ки / вун блoх́ати.*

БЛУД [блуд] -а, ч., імен., 'неправильний шлях'. *А му́ї дес' у́же пода́вса в блуд.*

БЛУДЯЩИ [блуд'а́шчи] -ого, прикм., 'блудний'. *Не довед'і́ гoспод'і́ пойт'і́ за блуд'а́шчого / тоді́ пропа́ла жы́тка.*

БОБКА [бо́бка] -и, ж., імен., 'спортивна кофта'. *Позна́в мене́ так дал'е́ко і пришо́в // а на йому́ була́ така́ бо́бочка с'ін'а.*

БОВДУР [бо́вдур] -а, сп., імен., 'нерозумна людина'. *А то́й іва́н да так'і́ бо́вдур / шчо не довед'і́ гoспод.*

БОВКНУТЬ [бо́вкнут'] -ув, док., 'сказати щось не до ладу'. *Шос' такé бо́вкнула / шо хоч сту́й а хоч па́дай.*

БОВКУН [бо́вкун] -а, ч., імен., 'ярмо на одного вола'. *Одногó вола́ в бовкун запрага́л'і́.*

БОВТ [бо́вт] -а, ч., імен., 'рибальське пристосування у вигляді палиці, на краю якої до дроту прикріплені гайки для того, щоб наганяти рибу в сіті'. *Поста́вив с'е́т'і́ / а рйбу наган'а́в бо́втом.*

БОВТАЦА [бо́втаца] -йуса, -йеса, недок., 'хлюпатися', 'бовтатися'. *Не бо́втайса / вила́з' у́же з води́ // пос'ін'ів у́же гет'.*

БОВТУН [бо́втун] -а, ч., імен., 'зіпсоване яйце'. *Гус' н'ічо́го не вісед'і́ла / самі́ бовту́ні.*

БОГОМУЛЬНИ [бо́гомул'ни] -ого, прикм., 'богомільний'. *У тум сел'і́ вс'і́ так'і́ богому́л'ни / вс'і́ так'і́ на́божни.*

БОДНЯ [бод'н'а] -і, ж., імен., 'бочка з віком, замість куфра; в ній молода везла придане'. *Кухрув не було! // да бул'і бодн'і ал'е тії осови так'і / то бодн'а таа була і вїко зверху там ал'е уши бул'і зверху і ши пол'іно такé так'і закладалоса да вже врод'і замок.*

БОЖИЦА [божица] -уса, -иса, недок., 'присягатися іменем Бога'. *Не божиса / не можна / то грих.*

БОЗНА-КОЛІ [бозна-кол'і] прис., 'хтозна-коли'. *А бозна-кол'і вун прийде // казав до пуз'н'ойі осен'і будут // а доки / то хтозна.*

БОЗЯ [боз'а] -і, ч., імен., 'Бог'. *Сед'іте н'ішком / бо боз'а буде сварица.*

БОЙНЯ¹ [бойн'а] -і, ж, імен. 'Бійка', *Вчора така бойн'а була коло клуба.*

БОЙНЯ² [бойн'а] -і, ж, імен. 'Місце забою тварин'. *Вун робів на бойн'і да шкуру воз'ів здават'.*

БОКАТА [боката] -ойі, прик. 'Про вагітну жінку'. *А Гал'ка вже така боката.*

БОКАТИ [бокати] -ого, прик. 'З випуклим боком'. *Гарбуз'іна віросла йакас' така боката.*

БОЛЄЗНЬ [бол'ез'н'] -і, ж., імен., 'хвороба'. *Да йому' таку болез'н' п'іткінул'і по сексу // тра було не обманват' / не казат' шо жені'х / а признаца шо жонати.*

БОЛОТИСТА [болот'іста] -ойі, прик., до 'болото'. *Там така болот'іста меснос'т' // завше мокро.*

БОЛТ [болт] -а, ч., імен., 'гвинт'. *Нема' н'ічого страішого // болтамі скрут'і то ши довго держат'імеца.*

БОЛТЛВИ [болтл'іви] -ого, прик., 'базікало'. *Там не можна було бут' болтл'івим / бо зразу хан'і в тóрбу // і н'іхто не знайде.*

БОЛТОВНЯ [болтовн'а] -і, ж., імен., 'базікання'. *Не хóчеца слухат' вс'акої болтовн'і.*

БОЛУТЦЕ [болутце] -а, с., імен., пест., 'болітце'. *Ми завше кос'іл'і в тум болутц'і / там така трава' гарна наростала.*

БОЛЬБОТАТЬ [бол'ботат'] -у, -еш, недок., 'нерозбірливо говорити'. *Мен'і тут не треба бол'ботат' / гарно кажі / розбурчиво.*

БОЛЬБОТУН [бол'ботун], [болботун] -а, ч., імен., 'той, хто багато нерозбірливо говорить'. *А шчо то за болботунá кусок // ан'ійак не розбирайу шо вун байе.*

БОЛЬНИЦА [бол'н'іца] -і, ж, імен., 'лікарня'. *До бол'н'іц'і оно поїд'і / то вітресут посл'ід'н'у копійку.*

БОЛЯЩИ [бол'ашчи] -ого, прик., 'хворий'. *Подала' йа записочку за бол'ашчого / поставила с'в'ічечок // даст бог помóжеца.*

БОМБИТЬ [бомбіт'] -у, -иш, недок., 'бомбити'. *Йакра́з і фронт д'в'їнувса туди́ / і в:е́чери йакра́з на шчо́дре / на шчо́дре / то на ста́ри но́ви год / бомбіл'ї село́ / по ту́ї стару́ї у́л'їц'ї потому́шо там в основно́м вс'а те́хн'їка сто́йа́ла там пу́шки сто́йа́л'ї / маши́ни / во́їска́ / тут ме́нше тро́шки було́.*

БОМБОН [бомбо́н], [бамбо́н] -а, ч., імен., 'помпон'. *Да д'ів'ісано в йаку́ї ша́поц'ї з бамбо́нчиками.*

БО ПО ЗАПАЛКИ ДО СТАРОЇ МАЛКИ ЙДУ ШУКАТЬ [бо по запáлки до старо́ї ма́лки їду шука́т'] дит., 'лічилка, коли грають у хованки'. *Йому́ зав'язва́ють о́чи і вун сто́йїт у кутку́ отако́ // о́чи зав'язани / а вс'ї хавáйуца / хто в кутку́ / хто пуд ла́во́у / хто пун столо́м // і вун хо́д їт с тї́ми зав'язаними очі́ма тако́го / шука́йе му́л'а́йе / а од'його́ перехо́д'ат так т'їхен'ко / хавáйуца // а вун кае́ / ну вже похавáл'їса // бо по запáлки до старо́ї ма́лки їду шука́т' // да їде вун шука́йе // і вже хо́д їт хо́д їт хо́д їт.*

БОРЕЛОМ [борело́м] прис., 'напролом (борело́м ле'т'їт)'. *Л'ет'їт борело́м.*

БОРЗИ [бо́рзи] -ого, прик., 'занадто впевнений у собі, у своїх можливостях, свідчить про неї'. 'нахабний'. *Таку́ мали́ а вже так'ї бо́рзи!*

БОРОВИК [боро́вік] -а, ч., імен., бот., 'боровик королівський', *Voletus regius*. *Йак зайї́хал'ї в л'їс / зайшл'ї на те́йе мн'їсце / а там сту́л'ки боро́вікув! // д'в'ї корз'їни нарі́зал'ї // йа шчи сту́л'ки не на́збі́рвав за ра́з.*

БОРОДА¹ [борода́] -и, ж., імен. 'Волосся, що росте на нижній частині обличчя у чоловіків'. *Прихо́д'їв од'їн з тако́у боро́дкоу // пита́в де ти.*
БОРОДА² [борода́] -и, ж., імен. 'Нескошене чи незжате жито, залишене на полі'. *А вже йак ко́нчаца жн'їва́ то вже́ ото́ ту бо́роду вї́азал'ї і вс'ї мол'їл'їса бо́гу і йшл'ї вже́ доха́ти / е́то бул'ї до́жинки // справл'ал'ї вече́ру.*

БОРОЗНА [борозна́] -и, ж., імен., 'борозна', 'довга, рівна заглибина в землі, проведена плугом'. *Не робі́ таких'у́зен'ких боро́знеї / бо не хва́т'їт бу́л'би / да ї гу́сто бу́де.*

БОРОНА [борона́] -и, ж., імен., 'знаряддя для розпушування ріллі'. *То е́то вже ста́л'ї при ру́ських а ко́л'їс' бу́ла́ одна́ боро́на́ / так крайі́ бул'ї так'ї дере́віа́ни / так'ї дере́віа́ни / забивáлоса жел'ї́зне зу́бїе.*

БОРОНІТЬ [борон'їт'], [оборон'ат'] -у, -иш, недок., 'боронити', 'обороняти'. *Йак ста́л'ї бі́уца / то му́с'їв*

оборон'ат' своїїх // бо ши позабивал'їб одне' одного.

БОРОНОВАЛЬНИК [бороновал'н'їк], [бороновал'шчик] -а, ч., імен., 'той, хто боронує, волочить поле бороною'. *Ох ти наш мали бороновал'н'їчок // ох ти наш хаз'айїну!*

БОРОНОВАНЄ [боронован'є] -а, с., імен., 'боронування'. *Под'ївїса / єто такє боронован'є // гет' усе з'їл'їе стойїт йак і стойало.*

БОРОНОВАТЬ [бороноват'] -їу, -їеш, недок., 'обробляти бороною рілля'. *Згорав пол'є / а дал'єї побороновав / то воно пухкєн'ке / да ї з'їл'їе не так ростє.*

БОСАНОЖКІ [босаножк'ї] імен., мн., 'босоніжки'. *Пойїдем на базар / купим д'їт'ам босаножк'ї / собї шонєбуд' купл'у обуца / бо вже познос'вала все.*

БОСИ [боси] -ого, прик., 'босий'. *О да ї кончила штири класи перейшла в пїати / пасла коровї пасла / в школу треба їт'ї ї коровї пас'т' / і в лант'ах обута / а йак л'їтом то боси завше.*

БОСОНОГИ [босоноги] -ого, прик., 'босоногий'. *Пришлїпал'ї по граз'ї босоноги.*

БОСОТА [босота] -и, імен., збір., 'бідні, убогі, незаможні люди', 'біднота'. *Йак нал'ет'їла босота / вмиг' усе розобрал'ї.*

БОСЯКА [бос'ака], [бос'аком] прис., 'босоніж'. *Кєти порвал'їса / то йа догравав уже бос'аком.*

БОТЬВІНЄ [бот'в'їне] -а, с., імен., збір., 'гичка з буряку'. *Бо боршч варїл'ї бурачни // а варїл'ї / йак нема шчавл'ї то варїл'ї з гїчки боршч / з бот'в'їн'а кол'їс' казал'ї бот'в'їн'є / з бот'в'їн'а боршчу наварїла.*

БОХАТЬ¹ [бохат'], [бохкат'] -їу, -їеш, недок. 'Кашляти'. *Заслабїла / да шчо вже так нуч бохкала.*

БОХАТЬ² [бохат'], [бохкат'] -їу, -їеш, недок. 'Гупати'. *Вїгл'ан' под'їв'їса / шо то там бохкає.*

БОХОН [бохон] -а, ч., імен., 'буханець' (хліба). *Пшоно натовклá пиона / вз'ала трїхи пиона собї / кошик бул'би вз'ала собї / бохон хл'їба / два кускї сала вз'ала / да все в мешок склала.*

БОЧКА [бочка] -и, ж., імен., 'бочка для квасіння огірків, капусти'. *Бочки бул'ї / от примєрно вже дубови бочки // уркї сол'їл'ї.*

БРА [бра] – част., 'ось як!' *Бра / а кудї йїз'д'їл'ї вс'їм семєїством?*

БРАТІХА [брат'їха] -и, ж., імен., 'братова дружина'. *Ми з брат'їхой гарно жил'ї / н'їкол'ї не сварїл'їса.*

БРАТКІ [братк'ї] імен., мн., 'народна назва деяких видів фіалки, зокрема фіалки

триколірної'. *Viola tricolor*. *Вже братк'ї так хорошеї ц'в'їтут.*

БРАТКО [браткó] *зверт., 'брате', 'братику'. Браткó муї хорошен'ки.*

БРАТНІЦА [братн'їца] *-и, ж., імен., 'та, що бере (чорниці)'. Їа ранчеї така брачка була! // стул'ки йагод за ете времн'е набирала // а тепер вже не тої рух.*

БРАТУХА [брату́ха], [браткó] *-а, ж., імен., 'зменшено-пестливе до брат'. Ех браткó / де ми с тобою таконо не бул'ї!*

БРАТЬ НА ДОВГ [брат' на довг] *вираз 'брати в борг'. Вони мо́жут і на довг дат'.*

БРАТЬ НА КПИНИ [брат' на кпíни] *вираз 'насміхатися'. А вони ши ї на кпíни берут'!*

БРАЦЕ [бра́ц'е] *зверт., 'пестливе до брата'. Ех бра́ц'е муї.*

БРАЧКА [бра́чка] *-и, ж., імен., 'та, що бере (чорниці)'. Їа ранчеї така брачка була! // стул'ки йагод за ете времн'е набирала // а тепер вже не тої рух.*

БРАШЕНЬ [браше́н'] *-а, ч., імен., 'брат'. Да́же йа жен'ївса то ма́бут' було пїат' / ус'ї мойї // ус'ї бул'ї вони в е́тум / ус'ї фотографі́ровал'їса / а там ус'ї свої́ бул'ї // браше́н' да дво́йуродн'ї / да йовхі́м / хведору́в син / то / д'ад'ко с ко́вку добрі́нс'ки // е́то сажав його́ буд' за ста́ршого дру́жкá.*

БРЕХАТЬ¹ [бреха́г'] *-у, -еш, недок., 'обманювати'. Шо то за брехло́ вже такé? // кол'ї ти правду почне́ш уже́ каза́т'?*

БРЕХАТЬ² [бреха́г'] *-у, -еш, недок., 'гавкати' (собаки). Ві́гл'ан' хто пришо́в / бо шос' соба́ка вéл'ми бреше́.*

БРЕХЛО [брехло́] *-а, сп., імен., 'брехун'. Їа вже е́тому брехлу́ не ви́ру.*

БРИГАДІР [бригад'і́р], [бриад'і́р] *-а, ч., імен., 'бригадир'. Їа бригад'і́ром був // йа кл'учн'їк був // так до́мика зроби́мо / два три дн'ї вже с'т'їни ви́шл'ї / вже тут потоло́к.*

БРИГАДІРСТВО [бригад'і́рство] *-а, с., імен., 'посада бригадира', 'бригадирство'. А по́сл'ї йа вже поки́нув те́йе бригад'і́рство да став на с'їзо́ни знов йі́з'д'їт'.*

БРИДЦА [брид'ї́ца] *-уса, -їса, недок., 'гидитися'. Не пока́зваї / йа тако́го брид'ї́са.*

БРИДОТЄ [бридо́г'е] *-а, с., імен., 'гидота', 'бридота'. Фу! / не пока́зваї мен'ї е́те бридо́т'е.*

БРИКАЦА [брика́ца] *-уса, -еса, недок., 'брикатися'. Не п'їтхо́д' до кон'á / вун брика́йеца!*

БРИКНУТЬ [бри́кнут'] *-у, -еш, док., 'зомліти'. Їак н'ухну́в того́ / побел'їв да та́коно ї бри́кнув.*

БРИТЕ [бриг'е́] *-а, с., імен. 1. 'Гоління'. Тро́хи надодева́йе гéте брит'е́ ка́жон раз /*

можето бороду вже завес'т і.
2. 'Приладдя для гоління'. Там у менé йе пóлочка // все мойé / і брит'é / і мiло / і шчóтка / пáста // все такегó.

БРИТИТЬ [брит'іт'], [побрит'іт']
-у, -иш, недок., 'голити'. Трéба д'іда побрит'іт' / бо вже зару́с крéпко.

БРИТИЦА [брит'іца] -у, -иш, недок., 'голитися'. Поiду побрит'уса.

БРУД [бруд] -у, ч., імен., 'брід'. Жен'і корові тудóйу чéрез бруд // там м'ілче.

БРУШНИЦІ [брушн'іц'і] мн., імен., 'брушниця, напiвкушова вічнозелена рослина' Rhodococcum vitis-idaea (L.) Авгог. Йа в чаi вкидаiу трóхи брушн'ічн'іку / трóхи багóну / даi пiу.

БУБ [буб] -у, ч., бот., 'біб', Vicia faba L. У менé шо хат'иш ростé на горóд'і / і бул'ба / і гарбу́зи / бурачкі / мóрква / буб і горóх / оу / шо хоч ётоi год насад'іла.

БУБЕН¹ [бу́бен] -а, ч., імен. 'Бубен'. На вес'іл'иі бубном бубн'іл'і, скрiпкa іра́ла і армо́шка.

БУБЕН² [бу́бен] -а, ч., імен. 'Голий випас'. А дé же там пáс'т'і ? // гóли бубен оста́вса.

БУГАЙ¹ [буга́й] -а, ч., імен. 'Некастрований племінний бик'. Не п'ітхóд' до того́ буга́й / вун йак'іс' неспокоiни.

БУГАЙ² [буга́й] -а, ч., імен. 'Нічний болотяний птах з родини

чапель'. Чуйеш йак гудé? // то буга́й // пта́шка так назива́йеца.

БУГАЙ³ [буга́й] -а, ч., імен., зневаж. 'Про дорослого дужого чоловіка'. Ах тиж буга́йу! // то ти ёто до д'іт'іт'і ровн'а́йеса?

БУДЬБИТО [бу́д'бито] спол., 'ніби'. А вже потóм йак у перезві́ ідут да чоловіка передева́йут у жiнску одéжу / вун іде́ с коли́скоу / бу́д'бито молода́ і з д'іт'і́тем.

БУДЬТО [бу́д'то] спол., 'ніби'. Да так те_го́ вбира́йут у жiнску одéжу // чолов'іка да в жинóчу одéжу // да про́с'іца на пiйч а туди́ вже в туйу коли́ску да набере́ бу́д'то шо доц'і́ вже понесе́.

БУЗА [бу́за] -и, ж., імен., 'неслава'. Таку́ бузу́ придумал'і.

БУЗОВАЦА [бузова́ца] -уса, -еса, недок., 'ганитись, неславити'. Ёто ж д'іт'і // вони́ тут бузуйуца / а тут уже́ ла́д'аца.

БУЙНИ¹ [бу́йни] -ого, прик. 'Який дуже сильно розрісся'; 'пишний', 'розкішний'. Так'і бу́йни ку́шчики / хороше́ї розросл'іла // л'убо гл'анут'.

БУЙНИ² [бу́йни] -ого, прик. 'Норовистий'. Му́й йак напй́еца / то так'і бу́йни // так ва́жко вложі́т' його́.

БУЙСТВО [бу́йство] -а, с., імен., 'бешкет', 'бійка'. На ту́й ул'іц'і йак'іс' кри́ки / шум / гам // му́с'іт' йакéс' бу́йство.

БУК [бук] -а, ч., імен., 'бік'.
Поверн'ї на тої бук.

БУЛЬ [бу́л'] -і, ж., імен. 1. 'Хвороба'. В йоо́ йака́с' така́ була́ бул' / шо і врачі не могл'ї розгада́т'. 2. 'Біль'. Йа вс'а́ку бул' бу́ду терпі́т' / а гэтойі не могла́ віде́ржат'.

БУЛЬБА [бу́л'ба] -и, ж., імен., 'картопля', *Solanum tuberosum*. Етої год гáрна бу́л'бочка врод'їла.

БУЛЬБАШИ [бул'баши́] -ув, мн., імен., 'учасники формувань Т. Бульби-Боровця', діяча українського повстанського руху часів Другої світової війни, засновник УПА «Поліська Січ», від 16 листопада 1941 року – генерал-хорунжий (наказ № 22 ГК «Поліська Січ»). Бандэ́ра / в Тарáса Бу́л'би // на́ши тут бул'ї по л'еса́х бу́л'бовц'ї // бул'баши́ // не бандэ́ри / бандэ́ри те не робі́л'ї головори́зи / йак на́ши робі́л'ї 'оловори́зи // там не да́й Бог / у бандэ́ровцув / ти обид'їш чолові́ка / тебе́ 'сра́зу суд'ат.

БУЛЬБИЩЕ [бу́л'бишче], [бул'бо́вишче] -а, с. – імен., 'поле, з якого зібрано картоплю'. Жену́ йа табу́н тої тел'а́т / тійї тел'а́та звороча́йе інчи зра́зу на мосто́к туди́ на бук на бу́л'бишче.

БУЛЬБУ ПЕРЕБИРАТЬ [бу́л'бу

перебира́т'] вираз 'сортувати'.
А ёто ми бу́л'бу перебира́йем у колхо́з'ї / он' де йа сто́йу.

БУЛЬБОТАТЬ [бул'ботат'] -у, -еш, недок., 'булькотіти'. Вода́ бул'бо́че у кастру́л'ї // шо бу́деш засипа́т'?

БУЛЬБОТУН [бул'боту́н] -а, ч., імен., 'людина, яка невизначно, в'яло, тихо говорить'. Н'ї́йак не розберу́ шо тої бул'боту́н ба́йе.

БУЛЬБ'ЯНИ [бу́л'б'яни мл'їнци́'ї] імен., мн. 'Деруни'. Йа вёл'ми л'убл'у́ бу́л'б'яни мл'їнци́'ї // от з му́кі не так.

БУЛЬКА [бу́л'ка] -и, ж., імен., 'бульбашка'. Йакио́ схáпайуца бул'кі́ по кал'у́з'ї / то шчи бу́де їт'ї дошч.

БУЛЬКАНЄ [бу́л'кан'е] -а, с., імен., звнасл. 'булькання'. Аж у голові́й бу́л'ка́йе од того́ бу́л'кан'а.

БУЛЬШ [бул'ш], [бу́л'ше] прис., 'більше'. Так ма́л'ен'ко набра́в бо бул'ш не було́.

БУЛЬШЕНСТВО [бул'шенство́] -і, ж., імен., 'більшість'. Оёте йа ши зна́йу / ши йа / ёто ши в д'ёцтви таке́ / було́ в мене́ ши йа по́мну́ // жи́тн'ї хл'їб бул'шенство́ пекл'ї.

БУР [бур] -а, ч., імен., 'свердло'. Пери́ н'їж йа́мку копа́т' / то сперша́ бу́ром тре́ба про́бки пороби́т'.

БУРА¹ [бу́ра] -и, ж., імен. 'Буря', 'міцний вітер'. Йак сход'їла́са

на ноч бу́ра / йа так пережива́ла
шоб н'іде́ н'ічо́го не наро́біло́со
хоч.

БУРА² [бу́ра] -и, ж., імен. 'Хвиля'.
Он' йак'іс' та́почок // му́с'іт'
бу́ра до бе́рега при́біла.

БУРАК [бура́к] (кормо́ві, кра́сни,
цукро́ві) -а, ч., імен. 1. 'Буряк'.
Бура́к був // де в ко́го був а де ї
// ну бо боршч ва́ріл'і бура́чни //
а ва́ріл'і / йак нема́ шчавл'і то
ва́ріл'і з гі́чки боршч / з бот'в'ін'а
ко́л'іс' каза́л'і бот'в'ін'е / з
бот'в'ін'а боршчу́ наваріла.
2. 'Сезонна робота сапаня
буряку'. Ко́л'іс' по́пойз'д'іла на
с'ізо́н бура́к сапа́т'.

БУРАЧАНКА [бурача́нка] -и, ж.,
імен., 'самогонка з буряку'.
Бурача́нка не то шо смерд'іт
/ а ши ї голо́ва на дру́ги ден'
бол'іт.

БУРАЧКОВИ [бурачка́ви] -ого,
прикм., 'темно-вишневий
колір (будь-чого, не стосується
буряку) з фіолетовим
відтінком'. Ку́піла све́дра
бурачка́вого на ц'вет.

БУРАЧНИ [бура́чни] -ого, прик.,
'бурячаний, той, що з буряку'.

БУРАЧНИ БОРЩ [бурача́ни
боршч] ку́лін., 'борщ із
червоного буряку'. Ну бо боршч
ва́ріл'і бура́чни // а ва́ріл'і / йак
нема́ шчавл'і то ва́ріл'і з гі́чки
бо́ршч / з бот'в'ін'а ко́л'іс'
каза́л'і бот'в'ін'е / з бот'в'ін'а
боршчу́ наваріла.

БУРБАЛКА¹ [бурба́лка] -и, ж.,
імен. 'Бурулька'. Не ход'іте
по́п'ід кри́шами / бурба́лк'і
мо́жут внас'т' на го́лову.

БУРБАЛКА² [бурба́лка] -и, ж.,
імен. 'Відросток'. Понабира́л'і
дес' тих бурба́ло́к да кіда́йуца.

БУРКАЛО [бу́ркало] -а, сп.,
імен., 'буркотун', 'буркотлива
людина'. Воно́ зро́ду таке́
вдало́со / бу́ркало // все шос'
бу́ркайе і бу́ркайе // а чо́го? / ко́б
хто спи́та́в.

БУРКИ [бу́рки] імен., мн., 'валянки
з полотна з ватою усередині'.
Но́ги поме́рзнут // тра́ було
бу́рки нало́жіт'.

БУРМИЛО [бу́рмило] -а, сп., імен.,
'здоровань'. Тож вун так'і
шчу́пл'ен'ки / х'іба́ по́преш'
про́т'ів тако́го бурми́ла?

БУРНУТЬ [бу́рнут'] -у, -еш, недок.,
'скинути'. З маши́ни йак бу́рнем
/ а воно́ л'ет'іт нема́ла́д куди́.

БУРОВАТЬ [бу́рова́т'] -у, -еш,
недок., 'свердлити'. При́де́ца
д'ірки́ бу́рова́т' у стен'і.

БУРТ [бу́рт] -а, ч., імен., 'тимчасова
легка споруда для сторожа на
колгоспному полі'. У бу́ртах
жил'і парт'іза́не.

БУСЬКО [бу́с'ко] -а, ч. – імен.,
'лелека'. Сісо́нія сісо́нія.
Ко́л'іс' бу́с'ко поран'ани́ був / а
хло́пці́ і привел'і йоо́ доха́ти / а
крило́ поран'ане // то йа йому́
те́е крило́ йодо́м / з е́л'о́нкою /
бі́нтом пере́в'яза́ла / а вун мене́

по врэшт і вже ак ухват ів так за рўку // так шкўру ак серпóm // йа зрўзу д'екалоном і спїртом промивáла рўку // так йак серпóm / порїзав рўку.

БУСЬКИ [бўс'ки] -ув, мн., імен., продовгуваті фіолетові ягоди, схожі на чорниці, але мають вищі куці, *Vaccinium uliginósum*. *Ето називáвса Мали́ Ку́рин / отó по пол'á отó де по канáву / ну так'ї був бўс'к'и / такé кўпїе і торфá така бу́ла коло́ласа // а то вже с'удї вже за Скрїн'ку / с'удї до шко́ли то то ойэто вже до фэрми то то Вел'їки Ку́рин називáвса / і там бул'ї бўс'ки.*

БУСЬЧЕНЯ [бушчен'á] -і, с., імен., 'лелеченя'. *Йакшó бўс'ки ба́чат шо не прогоду́йт ус'їх бушчен'áт / то одне́ викида́йут с кублá.*

БУХВЕТ [бухвёт], [буфёт] -а, ч., імен., 'магазин'. *Тепэр уже хл'їба вдóстал' // а кол'їс' попостойїм в óчеред'ї кел'е бухвэ́та // а ши ї не за́вше застáнеш / кол'їне́буд' і не вхо́пиш того́ хл'їба.*

БУЧА [бўча] -и, ж., імен., 'рибальське знаряддя, що має форму лїкоподібної корзини, обтягнутої сїткою'. *Тепэ́ра ход'їв бўчейу по рїбу то трóхи наловїв.*

БУШОВАТЬ [бушовáт'] -у, -еш, недок., 'неспо́кійно

поводитися'. *Д'їт'ї / ану́ не бушу́йте / бо бўдете на́казани!*

БУЯН [буйáн] -а, ч., імен., 'розбишака'. *У нас в роду́ нема́ таких буйану́в.*

БУЯНИТЬ [буйáн'їт'], [буйáн'їт'ї] -у, -їш, недок., 'робити бешкет'. *Еї! Тут не трéба буйáн'їт'!*

В

ВАВА [вáва] дит.'застереження не робити щось'. *Ану́ не л'їз'! Там вáва!*

ВАВКА [вáвка] -и, ж., імен., 'невеличка рана'. *Там не вел'їка вáвка / скóро заго́їцца.*

ВАДАТЬ [вáдат'] -у, -їш, недок. 1. 'шкодити'. *Йакшó не бўде н'їшó вáдат' / то так і зрóbимо.* 2. 'Про недоумкуватість у когось'. *Ну йейбóв йому́ шос' вáдаїе // бо нормáл'на л'уд'їна тако́го не могла́ вїтворит'.*

ВАДАЄ [вáдаїе] безособ., 'бракує'. *Не переживáйте за мене́ // мен'ї н'їшó не вáдаїе / вс'óго хватáїе // ід'їте до гост'єї.*

ВАЖЕЗНИ [важэ́зни] -ого, прик., 'дуже важкий'. *Ал'єї важэ́зни ін'д'ўк // лед'лéd'п'їд'н'алá.*

ВАЖНЕ [вáжне] -ого, прик., 'те, що можна зважити'. *Шо такé вáжне то пова́жил'ї.*

ВАЖЧИЙШИ [важчї́ше] -ого, прик. вищ. ст., 'важче'. *Ете важчї́ше за тэ́їе.*

ВАЛЬНУТЬ [ва́л'нут'] -у, -еш, недок., 'сильно вдарити'.
Оди́д'ї бо йак ва́л'ну / то ї не спамета́йеса.

ВАСІЛЬОК [вас'іл'ок] -ка, ч., імен., 'шириця', 'бур'ян з довгою китицею фіолетового або зеленого кольору'.
Amaranthus blitoides. Пóвни горóд вас'іл'кóв.

ВБИРАЦА [вбира́ца] -йуса, -йеса, недок., 'одягатися'.
Зна́йу шо д'їд йак Степа́н прийїхав то був кост'ум у його́ / лїтнї кост'ум áво ак за́ре но́с'ат ! / і такї́ / то йа прийїхала одна́ а не могла́ приві́кнут' до ётого / а не получа́аца / а ота́к і д'їд / все робів по тако́му йак вун там / і духівса / і вбира́вса все отаке_го́ / і ну хотї́в шоб все бу́ло / а мо́то не получа́лосо / хто його́ зна́йе // ота́к і йа не могла́ приві́кнут' / не могла́ / от мнї́ зда́аца коб так_о́ / шоб все бу́ло йак.

ВБРОД [вбро́д] прис., 'убрід'.
Корові́ пошл'ї вбро́д че́рез о́зеро.

ВВУДЧА [в:у́дча] -ойї, імен., 'дружка молодой, яка вводить молоду в хату перед самим весіллям і потім пришиває їй квітку'.
Да тийї́ вже молодойї́ там дру́жка і ёта в:у́дча йак ка́жем шо кв'ї́тку пришива́йе.

ВДАЧНО [вда́чно] прис., 'вдало'.
У його́ ётой раз бу́ла вда́чна пої́здка / до́бре заробів.

ВДОБНО [вдо́бно] прис., 'зручно'.
Ёти проме́жуток із ста́нц'ейї да до бї́лойї то там л'еса́ / л'еса́_ж / так // то йїм вдо́бно з лї́су ви́т'ї і потсу́нут' мї́ну / отаке́йе дї́ло / отакї́м пут'ом ши йа заста́в а по́сл'ї вже ёто неда́вно ши ёто бу́ло в со́рок во́с'мому ро́ц'ї / ши йа ба́чив ваго́ни там вал'а́л'їса / отаке́йе дї́ло.

ВДОСВЕТ [вдо́свет] прис., 'удосвіта', 'раненько'.
Да вдо́свет вста́ла да рад'у́жку на пл'е́чи да з девча́т'ми пашла́ в са́рни.

ВЕВЙУРКА [вевйу́рка] -и, ж., імен., 'білка'.
Йак та́йа вевйу́рка ско́ро побийї́гла!

ВЕЛІДЕНЬ [ве"л'ї́ден'] -а, ч., імен., реліг., 'великдень'.
Ну / Ве"л'ї́ден' / ну так'ї с'в'ата́ // то ба́ба одева́йе сорóчку с перес'їканими рукава́ми / пон'їма́йеш.

ВЕЛІДЗУРНИ [вел'їзу́рни] -ого, прик., 'величезний'.
А с'їно хто йакї́ сто́жкї́ кла́л'ї // ча́сом то тако́го вел'їзу́рного накладу́т шо поду́майно йак зл'ї́з'т'.

ВЕЛЬОН [вёл'он] -а, ч., імен., 'вінок молодой на весіллі'.
Молода́ бу́ла у тако́му хоро́шому вёл'он'ї.

ВЕНЕЛЬ [вене́л'] -а, ч., імен., 'вінок нареченой'.
А тепе́р хри́ст'аца ра́зом і // не мо́жна бу́ло от ко́л'їс' у фат'ї́ у вене́л'ї їдут на

вес'іл'їе кл'ікат' у нед'іл'у / їак вес'іл'їе то молодá вбирайїеца в плат'е і венел' і ши_ж сал'ісови кол'ішн'і хусткі да так вже на рожкі згортал'і да чепл'ал'і оде шпїл'койу / а да то не мójсна булó шоб молодá з молодойу встречáласа.

ВЕПРИК [вэприк] -а, ч., імен., 'молодий кабанчик'. *Так'ї добри був вепручóк.*

ВЕПРУК [вепру́к] -а, ч., те саме, що й [вэприк].

ВЕРЕТЮЛЬНИЦА [верет'ул'н'їца] -і, ж., імен., 'пристрій, у якому вкладається веретено з пряжею'. *А верет'она склáдал'і у верет'ул'н'їцу да вже вони́ вс'і там л'ежал'і в однум мн'їс'ц'ї.*

ВЕРЕЩАТЬ [верешчáт'] -у, -иш, недок., 'кричати, видавати крик'. *А йакоїй кұл'ки верешчїи?*

ВЕРЧ [вэрч] -и, ж., імен., 'скручене лико у вигляді цифри 8 для зберігання'. *Отó вэрчи кол'їс' бул'ї / ёто дэрл'ї лóзу / лáпт'ї пл'ел'ї.*

ВЕРШИЛЬНИК [вершіл'н'їк] -а, ч., імен., 'той, хто вершить стїжка (копицю) сїна (соломи)'. *Йа був за вершіл'н'їка // два стожкі с'їна наклáл'ї.*

ВЕРШИТЬ [вершіт'] -у, -иш, недок., 'робити верха у стїжку (копиці) сїна (соломи)'. *Трэба гáрно завершіт' стожкá / бо йак затечé / то пропадé.*

ВЕС [вєс] -у, ч., імен., 'вага'. *Йак йа йуї розказáла шо тїл'ки ї тїл'ки йа набрáла / а вона кáже ёто пїйс'áт к'їлогрám весу.*

ВЕСА [вєсá] -ов, мн., імен., 'ваги для зважування'. *Маши́на поїхала на вєсá.*

ВЕСІЛЬЄ [вєс'іл'їє] -їа, с., імен., 'весілля'. *Кол'ішн'і не так'ї бул'ї вє'іл'їá.*

ВЕСІЛЬНИК [вєс'іл'н'їк] -ка, ч., імен., 'учасник весілля'. *Ти тóже вє'іл'н'їк?*

ВЕСОЧ [вэсоч] -и, сп., імен., 'високий (чоловік)'. *Шо ти / така вэсоч!*

ВЕСЬТІСА [вєс'т'їса] інф., 'вестися (добро ведеться)'. *Хаї вам ведéца / везéца і петух несéца!*

ВЕТРАК [ветрак] -а, ч., імен., 'вітряний млин'. *Одегó на горї був ветрак.*

ВЕХА [вєхá] -и, ж., імен., 'довга тичка, зверху якої прив'язують жмут сїна як позначку, що це сїнокіс і тут не можна пасти корів'. *Ідém аж бáчим вже вéхи стойáт.*

ВЕЧОРКИ [вечоркі] -ув, мн., імен., 'вечорниці'. *І йа хóчу з вáми у вечоркáх бут'.*

ВЗЯТОК [вз'áток] -и, ч., імен., 'узяток; здобич, яку беруть бджоли'. *Трэба вївез'т'ї пчóли в л'їс / то там йє вз'áток.*

ВЗЯТЬ НА БЕРЕМОК [вз'áт' на берéмок] вираз 'взяти в (на) оберемок'. *Йак неслá? // а вз'áлá*

на берéмок да ї несú // йак'ї ж
вун там? / тож малі.

ВЗЯТЬ НА ГУРА [вз'ят' на гúра]

вираз 'попідкидати на руках'.
Оз'мі менé на гúра.

ВЗЯТЬ У ГОЛОВУ [вз'ят' у
гóлову] вираз 'запам'ятати'.

О і мн'ї кúмпан кáже / де
бригад'ірова ногá не буде там
не буде урожа́йу // йа вз'ав у
гóлову собі.

ВИБИВАТЬ ПАЙКА [вибивáт'
пайка́] вираз 'відміряти наділ'.

А буракí нат шл'áхом йуї
вібил'ї / да пос'йала бурак'ї
столо́ви ї тих тро́хи пос'йала
// в з'їл'ї пост'акáл'ї / да кáже
/ коб де когó мóже ти когó
напрáвиши шоп хто пришóв
// а кажú семна́цат' дóларув
дас'ї / то_ї йа придú // мовчíт
// кау от семна́цат' дóларув
заробл'áла от тепér пол'ї кажú
// а йа свої́ кажú вíполола і
вже ї прорвáла кажú о // кажú
пол'ї.

ВИБОЇНА [вибóйіна] -и, ж., імен.,

'яма на дорозі'. Так'ї вибо́йіни
по дорóз'ї шо нево́змóжно
йїхат'.

ВИБРАТИ [в'ібрати] -ого, прик.,

'нарядний'. А куди їдéш так'ї
вібрати?

ВИВИНА [в'івина] -и, ж., імен.,

ботан., 'верба біла', 'salix
caprea L'. Йак опáриса то сáме
луче́й в'івино́у лечíт'.

ВИВЙОВ [в'івйов] (неозн. ф.

[вивóд'іт'і]) -а, -о, -і, док.,
'вивів'. Да в'івйов вун нас на
дорóгу.

ВИВОРОТ [в'іворот] -а, ч., імен.,

'дерево, вивернуте вітром з
коренем'. Там л'ежа́ло два
такі́х в'івороти.

ВИГОЛОДНІВ [в'іголодн'ів]

-йеш, -йе, док., 'зголоднів'.
Дóбре в'іголодн'ів.

ВИГОН [в'ігон] -у, ч., імен.,

'простора вільна ділянка
біля села або в селі, кудою
виганяють пасти худобу'. А на
пóл'е худóбу с'удóйу гон'іл'ї
чéрез в'ігон.

ВИДЕРЖАТИ [в'ідержат'і] -у, -иш,

док., 'витримати'. А до вéчора
не в'ідержала л'їха дóл'а // л'їха
дóл'а не дала в'ідержат'і в
ж'ітц'ї таку́.

ВИДІРАЦА [вид'іра́ца],

[в'ідерт'іса] -уса, -еса, док.,
'видряпуватися, вилазити на
що-небудь'. Чогó в'ідерса на
те́йе дéрево? / ану́ злáz'!

ВИДНІТЬ [видн'іт'] безос.,

'видніти'. Врáнц'ї так
ранéсен ко / шіно почало́ так
видн'їт' / а самол'ót / а такі́
тумáн густі́ був / і самол'ót
так йáкос'.

ВИДУМЛЯТЬ [видумл'ят'] -у,

-еш, док., 'придумувати',
'вигадувати'. А то о на
ос'йáнс'куї горі́ цéрковка
стойáла а в туї цéрковц'ї бóжа
мáт'ї спáла / аж приход'їт до

*йейі синочок йейі / м'яті наша
л'убезнайа / забула / не хочу
видумл'ят' бо забула.*

ВИЖАР [в'ижар] -у, ч., імен., 'яма з водою на місці вигорілого торфу'. *Да ї ми п'асл'ї / то а'то а воно́ ж було́ не осу́шане / боло́то // вижарї бул'ї то йак тр'охї дошчї прох'од'ат так'ї^т виж'орї по́п'їд край'ами / бул'ї / то ши тав'ар п'їе во́ду а йак повисох'аїут то коп'ал'ї хл'опц'ї колодез'ї так'ї^т в Берез'їн'ї он'.*

ВИЗВЕРАЦА [визвер'аца] -уса, -еса док., 'визв'іратися'. *Йа йому́ н'їшо́ ї не сказа́ла ши / а вун зра́зу до мене́ ак ста́в визвер'аца.*

ВИЗВЕРИЛАСА [визвериласа] -вса, док., 'визв'ірилася'. *А вона́ ка́же ту́л'ко розрешїл'ї // ага́ / дочку́ завез'ї да хаї дочка́ // аж дочка́ зм'єрзла // до їїх йак визвериласа / показ'ал'ї йуї три мн'їс'аци / по́сохами махну́л'ї*

ВИЄЖЧАЛІ [вийешч'ал'ї] -ав, док., 'виїжджали'. *Вун мн'ї вун нам йак не двойеруд'н'ї да йак рудни брат / ми в однуї семн'ї шчит'аї жил'ї // і вийешч'ал'ї вони́ в Од'єсу / берешч'ан вербов'ал'ї дес' в Од'єсу на пересел'єн'є / т'утка в нас бул'ї там род'їчї // т'утка припис'аласа до їїх / і вийешч'ала із єтим Буб'єнчиком.*

ВИКАБЕЛЬВАЦА [викаб'єл'ваца] -уса, -еса, док. 1. 'Задаватися',

'чванитися чимось', 2. 'Робити щось лише після довгого впрошування'. *Нема́ чо́го викаб'єл'ваца / сад'їса в машину.*

ВИКАРАТЬ [в'икарат'] -їу, -їеш, док., 'дорікати'. *Йа заїшла́ да до́бре вікара́ла / шоб дру́ги раз зна́ла йак видумл'ят'.*

ВИКАЧВАТЬ ХЛІБ [викач'ват' хл'їб] вираз, 'формувати хлібні бохони'. *Викач'вал'ї бохонц'ї а да́л'єї на лоп'ату / така́ йак весло́ / і в п'їїч всад'вал'ї.*

ВИКВЕЦАЦА [в'иквецаца] -са, док., 'замазатися'. *А у ву́шо єто ти так в'иквецавса?*

ВИКРАСОВАТЬ [в'икрасоват'] -їу, -їеш, док., 'каструвати'. *А ми свого́ лошак'а́ вже в'икрасовал'ї.*

ВИКУПНІК [в'ікупн'їк] -а, ч., імен., 'дитяча гра'. *Грал'ї д'їт'ми кол'їс' у в'ікупн'їка / квач'а.*

ВИЛАЖАТЬ [вилаж'ат'] -їу, -їеш, док., 'виряджати', 'спроваджати'. *Ка́же вже вілад'їла Во́вика ? // а єто дес' / йа забу́ла йак їто був д'єн' / вну́чок був // йа вну́чка ши вд'єн' вілад'їла / вінесла йому́ пак'єти // вінесла пак'єти йому́ в машину / провела́ його́ на у́л'їцу.*

ВИЛІВОК [в'їл'ївок] -а, ч., імен., 'пташине яйце, знесене в м'якій оболонці без шкаралупи'. *Чо́го́с' гу́с' мой'а́ почала́ в'їл'ївки нес'т'ї.*

ВИЛКИ [вилкі́] (дво́їчасти, тро́їчасти) -ок, мн, імен. 'Залізни вила до гною, господарські. Бері́ вилкі́ да іде́м гну́ї роскида́т'.

ВИЛКИ [вилкі́] -ок, мн, імен. 'Рогачі до печі'. 'Ота́м в кац'у́бн'іку сто́яат і вилкі́ / і кац'у́ба'.

ВИМА [ві́ма] -и, ж., імен., 'залишок ниток від сновання'. Да то назива́йеца ві́ма / в́же куді́с' на уто́к його́ держа́л'і.

ВИМАТІ [вимат'і́] -у, -еш, док., 'виймати'. Ка́е ви не нава́рите бо в вас нема́ пе́чи // вона́ ка́же в печі́ вмл'іва́йе і ви́мл'еш а вона́ так'і за́пах да́йе.

ВИНОВАТИТЬ [виноват'і́т'] -у, -иш, док., 'звинувачувати'. А де шо йака́ сва́рка то вони́ мене́ все виноват'і́л'і // хто всра́вса? / невй́стка.

ВИНОСОК [віносок] -ка, ч., імен., 'останне, найменше яйце, знесене куркою'.

ВИП'ІКАТІ [випй'ікат'і́] -йу, -йеш, док., 'випікати'. Ко́л'іс' у нас бу́ла д'і́вчина на кварта́їри / да таке́ інтере́сне випй'ікал'і́ / так'і́ панонкі́ / таке́ йім прис'іла́л'і // ну таке́ інтере́сне таке́ йак д'і́вчинка / там д'і́вчинка / там хлопчик / таке́ випй'ікал'і́ таке́ / ну таке́ крас'і́ве / україно́чка та́ко ши пороб'ла́ни ус'та́жечкі́ так / ну та́ка в́же / таке́ хоро́ше

пришл'у́т в́же на с'ва́то йу́ї // ото́ на ко́лади чи на вел'і́ден' прис'іла́л'і за́вше оту́дова.

ВИПРОСТВАТЬ [випро́стват'] -йу, -йеш, док., 'вирівнювати'. А пото́м то ото́ в́же бра́л'і да в́же тійі́ жмен'кі́ розбира́л'і випро́ствал'і́.

ВИРАЧАЦА [вирача́ца] -йуса, -йеса, док., 'вирячати очі'. А йа і собі́ зайшла́ / о́чи ви́рачила то хтос' йак ври́зав кирпи́чинкою́ йако́йус' / груз'ако́м ос'уді́ то і з гу́лою́ пришла́ до ха́ти // хтос' дес' ки́давса да попа́в: мене́ / йа не рел'а́ласа е́то оно́ д'і́в'і́ца ход'і́ла / в:е́чери в:е́чери / і хтос' йак ури́зав // то йа в́же іду́ з гу́лою́ в ха́ту.

ВИРЕЙ [віре́й] -у, ч., імен., 'вирій'. Пташи́кі пол'ет'і́л'і у віре́й.

ВИСАДОК [віса́док] -а, ч., імен., 'коренеплід, збережений взимку і висаджений у ґрунт для одержання насіння'. Йа н'іко́л'і не куп'а́йу нас'і́н'е // в мене́ свої́ ви́садки он'і́е // йа понаса́д'вала.

ВИСЕВКИ [вісевки] -ок, мн., імен., 'висівки, рештки від оболонки зерна, що залишаються після просівання борошна'.

ВИСЕКАЦА [вісека́ца] -йуса, -йеса, док., 'висякатися', 'очистити ніс'. Вісека́йса / ато́ со́пл'і в́же он' до кол'і́н.

ВИСОК [висо́к] -ка, ч., імен., 'скроня, бокова частина черепа

від лоба до вуха'. Да вдáрив
ос'удаго́ у висок.

ВИСПА [в'іспа] -и, ж., імен.,
'нанесений річкою пісок, де
росте верболіз'. А та́йя віспа
гét' поросла́ лозо́йу.

ВИТНУТЬ [в'ітнут'] -у, -еш, док.,
'вдарити'. Так вітну́ по руц'і
шо ї ну!

ВИТНУЦА [в'ітнуца] -уса, -еса,
док., 'вдаритися'. Л'ед'ї / коб не
вітнуца.

ВИТРЕЩАТЬ [в'итрешча́т'] (очи)
-йу, -йеш, док., 'вирячати'. А
чогó вітрешчивса?

ВИТРИБУШИЦА [в'ітрибушица]
-уса, -йеса, док., 'потратитися'.
За е́тої год ми так
вітрибушил'іса / так'ї
ростра́ти.

ВИХАРАШАТЬ [в'іхарашат'] -йу,
-йеш, док., 'каструвати'. Трéба
каба́нчика віхарашат' / а то
вжé вел'іки.

ВИХВАТЕНІК [в'іхвATEN'ік] -а,
ч., імен., 'хлібець з кислого
тіста, спечений у сковороді
на відкритому вогні'. Хл'іб
кóнчивса / то йа віхвATEN'ікув
скóрен'ко напекла́.

ВИХВАТКА [в'іхвATKA] -і, ж.,
імен., 'звичка'. Ма́йе таку́
віхвATку / спочáтку зробит а
потом думайе.

ВИЦЕДІТЬ [в'іцед'іт'] -йу, -йеш,
док., 'вицідити'. Йа бу́л'бу
то́же не вел'ми л'убл'у́ / в
боршч'і / не вел'ми йа л'убл'у́ //

а е́тої то́же віцед'іт рідке а
гу́шчу покине.

ВИЧВОРАТЬ [в'ичворат'] -йу, -йеш,
док., 'вितворяти, виробляти';
'робити таке, що виходить за
межі звичайної поведінки'.
А на дру́ги ден' уже йак ішл'ї
в перезві́ / то немалáд шо
вичворал'ї // пáробка передевал'ї
у жоно́цку одéжу / да вже вун
бу́д'бито молодá / да пришлá до
мáтери / до хáти з д'іт'ám.

ВИЧУНЯТЬ [в'ичун'ат'] [очун'ат']
-йу, -йеш, док., 'одужати після
важкої хвороби'. Л'ед'-л'ед'
очун'áv.

ВИШЕЙ [више́й] -йу, ч., імен.,
'скошена трава не на сіно,
а на підстилку (ситник)'.
Трéба накос'іт' вишйу́ / а то
вже конча́йеца // нема́ чим
п'ідосла́т' худóбу.

ВИШЕЙ [в'іше́й], [в'іше] прис. вищ.
ст. пор., 'вище'. Тоштó ви́ше
чолов'іка та́йя дерев'іна л'ежїт
шо ти іде́ш іде́ш і рї́жеш на
стойáк / вона́_ж вона́_ж висо́ка
// оно́ п'ідн'імáйеца л'éчко / оно́
отакó йáкос' так іде́ / такó туді́
і йак уже дон'ізу / ну навéрс'і
то такó а звéрху / а зн'ізу то
наоборóт рука́ми / ну йак уже
довéрху пі́лку трéба п'ідн'імáт'
то пі́лку от':ага́йеш отó.

ВИШИВАНЄ [вишивáн'е] -а, с.,
зб., 'вишивання'. Вишивáн'е
/ вишивáн'е // ши одé йе // е́то
перебирáн'е такé.

ВИШКВАРКА [в'ішкварка] -и, ж., імен., 'шкварка з сала'. Можна ї вишкварка́ми засмачи́т'.

ВИШКИ [в'ішки] мн., імен., 'горище у хліві'. Ете с'їно викида́йте на ви́шки.

ВИЧИНІТЬ [в'ічин'іт'] -йу, -йеш, док., 1. 'Видубитишкуру'. Кол'їс' муї д'їд то мук'їу вичин'вав шку́ри / а теп'єр к'їслот'їу й'акос' л'уд'ї виробл'а́йут. 2. перен. 'Невичин'ана шку́ра' (на невиховану людину).

ВИЧУХАТЬ [в'ічухат'] -йу, -йеш, док., 'одужати'. Да в'ічухал'їса вже по́сл'є того́ т'їхуса / поожива́л'ї л'уд'ї.

ВИЯМКА [в'ійамка] -и, ж., імен., 'яма на дорозі'. Не йі́д' по тих в'ійамках / да д'ївіса тр'їхи на доро́гу.

ВИСК [в'іск] -у, ч., імен., 'пронизливий крик'. Чу́йу а в йїх так'ї в'іск / так'ї л'емент // д'ума́йу поб'ачу шо то там вже так'є случ'їлоса.

ВИСЬТЬОБКА [в'іс'т'обка] -и, ж., імен., 'кладова', 'комора'. Д'їжка с са́лом у в'іс'т'обц'ї сто́йїт.

В'ІДЬМА [в'їд'ма] -и, ж., імен., 'чаклунка; людина, що займається чародійством'. Не йд'ї то той'її в'їд'ми.

В'ІДЬМАР [в'їд'мар] -а, ч., імен., 'чаклун'. Не д'ума́йте // йе не оно́ в'їд'ми а ї в'їд'мар'ї.

В'ІКО [в'їко] -а, с., імен., 'кришка

на домовину'. А в нас в'їко нес'ут бабі́ / не чоловікі́.

В'ІРА [в'їра] -и, ж., імен., 'жіноче ім'я Віра'. Демн'ана́ ти не зна́йеш? // шо то з В'їро́у / то то вун з В'їро́у вже.

В'ІРУЮЩИ [в'їруйущи] -ого, -ойі, імен., 'член релігійної протестантської громади (євангельські християни баптисти)'. В нас мо повсела́ в'їруйущих // аж два мол'їто́вних до́ми.

В'ІСТІСА [в'їс'т'їса] -йуса, -йеса, док., 'унадитися'. Одно́го ро́ку до йїх л'їс'їца в'їл'аса / то гет' ку́ри віно́с'їла.

В'ІТРАНІК [в'їтран'ік] -а, ч., імен., 'широка дошка, прибіта до кінців лат двосхилого даху з фронтонами, щоб вітер не зривав боків покрівлі'. Тре́ба дру́ги в'їтран'іки поприбива́т' / бо е́ти вже зогн'їл'ї.

В'ІТРИЦЕ [в'їтришче] -а, ч., імен., 'сильний вітер'. Й'ак став дут' так'ї в'їтришче / то д'умала ї мен'є переки́не.

В'ІТЬОР [в'їт'ор], [в'їт'ор] -у, ч., імен., 'вітер'. А кул'їчки посто́йїт петна́цат' л'їт то вже ба́чиш шо перев'єсла видно́ / ага́ вже ї начина́є прот'їкат' / бо одгн'їва́йут одгн'їва́йут ту́та да в'їтор зн'їма́є верши́кі е́тойі то вже воно́ роби́ца кор'їче.

В'ІЧНИ [в'їчні] -ого, -ойі, -е,

прикм. 1. 'Споконвічний'. Так ї закoн у нас споконвекoв / вїйчно так булo. 2. 'Вїчний'. На отeтe // воно мўцне // бўде вїйчно служїт'.

В'ІШАЛЬНИК [вїїшал'н'їк] -а, ч., імен., 'вїшальник (самогубця)'. А тeйє дeрeво на йакoму вїїшал'н'їк повїс ївса то зрїзвал'ї.

В'ІШНИЦІ [вїїшн'їц'ї] -їц, мн., імен., 'дерев'яні ворота, щoб зачиняти в'їзд на подвїр'я'. Очин'аї вїїшн'їц'ї.

В'ІШНИЦІ [вїїшн'їц'ї] -їц, мн., 'ворота з жертoк'. Не лaз'тe по вїїшн'їцах / бо полaмл'eтe!

ВКРАДКІ [вкpaдк'ї] присл., 'крадькома'. А вжe йак їду до сестрї да шo беру / там хл'їба чи бaнку сaла мо йакoгo чи шo там / то тpaбуло вкpaдк'ї брат' // угу / так ї був жaднї.

ВЛАДІТЬ [влaд'їт'] -у, -їш, док., 'зламати', 'знищити'. Онo шo в рўки йому попадe / обезaт'eл'но влaд'їт.

В Л А С Ъ Т І Т Ё Л Ь С Т В О [влас'т'їт'eл'ство] -а, с., імен., 'керівництво'. Ну йак би сказaт' ? / кoл'їс' булo все правїт'eл'ство цeркoвне // за Пoл'шчи йa знaйу кaжну пїaтн'їцу прїїежaв бaт'ушка вжe eтoї Вечурка / с'удї в шкoлу / в шкoлу прїїежaв / уроки преподавaв // да йїде бaт'ушка / кpaснї кoн'ї так'ї з дзвoнкaми / а йак йїде вжe на пoхoрони /

то eтo йїде сoвїїми кўн'ми / то йїде / влас'т'їт'eл'ство тодї булo / рукoвoдство.

ВЛЯЛЬОШКАЦА [вл'ал'oшкaцa] -уса, -eса, док., 'втомитися'. Йa тепeр так вл'ал'oшкaлaсa на пoл'ї / кoб хоч тpoхи од:ихнўт'.

ВМАТВАТЬ [вмaтвaт'] -їу, -їеш, док., 'замoтувати'. То мaт'ї нaвaрїт вeчeрї / вмaтaїe бул'би в мїску нaсїпл'e / в л'eчик мoлoкa кїслoгo і врoд'ї ми їдем з бpaтoм з їл'їe рвaт' / да нaкрїїe тaкїм фaртухoм / нaкрїїeм тeйє все і несeм.

ВМАТВАТЬ [вмaтвaт'] -їу, -їеш, док., 'забиратися гeт''. Ану вmaтвaї / шoб і дўху твoгo тут не булo!

ВМЕСТІ [вмeс'т'ї] прис., 'укупї', 'разoм'. Вїсїпaв тїї рoшї пoшчїтaв да кaжe чoтo нeмa ? // їe / тoжстo пo двa злoтї / вмeс'т'ї.

ВНУРИЦА [внўрїцa] -уса, -їeса, док., 'ницьмa'. Ан'дeгo внўрївсa в од'eйaлo дaї л'eжїт пoвдн'a.

ВОБРАТИ [вoбрaтї] -а, прикм., 'oдягнeний пo-свaткoвoму'. Так хoрoшeї вoбрaтї бoв.

ВОВКУВНЯ [вoвкўвн'a], [вoвкoвн'a] -ї, ж., імен., 'лїсїстa мїсцeвїсть, дe вoдaт'ьсa вoвкї'. Йa бoйaлaсa їт'ї прoз вoвкўвн'у / дa пoшлa в oбхoд.

ВОВРЕМНЄ [вoврeмн'e] присл., 'свoeчaснo'. Не прїшoв вoврeмн'e.

ВОВТУЗИТЬ [вoвтyз'іт'] -у, -иш, недок., 'шарпати один одного'. *Аво йак вовтуз'аца! Ану́ ма́ри!*

ВОВ'ЮВ [вoв'юв] дієс. док., 'увів' (від уводити). *Кон'а вов'юв про́з в'їшн'іц'і.*

ВОГНІВО [вoгн'іво] -а, с., імен., 'основа, заплетена в петлі після зняття зі стіни чи сновалки для подальшої обробки чи зберігання до навивання на станок'. *Бож воно́ треба шоб поод'іл'нос'т'і // і збира́єш так туди́ с'уді́ / туди́ с'уді́ // ёто вже назива́єца во́гн'іво.*

ВОЗІЦА [вoз'іца] -а, -а, недок. 1. 'Возитися'. *Воз'аца с тис с'їном туди́-с'уді́ / не зна́йут де под'їт'.* 2. 'Клопотатися'. *І так кло́поту хватáє / то ши с тобо́й тут воз'їса.*

ВОЛЬЄ [вoл'їє] -а, с., імен., 'вуглинка', 'жаринка'. *То прихóд'ат за гон'ём ши черепóчком і во́л'їа воз'му́т соб'ї' вдо́ма.*

ВОЛОК [вoлок] -а, ч., імен., 'невід', 'велика рибальська снасть'. *Закида́їно волочка́ / шос' да злóвим.*

ВОЛОКИ [вoлoкi] мн., імен., 'шнурки на онучі в постолах'. *Онучи замата́є да пове́рх воло́ками прив'я́же. Воло́ки тійє" / шо об'я́звайут / онучи тійї шо / да́ї вс'о́.*

ВОЛОКІТА [вoлок'їта] -и, ж., імен., 'тяганина'. *А да́л'єй йак*

почалáса волок'їта с суда́ми / то думав шо попрóпада́єм // оно́ грóши дава́ї / а то́лку н'їя́кого.

ВОЛОС [вoлoс] -а, ч., імен., 'хвороба, коли висипають на тілі чиряки'. *Во́лос на ву́ск вил'івáла абó л'о́ном спáл'вала.*

ВОЛОЧИЛНЕ [вoлoчїлне] -а, с., імен., 'вітання з Великоднем'. *Ми несéм волочї́лне на дру́ги ден' па́ски до ку́ма.*

ВОЛОЧИЦА [вoлoчїца] -уса, -уса, недок., 'зраджувати чоловіку/дружині'. *Да пилá да ї волочї́ласа // а вун не перен'ус ётого вс'о́го.*

ВОМЛІТЬ [вoмл'їт'] -йу, йеш, док., 'умлівати'. *Ви́горил'ї дрóва / зал'івáєш отó мн'áсо вже на холодо́к / все посол'ів гет' гет' // да в то́й жар і вун там соб'ї́ закип'ів і мл'їє мл'їє і вмл'івáє / така пахнотá вже вима́єш.*

ВОНЬОТА [вoн'oта] -и, ж., імен., 'сморід'. *Шчо тако́її вон'óти нарoбів // ану́ прочин'ї дvéри!*

ВОПШЕ [вoпшe] прис., 'взагалі'. *А мойé д'єцтво бу́ло вопше́ // остал'їса без ма́тери да / семéну два го́ди / мен'ї чоти́ри // да так і жил'ї // ої!*

ВОРОК [вoрок] -а, ч., імен., 'торбинка із скісною нижньою частиною для віддушування сиру'. *А йа сиру́ вóрок откида́йу.*

ВОРОТІЛЮ [вoрот'їло] -а, с.,

імен., 'верхній вал у ткацькому верстаті, на який навивається основа'. *Того става роставив // в йому д'в'і ворот'ілі / тут мал'ен'ке ворот'іло бл'ізен'ко а там вже дал'єї више ворот'іло.*

ВОРОЧАЦА [воро́чаца] -йуса, -йеса, недок., 'повертатися'. *Ал'е вона і берешчане поворочал'іса інчи / інчи остал'іса / а багáто поворочалоса і вони прийіхал'і.*

ВОРУШИЦА [вору́шица] -уса, -иса, недок., 'рухається'. *Кус'т'ік ворушица / а вона подумала шо там хтос'іе / сед'іт.*

ВОРУШИЦА [воруші́ца] -уса, -ица, недок., 'рухатися'. *Треба воруши́ца / ато́ кос'т'і позростайуца.*

ВОСЬМАЧКА [вос'ма́чка] -и, ж., імен., 'ширина витканого полотна', 'бердо, через яке проходить 240 ниток'. *Ну то йаж тобі кажу́ буде або дес'áтка або вос'ма́чка або дев'я́тка / йак йакé бердо у шо тчеш / ёто не вс'і од'інакови / чи вос'ма́чка чи дев'я́тка / а то йіх буде тул'ко по три штуки // значит пасмо три́цат' / н'іточок / а тих буде п'ятна́цат' // бо по д'в'іж // ал'еж йак у бердо шчитайеш / то треба нашчитáт' десет' тих десет' ётих / то ёто одне одна шчитайеца // то треба вос'ім нашчитáт' чи десет' / десет' чи вос'ім по три́цат'.*

ВОСЬМЙОРКА [вос'мйорка] -и, ж., імен., 'про обертання викривленого колеса, яке ніби утворює цифру 8'. *Треба мен'áт' кол'есо / бо обод вос'мйоркойу.*

ВПАДИНА [впад'іна] -и, ж., імен., 'западина, заглиблене місце'.

В ПАЛЄНТА [в пал'єнта] (грати) 'дитяча гра'. *І в пал'єнта грáл'і і в пл'ушчанку.*

ВПЕКТІСА [впект'іса] -уса, -еса, док., 'надоїдати'. *Йак вун мен'і уже вп'іўкса!*

ВПЕРЕМНІШКУ [вперемн'ішку] прис., 'вперемішку'. *Сам овес недобре молот' // треба з житом чи шчи йакім зерном вперемн'ішку с'іпат' / бо буде забивáца.*

ВПЛЮЩИЦА [впл'ушчица] (в когось) -уса, -еса, док., 'захопитися кимось'. *Отáк йак упл'ушчица в одне шос'. Йа не знайу йак хто / йак інче так йакос' впл'ушчица / а мн'і кáжеца то шо мн'і там нарав'ица з одної сторони тейе нарав'ица / а тейе не нарав'ица от / от харáкт'ер // треба д'ів'і'ца йакé отношен'іе.*

ВПРАВЛЯЦА [вправл'áца] -уса, -еса, док., 'справлятися'. *Йáкос' вправл'áласа самá / ши_ї бул'бу на болот'і сад'іла / треба вона мен'ї булá ? / тобі ї оро́да хватáло / прийде Гóл'а да кáже ма́мо ши тобі булó тейе пол'е треба ? / то_ж тобі оро́да*

хвát'ít / а н'е ши трéба св'ін'і держáт'.

ВПРУЧКИ [впру́чки] прис., 'піти з дому до мами (жінка від чоловіка, або чоловік від жінки), будучи одруженими'. *А його́ жу́нка знов пошла́ впру́чки // а́л'е наза́д ве́рнеца // то вже не першина́.*

ВРЕДЮЧИ [вред'у́чи] -ого, прик., 'вредний', 'капосний'. *А та́а шо то пошла́ за ро́вне па́ша / така́ вред'у́ча ! / а е́тої просв'ітор так'і вред'у́чи то́же був шо хто зна́йе.*

ВРЕМНЄ [времн'е] -а, с., імен., 'пора'. *Обу́ймса в тийі́ постолі́ / за́ре вре́мн'е_ж холо́дне / вода́ / з до́ми ідем су́х'і^и.*

ВРОДІ [врод'і] спол., 'ніби'. *А ми йакогонéбуд' з'і́л'яа нарвém / врод'і ми ко́н'ам чи тел'áт'і з'і́л'йе ход'і́л'і рвáт'.*

ВРОКИ [вро́ки] (зурóчит' дієс.) мн., імен., 'уроки', 'насилання хвороби поглядом'. *Поз'і́хáйу / рот дере́ца // ма́бут' хтос' зурóчив.*

ВСКЛАД [всклад] прис., 'спосіб оранки землі'. *Тут н'і́зке по́л'е то горі́мо всклад.*

ВСТРИНУТ [встри́нут] дієс. майб., 'зустрінуть'. *Ма́т'і йаки́х пар дв'і череви́к старі́х врод'і́йа несу́ мо́же н'і́мц'і встри́нут / врод'і́йа несу́ла́д'ít' // череви́ки // і так йа нос'і́ла в ко́сах за́піску.*

ВСТЯЦА [вс'ц'áца] -уса, -іса, док., 'не втримати сечі'. *Йак ста́в нас смеші́т' / то ми чу́т' не повс'ц'і́калі́са!*

ВСЮ ДОРОГУ [вс'у доро́у] прис., 'увесь час'. *І вс'у доро́гу так ми і́ жил'і́ // а ба́т'ко з і́йм золиши́вса // а його́ жу́нка йака́_то йаки́_то ро́дствен'і́ки бу́л'і́ береже́чки // і там його́ то́же ро́дствен'і́ки бу́л'і́ // і ву́н вс'у доро́гу йі́зд'і́ў з і́ймі до нас // ми йі́х кормі́л'і́.*

ВТІРАЛЬНИК [вт'іра́л'н'і́к] -а, ч., імен., 'рушник домотканого полотна, яким витираються після вмивання'. *На коло́чку вт'іра́л'н'і́к ви́йс'і́т.*

ВУЗ [вуз] -а, ч., імен., 'підвода'. *Воза́ми с'і́но воз'і́л'і́.*

ВУЗЛИ [вузлі́], [узли], [гузли] імен., мн., 'речі, зав'язані в хустку або іншу тканину'; 'клунок'. *Гл'е́кі_ж бу́л'і́ за наби́рачи / гл'е́кі // ду́жку зроби́т вже із того́ шо приві́язане / гл'е́кі і вузлі́ наби́рал'і́ ! / вузлі́ в коробку на йа́годи да / а гл'е́чка у ру́ц'і́ або́ с'у́ді́ вже до рад'у́жки да заві́а́жут так ро́жкі́ в рад'у́з'ц'і́.*

ВУЙТ [ву́йт] -а, ч., імен., давн. 'голова громади'. *Вун бу́в ву́йтом // е́то за по́л'ши шчи.*

ВУЛ [вул] -а, ч., імен., 'віл'. *Е́то називáвса бовку́н // йе́с'л'і́ од'і́н вул / е́то в бовку́н запрага́л'і́.*

ВУН ТОДИ БУВ БЕЗ ОЧЕЙ [вун тоді був без очей] вираз 'він тоді був сліпий'. *Тоді вун був вже без очей / а ранчеї йак був здорóви / то помагáв мен'ї тесáт' дéрево на хáту.*

ВУСК [вўск] -у, ч., імен., 'віск'. *Чи йе у вáс вўск? // хóчу с'в'їчку вїл'їт'.*

ВУСТЕ [вўс'т'е], [ўс'т'е] -а, с., імен., 'челюсті печі'. *Принеслá тее молоко / пропус'т'їла в друї л'ек // нал'їлá так круїшку ї поставїла до жáру / шоб закип'їло / до ўс'т'а приреблá жáру // закип'їло ї поставїла йа йуї в печї тиш кўбки / на туў кўбку поставїла.*

ВТЕКАТЬ [втека́т'] -їу, -їеи, недок., 'утікати'. *Втекаї! // не мешаї мн'ї.*

ВХУДЩИНА [вхўдщина] -и, ж., імен., 'новосїлля'. *Нас покл'їкал'ї на вхўдщину.*

ВЧВАЛ [вчвáл] прис., 'їхати галопом'. *А кóн'ї йак пол'ет'їл'ї вчвáл.*

В'ЯЗАНЄ [вйазáн'е] -а, с., імен., 'скріплені у формі чотирикутника дерев'яні балки, що кладуться поверх платв, які лежать безпосередньо на верхніх краях стін'. *Вйазáн'е зробїл'ї а там дáл'ей стропїла / да ї накрїл'ї.*

В'ЯЗАЦА [вйазáца] -уса, -еса, недок., 'чіплятися'. *Пришóв до хáти да йак став вйазáца / шо не даї бóже.*

В'ЯЗЄ [вйáз'е] -ї, с., імен., 'верхня частина кінних полусанок, до якої кріпляться копили'. *То там вйáз'е на йогó лóжица а на вйáз'е тее вже так вдóвж лóжица нáморожен'.*

В'ЯЗЮКА [вйáз'ўка] -и, ж., імен., 'в'язь (риба)'. *Пáру шчупачкўв зловїв / а то карáс'їк'ї вйáз'ўки // нажáрит' буде.*

Г

ГАДОСТЬ [гáдос'т'] -ї, ж., імен. 'який викликає огиду'. *То не бїл'їса // мáбут' кóл'їс' не бїл'їса // воспїтани бул'ї дóбре / а ї не пил'ї_ж / шо пил'ї? / вóдки_ж не булó то чогó бїца? // ну то чогó бїца йакшó не пїанї? // отóй йак кáжут Овра́мко мал'én'ки / там бл'їзко кóло онўчн'їка / к'їсел'ўв овра́мко // оу! / ої то така гáдос'т' булá.*

ГАЛАЙ-БАЛАЙ [галаї-балаї] прис., 'як-небудь'. *Ти не робї на галаї-балаї / а старáйса дóбре шоб булó // бо кáжут робї дóбре / а йак-небуд' самé полу́чица.*

ГАЛАХ [гáлах] -а, ч., імен., 'розбишака'. *А шчо то за гáлах пол'ет'їв мотоцїклом? // так ї збит' мóже.*

ГАЛАХОВАТИ [галаховáти] -ого, прик., 'розбишакуватий'. *Вун*

йак 'іс' галаховати / не зйázвайса з йім.

ГАЛДІТЬ [галд'іг'] -у, -иш, недок., 'говорити багато і абищо'. *С'ад'но да не галдї // помовчі трохи.*

ГАЛО [гáло] -а, с., імен., 'вільна поверхня', 'чистий простір', 'лісова галявина'. *Війшл'і на гáло.*

ГАМУЗОМ [гáмузом] прис., 'загалом', 'у цілому'. *Отáк гáмузом зобрáв усé ї пон'ус.*

ГАПЛИК [гапліік] -а, ч., імен. перенос. 'кінець'. *Тут йому́ буде ї гапліік.*

ГАПЛІК [гáпл'ік] -а, ч., імен., 'металева застібка для одягу', 'гаплик'. *Пал'тó зашчїпайеца на гáпл'іки.*

ГАРАЧА ПОРА [гарáча порá] -ойі, -и, ж., 'час, коли багато роботи'. *А то булó в гарáчу пору.*

ГАРБУЗІНА [гарбуз'іна] -и, ж., імен., 'гарбуз', 'Cucurbita pero L.'. *Подаї отуїу вел'іку гарбуз'іну.*

ГАРБУЗІНЄ [гарбуз'ін'е] -а, с., імен., збір., 'гарбузиння'. *Вчóра йїз'дїв на пол'е поприбирáв гарбуз'ін'е / прибрáв зїл'йе // а там йакóго д'н'а перегорáйу на зїму.*

ГАРКАЦА [гáркаца] -уса, -йеса, недок., 'дражнитися', 'кричати один на одного зі злості'. *Перестáн' гáркаца // идї роби*

своїу роботу // вс'оравно́ буде помóйому.

ГАРЦОВАТЬ [гарцовáт'] -у, -еш, недок., 'бешкетувати'. *Д'іт'і / не гарцуйте / не робіте пил'у́ки.*

ГАТКА [гатка] -и, ж., імен., 'гребля, якою бобри перегороджують річку, каналу...'. *А йа бáчив шо вже ї на туї канáв'і бобер гáтку зроби́в // воно́ то ї трохи добре / вода задéржвайеца.*

ГАЧОК [гачок] -а, ч., імен. с/г, 'гак, яким причіплюють плуг або борону'. *Оéто така́ шо чепл'áйуца бóрони за йейї називáйеца ст'ел'вáга // за гачкі там чи кручки́ чи кол'ца́ чи йак де в когó.*

ГЕБЛІК [гéбл'ік] -а, ч., імен., інстр. 'рубанок'. *Станку́в не булó / стругáл'і вручну́ / гéбл'іками / гéмбл'іком називáвса.*

ГЕТО [гéто] займ., 'оце'. *Вона́ така́ загін'ана і тáм і гéто до його́ гет' все крéпица.*

ГЕТОГО [гéтого] займ., 'оцьóго'. *Огéтого вун нійáк не муг запóмн'ит'.*

ГЕТОЙ [гéтой], [огéтой], [оéтой] займ., 'оцей'. *Оéто перебирáн'е о / о бач перебирáн'е // перебира́йеш / о_гéто / отакó переберéш до половіни / а там с половіни вже спуска́йеш вже да вихóд'ит целé.*

ГИДЦА [гид'іца] -уса, -іса, недок., 'гидувати', 'відчувати огиду, відразу'. *Йа гид'уса éтого.*

ГИДКИ [гидки] -ого,-ойі, прикм., 'бридкий'. *А йа ї не бойўса ужув/ ал'еж не мѳжу // вони мен'ї гидки так'ї.*

ГИДОТА [гидѳта] -и, ж., імен., 'бридота'. *Прин'ус йакой'с' гидѳти до хати.*

ГИЦАТЬ [гицат'] -йу, -йеш, недок., 'підстрибувати'. *Так г'їцал'ї по с'їн'ї шо аж коп'їцу переверн'їл'ї.*

ГИБЕЛЬ [г'їбел'] присл., 'дуже багато'. *Йа авоки о д'їв'їса в менѳ одѳжи г'їбел' вс'акойі йе / і посуда в менѳ / от / од горі до гѳзера давала л'уд'ам посуду йак вес'їл'їе / вс'а в менѳ посуда в менѳ йе / в менѳ все йе.*

ГІЛЦА [г'їл'їца] -і, ж., імен., 'глиця'. *Тепѳр пошла отѳ г'їл'їц'ї наребл'а втепл'їт' / вже мой'ї р'їки бол'ат / то пришла да л'ежала / а вун к'ае по іл'їцу йїд'мо / а йа кау' йїд' сам // а шо_ж там той'її іл'їц'ї ?*

ГІМЛЯХ [г'їмл'ах], [г'їмл'ах] -а, ч., імен., 'коров'ячий послїд'. *На л'їз'ї назбира'їем корѳв'їачих г'їмл'ахув / росп'ал'їм кѳстрика // такѳ теплѳ / так'ї жар шо ї ну.*

ГІМНЄ [г'їмн'є] -а, с., імен., 'вим'я корови, кози'... *Ох а вчѳра не видѳйла то так г'їмн'є росперлѳ.*

ГЛАДЕЦКІ [гладѳцк'ї] -ого, прикм., 'непомірно гладкий чоловік'. *Так'ї гладѳцк'ї розроб'ївса.*

ГЛАДИШКА [глад'їшка] -и, ж., імен., 'глиняний глечик'. *Пѳвни глад'їшк'ї молѳка / нем'а в в'їшо смет'ану зл'їт'.*

ГЛЕДІТЬ [гл'ед'їт'] -у, -їш, недок., 'берегти, не давати витрачати'. *Да л'ед'ї не загубі!*

ГЛЕК [гл'ѳк] -а, ч., імен., 'глечик'. *Кѳл'їс' гл'ѳк'ї на баз'арах купл'ал'ї абѳ воз'їл'ї оршкол'їни / бул'ї так'ї оршкол'їни // да воз'їл'ї по сѳлах продавал'ї.*

ГЛУШ [глуш] -и, ж., імен., 'глуха місцевість'. *В таку глуш зай'їхал'ї // чи ж то не булѳ л'їчих с'ул? // тра булѳ цѳл'їт' аж с'їди.*

ГЛУШМАН [глушман] -а, ч., імен., 'той, хто не чує або недочуває'. *Їтої стар'ї глушман ужѳ н'їчѳго не чуїе.*

ГНАЦА [гнаца] -уса, -еса, недок., 'гнатися'. *А з'їмоїу вже йак замѳрзне то п'їдѳодами вѳз'ат тѳїе с'їно на фѳрму // а ми на в'їл'їц'ї беж'їм за п'їдѳодами да так тѳїе с'їно скубѳм / краѳдем с'їно ! // да вже ол'ѳдаїемса чи н'їхтѳ не гнав'са за н'ама.*

ГНЕВИТЬ [гнев'їт'] -у, -їш, недок., 'гнівити'. *Вѳл'ми бойўса коб не прогнев'їт'.*

ГОБ'ІД [гоб'їд], [об'їд] -а, -у, ч., імен., 'обїд, споживання їжі в середині дня'. *Да бул'ї на пѳхоронах / вже на об'їд'ї // на печ'ї будѳ стоя'ат' тѳїе / гоб'їд тої шо // на печ'ї / а ми посад'їл'їса да_ї йемѳ там.*

ГОВОРИТЬ [говорит’], [оворит’],

[зговорл’ят’] -у, -иш, недок.,

1. ‘Те саме, що й ба́йат’, ‘говорити’. 2. ‘Шептати від хвороби’. *Говорі́те бо позеха́йе і ло́мит йе́йі так шо́ йа не зна́йу // то́ ї сла́бос’т’ овори́ла / ду́майу мо́жето молод’ік настайе́ // шос’ йа не д’івл’у́са вдосвет́ йе вун чи н’е / в’е́чери // і сла́бос’т’ овори́ла ї уро́ки овори́ла і п’ідв’і́й овори́ла йа йу́ї // тепе́р говори́ла.*

ГОДЕ [го́де] присл., ‘тут’.

Спита́ї ма́тери // вона́ ка́жну ха́ту зна́ла // хто мене́ ска́же йака́ йа ? // хто мене́ посуд’іт с ким чи в ла́нці ї сварі́ласа чи го́де роби́ла на току́?

ГОДОВАНІК [годо́ван’ік] -а, ч.,

імен., ‘годованець, хлопець, усиновлений для виховання’. *Кро́ме свої́х дете́й у йі́х ши́ був годова́нец.*

ГОДОК [годо́к] -а, ч., імен.,

‘одноліткі’. *Вун́ був му́ї годо́к / ми́ ї в а́рмейі́ служі́лї́ разо́м // так попа́ло.*

ГОДУВЛЯ [году́вл’а] -і, ж.,

імен., ‘годівля’. *Ох а́ йака́ там году́вл’а ко́ліс бу́ла! // тепе́р году́йут ! / бу́л бо́йу году́йут коро́ві / да му́ку / да ї́ молоко́ йак мо́локо́ / да ї́ смета́на йе́ // а ко́ліс’ того́ с’їна вс’о́го на́вс’о́го кї́неш / а с’ї́чки йак вже́ хто́ / йак в мо́го ба́т’ка бу́ла ши́ сечка́рн’а / да с’ї́на*

того́ вкї́не / ну на с’ї́чку / то ши́ хоч тро́хи бу́ло // а́ йак у ко́го не бу́ло то́ шо́ там бу́ло ? / йакé там мо́локо́ бу́ло ?

ГОЛИ-ЧИСТИ [го́ли-чісти]

фраз., ‘без нічого’. *Г’о́т’е / і сл’о́зи в мене́ бу́л’ї і ра́дос’т’ в мене́ бу́ла́ йак йа́ полу́чїв од вас пос’ї́лки // ви в мене́ родн’ї́ши за ма́теру // ви мене́ так л’у́бите // а шо́ж ти заї́хав го́ли чїсти // йа́к же́ж то́бі е́те?*

ГОЛИШ [го́лиш] -а, ч., імен., ‘те

саме, що й ‘бедн’ак’. *Так’ї́ го́лиши́ бу́л’ї // нї́де нї́чо́го не ма́л’ї // а в мене́ са́ло і мн’а́со / ри́би налов’у́ пої́ду.*

ГОЛОБЛЯ [голо́бл’а] -і, ж. –

імен. 1. ‘Одна з двох жердин, прикріплених кільцями до передньої частини воза’. *Йа́к дл’а чо́го голо́бл’ї́ ? / бо ве́зе́ ж голо́бл’а́ми / поворо́т ро́бит / а́ йа́кже́ ?* 2. перен. ‘худа висока жінка’. *Он́ йака́ до́вга голо́бл’а́.*

ГОЛОВОСІК [голово́с’ік] реліг.,

‘Усікновення голови Іоанна Предтечі (11 вересня)’. *За́втра голово́с’ік / не зду́майте́ шос’ рї́зат’ чи ру́ба́т’.*

ГОЛОДОВАТІ [голо́дова́т’ї] -йу,

-йеш, недок., ‘голодувати’. *Заї́шл’ї́ да спа́л’ї́л’ї́ / спа́л’ї́л’ї́ // ти зна́йеш так пла́кав / заї́ду́ позл’ї́вало́со / ду́майу́ ко́б вже́ в держа́ву забра́л’ї́ то́ не так шко́да / а голо́дова́л’ї́ ми́ / а*

голодова́лі / бо́же му́ ! йак
голодова́лі.

ГОЛОДРАНЕЦ [голодра́нец] -а,
ч., імен., те саме, що й 'бедн'ак'.
Кому́ ти ну́жни / голодра́нец?!

ГОЛОСІНЕ [голос'і́н'е] -а, с., імен.,
'голосний прилюдний плач за
померлим'. Да ї́ голос'і́л'і_ж //
ну / тепе́р не мн'і́ють голос'і́т'
молоді́ // н'і інститу́та н'і
тэхн'ікума на е́те н'ічо́го нема́
о // йакшо́ шко́да то на́їдеш шо
голос'і́т' / шо хоч.

ГОЛОСІТЬ [голос'і́т'] -у, -іш,
недок., 'голосно прилюдно
плакати за померлим'. Ну /
тепе́р не мн'і́ють голос'і́т'
молоді́ // йакшо́ шко́да то
на́їдеш шо́ голос'і́т'.

ГОЛЬЄ [гол'і́е] -а, с., імен., 'гілля'.
Повно́ гол'і́а понано́с'ів.

ГОМОНА [гомона́] -и, ж., імен.,
'розмова'. Чу́йу гомона́ іде́
отку́л'ас' // Аж то вун гомон'і́т
і гомон'і́т.

ГОМОНЯТ [гомон'а́т] дієс.
недок., 'говорять'. Ота́к
т'іхен'ко гомон'і́м.

ГОНИВО [го́н'іво] -а, с., імен.,
'вогниво'. Да ба́т'ко оту́л'ко
то́йї губи одорве́ / ві́креше /
кра́мен' так'і́" був // го́н'іво / да
камене́ц / да губу́ туйу́ поло́жить
да камене́ц да тако́.

ГОНИЦА [го́ніца] -уса, -іса, недок.,
'гонитися'. І вун нас корові́
і вона́ л'убі́лася вже з йі́м /
да ї́ вони́ їдут до клуба а йа

бойа́лася до́вго / вони́ так ход'і́
до клуба́ / а йа кажу́ а н'іхто́ не
го́н'іца там ? // і мене́ веду́т і
вже пошло́пал'і ми бо́си / йак
д'іт'і зна́йеш ?

ГОНУЧНИК [гону́чн'ік] -а, ч.,
імен., 'людина, яка скуповувала
ганчір'я'. Ко́л'іс' гону́чн'ік
йі́з'д'ів по селу́ да мен'а́в на
ону́чи вс'а́ке все́.

ГОНЬ [го́н'] -у, ч., імен., 'вогонь'. В
печи́ го́н' горі́т / йу́шка ва́рица.

ГОПАЦАЄМ [гопаца́йем] -йу,
-йеш, недок., 'їмо'. Бу́л'бу
напа́рат уже́ із лушпа́йка́ми і с
тойе́йу ква́шейу́ вже́ гопаци́йем
вече́ру.

ГОРАТЬ [гора́т'] -йу, -йеш, недок.,
'орати'. А чолові́к йак йі́де в
по́л'е гора́т' / то на ці́ли ден' //
йому́ тре́ба ж шос'і́с'т' // да
не молоче́ / а шос'ситн'і́ше.

ГОРАНКА [го́ранка] -и, ж.,
імен., 'зорана земля', 'процес
орання'. Е́тойї о́сен'і го́ранка
ра́но ко́нчилася.

ГОРБИСТИ [горби́сти] -ого, -ойї,
прикм., 'горбкуватий, вкритий
горбками'. Вони́ живу́т в таку́ї
горби́стуй ме́снос'ці́.

ГОРЕЧ [го́реч] -и, ж., імен., 'запах
від бродіння квашеної капусти'.
З бо́чки сп'і́д капу́сти така́
го́реч іде́.

ГОРЛОВИНА [горлови́на] -и, ж.,
імен., 'сало свині з-під горла'. З
горлови́ни мн'а́со йа пори́зала в
тушо́нку.

ГОРЛОХВАТ [горлохвát] -а, ч., імен., 'людина, яка досягне свого будь-якою ціною'. Бул'ї н'їкатори так'ї горлохвáти.

ГОРНА [гóрна] -ого, -ойї, прик., 'гірська'. А там гóрна мéснос'т' / кáмен' / кáмен' бол'шество' / не багáто гру́нту а то кáмен'.

ГОРНИВО [горн'їво] -а, с., імен., 'горно', 'горниво'. Бо йа раз долотцé занóс'їв закал'їт' / бра́тове / да спал'їл'ї // спал'їл'ї да ай ай гвáлт! // крича́т / забу́в шо в горн'їво положїв а воно́ ростáло.

ГОРОБЕЙ [горобей] -а, ч., орн., імен., 'горобець'. *Passer*. П'їд стр'їхою горобїї шчо так пишча́т!

ГОРОД [гóрод] -а, ч., імен., 'місто'. Напруму́ в гóрод на́м пїя́т' к'їло́метрв.

ГОРОД [горóд], [орóд] -а, ч., імен., 'ділянка землі біля будинку для вирощування овочів'. А вун с'їв на кабанá йїде с п'їстол'етом (сміється) бежїт аж на горóд заволу́к його́.

ГОРОДЕЦ [горóдец] -а, ч., імен., 'огородец', 'змен.-пест. до огород'. Йа за́вше ц'їбу́л'ку сад'у он в тум горóдц'ї ши ран'ойу весно́йу.

ГОРОДОВИНА [городовина] -и, ж., імен., 'овочі'. Городовину́ на е́туї гра́дц'ї пос'їєм.

ГОРОПАХА [горопахá] -и, сп., імен., 'дбайливець; той, хто

тяжко працює'. *От хто багáчи / то ї йе шо дат' // а йак йак'ї горона́ха шо оно́ одна́ коро́ва / то де вун óз'ме? // ш чо́го пот'áгне?*

ГОРОХВИНС [горохвин'е] -а, с., імен., 'горохова солома'. Йак по́сл'е жїта то по́л'е називáйеца жїт'н'їше, по́сл'е грéчки грецкү́вїе / а по́сл'е горо́ху горохвин'е.

ГОСПОДІ БОЖЕ БЛАГОСЛОВИ І ПОМОЖИ І ПОМАГАЙ БО ДІЛО ШОБ НЕ НАДОДІЛО [гóспод'ї бóже благослови́ і поможї́ і помага́й бо д'їло шоб не надод'їло] вираз 'просять Бога допомоги перед початком жнив'. Ну ї заход'ат уже туди́ да ї вже почина́ют там на по́л'ї / зажинáють да ка́ут шо мо́л'аца бо́у / даї ка́ут гóспод'ї бóже благослови́ і поможї́ і помага́й бо д'їло шоб не надод'їло // да ї беру́т три раз // нажну́т такогó / три раз одну́ жмїн'ку поло́жат і дру́у жмїн'ку поло́жат / да в сно́пик да ї зїа́звайут тогó сно́пика // даї тогó сно́пика несу́т доха́ти // уже йак іду́т с по́л'а то тогó сно́пика отакогó несу́т // і приход'ат і ста́вл'ат тогó сно́пика на по́кут'ї // і стої́т тої сно́пик на по́кут'ї ус'ї жн'їва́.

ГОРШЕЧНИК [горше́чн'їк] -а, ч., імен., 'гончар'. Горше́чн'їки

йіз'д'іл'і по селу до продавал'і горшикі.

ГОРШКОЛІП [горшкол'іп] -а, ч., імен., 'гончар'. *Тоді йіз'д'іл'і по селу горшкол'іпи / продавал'і горшикі.*

ГОСТРАК [гостра́к] -а, ч., імен., 'загострений предмет, яким можна поранитися'. *Не чепай бо поран'іса гостраком!*

ГОСТРИЄ [гострийе́] -а, с., імен., 'гостра частина ножа, сокири'. *Да так не обухом / а гострийем сокири ударив.*

ГОЧИ [го́чи] імен., мн., 'очі'. *Да ї откул' в їтор виїе // откул' в їтор виїе / ої д'івітеса мойї чорни гочи да ї откул' міли йїде (із пісні).*

ГРАБИЛНО [грабілно] -а, с., імен., 'держак граблів'. *Треба помен'ат' грабілно / ато вже зогн'іло.*

ГРАДОВА СЕРЕДА [градова́ середá] вираз 'перша середа після Трійці'. *Тепер нїшо не можна полот' у город'ї / бо градова середá.*

ГРАЦА [гра́ца] -уса, йеса, недок., 'гратися'. *А ми в тих портніх сорочечках за кол'їна / да пошл'ї гра́ца / да ото́ коровайá робіл'ї / з'їл'їа на пїич да по тих да по тих йагодах да по тих повимáзвал'іса!*

ГРЕБЕНЕЦ [гребене́ц] -а, ч., імен., 'гребінець для розчісування волосся'. *Рошчеші кóси гребенце́м.*

ГРЕБЕНЬ [гребен'] -а, ч., імен., 'верх', 'місце, де сходяться схили покрівлі (даху)'. *Нема́ вже тепер тих кол'їшн'їх хате́й / шо ши з гребен'áми бул'ї / кул'їка́ми крїти.*

ГРЕБ'ЮНКА¹ [гребй'унка] -и, ж., імен. 'Гребінка', 'пристрій для збирання чорниць'. *Ти берєш йагоди рука́ми чи гребй'унко́у?*

ГРЕБ'ЮНКА² [гребй'унка] -и, ж., імен. 'Гребінь для розчісування лляної куделі'. *А дал'ей ете вже рошчїсвал'ї гребй'унко́у / такїм гребенце́м деревйáним // да вже мїчут на гребен' отакó натикайут / а потóm гребй'унко́у / то вун мн'áкши / а самá конóпл'а конóпл'а то вона́ така́ груба́ / паз'д'ерова́та така́.*

ГРЕЧИЩЕ [гречи́щче] -а, с., імен., 'гречанище', 'поле, на якому скосили гречку'. *На гречи́щчи дóбре бул'бу сад'їт'.*

ГРЕЧКА [грэ́чка], [рэ́чка] -и, ж., імен., 'гречка', *Fagopyrum tetaricum* L. *Зна́чит навесн'ї йак вже поса́д'ат / обс'їйуца ет' / са́мо посл'едн'е грэ́чку с'їют / пос'їют грэ́чку і ето на тїжден' йїдут у д'áже.*

ГРЕШИТЬ [греші́т'] -у, -ши, недок., 'грішити', 'чинити гріх'. *Не памета́йу / не буду обма́нват' // не буду греші́т' // етого не памета́йу.*

ГРИБНІК [грибн'ік] -а, ч., імен.,

‘той, що збирає гриби’. *То так’ї вже гриби’їк / де хоч гриба’ найде.*

ГРИБОК [грибо́к] -а, ч., імен., ‘альтанка’. *А за Махкана́лом зра́зу кел’е гриба́ на е́тум бо́ц’ї колхо́зна бу́л’ба була́ ал’е вже ви́копана / вже бу́л’ба ви́копана // жену́ йа табу́н тої тел’а́т / тийі тел’а́та звороча́йе інчи зра́зу на мосто́к туди́ на бук на бу́л’бишче / тийі на шл’аху́ / тийі по тої бук шл’аху.*

ГРИМ [грим], [грум], [рум] -у, ч., імен., ‘грім’. *А е́то стрі́тна с’в’їчка / да вже йак рум римі́т / то йийі запал’вайут.*

ГРИМОТИ [гри́моти] -ув, мн., імен., ‘гровиця’. *Так’ї бу́л’ї гри́моти / так’ї л’аскоти / шчо мо́жна бу́ло перел’ака́ца в сме́рт’.*

ГРОМАДСЬКЕ [грома́дс’ке] -ого, прик., ‘громіздке’. *Воно́ с’їл’но до́вге і грубе́ і воно́ таке́ ва́жке бо тре́ба не мал’ен’кого пучка́ ви́азат’ а тре́ба гру́бшого / потому́ шо вун грубу́й йак па́л’еу шчитайі очере́т / то тре́ба бу́ло таке́ воно́ грома́дс’ке / очере́тови кри́ши бу́л’ї грома́дс’к’ї*

ГРУБА [гру́ба], [ру́ба] -и, ж., імен., ‘грубка для опалювання приміщення’. *Не на́топл’аї кре́пко грубу́.*

ГРУБИ [груби́] -ого, прик., ‘грубий’, ‘товстий’. *І бу́л’ї тийі так’ї’ да*

отак’ї’ широк’ї’ до́ск’ї’ до́ск’ї’ / вони́ так’ї грубу́ до́ски на́вет’ за́сторонки у е́тих у клу́н’ах / іс того́ дуба.

ГРУБИНА [грубина́] -и, ж., імен., ‘товщина’. *А йака́ там грубина́?*

ГРУД [груд] -у, ч., імен., 1. ‘Берег’. *Ви́лаз’те на груд // хва́т’їт бо́втаца у вод’ї // он’о́ вже пос’їн’їл’ї.* 2. ‘Підвищене, відносно сухе місце серед болота’. *Кос’їл’ї по боло́т’ї да ви́нос’їл’ї на груд’.*

ГРУШОЛА [грушолá] -и, ж., імен., ‘палиця з кулястим потовщенням на кінці, якою глушили зимою рибу’. *Ми вчо́ра ход’їл’ї по ри́бу грушолáми / на н’їдсв’їтку // па́ру оку́цув’ї шчу́пакув’ї злові́л’ї.*

ГУБА [гу́ба] -и, ж., імен. ‘Одна з двох складок навколо рота’. *В його́ за́вше е́та н’їжн’а губа́ так ви́їс’їла.*

ГУБА [гу́ба] -и, ж., імен. ‘Гриб-паразит на березі з якого роблять губку для добування вогню із кресала’. *Да во́з’ме ту́у гу́бу / да ви́креше гон’.*

ГУБАТИ [губа́ти] -ого, прик., ‘гранчаста склянка (200 мл)’. *Д’їв’їса / лед’ іде́ // пот’агну́в губа́того да́ї н’їйако́йї робо́ти.*

ГУБИЦА [губи́ца], [уби́ца] -і, ж., імен., ‘посновані нитки на кілочках рахують губицями’. *І знóв на коло́чок / і пошло́ с’уді́ і пошло́ е́то вс’у доро́гу ота́к //*

ску́л'ко ти зроби́ш оту́т е́те то
вже́ шчитайе́ца губи́ца / е́то
такего́ то то губи́ца бу́де // ну
то на тому́ вел'і́ка / шоб вона́
до́вга бу́ла // са́жн'ув ча́сом с'ім
наснуйе́ш / таке́ до́вге // вже́
е́то снуйе́ш // о́йа йак у ма́н'і
снова́ла да та́рас побі́в на
хл'еві́й / да хл'і́в так'і́ до́вги да
так'і́ до́вг'і бу́л'і губи́ц'і.

ГУДКА [гу́дка] -и, ж., імен.,
'вудка'. Сту́л'ко ри́би налови́в
на гу́дку // а́йа ду́мав сп'ін'інгом.

ГУДЯЛНО [гу́д'ално] -а, с., імен.,
'вудлище'. Ле́д'і не полами́
гу́д'ално.

ГУКАТЬ [гука́т'] -йу, -йеш, недок.,
'кликати'. Було́ б до́бре погукáт'
кого́с' / бо са́ми не спра́вимса //
вел'ми ва́жке дере́во.

ГУКАТЬ [гу́кат'] -йу, -йеш, недок.,
'коли свиня заходить в охоту'.
С'в'ін'а гу́кайе / сход'і́ласа.

ГУКНА [гу́кна] імен., мн., 'вікна'. А
вун з гу́кон зн'ав да ка́же на́те
да ха́й со́нце в ха́ту св'і́т'іт.

ГУЛИ [гулі́] імен., мн., 'вугла'.
Ага́ / же́н'а хот'і́ла е́ти / гулі́
крас'і́т'і прит'і́.

ГУЛКА [гу́лка] -и, ж., імен.,
'вулочка', 'провулочок'. Йі́хн'а
ха́та бу́ла так с'уді́ в гу́лку.

ГУРБА [гу́рба] -и, ж., імен., 'купа
землі, снігу'. Так'і́ гу́рби сн'і́гу
намело́!

ГУРКА [гу́рка] -и, ж., імен.,
'гірка', 'гора'. Тут гру́ши бу́л'і
де о́мл'і́кова ха́та / така́ гу́рка і

спуска́ймса // е́ вже́хло́пц'і і́дут
// кіда́йм тійи́ санкі́ / бего́м
вже́ поса́д'і́ла / нашива́ймса /
нашива́ймса / нашива́ймса.

ГУРОК [гуро́к] -а, ч., імен., 'огірок',
Cucumis sativus. Отаку́ бо́чку
гурку́в засо́л'вал'і́ / а хто і́д'в'і́.

ГУСАК [гуса́к] -а, ч., імен., 'самець
гуски'. В нас шти́ри ус'і́ гуса́к
// шос' да наведе́ца.

ГУСЕНЬ [гу́сен'] -і, ж., імен.,
'гусениця, видовжена личинка
метеликів'. Сту́л'ки гу́сен'і по
де́рев'і розвело́со.

ГУСЬ [гу́с'] -і, ж., імен., 'гуска'.
Кол'і́с у во́йну / ма́т'і́ розка́звала
/ в нас бу́ло д'в'і́ гус'і́ гуса́к // то
тійи́ д'в'і́ гус'і́ ка́жна вівела́ по
тринáнцат' гусе́н'а́т!

Г

ГАНОК [га́нок] -а, ч., імен.,
'прибудова з площадкою і
східцями біля входу в будинок'.
По́пуд га́нком мі́ши танцу́йут.

ГАНОВАТИ [гантова́ти] -ого,
прик., 'кутовий', 'з гострими
кутами'.

ГАРНЕЦ [га́рнец] -а, ч., імен.,
'посуд для мірки зерна'. Бра́л'і́
меро́чину вже́ за мл'і́во //
отак'і́ га́рнец кол'і́с' назива́л'і́ /
дерев'і́ани такео́.

ГВАЛТ [гвалт] -у, ч., імен., 'сильний
крик'. Чу́йу там шум-гвалт на
двори́ так'і́.

ГВАЛТОВАТЬ [гвалтоват'] -уйу,
-уйеш, недок., 'сильно кричати'.
Чого гвалту́йеш?

ГВОЗДЬ [гвоз'д'], [гвоз'д'] -а, ч.,
імен., 'цвях'. Тепе́р гво́з'д'ами
не мо́дно прибива́т' / а
саморе́зами.

ГЕНДЗЯР [гѐнз'ар] -а, ч., імен.,
'сулія'. Та́м йак мо гѐнз'ар
водки попаде́ мо по л'ітер
шти́ри на ка́жди сту́л чи по
три / то шо бу́дут вино́с'ит' ?

ГІЛЬГОТАТЬ [г'іл'готат'] -у, -еш,
недок., 'лоскотати'. Не г'іл'гочи́
на ноч а то не бу́де спа́т'.

ГІЛЬКАТЬ [г'іл'кат'] -йу, -йеш,
недок., 'лоскотати'. Не г'іл'каї
мене́.

ГІРЗІОН [г'ірз'у́н] -а, ч., імен.,
'йорж', 'дрібна прісноводна
риба з колючими плавцями'.
Ці́ле ведѐрце г'ірз'у́ну́в налові́в.

ГНОТ [гнот] -а, ч., імен., 'гніт
у гасовій лампі'. У л'ампи
прит' мо́м тре́ба гно́т'іка того́
висо́ват'.

ГОЛДА [го́лда] -и, ж., імен.,
'неохайна дівчина'. Ах ти ж
го́лдо / рошчеші́са!

ГОНТА [гонта] -и, ж., імен., 'паз у
дощі, дранці'. Да вона́ кри́ласа
ну го́нта / го́нта то то в́же
одна́ за одну́ захо́д'іла / в́же
робі́л'і таку́ / ну в́же ро́бл'ана
на станку́ / го́нта / а дра́нка
ота́к кла́ласа а пото́м наве́рх
ши одна́ кла́ласа / пере́кріт'е.

ГОРИНА [горі́на] -и, ж.,

імен., 'кольорова нитка для
вишивання'. І берé в́же хаз а́йка
/ всі́ обжа́лі обжа́лі а вона́
оту́л'ко оста́йе́ца / і берé оти́йї
коло́скі і оде́ зйа́зва́е кра́сно́у
го́рін'іно́у.

ГОРСЕТ [го́рсет] -а, ж., імен.,
'корсет', 'жіноче вбрання'.
Ко́л'іс' го́рсети нос'і́л'і
за́мис'т' л'і́ф'іку́в.

ГУМИ [гу́ми] імен., мн., 'взуття,
зроблене з автомобільної
шини'. Гу́ми робі́л'і з рез'іни
/ да / а в:о́їну в́же в ко́го не
було́ д'а́жа / то шку́ру ту́йу /
арти́ску́ра та́йя не віро́бл'ана.

Д

ДА¹ [да] підс. частка. Да́ ши йа /
нажа́рим ге́тих л'інку́в // да́
с'а́дем да / зна́йеш йак га́рно
пойі́с'т' с'в'і́жен'ких л'інку́в
гарне́н'ко? // да ши старі́ Мака́р
при́йде / да ши поса́д'ім старо́го
Мака́ра // на д'іду пойі́ж.

ДА² [да] едн. сполуч. То йа за тійї
д'і́вча́тка да до себе́ до ха́ти
приве́ла / ма́т'і шоб поба́чила
/ да бу́л'би да са́ла да моло́ка
да пове́черал'і вони́ в нас / да
йа йі́х наза́д в клуб пове́ла / тійї
д'і́вча́тка // да і повихо́д'і́л'і і
за́му́ж // з інте́рна́та пошл'і.

ДАВАЙ [дава́й] част. А вони́ нас
знадво́ру колко́м йак запл'ел'і
/ а така́ за́шчепка бу́ла / да не

*віл'езем з'імо́йу / а укна йак'ї ж
бул'ї ши кол'іс' / забі́ти / оту́да
гво́з'д'ем / йак віл'ез'т' // сед'ім
/ і девча́та вже на п'ідло́з'ї
/ сед'ім до ра́нку / а о́кс'їна
ма́т'ї тако́ ста́ла до окна́ да і
д'їви́ца / да вже м'їт'уш ішо́в до
федорка́ д'їда вдосвет да дава́ї
ми бра́зкат' // да ви́пус'т'їв вун
нас вра́нц'ї аж.*

ДАЖЕ [да́же] частка 'навіть'. *І
это вун мене́ назва́в і тепе́р
звут вс'ї Ко́т'ашем // Ко́т'аш
/ а пото́м д'а́д'ко Ко́т'аш / а
тепе́р д'їд Ко́т'аш // н'їкото́ри
не зна́йут да́же взро́сли йак
мене́ зват' // д'їду Ко́т'аш а́бо
д'а́д'а Ко́т'аш / вс'о.*

ДАЛЄ [да́л'є], [да́л'єй] прис.,
'потім'. *Ка́же муї ба́т'ко
л'ежа́в ка́же шти́ри дн'ї а
да́л'є одишо́в.*

ДАТЬ ДЖОСУ [дат' жо́су] вираз
'втерти носа'. *Ех дал'ї жо́су
на́ши вчо́ра на футбо́л'ї!*

ДВЕРА [двѐра] імен., мн., 'двері'.
Он' на двѐрах ви́с'їт.

ДВОЄРУДНІ [дво́йеру́дн'ї] -ого,
-оїї (брат, сестра), прикм.,
'двоюрідний брат (сестра)'.
Дво́йеру́дн'ї брат (сестра)!

ДВОРИЩЕ [дво́ришче] -а, с.,
імен., згруб. 'садиба'. *Там такé
дво́ришче! / йе де розогна́ца.*

ДВУР [двур] -а, ч., імен., 'двір'.
*Йак на́шло́ в двур свату́в /
то йа ду́мала шо і не буде де
посад'їт' // ну сту́л'ки бага́то
прийїхало.*

ДЕВЕТЬ [дѐвет'] чис., 'дев'ять'.
*Там і на пол'еві́ д'ївча́та бул'ї
/ і ми во́с'їм чи дѐвет' до́микув
зробі́л'ї / за за наш пери́од это́ї
// заробі́л'ї ми тоді́ по три
тіс'ачи.*

ДЕВОВАТЬ [девова́т'] (-і) -уйу,
-йеш, недок., 'дівувати'. *Така́
д'ївочка / порá вже девова́т'.*

ДЕВ'ЯТКА [дѐв'я́тка] -и, ж., імен.,
'ширина витканого полотна'.
*Бердо, через яке проходить 270
ниток. Ете полотно́ тка́не у
дѐв'я́тку.*

ДЕВ'ЯТУХА [дѐв'я́туха] -и, ж.,
імен., 'свято, що припадає
на дев'яту п'ятницю після
Великодня'. *На дѐв'я́туху
тре́ба шо́б ужé було́ дѐвет'
йагод'їн на йагодн'їку.*

ДЕЖКИ [дежки́] імен., мн., 'діжки
для замішування тіста на хліб,
для складання сала'. *Ото́
було́ это́ж бо́ндарс'ка / так'ї
кото́ри бо́чки робі́л'ї да дежки́.*

ДЕКОЛІ [дѐкол'ї] присл., 'іноді'.
*Дѐкол'ї і йа зама́твайу таку́
ху́стку.*

ДЕРЕВКО [деревко́] -а, ч., імен.,
'дерев'яна частина, вал, що
з'єднує передню і задню частину
воза'. *А тої шо с переда́ і наза́д
їде́ то то назива́йеца пудге́рец.*

ДЕРЖАЛНО [дѐржално] -а, с.,
імен., 'держак'. *А за́ре і ко́шики
плѐту́, і кос'їлна поробл'у́ /
дѐржална до вило́к чи до чо́го
там.*

ДЕСЕТІНА [десет'іна] -и, ж., імен., 'десятина' (міра площі). В д'їда мого́ було деветна́цат' десет'їн / не актáр а десет'їн // а ши і ба́биного бра́та.

ДЕСЯТКА [дес'áтка] -и, ж., імен. ткац., 'ширина витканого полотна', 'бердо, через яке проходить 300 ниток'.

ДЕСЯТУХА [дес'áтуха] -и, ж., імен., 'свято, що припадає на десяту п'ятницю після Великодня'. То було́ по́сл'е дес'áтухи.

ДЕТІЩА [дет'ішча] -ей, згруб. імен. зб., 'дітиська'. Ну а д'їт'ї гра́л'їса да_ї ча́сом тара́кайут в двéри / йак хтос' сту́кайе а ма́т'ї: голово́йу / аж вла́з'їт шчупа́к // о́х л'эво́нкү про́ст'ї / йа е́то дет'їшча то.

ДЕЦКЕ [д'э́ккe] -ого, с., прик., 'дитяче'. І ши тако́го мат'є́рйáлу шо плат'á мо́жна шит' // і цветне́ і вс'áке пооставáлосо / і йа його́ не проверáв // і е́тож до е́того вре́мн'а дол'э́жало / і н'їко́му не трéба / нев'їстка / вони́ навёрно очин'áл'ї / бо д'э́цко́го бага́то звéрху нало́жїл'ї // в ку́хор.

ДЗВУН [звун] -у, ч., імен., 'дзвін на дзвіниці'. Чув звун да незна́йе де вун.

ДИМОТА [димóта] -и, ж., імен. зб., 'великий дим'. Поочин'áй у́кна / тако́йї димóти наро́бїв // ко́б не повча́двал'ї.

ДИМОТЄ [димóт'е] -а, ж., імен. зб., 'великий дим'. А мо́йу́ спин'áйе / аж вун ка́же / от Кóт'аш / поорїл'ї на́ши хати́ гет' / так шо / а чутно́ було́ шо то / дим / димóт'е такé // за́пах так'їу / ка́же йшл'ї озерáне з Дубрóвиц'ї / ка́зál'ї шо од мол'їтвен:ого до́ма і до гори́ // йа в́же то́же так / ал'э́ж / пудган'áйу в́же до хати́ / в́же хл'э́ві поорїл'ї.

ДИШЛО [дїшлó] -а, с., імен., 'дишель воза при кінній запряжці'. Йе кру́г а тїйї́ ж де дишлó закла́да́йеца посере́д'їн'ї йа́к па́ра ко́неї / то куда́ дишлó закла́да́йеца ? / у с'н'їц'ї.

ДІВЕР [д'ї́вер] -а, ч., імен., 'брат чоловіка'. Ну вун ма́теру зна́в / потому́ шо е́то_ж д'ї́вер.

ДІВІТЕСА [д'ів'ї́теса] нак. сп., 'дивіться'. Д'ів'ї́теса йак хороше́ї нама́л'óване.

ДІВІЦА [д'ів'ї́ца] -уса, -иса, недок., 'дивитися'. Тра под'ів'ї́ца чи вс'ї при́шл'ї.

ДІДИ [д'ї́ди] імен., мн. реліг., 'поминальна субота перед постом'. Ма́т'ї в́же даст бохоне́ц хл'ї́ба на д'ї́ди / поминáл'на субóта // іде́м до / в ко́го мед // до д'ї́да тако́го ход'їл'ї / до то́го / до тих ви́руйуи́чих / Кóл'а до то́го / то Пéт'о / Петро́ / д'ї́д був Микола́ї // то е́то в́же то́го бохонца́ в ручн'ї́к даї йшл'ї // то вун в́же даст ме́ду да в́же

ї приде́м // принесе́м ме́ду на
ко́л'иво // ко́л'иво пе́ршеї / а
потом кул'и́ш / боршч / ка́ша //
д'іди.

ДИДО [д'ідо] -а, ч., імен., 'дідусь'.
Д'ідо / о д'ідо / ну ход'ї зо мно́йу.

ДІЖКА [д'іжка] -и, ж., імен.,
'дерев'яна діжка на сало, на хліб
(пікна діжа)'. А са́ло скла́дал'ї
в дежкі // то́же / сна́чала /
д'іжка д'іжка була́ така //
дежкі бул'іж дереви́ани хл'і́б
пекл'ї / на хл'і́б була́ д'іжка
од'е́лно.

ДІКАР [д'іка́р] -а, ч., імен.,
'відлюдько, відлюдькуватий'.
А ву́н йак тої д'іка́р / л'уде́ї
бойи́ца.

ДИТЯТКО [д'іт'атко] -а, с., імен.,
'дитинка, дитятко'. Д'іт'атко
моїе хоро́шен'ке!

ДИЧКА [д'ічка] -и, ж., імен.,
'груша-дичка'. А́л'е та́м а он'
та́м а́де за хл'ево́м д'ічка / то
облама́ло вже ге́т'.

ДОБУРНИ [добу́рни] -ого, прик.,
'на підбір'. Хоро́ши / хоро́ши
// і таки́го так'ї вс'ї стро́їни /
так'і́го ф'ігури́сти / стро́їни
/ так'ї од'їн в од'їн // добу́рни /
так'ї як іде́ да так'ї чо́боти / е
хоро́ши да так'ї шта́ні / одéжа
така́ хоро́ша / одéжа така́
дорога́.

ДОВБАТЬ¹ [довба́т'] -у, -еш, недок.
'Колупати'. Поподо́вба́л'ї вони́
ту́йу гл'їну // така́ вже тве́рда́
шо не да́ї госпо́д.

ДОВБАТЬ² [довба́т'] -у, -еш, недок.
'Виводити з рівноваги'. Ота́к
довба́л'ї довба́л'ї л'уд'їну / по́ки
не зорва́лася.

ДОВБЕШКА [довбе́шка] -и, сп.,
імен. 'Пришелепок'. А му́ї то
така́ вже довбе́шка / н'ї́йак
учи́ца не хо́че.

ДОВБЕШКА [довбе́шка] -и, сп.,
імен. 'Щось тверде'. Хл'і́б
тако́го / так так так да так
тої бо́хон / а таке́ з жо́рнеї да
така́ мука́ кру́нна // а ву́н так'ї
йак довбе́шка густи́ / к'ісли.

ДОВЖЕЗНИ [довже́зни] -ого,
прик., 'дуже довгий'. Ох так'ї
довже́зни го́ни понаго́рвав / а
йак тепе́р йїх сапа́т'.

ДОВЖИЙШИ [довжій́ши] -ого,
прик., 'довше'. Ге́тої коне́ц
тро́хи довжій́ши.

ДОВЖНИ [до́вжни] прис., 'винен',
'повинен'. І потом назива́йе
чийене́буд' іміа́ і висо́ко висо́ко
п'їткйда́йе / д'іана́ або́ л'ї́лка і
кида́йе // і по́ки по́ки п'їткіну́в /
вс'їрозб'їга́йуца / вс'їрозб'їга́йуца
а ото́ї кого́ назва́в / довжна́ йо́го
злові́т' того́ мн'а́чика.

ДОВГИ ПИРУГ [доўги пиру́г] кулі́н.,
'пиріг'. Так'ї́ пиро́гі тро́хи рос-
пл'е́скани да скла́да́л'їса / да
назива́вса до́вги пиру́г / да ши
так'ї́ з д'їрка́ми / да е́то так на
в'їдвeд'їни і́де ба́ба до вну́ки // і
вже на Паску ба́ба пові́н:а / та́йа
шо вже пу́па ви́язала вну́чен'а́т'ї
/ пові́н:а нес'т'ї пиро́гі до вну́ки

// пече три пироги́ до́вги так'ї⁴
вел'їки / і несé / а вну́ка вже там
готóвл'аца вони́ і вже пиру́ють
на Па́ску.

ДОВУД [до́вуд] -а, ч., імен.,
'паспорт'. А вона́ рас / і показáла
до́вуд.

ДО ГОНЯ [до гон'á] вираз 'дуже
багато'. Та́м йїх йе до гон'á.

ДОДО [до́до] дит., 'додому'. Ход'ї
до́до.

ДОЖИНКИ [до́жинки] -ув, імен.,
мн., 'обжинки'. А вже йак уже
жн'їва́ почина́ють конча́ца / то
ро́бл'ат до́жинки // і берé вже
хаз'áйка / вс'ї обжа́л'ї обжа́л'ї а
вона́ оту́л'ко оста́йе́ца / і берé
отї́йї колоскі́ ї о́де зйáзвайе
красно́йу горі́н'їно́йу // о на углу́
де дожинáють.

ДОЗНАЦА [дозна́ца] -йуса, -йеса,
док., 'дізнатися'. Да ї дозна́ласа
вона́ про туйу́ беду́ // все
поки́нула і прийї́хала дохáти.

ДОЙОНКА [дойо́нка] -и, ж., імен.,
'дійниця'. Дойо́нки дереви́áni
/ дойо́нки бо корови́ дойї́л'ї в
дереви́аному.

ДОКУЛЬ [до́кул'] прис., 'доки'. Ти́
скажи́ мен'ї / до́кул' ёто воно́
бу́де продо́вжа́ца?

ДОКУМЕКАТЬ [докуме́кат'] -йу,
-йеш, док., 'додуматися'. Аж
по́ки то йа докуме́кала шо там
напи́сане.

ДОКУР [до́кур] -у, ч., імен., 'докір'.
Да ї ка́жон раз вона́ мен'ї
доко́рала тим молоко́м.

ДОЛАДНО [дола́дно] прис.,
'гарно'. Так дола́дно вобра́л'ї
кветка́ми шалашá.

ДОП'ІРУ [допї́ру] прис., 'тепер',
'допіру'. Допї́ру йá прийї́хала
дохáти / да вже́ в мо́дне бу́ла
оде́вана.

ДОРОГОВИЗНА [дорогові́зна]
-и, ж., імен., 'дорожнеча'. Тодї́
по́сл'е во́йни така́ дорогові́зна
бу́ла // а не доку́пи́ца нї до
чо́го.

ДОСТІПНИ [дос'т'ї́пни] -ого, прик.,
'такий, що може добитися чого
завгодно'. А тої́ так'ї́ дос'т'ї́пни
/ н'їчо́го од його́ не втече́.

ДОХ [до́х] -а, ч., 'щось недобре'.
1. А дох його́ зна́йе! 2. А йако́го
до́ха розверну́ла ро́та?

ДО ХАЛЕРИ [до хал'е́ри] вираз
'дуже багато'. У нас ё́того
з'їл'їа дохал'е́ри!

ДОХЛЯТИНА [дохл'áт'їна] -и,
ж., імен., 'здохлятина'. Оту́л'
с то́го кра́йу поса́дк'ї чу́тно
дохл'áт'їно́у.

ДОХОЖИ [дохóжи] -ого, -ойї,
прик., 'непосидючий'. Таке́
дохóже порос'á – переско́чило
че́рез пере́городку.

ДОХТАРКА [дохта́рка] -и, ж.,
імен., 'лікарка'. Зслабї́в / да
му́с'їл'ї визивáт' дохта́рку //
ол'е́д'їла / приписа́ла йак'їс'
порошкі́ да ї оду́жав.

ДРАНКА [дра́нка] -и, ж., імен.,
'дощечки для покрівлі хати'.
І дра́нку туйу́ де́рл'ї коло́л'ї /

а де вже трішки зрубша то сокірейу обрубав / о / то туйу дра́нку робил'і са́ми / сокіройу натко́л'вал'і да кл'іно́чком кл'іно́чком кл'іно́чком і вона́ отко́л'вайеца і вже руко́йу от'ану́в.

ДРАНТЄ [дра́н'т'є] -а, с., імен., 'дрантя'. Там у прибуду́вці вс'а́ке дра́н'т'е вал'а́йеца.

ДРАПАТЬ [дра́пат'] -йу, -йеш, недок., 'утікати'. Он' йак дра́пайе.

ДРАПАЦА [дра́паца] -йу, -йеш, недок., 'подряпати'. Тіми драпу́зами так дра́пайеца.

ДРАПУЗИ [драпу́зи] -еї, імен., мн., 'нігті'. Да тіми драпу́зами йак ста́ла дра́паца.

ДРА-ТА-ТА [дра-та-та́] 'звуки, якими учасник гри у хованки повідомляє, що знайшов когось'.

ДРАЧОВАТЬ [драчова́т'] -йу, -йеш, недок., 'розпилювати колоду на дошки'. Два дн'і драчова́л'і колодкі.

ДРИН [дрин] -а, ч., імен., 'велика палиця'. Оди́д'ї бо йак озму́ дру́на / то мн'їсца бу́де ма́ло тоби́ о́дека.

ДРОВУТНЯ [дрову́т'н'а] -і, ж., імен., 'дровітня'. Дрову́т'н'у тре́ба переробі́т' бо вже похил'і́ласа.

ДРОТОВАТЬ [дротова́т'] -йу, -йеш, недок., 'запихувати дріт свині в рило, щоб не рила

підлогу'. На́ша св'ін'а не рі́йе / бо задрото́вана.

ДРУБНЕНЬКИ [дру́бнен'ки] -ого, прик., 'дрібненький'. Нас'ін'а // таке́ йак на кул'ба́би // таке́о дру́бнен'ке // а те́е нас'ін'е зберу́ да виопала́йу чі́стен'ко да воз'і́ла в са́рни здава́т'.

ДРУИ [дру́и] чис., 'другий'. А йа кажу́ кат'е а там шо пі́ше ? / йе́с'л'і почита́в / даї і дру́ому / хаї дру́и почита́йе // ну то йа кажу́ про́с'іт л'уд'і́на / то шо вона́ зробі́т йу́ ?

ДРУЖКА [дру́жка] -и, ж., імен., 'дівчина, яка на запрошення молодої бере участь у весільному обряді'. А пото́м ши дру́жка дру́жкүв забира́йе // там вгост'ат дру́жкүв // скрі́пка гра́йе або́ гармо́шка гра́йе / танцу́йут!

ДРУЖОК [дружо́к] -ка, ч., імен., 'боярин', 'товариш молодого, який є головним розпорядником на весіллі'. У н'і́которих се́лах то д'і́вча́та держа́т обра́зі в це́ркви на венча́н'і / а в нас н'е́ // от у нас у́же хло́пці / дру́жкі.

ДУБЕШКИ [дубе́шки] у виразі [ста́т' на дубе́шки] 'пальчики', 'стати на пальчики / на носочки'. Тійі́ ходу́л'і недобре́ // д'і́т'а́ пото́м хо́д'іт на дубе́шках / не ступа́йе на вс'у но́гу.

ДУБИНА¹ [дуби́на] -и, ж., імен., 'зарість дубів'. Ми споча́тку

на дубин'ї жил'ї / тепер
перебрал'їса на ф'їл'ан'д'їю.

ДУБИНА² [дубина] -и, ж.,
імен., 'куток села'. У нас
такї ін'т'ересни назван'їа
ул'їц // ф'їл'ан'д'їа / дубина /
копачувка...// мус'їт' таких
н'їде нема.

ДУДКА [дудка], [дудочка] -и, ж.,
імен. інст., 'сопілка'. Кол'їс'їак
пасл'ї корові / да поробим собі
такї дудочки / да ї граїем.

ДУДЛІТЬ [дудл'їт'] -у, -їш, недок.,
'пожадливо й багато пити'. Ох
видудл'їв ц'їлу л'їтру молока //
то шиж малішоб стул'ки пит'!

ДУЙКА [дуйка], [дойка] -и, ж.,
імен., 'дійка на вимені корови,
кози'. Козен'атка не мójжут
наїт'ї доїкі / шчи мал'єн'к'ї.

ДУМНА [думна] -и, ж., імен. влас.
'Домна'. Пал'єїкі / то С'їдорув
мат'ї бат'ко / да ж'їчка була
/ да Матруна / да ан'о / в їїх
семн'а була вел'їка // єто їїхн'а
мат'ї / Думна вона зваласа
// Думна // то / ну / бат'кова
сестра / рудна.

ДУРНИЦА¹ [дурн'їца] -ї, ж. імен.,
'дурниця'. То дурн'їца. // їа за
такє ї не переживаїу.

ДУРНИЦА² [дурн'їца] -ї, ж. імен.,
чис. 'мало'. А скул'ки там його?
/ вже дурн'їца остало.

ДУЦА [дуйца] -уса, -еса, недок.,
'надиматися', 'гніватися'. Їа
не пон'їмаїу / чого вона дунеца
не менє?

ДУША¹ [душа] -и, ж., імен.
'Внутрішній психічний світ
людини, з її настроями,
переживаннями'. Ох не тривож
мн'ї душу.

ДУША² [душа] -и, ж., імен.
'Пристрій у плузі, до якого
кріпляться всі його частини'.
А шчи в плузі шчо крєпица єто
тої л'ємех і отвал / отвал
єто пол'їца / там же їе сама
душá / їа не знаїу / вона така
загін'ана і там і гєто до його
гєт' все крєпица // Там такє
вонó загнүте / вонó // половинка
такá / невел'їчка / у плузі
отó // то вонó все // пол'їца
там крєпица до його / сошн'їк
крєпица до його / о // полозок
тої крєпица до його / гет' гет'
все / і даже лапкі // отож лапкі
то вони до пол'їц'ї // отó саме
основне.

ДУШНІЧОК [душн'їчок] -а. ч. –
імен., 'чарка у 100 мілілітрів'.
Їа їак віпїу хот' душн'їчок /
то здоровїї себе чүствуїу.

ДЯДИНА [д'ад'їна] -и, ж., імен.,
'дружина батькового чи
маминоного брата'. Д'ад'їна
приход'їла / груш принесла.

ДЯЖЕ [д'аже] -а, с., імен.,
'сушена кора з лози'. Кол'їс'
спец'їал'нож дерл'ї д'аже /
лозу отó дерут // навес'н'ї так.

ДЯЖКА [д'ажка] -и, ж., імен.,
'коробка з дяжа'. Нашо вона
мн'ї ? / по їаоди ход'їт' / з

дуби́ув / д'а́жка / ото́ вёрчи
кол'іс' бул'і / ёто́ дёрл'і лóзу.

ДАЛЬБУ [дал'бу́] 'те, що Бігме'.

От дал'бу́ дайу́!

Е

ЕТЕГО [етего́] те саме, що й
[éтейе].

ЕТЕЄ [éтейе] займ., 'оце', 'оте'. *А
ши до ётого то йа не по́мн'у
тих / то бул'і со́хи.*

ЕТИ [éти], [етиго́] займ., 'оці'.
*Носо́к тої був шо́ то і ёти
кри́ла.*

ЕТО¹ [éто] займ., 'це'. *А тої́ дишло́
тёйе ёто́ йа́к ка́жут рогáч.*

ЕТО² [éто] прис., 'зараз'. *От áво
ї ёто на с'ва́то / пришл'і ми с
це́ркви ї ёто так'і бо́рич був
шчавл'о́ви ї з ри́бойу // ал'е йа ши
ёто / то йа ри́бу зра́зу ви́н'ала /
шоб вона́ там не к'ісла.*

ЕТО НЕ ОНО МИ [éто не оно́ ми́]
*вираз 'це не лише ми'. Ёто не
оно́ ми / а вс'і л'у́д'і так жил'і.*

ЕТОЙ [éтой] займ., 'цей', 'оцей'.
*Ёто ужі́ шо де ётой / де дугá
чепл'áйеца.*

Є

ЄВРО [йёвро] -а, с., імен. 'сучасний
євроремонт у хаті'. *Рож:ил'іса /
вун по с'ізо́нах йі́з д'ів // а з і́ма
при́де / в колхо́з іде́ // угу́ са́ми
му́й брат // от зроби́в вже он'*

*йаку́ хату́ // тепе́р там ка́ут
в хат'і там йёвро / йа вже не
ба́чу / попереробл'áл'і.*

ЄДА [йеда́] -и, ж., імен., 'їжа'. *То
за́ре вже йеда́ йака́ хоч йе // а
кол'іс'ш чо́го?*

ЄДЕНЄ [йеден'е] -а, с., імен., 'їжа'.
*Тепе́р ужé вс'áкого йеден'а
настро́йвайут / а кол'іс' не
вёл'ми // а ш чо́го́ було́ його́
роби́т'?*

ЄДЕНІНА [йеден'іна] -и, ж., імен.,
'їжа'. *Ёто по́вну сумку́ йеден'іни
везу́.*

ЄЗДА [йездá] -и, ж., імен., 'канава
або протока, по якій їздять'.
*То тво́я ба́ба л'у́бка оно́ до
крос'он дуйде то вона́ секл'ёту
спомина́йе // йак секл'ёта
кросна́ кину́ла в йезду́ // а там
було́ кол'іс' вёл'миж гру́зко так
/ в макара́.*

ЄЙБОВ [йейбоу́] виг., 'йй-Богу'.
Йейбо́в пра́вда.

ЄСТЕКА [йёстека] дієс., 'є'. *А
йёстека в мене́ ши ї по́лого //
ёто було́ по́лого / ёто було́ / áво
бач / ёто вже рож'і́ла / воно́
було́ ж'ш'іте отáк / отако́го
воно́ було́ / там не ж'ш'іте було́ /
а гэто́ було́ коли́ску / йак несéш
на по́л'е / опина́л'і коли́ску.*

ЄТЕ [йёте], [ойёте] займ., 'оце'.
*Вс'áки ра́зни вони́ // от ба́чиши /
ойёто / оёто вже ви́ишите / вже
бач пови́ишване / отакé / і ёто
пови́ишване.*

ЄТИГО [йетиго́] займ., 'оці'. *А в*

орденах шо страх / немайе йак тої кае н'ї шчіл'їни н'ї / і скруз' йетиго вел'їки заслуги // а вун ішов понад берегом да надумав покупаца даї три метри глибини то і шоб не гражданс'ки тої не знал'їб.

Ж

ЖАБОР [жабор] -у, ч., імен., 'жабури́ння'. Тут жабор стоїт / кун' нїт' воду не буде.

ЖАЛКО [жалко] прис., 'шкода'. Йа вкупи́в ко́л'їс' пілку двохру́чку // така га́рна бу́ла // так мен'ї тепе́р йїї жа́лко // дес' неста́ло.

ЖБУРНУТЬ [жбурнут'] -у, -еш, док., 'кинути, махнувши рукою, примусити летіти'. Не тра жбурла́т' шма́т'е дене́буд' / да га́рнен'ко скла́дат'.

ЖЕЛІЗНИ [жел'їзни] -ого, прик., 'залі́зний'. Так крайі́ бул'ї так'ї дере́вїани / так'ї дере́вїани / забивало́са жел'їзне зубїе.

ЖЕРЕЛО [жерелó] -а. с., імен., 'грузька місцевість'. Йак то нам прої́хат' че́рез е́те жерело́?

ЖЕРТКА [жертка] -и, ж., імен., 'горизонтально укріплена перекладина під стелею над піччю або ліжком, на яку вішають одяг'. У мене́ он' вс'а́ки све́дри на же́ртиці ви́с'ат //

йа і роздава́ла вже́ потро́ху л'у́д'ам.

ЖИВИЦА [живи́ца] -и, ж., імен., 'соснова смола'. О робі́в на смол'ї / на смол'ї то́же полу́чили́со / шо йа са́ме бу́л'ш жи́виці́ дава́в.

ЖИДУВСЬКІ КУЧКИ [жиду́вс'к'ї кучки] вираз 'тиждень вересневої негоди (дощової)'. А та́м йак почну́ца жи́дувс'к'ї ку́чки / то бу́л'би вже́ не покопа́йем.

ЖИЖА ПЕК [жи́жа пе́к] вираз 'пече вогонь' (дит.). Не чепа́ї! // не л'їз'ї! // там жи́жа! / пек!

ЖИНСЬКА [жинс'ка] -ойі, ж., прик., 'жіноча'. Да так те́го вбира́йут у жи́нску оде́жу // чолов'їка да в жи́ночу оде́жу // да про́с'їца на пї́ч а туди́ вже́ в туйу коли́ску да набере́ врод'ї би шо доці́ вже́ понесе́ да дочка́ / да бере́ да в коли́ску вс'о́го нало́жит там і ковбасі́ і пран'їкув йаки́х нало́жит у коли́ску / да ї так уа́-уа / врод'ї би с коли́ско́у пришла́ / дочка́ до ма́тери да про́с'їца на пї́ч.

ЖИСТЬ [жис'т'] -і, ж., імен., 'життя'. 1. Отака́ жис'т' бу́ла в мене́. 2. імен. 'доля'. Но ти ну́їдеш на зихо́д со́нца за во́ду / но жис'т' тво́я́ бу́де пла́кана // по́с'л'ї то́бі до́бре бу́де а споча́тку то́бі бу́де жис'н' пла́кана.

ЖИТКА [житка] -и, ж., імен.,

‘життя’. В йакуї жiтцi йа прожила! Не даї господ!

ЖИТНИЩЕ [жiтн’iшче], [жiт’н’iс’ко] -а, с., iмен., ‘поле, на якому зiбрали жито’. Пiсл’е бул’би кол’iс’ с’iйал’i три гiди жито а дал’еї на жiтн’iс’ку вже гречку.

ЖИТНЮВКА [житн’у́вка] -и, ж., iмен., ‘горiлка iз житнього борошна’. Ну / горiлку гнал’i житн’у́вку.

ЖЛУКТО [жлукто] -а, с., iмен., ‘дерев’яна посудина, у якiй перед пранням золили одяг’. Потiм у тейе жлукто вже ето к’iпiт вода зак’iпила вода i гарачу воду туди л’iл’i i ето вже зiл’ат.

ЖМЕНЬКИ, МНЯТЬ ЖМЕНЬКИ [жмен’кi], [мн’ат’ жмен’кi] вираз ‘обробляти коноплi’. I вжe т’агнеш ногойу / об зeмл’у шоб мн’алосо // да несy вже до мaтeри шоб мaт’i вже вiвернула туйу жмен’ку.

ЖМОД [жмод] -а, ч., iмен., ‘жадний чоловiк’. Вун так’ї жмод.

ЖНЕЦ [жнец] -а, ч., iмен. ‘жнец’. То йа шис’т’ трудодн’у́в за ден’ заробл’ав / шес:от снопу́в йа вiязав за ден’ / онo складат’ у кiпи мн’i помагал’i же жнец’i тийи шо жнут / у кiпи його склaдат’.

ЖНЕЦI [жнец’i] мн. вiд [жнец] iмен., ‘женци’. Жал’i вручну

жал’i / за мaтeру ход’iв серпом жат’ а потiм а потiм вiязат’ снопи / то йа шис’т’ трудодн’у́в за ден’ заробл’ав / шес:от снопу́в йа вiязав за ден’ / онo складат’ у кiпи мн’i помагал’i же жнец’i тийи шо жнут / у кiпи його склaдат’.

ЖОВАК [жовак] -а, ч., iмен., ‘недоїдок, пожована їжа, якою годують немовлят’. Йа ж його мал’ен’кого жоваками попогодовала.

ЖОВАТЬ ЖУЙКУ [жоват’ жу́йку] вираз 1. ‘Повторне пережовування жуйними тваринами їжі, що повертається з шлунка в роту порожнину’. Шoc’ наша корова перестала жоват’ жу́йку. 2. ‘Зволікати’, ‘повільно щось робити’. Шо ти т’агнеш йак корова жу́йку жу́йе?

ЖОВНА [жовна] -и, ж., iмен., орнит., ‘дятел чорний’. *Dryocopus martius*. У нашому л’iс’i йе i жовна.

ЖОВТЛЯК [жовтл’ак] -а, ч., iмен., ‘переспілий огiрок, залишений на насiння’. Пошла на градку да назбирала жовтл’аку́в на нас’iн’е.

ЖОЛО [жоло] -а, с., iмен., ‘орган захисту i нападу бджоли’. Достан’но жоло́ а то́ бжолá вкус’iла.

ЖОЛОБ [жолоб] -а, с., iмен., ‘довгаста посудина, видовбана

з дерева, призначена для напування і годівлі тварин'. Було také корито з ос'їни відовбл'ане / не збіте з дошчок а відовбл'ане / жолоб назива́йца.

ЖОЛУДОК [жолу́док] -а, ч., імен., 'шлунок'. Золототіс ачн ік ну то од жолудка // од жолудка / а то од ус а́ких бол е́з н'еї.

ЖОНОЦКЕ [жоно́цке] прик., 'жіноче'. Чоловека́м не мо́жна одева́т' жоно́цке, а жонокáм чолові́цке.

ЖУЙКА [жу́йка] -и, ж., імен., 'повторно пережована їжа жуйними тваринами'. Шос' коро́ва заслабй́ла / перестáла жу́йку жо́ват'.

ЖУНКА [жу́нка] -и, ж., імен., 'жінка'. Йо́го жу́нка пої́хала на сизо́н // вун тепе́р і за хаз'а́йна ї за хаз'а́йку.

ЖУРИЦА [жу́рица] -уса, -иса, недок., 'журитися', 'бути зажуреним', 'журиться'. А вона́ вже ї жу́рица / с ким бу́де с'їно гребт'ї.

З

З [з] приї., 'з'. Йо́го нема́ шчи з но́чи.

ЗАБАВЛЯТЬ [забавл'а́т'] (д'іт'а) -йу, -йеш, недок., 'бавити, забавляти (няньчити) дитину'. Заба́вно д'іт'а шо́б не пла́кало.

ЗАБЛУДЦА [заблуд'ї́ца] -са, док., 'збитися з дороги',

'заблудитися'. Ді́в'їса до́бре на до́рогу шо́б не заблуд'ї́ца.

ЗАБОЛЯНИ [забол'ани] прик., 'який часто хворіє'. Вун йак'їс' забол'ани.

ЗАБРОДА [забро́да] -и, сп., імен., 'волоцюга'. Дес' отку́л'ас' понахо́д'їл'ї забро́ди.

ЗАБУЦА [забу́ца] -са, док., 'забутися'. Ко́б оно́ не забу́ца.

ЗАВИВАНЄ¹ [завива́н'е] -а, с., імен., 'одягання намітки на голову жінки'.

ЗАВИВАНЄ² [завива́н'е] -а, с., імен., 'виття', 'високий спів'. Вкрун'ї тро́хи те́йе завива́н'е / ато́ аж в голові́ гуде́.

ЗАВИВАТІ [завива́т'ї] -йу, -йеш, док., 'голосити, голосно плакати'. Тоді́ йак чолові́к на ла́в'ї" / то жонок'ї так голо́с'ат / аж завива́йут // а йак живі́ здоро́ви / то все оно́ сва́раца.

ЗАВІСНІК [зав'їс'н'їк] -а, ч., імен., 'заздрісник'. Не ви́ір те́йе шо ба́йут // е́то все зав'їс'н'їк'ї н'їйак не вгомон'а́ца.

ЗАВ'ІС [завйі́с] -а, ч., імен., 'завіса, металевий стулковий шарнір, за допомогою якого навішуються двері'. На е́тих две́рах му́цни завйі́си.

ЗА ВУШО [за ву́шо ?] [за́ шо ?] запит., 'за віщо?', 'за що?' . За́ шо ти йо́го бйе́ш?

ЗАВЕДЕНЄ [заведе́н'е] -а, с., імен., 'звичай'. В ка́жнум сел'ї сво́йе заведе́н'е.

ЗАВЕЩАНЄ [завешч'ан'є] -а, с., імен., 'майно, що переходить після смерті його власника до іншої особи'. *Ми шчи не оф'ормил'ї завешч'ан'а.*

ЗАВОЛОКА [заволо́ка] -и, сп., імен., 'волоцюга'. *То така заволо́ка шо не даї́ б'ог.*

ЗАВШЕ [завше] прис., 'завжди'. *Ми н'іко́л'ї не голода́л'ї // у нас за́вше була́ бул'ба / і мн'а́со / і все все все в нас було́.*

ЗАГАРА [зага́ра] -и, ж., імен., 'вдача людини', 'охота'. *У мене́ така́ зага́ра / їа не мо́жу сед'їт' б'ез д'їла.*

ЗАГВОЗДКА [загво́здка] -и, ж., імен., 'проблемка'. *В е́тум мн'їс'ц'ї у нас тро́хи загво́здка получа́йеца.*

ЗАГОРОДА [заго́рода] -и, ж., імен., 'загороджене місце для худоби'. *Пожжі́ / вун дес' пош'ов на за́ороду // їа за́рез покл'їчу.*

ЗАДАВАКА [задава́ка] -и, сп., імен., 'хвастун, той, хто задається'. *Вун зма́лку був так'ї задава́ка / хвал'ко́ // і теп'ер так'ї.*

ЗАДАВАЦА [задава́ца] -їуса, -їеса, док., 'хвастатися'. *Не задава́йса / а то вже так задай'еса.*

ЗАДАВЛЬОНИ [задавль'он:и] прис., 'той, кому всього мало'. *Не тра́ бут' такім задавл'он:им.*

ЗАДАВНЯНЕ [зада́вн'ане] дпркм., 'задавнене'. *Аж тої́ врач*

сказа́в / вун просвешча́йе л'удей́ // ка́же в тебе́ с'їл' не опушч'ен'є / зада́вн'ане / жолу́дка.

ЗАДЕРМА [за́дерма] прис., 'безплатно', 'безкоштовно'. *А чи мо́жна прої́хат' за́дерма?*

ЗАДІРИСТИ [зад'їристи] -ого, прик., 'задерикуватий'. *Йому́ ши не ра́з попаде́ / вун так'ї за́д'їристи.*

ЗАДНІК [за́дн'їк] -а, ч., імен., 'задня частина взуття'. *За́дн'їки в ту́фл'ах г'ет' позагина́л'їса.*

ЗАДОК [задо́к] -а, ч., імен., 'задня частина воза'. *А на задку́ там то́же / ну деревко́ / бо то́ ж деревіа́не було́ кол'їс' / а теп'ер то вже та́м зел'їзне ва́рат і е́ти / ої́ їак е́то ? / прави́ло / прави́ло.*

ЗАДУХА [заду́ха] -и, ж., імен., 'спека'. *А л'їтом то така́ вже заду́ха / парнот'еча.*

ЗАЖАРКА [зажа́рка] -и, ж., імен., 'засмажка, те, що додається до страви для поліпшення її смаку'. *А зажа́рку мо́жна на ол'їах робі́т' / а мо́жна і вишкварка́ми.*

ЗАЗДРОСНИ [заздро́сни] -ого, прик., 'заздрісний'. *Так'їм заздро́сним не мо́жна бут'.*

ЗАЗДРОСНІК [заздро́сн'їк] -а, ч., імен. 'заздрісник'. *Чи ма́ло на с'в'їт'ї заздро́сн'їкув? // е́то грїх завідо́ват'.*

ЗАЗІРАТЬ [зазі́рат'] -їу, -їеш, недок., 'заглядати'. *А їак*

*вес'їл'їе було / то вже проз'укна
попозаз'їрал'ї.*

ЗАЄДЬ [зайед'] -і, ж., імен. зб.
'Мошка', 'комарі'. *Кол'їс' йак
п'асл'ї корові в л'їс'ї / ах а така
зайед' / мошкарá така шо не
можна відержат' // а худоба
йак то мучилася.*

ЗАЄДЬ [зайед'] -і, ж.,
імен. 'Запалення куточків рота'.
*Дес' лóжка немита була / бо
зайед'ї повиступал'ї на губáх.*

ЗАЙМАЄЦА [займайеца] -йуса,
-йеса, недок., 'дражнитися'. *Не
займа́са / то не будеш получа́т'.*

ЗАЙМАНКА [займанка] -и, ж.,
імен., 'чужа худоба, яку пасе
пастух, найнятий на сезон'. *А
овéчки ж чужі́ бул'ї / займанкі́
бул'ї // овéчки п'асл'ї да ї сто́йáт
л'їто пока́ вже вони́ сто́йáт
овéчки в то́го шо пасé / а тоді́
вже йак сн'їг упаде́ / вже не
пасéца / то вже розган'áйе де
чий'ї / забира́йут хаз'áйї.*

ЗАЙМАЦА [займаца] інф., (про
вогонь) 'загорятися'. *Да йак
зан'ал'їса хаті́ з éтого куткá
то так гет' аж до на́ших
сус'їдув.*

ЗАКАЛЯТЬ [закал'ят'] -йу, -йеш,
док., 'загартовувати, надавати
твердості металевим виробам
шляхом значного нагрівання
і наступного швидкого
охолодження в воді'. *Два брáти
робіло / Мéндел'ї йáкос' дру́ї /
Фáбиш / два йїх ковал'ї в ку́зн'ї*

*/ отакá / бо йа рáз долотце́
занос'їв закал'їт' / брáтове.*

ЗАКІДУШКА [зак'їдушка] -и,
ж., імен., 'рибальська снасть'.
*Вчóра на зак'їдушку зловів
п'ят' шчупаку́в.*

ЗАКЛЬОН [закл'он], [закл'їнан'е]
-у, ч., імен., 'проклін'. *До
кажнóго трéба знат' закл'їнан'е
/ бо так не полу́чица н'їчóго.*

ЗАКЛЬОПКА [закл'опка] -и, ж.,
імен., 'короткий стрижень з
головкою, яким склепують
кінці обруча та інші деталі'. *На
обручи закл'опки поотпада́л'ї /
трéба знáнова закл'епáт'.*

ЗАКЛЯКНУТЬ [закл'акнут'] -йу,
-йеш, док., 'дуже змерзши,
ставати малорухомим, утрачати
чутливість'. *Ру́ки позакл'акáл'ї
од хóлоду.*

ЗАКЛЯСТІ [закл'ас'т'ї] -йу, -йеш,
док., 'заклясти', 'проклясти'.
*Не сварі́са з йéйу / бо може
закл'ас'т'ї.*

ЗАКРУТЬВАТЬ [закрут'ват'] -йу,
-йеш, дієс. недок., 'закручувати
що-небудь'. *Да добре
позакрут'ва́й гáйки / щоб не
открут'їлосо посéред дорóги //
бо шо тоді́ робі́т'їмеш?*

ЗАЛЄГЛОСТЬ [зал'еглос'ц']
-і, ж., імен., 'заборгованість,
незвочасна виплата грошової
заборгованості'. *І в менé трóхи
йе зал'еглос'ц'ї на кн'їз'ц'ї //
кол'ї то йїї́ будут плат'їт'?*

ЗАЛЄЖ [зал'еж] -и, ж., імен.,

‘запас’. У мене ши трóхи зал’єжи ѓе в скрин’ї.

ЗАЛОЯНИ [залóйани] -ого, прик., ‘засмальцьований’. Скин’ того́ безрука́вчика / вун уже залóйани // ѓа пос’т’їра́йу.

ЗАЛУЖЕЦКЕ [залужéцке] -ого, прик., ‘залузьке’. І бу́ло девенóсто гакта́р земл’ї в́же в бережéцкого // ё́то три́цат’ гекта́р бу́ло бережéцкого / три́цат’ залужéцкого і три́цат’ ко́вковс’кого // ѓак в́же каза́л’ї ѓак в́же інжен’ера́ вибива́л’ї зéмл’у то на́шу зан’ал’ї / ё́то бу́ло церко́вне.

ЗАМАЗАНИ [зама́зани] -ого, прик., ‘брудний’. Пришо́: таки́х зама́заних итана́х / ану́ їд’ї до ха́ти да перемен’їса.

ЗАМАЗАТЬ [зама́зат’] -ѓу, -ѓеши, док., ‘забруднити’. На печі́ гра́л’їса / да так зама́зал’їса в ѓа́годи / а чим обми́т’?

ЗАМАЗВАТЬ [зама́зват’] -ѓу, -ѓеши, док., те саме, що ѓ [зама́зат’].

ЗАМАНКА [за́манка] -и, ж., імен., ‘привід’, ‘причина’. Заспоко́ї д’їт’а / даї ѓаку́с’ за́манку.

ЗАМАТВАТЬ [зама́тват’] -ѓу, -ѓеши, док., ‘покривати голову жінці чи дівчині’. Замата́ла хустку / наложи́ла нову́ сподн’їцу даї пої́хала на база́р.

ЗАМНІС [замн’їс] -а, ч., імен., ‘заміс’. В мене́ оста́лосо муки́ мо шчи на од’їн замн’їс.

ЗАМОЧВАТЬ [замóчват’] -ѓу,

-ѓеши, док., ‘пити могорич’. Ё́те д’їло тре́ба замочі́т’.

ЗАНУТІЦІ [зану́т’їц’ї] імен., мн., ‘задерта шкірочка коло нігтя’. Он’ ѓак’ї зану́т’їц’ї пороби́л’їса

ЗАНЯЦА [зан’а́ца] -са, док., ‘зайнятися’, ‘знайти собі заняття’. Оче́нїса / ѓа в́же зан’а́вса бу́л’бою // а ти собі́ придума́й на́че зан’а́т’е.

ЗАОРОДА [за́орода] -и, ж., імен., ‘обійстя’. А му́ї де́с’ на за́ороду пошо́в / ши по́райеца.

ЗАПАДЕНЕЦ [западе́нец], [запа́дн’їк] -а, ч., імен., ‘уродженець Західної України’. Да в́же нед’їл’ка при́ход’їт / та́м_же_ж од:иха́йут / та́к_же_ж / вс’ї па́рт’їѓї по робо́тах / учéн’е таке́ бу́ло / да воїна́ промéжду етими_го́ / мéжду на́шими за́падн’їками і ти́ми востóчн’їками от / да бандéри / да хто ѓого́ зна́ѓе шо / вплот’ до ножа́ // шапки зн’їма́йут з нас / іде́м в столо́ву / шапки позн’їма́йут / а ми го́ли оста́ѓемса / а ми шо ? / ши_ж д’їт’ї / пон’їма́ѓеш_гот? // а там в́же чорт’ ѓого́ ба́т’ка зна́ѓе / ѓак ти ка́жеши / ѓак ти ка́жеши ѓак ё́ти терорі́сти / та́к’їв’ ненáвисни наро́д / молод’о́ж шо творі́т / да наро́д терпíв / терпíв / да таки́х от нас бу́ло багáто / і фіт’ / хто куда́ // повтека́л’ї // і на́ша вс’а за́падна / багáто / багáто повтека́л’ї.

ЗАПАДЕНКА [западе́нка] -и. ж., імен., ‘уродженка Західної України’.

ЗАПАЛКИ [запа́лки] імен., мн., ‘сірники’. *Кончил’іса запалки / треба купит’ в мааз’ін’і.*

ЗАПАРАЗАНИ [запара́зани] дієпр., ‘підперезаний’. *С’в’ітки нос’іл’і б’іли так’і с:укна́ / с’в’іта / то венчал’іса / країкоюу запара́зани молоді́ ї молодá // їа не зна́ю шо вже на го́лову.*

ЗАПЕРЕНЬКА [заперен’ка] -и, ж., імен., ‘деталь у ткацькому верстаті, яка, попускаючи нитки основи із заднього навою, дозволяє ритмічно ткати’. *Так’і їе пруточок / акраз тако́ шоб в ётої ровчачо́к / шоб тої пруточок так’і / ну / с’уди бере́ца ёта пра́жа / заклада́йеца с’уди в заперен’ку і вже нама́твайеш.*

ЗАПЕЧАТВАТЬ [запеча́тват’] -їу, -їеш, док., ‘Закривати заповнені медом комірки стільника восковими кришечками’. *Їа́к пчо́ли запеча́тал’і вс’і ра́мки / то тоді́ мо́жна вика́чват’ ме́д.*

ЗАПЕЧАТВАТЬ ГРОБА [запеча́тват’ гроба́] ‘проводити обряд похорону священником, викропляти могилу свяченою водою’. *Їа́к в когос’ наприме́р когос’ захорон’ат без ба́т’ушки / то вже дру́ги хтос’ вме́р да привезл’і ба́т’ушку / то вже кл’іче / кл’іче хаз’а́йка да*

запеча́твайе гроба́ вже пото́м / ба́т’ушка.

ЗАПЛІТАТЬ [запл’і́тат’] -їу, -їеш, док., ‘вплітати’, ‘лагодити за допомогою плетіння’. *Два так і два так / два оту́л’ два оту́л’ / а пото́м дубчиками запл’і́та́йеца / і вун тійі́ прут’іки так’і́ невел’ічки шоб отако́го бул’і́ / і йак запл’у́в / йак запл’у́в уже́ тійі́ прут’іки / то треба́ уже ш ос’уда́ становл’а́т’ / да так загина́йуца і с’уди́ втика́йуца де тійі́ дубчики / дубчиками запл’і́та́йеца.*

ЗАПОЇНИ [запо́йіни] імен., мн., ‘домовляння про весілля’. *У Мар’їки вчо́ра бул’і́ запо́йіни.*

ЗАПОН [запо́н] -а, ч., (занавеска), імен., ‘фіранка’. *Ко́мната запо́ном перегоро́д’ана.*

ЗАПУЛ [запу́л] -а, ч., імен., ‘пола’. *Набра́ла зерна́ в запу́л і понесла́ ку́рам.*

ЗАПУСКИ [запу́ски] імен., реліг. мн., ‘Запусти, говіння в останній тиждень перед Великим постом’. *Вже за́пуски / а та́м і ну́ст.*

ЗАРЕ [за́ре], [за́реки] прис., ‘зараз’. **1.** *За́реки їа приду́.* **2.** *Аї сма́шни / коб за́ре таке́ нап’їу́к то йї́вби // воно́_ж таке́ да запра́вл’ане / туди́ ц’їбу́л’і ма́т’і на те́ртку / да таке́ сма́чне бул’і́ тійі́ коржі́ шо хто́ їо зна́йе.*

ЗАРЕЗ [за́рез] прис., ‘тепер’, ‘у цей

час'. Д'еді / д'еді // *это вже вун хату постройіу / Лукіан / это на йіхн'іх не ... де клун'а була / йіхн'іх / Лукіанув // а зарез етої ммм... за Лукіанами / за Лукіанами / шчитай так / за ... Лукіані от оде жил'і / от етої куток // от ети хати шо стойат / йак то вони / за Лукіаном.*

ЗАРОК [з'арок] прис., 'наступного року'. *Дай бог з'арок дождат' да ї на той год с'ватковат'.*

ЗАСКЛАДІТЬ [засклад'іг'] -йу, -йеш, док., 'закласти', 'позакладати'. *Л'уд'і вмирал'і к'ажди ден' // не було кому л'ечит' // к'ажди ден' по двоїе / по тріе // особен:о бол'шинство детї // молодї гот // винос'іл'і к'ажди ден' умирал'і // к'ажди ден' / к'ажди ден' // несл'ї ї несл'ї ї несл'ї // засклад'іл'і гет' полност'йу // к'ажди ден' похорони бул'і.*

ЗАСЛАТЬ [заслат'] -йу, -йеш, док., 'застелити'. *Ето шоб молодá йак приїде / вона ж довжна заслат' на стул настул'н'їцу / ручн'ікі образї там // там ручн'ікі вт'іраца і подарки там вже йакї.*

ЗАСЛОНКА [заслонка] -и, ж., імен., 'затула', 'закривка отвору печі'. *Засун' пїіч заслонкойу.*

ЗАСОВКА [засовка] -и, ж., імен., 'рухомий дерев'яний чи металічний пристрій для

замикання дверей'. *А йа наноч засовкойу замикайу дверї.*

ЗА СПАСІБО [за спас'ібо] прис., 'задарма'. *Тепер за спас'ібо н'іде н'ічого немаїека.*

ЗАСМАЖКА [засмажка] -и, ж., імен., 'зажарка страви салом або олією'. *Боршч із засмакойу, не порожн'і.*

ЗАСТОВАТЬ [застоват'] -йу, -йеш, док., 'закривати, затуляти собою що-небудь'. *Одійд'ї од окнá / не застуй мн'і.*

ЗАСТОРОНОК [засторóнок] -а, ч., імен., 'відгороджене місце в хліві чи стодолі'. *І навет' засторонка у нашого д'ад'ка ол'екс'їа з йаремоїу клун'а була од'ел'но мого бат'ка була од'ел'но / то погорїло в п'їс'атому роц'і / то бул'ї засторонки де зерно / о тук а с'удї зерно ложат снопї / і бул'ї тийї так'ї^а да отак'ї^а широк'ї^а доск'ї^а доск'ї^а / вони так'ї грубі доски навет' засторонки у етих у клун'ах / іс того дуба.*

ЗАСТУПАТЬ [заступат'] -йу, -йеш, док., 'прийти до влади'. *В трїцат' д'евїатум году началаса воїна / йакраз отó мал'їса їт'ї / перви клас кóнчил'ї / да в трїцат' д'евїатум году началаса воїна / і вс'о / дай заступїл'ї руск'ї^а / да йак заступїл'ї руск'ї^а / то хто в йак'ї^а клас ход'їв / так і остáвса опїят'.*

ЗАСУПОНЬВАТЬ [засупо́н'ват']

-йу, -йеш, док., 'запрягаючи коня, стягувати супоню біля хому́та'. *Кл'е́шча рос:упо́н'вайеца / а кічка ж суц'ї́лна вона́ прибива́йеца до кл'е́шчей і так вона́ ї́йе і тре́ба то́л'ко засупо́н'ват' / бо вона́ розорве́ца / вун жеж т'а́гне кл'е́шчами.*

ЗАТЄРКА [за́т'єрка] -и, ж., імен.

кулінар., 'страва, зварена на кислому молоці або масленці'. *Ба́т'ко привезе́ до ха́ти // чужі́ д'їт'ї́ за́т'єрц'ї́ ра́ди / а на́ша ма́т'ї́ було́к напече́ в нед'ї́л'у // да ми з булка́ми хо́д'ї́м.*

ЗАТИЛОК [зати́лок] -а, ч., імен.,

'клинок, за допомогою якого кріпиться коса на кісці'. *Косу́ кріп'ї́'ат у кос'ї́лно зати́лком.*

ЗАТИНАНЄ [заг'їна́н'є] -а, с., імен.,

'затинання (заговор)'. *Оксє́н'ка мн'ї́ла шепта́т' зат'у́н.*

ЗАТІНОК [заг'їно́к] -а, ч., імен.,

'місце, захищене від променів сонця'. *Стан' у зат'їно́к ато́ со́нце напече́ в го́лову.*

ЗАТОБ [зато́б] част., 'мало не'.

А д'їт'ї́ вел'ї́к'ї́ // то_ж не мал'є́н'ке д'їт'ї́'а / а так'ї́ вже шо / а все одно́_ж в ха́т'ї́ // ка́же мене́ хаз'а́йка нако́рмит // було́ трудо́но так / да а́кос' пришов до ха́ти / да вже оста́вил'ї́ / то зато́б ши́ суд'ї́л'ї́.

ЗАТОБ УМ ПОТЕРАЛА [зато́б ум потера́ла] вираз 'мало не

втратила розум'. *І́а так зато́б ум поте́ра́ла / так не хот'ї́ла ї́т'ї́ за йо́го // в мене́ так ї́хло́пец га́рни був / так ї́ висо́ки крас'ї́ви чо́рн'а́ви та́кі.*

ЗАТОВКА [за́товка] -и, ж., імен.,

'нутрянний свинячий жир'. *З на́шого каба́на за́товка бу́ла вел'ї́ка.*

ЗАТОПИТИ [зато́пит'ї] -йу,

-йеш, док., 'затоплювати', 'затопляти'. *Кре́ше гон' / іду́т вже оно́́ зас'в'ї́т'ї́ца в нас / чи вже побача́т шо с'вет' / іду́т / по́вна ха́та сус'ї́д / іду́т за гон'є́м / тре́ба зато́пит'ї́ // то прихо́д'ат за гон'є́м ш черепо́чком і во́л'ї́а воз'му́т соб'ї́' вдо́ма.*

ЗАТУЛКА [за́тулка] -и, ж., імен.

'металева заслінка біля отвору печі'. *Прибері́ за́слонку сп'ї́д нуг / бо ши́ зачі́писа.*

ЗАТЮН [заг'у́н] -у, ч., імен.,

'затинання (заговор)'. *Оксє́н'ка мн'ї́ла шепта́т' зат'у́н // Ну то́ж і тут жи́ла ї́ тут зат'їна́ла / да л'у́д'ї́ ї́шл'ї́ шоб пома́гала / да ї́ вже на́йдеца пото́м та́йа худо́бина ? //*

ЗАЧИНАНЄ [зачина́н'є] -а, с.,

імен., 'початок'. *А вес'ї́л'ї́е йак нача́на́лосо то да́же у субо́ту в:є́чери зачина́н'є бу́ло // вра́нц'ї́ вже молоді́ йї́де до молодойі́.*

ЗАЧИПАЛІ [зачі́пал'ї] -йу,

-йеш, док., 'чіпляли'. *Бо́рону зачі́пайут за кру́ч'ї́.*

ЗАЩИПАЦА [зашчіпаца] -йу, -йеш, док., 'замкнутися на зашібку'. *А ми на́ ноч н'іко́л'і не зашчі́пайемса.*

ЗАЮШИЦА [зайушица] – інф., 'заповзятися до роботи'. *Так зайу́шивса за робо́тою / шо ї не почу́в йак пришо́в сус'їд у двур.*

ЗАЯДЛИ [зайадли] -а, -е, прик., 'завзятий'. *Так'ї зайа́дли до робо́ти!*

ЗБАНІТОВАТЬ [збан'ітоват'] -йу, -йеш, док., 'зламати'. *Вс'о́ вже збан'ітовав // оно́ в ру́ки йому́ шос' попада́е / то лад да́ст.*

ЗБЕСИЦА [збес'іца] – інф., 'сказитися'. *Ох а вун йак збесі́вса! // да йак побежи́т! не́х тобі за́йдеца!*

ЗБРИДІЦА [збрид'іца] -уса, -іса, док., 'згідитися'. *Йа тако́го не йі́м / бо брид'у́са.*

ЗБУРНЯ [збу́рн'а] -і, ж., імен., 'збіговисько'. *Ану́ не збира́йтеса в збу́рн'у!*

ЗВЕРАТЬ [зверат'] -йу, -йеш, док., 'перевіряти'. *Да бо́г зве́ра́в луде́й.*

ЗВЕРИНА [зверина́] імен., зб., 'звірі'. *У на́шому л'іс'і во́д'іца вс'а́ка зве́рина́.*

ЗВЕЩЕНЄ [звешчен'є] -а, с., імен., 'повідомлення'. *Ну е́то вже вона́ була́ за пе́качом за дру́гим чолові́ком // од йоо́ звешчен'є́ получи́л'і / таке́ от / бо вона́ все вре́мн'є в нас жи́ла.*

З ВИСКОКОМ [з віскоком]

прис., 'підстрибом'. Коб оно́ хто покл'і́вав / то з віско́ком пол'ет'ла́б.

ЗВУД [звуд] -у, ч., імен., 'винищення'. *А мо́йм'у ба́т'ку да ваш Пил'і́п д'ід присн'ї́вса / шо виру́бав / врод'і́ прочи́щайе / да виру́бав таке́ шо / березки / с ко́рен'ем / то наш ба́т'ко вель'ми чо́б с ко́рен'ем // зна́чит / ви́берут вс'і́х с ко́рен'ем // пу́йде на звук ус'о́й руд.*

ЗГЛУМИТЬ [зглумит'] -у, -ши, док., 'зіпсувати'. *Не глумі́ / неха́й целé бу́де.*

ЗГОВОРИТЬ [зговорит'] -у, -йеш, док., 'шептати вроки'. *За́ре йа зговору́ вро́ки / і все про́йде.*

З ГОЛОВИ ВИСКАКАЄ [з голови виска́кайе] *вираз 'забуваю'. Отаке́ // йа зна́йу бага́ц'ко / з голо́ви виска́кайе // ши йаку́ тобі поспева́т' ? // ха́йно йа здума́йу / зл'ет'ї́т вона́ мен'ї на гум.*

ЗГУК [згук] -у, ч., імен., 'звук', 'відгомін'. *І там йе́ ї кел'е́ йі́х йе́ це́рква / оно́ шо ца́рс'ка шчи / старі́н:а // зна́ете ? // а-а-а / ото́ хоро́ша / то вона́ мене́ і в ту́йу во́д'їт / йак йа зайі́ду / і в йаку́с' шчи украї́нс'ку / ал'е́ мн'ї не понара́вилосо // вель'ми висо́ко / згук вел'ї́к'їч' ! / то згук перебива́йе / шо йа недочува́йу / не розбира́йу йак вони́ там ка́жут.*

ЗДАЦА [зда́ца] *безос., 'здається'. Зда́ца целé було́.*

ЗДВІЖЕНЄ [зд'в'іжен'є] -а, с., імен.
реліг., 'Воздвиження Чесного
і Животворящого Хреста
Господнього (27 вересня)'. Вун
род'івса на зд'в'іжен'є.

ЗДЄВАНЄ [зд'єван'є] -а, с., імен.
'знущання'. Ох чоловіче,
йак вони зд'євал'іса е́ти
пол'їца́йї з жиду́в // ну́тал'ї йак
ко́неї і вивод'їл'ї на луг, шоб
скака́л'ї і па́сл'іса / йак ко́н'ї //
зд'єва́т'ел'ство було // пол'їца́йї
// на́ши бул'ї // отаке_го́ //
кана́ву шоб переска́кал'ї // ну
зд'єва́н'є було́.

ЗДЄВАЦА [зд'єва́ца] -йуса, -йеса,
недок., 'знущатися'. Тої н'їмец
йакбі вун так з наро́да не
зд'єва́вса / то гет' би забра́вби
вс'у Йевро́пу / і Рос'ї́у і все / а
то при́шов с'уді і дава́й наро́д
ун'їстожа́т' / і наро́бів ба́ндеї/
пошл'ї в парт'іза́не // тут йому́
пошча́ди не дава́л'ї / поїезда́
зрива́л'ї у́жас йак !

ЗДИМКА [здімка] -и, ж., імен.
проф., 'спускання живиці з
сосни'. Так'ї^и кручо́к стал'ні
жел'їзни / і ву́н прикру́чвайеца
до тако́йї ру́чки і прихо́д'їш до
сосні / сосна́ п'ідгото́вл'ана
бу́де і тако́ ша́х ! ша́х / то то́
здімка.

ЗДИМЩИК [здімщик] -а, ч.,
імен. проф., 'працівник лісового
господарства, який готує
сосну до спускання живиці'.
Ну то_ж од'їн здімщик

назива́йеца / здімщик од'їн а
два́ здімщики да в одну́ бо́чку
л'їт' смо́лу то то_ж ...

ЗДУМАЙТЕ [здума́йте] дієс. нак.,
'уявіть'. Да куди́ воно́ па́дало ?
здума́йте та́коно.

ЗДУМАТЬ [здума́т'] -йу, -йеш, док.,
'згадати'. Йак зда́маю ко́л'їшн'у
жїтку / то аж стра́шно
ро́бица // ску́л'ки тре́ба бу́ло
пережїт'.

ЗЕКРАТИ [зекра́ти] -а, -е,
прикм., 'витрішкуватий'. Так'ї
нехоро́ши / зекра́ти.

ЗЕЛЄЗНЯК [зел'ез'н'ак] -а, ч.,
імен., 'звужена донизу залізна
лопата для земляних робіт'. І
коши́ ї рабл'ї ї зел'езн'ак / те́йе
ї ве́йе / все́.

ЗЕЛЄНІЦА [зел'ен'їца] -і,
ж., імен., 'зелений гриб'.
Tricholoma equestre. Сту́л'к'ї
зел'ен'їц в е́тум году́.

ЗЕЛЄНЬ [зел'ен'] -і, ж., імен.,
'овочі'. У мене́ на горо́д'ї вс'а́ка
зел'ен' росте́.

ЗЕЛО [зело́] -а, с., імен. зб., 'зілля'.
На тру́їу хати́ зело́м убира́їут.

ЗЕМЛЯ [земл'а́] -і, ж., імен.,
'долівка'. Ко́л'їс' жеж в хата́х
була́ не пудло́га а земл'а́.

ЗЕПАТЬ [зепат'] -йу, -йеш, недок.,
'позіхати'. Ро́т дере́ца / зепайу
ї зепайу.

ЗЕРНЯНЕ ПРОСО [зерн'ане́
про́со] вир., 'просо, вимолочене
під засів, на новий урожай'. Воно́
дес' навполо́вину потовче́ца /

половіна потовчена а полови́на
н'е / а́бо бу́'ша полови́на /
да беру́т просева́ют тійі
ос'її на с'їто а пото́м
те́йе дото́вквайеца вже //
то назива́лосо шо з:е́рн'ат
зерн'ане про́со.

ЗИР [зі́р] -у, ч., імен., 'протяг'. Не
сту́й на зиру́ / заїд'ї в зат'їшок.

ЗИРИТЬ [зі́рит'] -у, -иш, недок.,
'дивитися (груб.)'. А вона́ йак
зі́ркне / йак переверне го́чи! /
аж стра́шно.

ЗИМОВА БУЛЬБА [з'імо́ва бу́л'ба]
-оїї, -и, імен., 'топінамбур'. У
нас з'імо́ва бу́л'ба за́вше росла́ //
вона́ н'їко́л'ї в нас не виво́д'їласа.

З ІМ [з і́ім] займ., 'з ним'. Вона́ з
ї́ім давно́ вже живе́.

З ЄЮ [з і́ейу] займ., 'з нею'. Ми з
ба́бкоюу удово́х // ми з і́ейу за́вше
ра́зом все робі́л'ї // йа н'їку́да
без і́ейі.

ЗЛАБУДАТЬ [злабу́дат'] -їу, -їеш,
док., 'абияк зробити'. Ту́ди с'у́ди
йакне́буд'злабу́дав // а воно́ж не
держі́ца.

ЗЛИДЕНЬ [злі́ден'] -а, ч., імен.,
'бідний, який не має достатків'.
Хаз'айі́ бул'ї // йак при со́йу́з'ї /
при колхо́з'ї // шо ми получа́л'ї?
// йерунду́ // так'же_ж чи н'е?
// а в нас було́ отак'о вс'ого́ /
ї са́ло ї мн'асо / і хл'їб був // а
это_ж голо́та була́ / злі́д'н'ї!

ЗЛІВОК [зл'і́вок] -а, ч., імен.,
'глиняний горщик'. То ка́ша
по озерс'кі́ зва́рана // а йа в

зл'і́вку в печі́ поста́вила а вона́
присма́жиласа така́ га́рна
рос:ипна́ ка́ша // ка́же о то
ка́ша озерс'ка́ озерáни таку́
печу́т.

ЗЛОДЕЙ [зло́дей] -їа, ч., імен.,
'злодій'. Да напáл'ї злодейі́ / то
гét' обт'аглі́.

ЗЛОСТЬ [злос'т'], [злус'т'] -ї, ж.,
імен., 'злість'. Така́ злос'т'
мене́ вз'ала́.

НА ЗМЕРКУ [на змерку́] вираз
вечором. Ну і пото́м уже
тако́ молодá тро́хи скі́не вже
сво́йу фату́ / од:ихне́ / так йак
би на змерку́ / а пото́м вже
знов одéнеца да_ї йі'її́ род'їчі́
дружкі́ чи йак'ї спева́ют все
вре́мйе сед'їт вона́ за сто́лом
/ а молоді́ хо́д'їт кл'їче свахе́ї
/ отáм дво́йеруд'н'ї сестри́ /
род'їчу́в сво́йу шоб ішл'ї́ вже за
свахі́ это назива́лоса / да вже
ї́їхат' по молоду́.

ЗНАТУРИТЬ [знату́рит'] -їу,
-їеш, док., 'спротивити'. Оно́ж
не знату́рте його́ / бо поки́не.

ЗНАТУРИЦА [знату́рица] док.,
'спротивився'. Да ба́ї за і́ім /
шоб не знату́ривса.

ЗНАХОР [зна́хор] -а, ч., імен.,
'людина, що лікує різними
немедичними засобами'. То то́
знахорі́ ете все мн'ї́ют / а йа
не зна́йу тако́го.

ЗНАХОРКА [зна́хорка] -и, ж.,
імен., 'людина, що лікує різними
немедичними засобами'. Таке́

н'е // в нас не було / от ми в сус'їдах їа була і скул'ко вже їа прожила / і їа ї до знахорув не ... // пошла одного разу шо / худоба пропадала / да пошла / да не вз'ала н'їчого з шерс'т'ї / то мн'ї оно на карті покидав знахор // ну // ага / з худобини // то їа / і їа тако по тейе їа не ход'у і н'ї до знахорув / і н'ї-н'ї-н'ї і н'ї на карті / н'ї т'їл'їв'їзора н'їчого.

ЗНІЩИЦА [зн'їшчица] док., 'студитися і тихенько сидіти'. Так і знаї / оно зн'їшчивса і його не чутно / значит робит йакус' шкóду.

ЗНОСІНИ [знóс'їни] мн., імен., 'хвороблива плаксивість'. Ох ізнесла́са а́н'о с тойейу та́йа з д'їт'а́тем і та́йа да зустр'їла́са да мо́йе кричи́т да вже вже шепта́л'ї л'уд'ї знóс'їни.

ЗНУДЦА [знуд'їца] док., 'знутитися', 'втомитися'. Коб скорий хто помен'ав ато їа вже тут знуд'ївса.

ЗОВИЦА [зови́ца] -і, ж., імен., 'чоловікова сестра'. Вона́ з зови́цою ход'їла по йа́годи.

ЗОРА [зора́] -и, ж., імен., 'зоря на небі'. Йак ужé зи́де зора́ то ба́т'ко і вс'ї стано́вл'я́ца в рад ко́ло стола́ мол'їца // ну і ба́т'ко почина́йе о́че наш мол'їца і ми за йїм уже мо́л'їмса.

ЗРАЧОК [зрачо́к] -а, ч., імен., 'зіниця'. Да зрачки́ так'ї рош.ірани.

ЗРЕМБ [зрёмб] -а, ч., імен., 'ділянка, де вирубано ліс'. Там зрёмб був у л'їс'ї / то дрóв мо́жна було набра́т'.

ЗРОБЛЯЛОСО [зробл'я́лосо] безос., 'утворювалося'. А по́сл'е вже їа_ї не по́мн'у хто вже стано́вивса // ёто їа побула́ ланково́ю йакра́з йак ото́ воно́ да зробл'я́лосо // все ё́те а по́сл'а вже начал'ї да ба́бі вже гра́мотни / вже кажу́ гра́мотни то буд'те ви по їа писа́т' не мн'їу і чита́т' не мн'їу.

ЗРОДА [зрода́] прис., 'зроду'. А вона́ не бра́ла / вона́ н'їко́л'ї і бу́л'бини не бра́ла // зрода́ не бра́ла ! / іде́ так с порóжн'ен'кою́ то́рбочкою́ / одна́ вона́ з ус'о́го з ус'їх ла́нок / бо було́ ко́л'їс' во́с'їм ла́нок на село́ / то одна́ вона́ не бра́ла / а тийі вс'ї а ми гребём / кра́л'ї // а шо_ж ? / тошто́ колхо́зне не л'у́'ке.

ЗРОДУ [зро́ду] прис., 'змалку', 'з дитинства'. Ву́н так'ї мовчу́н у нас зро́ду.

ЗУБ'Є [зуб'їе] -а, с., імен. збір., 'зуби в бороні'. Даже да́же ко́л'їс' ши і зуб'їе було́ дереви́ане / не було́ ж мета́лу.

ЗУМИСНЕ [зуми́сне] прис., 'навмисно'. А вона́ зуми́сне та́к сказа́ла.

ЗУРКА [зу́рка] -и, ж., імен., 'зоря на небі'. Зу́рко ти на́ша йа́снен'ка / зу́рко ти на́ша золотéн'ка.

ЗУРОЧИТЬ [зуро́чит'] -у, -иш,

док., 'наврочити, принести горе, нашкодити кому-небудь поглядом'. Так рот дереца / хтос зурочив.

ЗЬВЕЗДА [з'в'езда] -и, ж., імен., 'зоря на небі'. До першої з'везди не можна вечерат'.

ЗЮЗЯ [з'юз'а] -і, ж., імен., 'холод' (у розмові з дітьми). Не їдї на дворик // там з'юз'а.

I

I [i] спол. То йа ете / то йа мол'уса за йїх // кажу і с'н'їдаю і обїдаю і вечерайу / лажуса спат' / мол'уса за вс'їх.

ІЛЬЯ [Іл'й'а] реліг., '02 серпня день святого і праведного пророка Божого Іллі. Престольний празник у Залужжі'. То було на Іл'йу // стулки гост'ей було в церкві / і хорї поприйешчалї / і бат'ушкі.

ІМЕННО [іменно] прис., 'а саме', 'сама в цей час'. А йа хот'їла імен:о ету хустку купїт'.

ІМНЄ [імн'є] -і, с., імен., 'ім'я'. А йакє імн'є дал'ї д'їт'ат'ї?

ІНАЧИ [іначи], [г'іначи] -ого, прикм., 'інакший, не такий'. Сїйут конопл'ї / поростут так'ї' вони вже вел'їк'ї' / ети шо нас'їн'є йе / вони іначи / називал'їса маткї.

ІНЧИ [інчи], [г'інчи] займ., 'інший, який відрізняється

від названого, даного'. А інчи конопл'їни так'ї' / вершкі цв'їтут / то плоскун' // і вже йак / вже вони так'ї' вел'їки / вже не видно л'уд'їни / с конопел' / і вже брод'їш по йїх вибирайеш плоскун'ї / не брод'їш а проривайеш / межку / дорожку.

ІНЕЙ [іней] -йу, ч., імен., 'іній'. Так'ї іней зранку був / грибочки будут.

ІНТЕРЕС [ін'т'ерес] -у, ч., імен., 'користь', 'добрі наслідки'. У його там був свї ін'т'ерес.

ІНЧИ РАЗ [інчи раз] прис., 'іншого разу'. А інчи раз так н'їшо / добре.

İ

ІСТЬ [йїс'т'], [йїс'т'ї] -ім, -есі, недок., 'їсти'. А Матруна пошла в сел'совет да сказала / шо будут дол'адат' // да вже принесє / принесут йїс'т'ї / да вже принесут йїс'т'ї.

ЇЖИЦА [йїжица] -уса, -иса, недок., 1. 'Внутрішньо напружуватися, бути готовим до чого-небудь', 2. 'Ставати злим, роздратованим; сердитися, гніватися'. Бра / а шо так найїживса? 3. 'Піднімати догори шерсть, щетину і т. ін. від страху, зла'. Не пїтход' до собаки / бач йак йїжица // може вкус'їт'.

Й

ЙЗИСТ [йз'іст, зй'іст] -ім, -есі, док., 'з'їсть'. Одаї лушпайкі корови / то вона зйіст // не викидаї.

ЙМЕНЄ [ймєн'є] -а, с., імен., 'ім'я'. В його́ йакєс' такє імєн'є чудне.

ЙТИ В ПРАДКИ [йт'і в прадкі] вираз 'іти прясти до сусідів гуртом'. Вже ми їдем вишиват' а того́ грєбен'а на пл'єчє / мичкі в ко́ишкy / веретено і пашов на вечоркі // а йа їду́ єто називало́со в прадкі їдем / прас'т'.

К

КАВАЛ [кавал] -а, ч., імен., 'великий шмат'. Так'ї до́бри кавалок одрі́зав.

КАВАЛОК [кавалок] те саме, що й [кавал],

КАВКАТЬ [кавкат'] -йу, -йеш, недок., 'подавати голос'. Шос' йак зака́вкало в болот'і.

КАВУ [каву] дієс., 'кажу'. Ну нашо вун так'і́о / ба́бо то ча́йу йак заїду́ / то ча́йу ба́бо то соло́дке то на́те та так'і́о́ / йак'іс' вун // при́йатни так'і́о́ / все вгошча́йє менє́ / каву́ но Д'іма х'іба́ кажу́ не дожду́ // х'іба́ не дожду́ / а йак дожду́ то поїду́.

КАДОВБ [кадовб] -а, ч., імен., 'вулик або ступа, видовбані із суцільного дерева'. А єто вже

ку́хн'а була́ мойа́ оде́ / ку́хн'а бу́ла на́ша / а пока́ до́бре йа_ш кажу́ / шчи йє і вел'к'і там у хл'єві́ / так'і_го́ ка́довб // то́же ви́довбл'ана́ / там дно́ / то́же ба́т'ко́ / зерно́ сїпал'і́ / а тепє́р нема́ / то бочкі́ сто́йат тут а ка́довб там в хл'єві́ / а єто́й сул' ба́т'ко_ж єто́ насї́пав.

КАЄ [кає] -у, -еш, недок., 'каже'. А вун кає шо приде до нас.

КАЖДИ ДЕНЬ [кажди ден'] прис., 'щодня'. Ото́ж ка́жди ден' / ка́жди ден'у калхоз' і в калхоз' // кол'ї було́ робї́т' сво́йу́ робо́ту?

КАЖОН ДЕНЬ [кажон ден'] прис., 'щодня'. А вас'і́л'ко́ ход'і́в заготовл'а́т' сто́вбикy в л'іс з волод'є́йу да принесу́т ка́жон ден' д'в'і́ с'єтки грибу́в / ка́жон ден' // да йа́ насуши́ла тих рибу́в да так на н'іточка́х вони́ метка́ми і положи́ла у пос'і́лку.

КАЗАНЬ [казан'] -і, ж., імен., 'проповідь священника у церкві'. Тепє́р ба́т'ушка та́ку ка́зан' проказа́в / шо на́вет' і йа́ сплакну́ла.

КАЗЬОННЕ [каз'он:є] -ого, прик., 'державне'. Ко́л'іс' ка́зал'і́ був склад є́то ши при ца́ри́зму йак би сказа́т' / ши до По́л'гичи́ / то був склад там де он'о́ де ото́ Михе́й живе́ / там на Дубин'і́ / сто́йав на та́кіх штемпа́л'ах висо́ких шоб коті́ ход'і́л'і́ / і фонд був в тум скла́д'і́ / каз'он:є шчитало́со // а́л'є є́то

зав'їдував вже н'їби староста / тим склადом / то вже їде тудá да прос'їт чи старости / да витїсвайут.

КАЛАМУТЬ [каламут'] -ї, ж., імен., 'перемїшалося все'. Читáла а тák / вже йák шос' / то йа дáже / не má / каламút'.

КАЛАЧИКИ [калáчки] -ув, імен., мн., збір., бот., 'нагїдки лікарські'. У менé в садку пóвно тїх калáчикув.

КАЛАЧОВАТИ [калачовáти] -ого, прик., 'кривоногий'. Приход'їл'ї двох шчóчки проверáт' / то од'їн так'ї калачовáти.

КАЛЛО [кал'їло] -а, с., імен., 'білило'. Принес'ї кал'їло / зáрез н'їдкáл'їм дерéва.

КАЛІТА [кал'їтá] -и, ж., імен., 'торбинка для тютюну'. Бо йа з д'їдом ход'їв / і в його тáká кал'їтá // тáká сýмочка / тáká йák отó тепér поперед'ї нос'ат.

КАЛІТЬ [кал'їг'] -у, -їш, недок., 'білити'. Ми два рáзи на год кáл'їм хáту.

КАЛЮГА [кал'ўга] -и, ж., імен., 'калюжа, баюра'. Ишла пóтемки да вл'їзла в кал'ўгу.

КАМЕНКА [ка́менка] -и, ж., імен., 'камінна дорога' 'соша'. У на́шум сел'ї не má асвáл'ту / ши кáменка.

КАМЕНЮКА [камен'ўка] -и, ж., імен., 'камїнь бїльший за кулак'. То йа увéчери назбира́йуца е́ти

вел'їки да рел'áйуца / а йа ї собї заїшла / óчи вїлупила то хтос' йак врїзав камен'ўкою йако́йус' / груз'акóм ос'удї то ї з гўло́йу пришла до хáти // хтос' дес' кїдавса да попáв в менé.

КАМПУЗІТЬ [кампу́з'їг'] -у, -їш, недок., 'соромити', 'ганьбити'. Тák окампуз'ївса пéред л'уд'мї.

КАНАПА [кана́па] -и, ж., імен., 'дерев'яна лавка зі спинкою'. На стол'ї не бáчив н'їчóго онó зна́йу шо чóрни стул / е / з мóчаного дўба / дóск'ї^ш тáká / тáká кол'їс' дўба із озéр вит'агáл'ї да рїзал'ї на дóск'ї^ш да робїл'ї мéбел' / столи кана́пи так'ї^ш лáви.

КАНДИБИ [кандї́би] імен., мн. 1.'Високї палиці, на сучки яких ставали діти і так ходили'. Вс'ák'ї їгри д'їт'ї собї придумл'áл'ї / зна́йу і на кандї́бах так'їх ход'їл'ї. 2.'Підбори'. Пошла на такїх кандї́бах.

КАНТ [кант] -а, ч., імен., 'край стола, дошки'. Вдáривса об кант столá.

КАНЦЄРВА [канц'є́рва] -и, ж., імен., 'консерва (м'ясна, рибна)'. Стул'ки канц'є́рвеї нан'ўс.

КАНЦЄРКА [канц'є́рка] -и, ж., імен., 'металїчна банка з-під консерви'. А тїйї канц'є́ркї позбира́ї да здáї цїгáнам.

КАПЕЛЮШ [капел'ўш] -а, ч., імен., 'капелюх, чоловічий

фетровий головний убір'. Тоді модно було ход'їт' в таких капел'ушах.

КАПЕЦ [капéц] -а, ч., імен., 'грець'.
Даї капéц менé не вз'ав / живу ї дóс'ї.

КАПРОНОВИ [капрóнови] -ого, прик., 'пластмасовий'. Смола течé вже у / ну / л'їйечкї / і в нас онó вал'аїуца капрóнови / а тоді капрóнових не було / зел'їзни так'ї^а бул'ї шчи.

КАПСЕТ [капсéт] -а, ч, імен., 'гаманець'. Положила грóши в капсéт / а хтос' вїт'аг.

КАПТАН [каптáн] -а, ч., імен., 'верхній теплий жіночий одяг до пояса'. А з'їмоїу каптанї нос'їл'ї / так'ї корóтен'ки.

КАПШУК [капшúк] -а, ч., імен., 'торбинка для зберігання кресала'. У к'їсéтах нос'їл'ї т'ут'ун а вже в такихó капшукáх кресáло.

КАРА [кáра] -и, жс., проф., 'кількість сосен (норма) на одного працівника (для збирання живиці)'. Там повтори тїс'ачи кар було / кáри вони називáл'їса / éти шо п'їдрїзвайеш кáри / о / кáра о.

КАРАБКАЦА [кара́бкаца] -йуса, -йеса, недок., 'їти вгору, докладаючи значні зусилля'. Куди ти кара́бкайеса? // тут високо / ши впадéи.

КАРАСІНА [карас'їна] -и, жс., імен., 'гас'. А ої-ої-ої-ої-ої /

хл'їба нема́ / карас'їни йáкос' достáла бо за карас'їноюу стоїáла / а хл'їба поки то вже не́ма́ / но ма́т'ї ка́же йа на квасу́ напечу́ вже йакогонéбуд'.

КАРАСІНКА [кара́с'їнка] -и, жс., імен., 'жителька села Карасин'. Етож дéсет' дн'еї остáлоса д'їт'áт'ї йак врод'їлосо // де под'їт' ? / не́ма́ де / ну побула́ вона́ / д'їт'á́éте побуло́у éтойї / н'їби вже́ / бо вона́ урод'їла в ма́тери / кара́с'їнка éто була́ / кара́с'їнка / дéсет' ден' по:дова́ла / подержáла / а да́л'еї вмата́ла / принесла́ / ка^е на́те / на́д'їте ва́ше д'їт'á́ // жн'їва́ // трéба їт'ї робїт' // з ва́шим д'їт'á́тем сед'їт' не буду́.

КАРБЕЖИ [карбежі] -ув, імен., мн., 'брижі на велосипедній чи автомобільній шині'. В тум кол'ес'ї так'ї карбежі́ / так гребéца шо ї ну! // н'їко́л'ї не загру́зне.

КАРДУПЕЛЬ [кардúпел'] -а, ч., імен., 'малого зросту чоловік'. П'їдишóв йак'їс' кардúпел'.

КАРИ [кáри] імен., мн., 'дитяча гра'. Ми д'їт'ми грáл'ї в кáри / пéкара.

КАРОК [кáрок] -а, ч., імен. 'задня частина голови над шиєю'. А в на́шого кабанá добри кáрок нару́с.

КАРТОЧКА [карточка] -и, жс., імен., 'фотографія'. Он' йáк хороше́ї вїйшла на кáртоц'ї.

КАУ [кау́], [каву́] -еш, -е, недок., 'кажу'. *А йа ї кау́ шо ми́ ї трéба кáрточки забрáт'.*

КАХКАНС [кáхкан'е] -а, с., імен., 'крики, які видають качки'.

КАЦЮБА [кац'уба́] -и, ж., імен., 'коцюба'. *Кац'убо́йу жар ви́гребе / ви́гребе а дал'еї хл'їб сажáйе в пй́ч.*

КАЦЮБНИК [кац'убн'ік] -а, ч., імен. 'місце, де зберігаються рогачі й кочерги до печі'. *Пришóв да ї постáвив винтóвку у кац'убн'іку.*

КВАКАНС [квáкан'е] -а, с., імен., 'крики, які видають качки'. *По вс'ум двори́ чутно́ квáкан'е качóк.*

КВАРТА [квáрта] -и, ж., імен., 'кухоль', 'велика чашка'. *Нал'ї пóвну квáрту молока́.*

КВАС [квас] -у, ч., імен. кулін., 'закваска'. *Квáс у д'їжц'ї остáйєца // ну от ошкребé д'їжку / не мй́л'ї д'їжку пóсл'е т'їста / да трóшки того́ т'їста шо ошкребé д'їжку / да л'їнут води́ да воно́ там уже вкисáйе од того́ т'їста // на квасу́ пекл'ї // ал'е ї п'їдохóд'ів хл'їб // на квасу́ // тейе́ т'їсто да води́ трóхи л'їне́ а потóm уже рошчин'ал'ї на тум.*

КВАСИТЬ [квáс'іт'] -у, -иш, недок., 'піддавати бродінню'. *В одну́ бóчку наквáс'іл'ї капúсти / в дрóгу гурку́в / в трéт'у йáблок.*

КВАСОЛІНС [квасол'ін'е] -а,

с., імен. зб., 'бадилля квасолі'. *То йа тепér сплú і матрáс і кóдра і ши ї подушкí там і там / а кóл'їс' слабá л'уд йна на квасол'ін'ї / квасол'ін'е.*

КВАТИРАНТ [кват'ірант], [кварт'ірант] -а, ч., імен., 'квартирант'. *У нас хáта малá / нема́ куди брат' кват'ірантув // зáвше в ул'áни деркачíхи жил'ї вчител'кí // з дрóгих с'ул.*

КВАТИРОВАЦА [кват'ірова́ца], [кварт'ірова́ца] -йуса, -йеса, недок., 'квартирувати', 'знімати квартиру'. *Вун в йїх ца́лу з'їму кват'ірова́вса.*

КВАЧ [квач] -а, ч., імен., 'дитяча гра'. *У квачá грáл'ї / квач / на тобí квач / да ї втека́йеш / да ї держіса за ву́шо за дéрево чи за плóта / то то вже не не ода́ст квачá / а йак доженé так чи вже / йак за плóта схвát'їса то на тобí не бóдут квачí чи деркачí.*

КВАША [квáша] -и, ж., імен. кулінар., 'кваша'. *Вáрат туйу квáшу / вáрат / бу́л'бу напáрат уже із лушпайка́ми і с тойейу квáшейу вже гонаца́йем вечéру.*

КВЕТОВАТЬ [квету́йе] (про жито), інф., 'квітує, викидає цвіт'. *В туйу по́ру акрáз жы́то кветовáло.*

КВІТКА [кв'ітка] -и, ж., імен., 'укріплене на встановлених кроквах уквітчане деревце чи букет квітів на знак того, що хата зведена'. *А йак хáту*

*стрóйиш то сáме глáвне
острiйиш' // квiткy причепiв
// даi все // сáме глáвне зрiбл'ане
// а там помал'ен'ку вже собi
стрóйиш кол'ї получáйеца.*

КВ'ІТКА [квiйтка] -и, ж., імен.,
'квітка'. *Пускаi с себе с'мсот
квiйток да ранес'ї / вс'їм
бойáрум по квiитоц'ї рáно рáно
/ вс'їм бойáрум по квiитоц'ї
да нес'ї // одному' старос'т'ї
квiйтки не стáло рáно рáно (з
весiльноi пiснi).*

КВОКТУХА [квоктúха], [квóчка]
-и, ж., імен., 'те, що квока
(курка, качка)'. *У мене д'в'ї
квоктúхи сед'ат на йáйцах.*

КЕЛЄ [кел'е] прий., 'біля'. *Йак
йа очин'áйу двéри / сед'їт
секретáрша / така вел'їк'ї
вел'їк'ї каб'їн'ет // секретáрша
кел'е окнá сед'їт // йа
поздорóкваша.*

КЕМПА [кémпа] -и, ж., імен.,
'осока, що росте на підвищенні
серед болота чи озерця'. *Загнáв
коровi на кэмпу / вони там
попол'ежсáл'ї.*

КЕПЕЛЬ [кéпел'] -а, ч., імен.,
'мізки'. *Йакшó кéпел' не вáрит
/ то шчитáй пропáшчи.*

КИЛА [кiла] -и, ж., імен., 'грижа'.
*От:ака кiла вiйс'їт. Трéба
вирiзват'.*

КИНУТЬ [кiнут'] -йу, -йеш, недок.,
'кинути, махнувши рукою,
примусити летiти'. *Кiдаi у тоi
кóшик бул'бу.*

КИСЕТ [кисét] -а, ч., імен.
1. 'Торбинка для тютюну'.
*А т'ут'ун н'їкол'ї не рiзав /
положит да вiсохне да цап цап
да пом'їж пáл'цями погубит
повипадаiє да в карма́н // а
так'ї чоловеки кол'їс' то так'ї
бул'ї кашуцк'ї шiл'ї / кисéти
називáл'їса // да iс шнурóчком
так шоб не éте.* **2.** 'Гаманець',
те саме, що й 'капсет'.

КИЧКА [кiчка] -и, ж.,
імен., 'частина хому́та, її
засупоньвають'. *Кiчка йе // тáйа
шо на груд'ах в кон'á // вона не
роскидаiєца.*

КИДАТЬ НА КАРТИ [к'идат'
на карти] вираз 'гадати',
'ворожити на картах'. *Вона вжé
не рáз кiдала на кáрти.*

КИПЕЦ [к'iпец] -а, ч., бот.,
'кипець'. *На нáших гóрах
тáконо к'iпец ростé.*

КІП'ЯТОК [к'iп'ятóк] -у, ч.,
імен., 'окріп'. *А так'ї маку́три
бул'ї деревiяни / i в тiiї
маку́три муку́ вiсипл'ут вжé i
к'iп'яткóм / да вжé мешáйут
/ мешáйут / да вжé туди́ сáла
/ да перемешáл'ї / да i у тui
маку́терц'ї черепiянуi в пiiч
/ а вона вiсмажица / да вжé
грудку отколúтиш / а оно́ такé
смáчне.*

КІТЯХІ [к'it'ax'ї] -ув, імен., мн.,
'кукурудзяні качани'. *А ми вжé
варiл'ї к'итах'ї.*

КІШМА КІШИТ [к'iшмá к'иши́т]

вираз ‘занадто багато’, ‘налізло, назбиралося занадто багато’. *Лудей в клуб набилоса / к'їшма к'їшил'ї // етож показвал'ї безплатне к'їно.*

КІШУНИ [к'ішуні] імен., мн., зневаж. ‘дубровичани’, ‘жителі Дубровиці’.

КЛАДУВКА [кладу́вка] -и, ж., імен., ‘комора’. *В нас старá хáта булá // такá вел'їка ál'е на одnú хáту // а то вже зробіл'ї врóд'е на д'в'ї кладу́вка ши булá там // вона́ ї заре́ йе / кладу́вка // то йа спав у кладу́вц'ї вже йак пожен'їл'їса.*

КЛЄНДА [кл'єнда] -и, сп., імен., ‘клишоногий (-а)’. *В їх йáкос' по роду́ так шо кл'єнда́ти вс'ї так'ї.*

КЛЄНДАТИ [кл'єнда́ти] -ого, прикм., ‘клишавий, клишоногий’. *Вони́ вс'ї так'ї кл'єнда́ти / буд'бито на кон'ах все врє́м'е йїз'д'їл'ї.*

КЛЄНДАЧ [кл'єнда́ч] -а, ч., імен., те саме, що й ‘кл'єнда́ти’; ‘клишоногий’.

КЛЄЩА [кл'є́шча] -а, ж., імен., ‘дерев'яний овал у хомуті’. *Шл'ейá так накла́даїеца / а хаму́т там кл'є́шча йе / кї́чка йе // та́йа шо на груд'ах в кон'á // вона́ не роскида́їеца // кл'є́шча рос:упо́н'вайеца / а кї́чка ж суц'їлна вона́ прибїва́їеца до кл'є́шче́ї і так вона́ ї йе і тре́ба*

тол'ко засупо́н'ват' / бо вона́ розорве́ца / вун же_ж т'áгне кл'є́шчами.

КЛІНОК [кл'іно́к] -а, ч., імен., ‘невеличкий клинок, яким забивають плішку у топориче сокири або молоток’. *Тре́ба кл'іно́чка забї́т' ато́ сокі́ра спада́їе.*

КЛІНОК [кл'іно́к] -а, ч., імен., ‘клиноподібна частина поля під час оранки’. *Йак неправл'но розмн'їрайеш пол'е / то обезат'єл'но кл'інок получила.*

КЛІТЬ [кл'ї́т'] -і, ж., імен., ‘окрема дерев'яна неопалювана будівля без стелі для зберігання продуктів, одягу та інших цінних речей, попередниця комори’. *Ми йáк пожен'їл'їса / то в кл'ї́т'ї спє́ри спáл'ї.*

КЛІЩИ [кл'ї́шчи], [кл'є́шчи] -еї, імен., мн., ‘ковальський інструмент для захоплювання і тримання розпеченого металу, що нагадує обценьки з подовженими ручками’. *У мене́ вс'áк'ї інструме́нт йе / і молоткі́ / ї соки́ри / і л'є́рки / і кл'є́шчи / то шо ка́жем т'їск'ї.*

КЛОМЛЯ [клóмл'а] -і, ж., імен., ‘рибальське знаряддя у вигляді піраміди, обтягнутої сіткою, для ловлі риби без човна’. *Ми клóмл'є́йу наловї́л'ї повмешка́ рї́би.*

КЛОПОЙНОТА [клопоїно́та] -и, ж., імен., ‘клопіт’. *А з'н'áт'*

насновани н'іткі то така клопоїно́та.

КЛОЧЕ [к'лочэ] -а, с., імен., 'відходи, рештки при чесанні конопляного чи лляного волокна'. А потóm чesáл'і тейе к'лоче.

КЛУБ [к'луб] -а, ч., імен., 'бокова кістка таза'. Поламáла но́гу у клуби / да не зростайеца.

КЛУБ'Є [к'луб'йе] -а, с., імен., збір., 'клубок'. А дим клуб'йем йак став вал'іт' із хáти!

КЛУБОК [к'лубок] -а, ч., імен., 'міра пряжі для ткання'. Зрáзу н'іткі йе да і вже снуйем // ну а н'ітк'і в клубкáх // два трéба клас'т'.

КЛЬОКОТАТЬ¹ [к'л'окотáт'] -у, -еш, недок. 'Кипіти з шумом',
КЛЬОКОТАТЬ² [к'л'окотáт'] -у, -еш, недок. 'Клекотіти' (лелека). Тáм на плит'і водá тák кл'окоче / викл'учáй ужé.

КЛЬОКОТУН [к'л'окотун] -а, ч., імен., 'лелека білий', *Ciconia ciconia*.

КЛЮЧКА¹ [к'л'учка] -и, ж., імен. 'Ціпок', А так'іо старéн'ки йак йа то вже с кл'учечкáми хóд'ат.

КЛЮЧКА² [к'л'учка] -и, ж., імен. 'Для гри в хокей'. Повиру́байем кл'учкí з лозí і грáйем в хокéй.

КЛЯОТА [к'л'аотá] -и, ж., імен., 'наклеп. Но Бóг тоб'і не прост'іт / бо ти такú кл'аотú наложіла.

КНІЖКА [кн'іжка], [ложит' на кн'іжку] вираз 'відкладати заощадження в банку'. Наск'ладал'і грóшеї на кн'іжку / да і де вони? // вс'і попрóпадал'і!

КНУР [кнур] -а, ч., імен., 'кабан-плідник'. Вод'іл'і с'в'ін'у до кнурá покнуровáт'.

КОБ [коб] спол., 'якби'. Ну / намн'іс'вал'і так бй'лоу муко́йу да так'і вже смáшні бул'і // йа_ш кажú коб і зáре нап'йук // то девчáта раз кáжут бáбо напечíно такíх йак ти роскáзвайеш отак'і пекл'і // кажú ої / бáби не хóчеца н'ічóго вже.

КОБ ЖЕЖ ТО [коб же_ж то] спол., 'якби ж то'. Кóб жé_ж то тák булó.

КОВАЛЬ [ковáл'] -а, ч., імен., 'основний робітник, що кує в кузні'. А вун тоді робів ковал'ém.

КОВАЛЬСЬКІ МІХ [ковáл'с'к'і м'іх] -а, ч., імен., 'ковальський мішок'.

КОВАТЬ [ковáт'] -йу, -йеш, недок., 'кувати залізо в кузні'. А там то́йї хáти не булó / там йевре́йс'ка хáтка такá мал'én'ка булá а ку́з'н'їца булá над óзером / то там три / е два сíни ётого шо йа роскáзвав вонá отл'їчн'їца / два брáти ковалó / мéндел' і йáкос' друи / фáбиш / два йїх ковал'і в ку́з'н'ї / отакá / бо йа раз долотцé занóс'їв закал'іт' /

*братове / да спал'їлї // спал'їлї
да аї аї гвалт! // кричат / забув
шо в горн'їво положїв а вонó
ростало ш / отакé д'їло булó.*

КОВЙОР [ковйор] -а, ч., імен.,
'килим'. *Ето вже зарé стал'ї
ковра́ми зас'т'їлат' п'їдлогу а
кол'їс' жеж не булó тако́го.*

КОВТУН [ковту́н] -а, ч., імен.,
'збите в шмат волосся на
голові'. *Так'ї ковтуни́ на головї́
/ н'їкол'ї не рошчéшеца.*

КОДРА [ко́дра] -и, ж. – імен.,
'ковдра', 'тепле одіяло на ватї'.
*З'їмо́йу ко́дройу вкрива́йуса а́бо
раднóм.*

КОЗИРОК [козирóк] -а, ч., імен.,
'головний убїр'. *Отó в козирку́
то то ба́т'кув сїн / а то тої́
Йеу́ген' зва́вса.*

КОЗЛЯК [козл'ак] -а, ч., гриб,
'решїтка', 'моховик зелений'
Xerocomus. *Да боршчú ва́рит с
козл'акáми / і така́ на́ша йеда́
була́ // мо йак'ї млїне́ц був да
хл'їба / да ї отак ми йїлї.*

КОКОРА [кокóра] -и, ж., імен.
'Нижня частина стовбура
хвойного дерева разом
із перпендикулярним до
нього великим коренем,
що використовується для
будівництва дерев'яних
суден. Часто з коріння й
стовбура, заготовляють полози
для саней, роблять кліщі для
хомутів та кокори, що йдуть для
суднобудування (Столярно-

будівельна справа, 1957, 9)'. *А
йа ча́йку ї зарé зробїв би // мен'ї
онó коб тих коко́реї хто дав.*

КОКСАЇЗ [коксаї́з] -у, ч., імен.,
'рослина, схожа на кульбабу, з
коріння якої виробляли каучук'.
*На пїа́т'онку йа вже пос'їяла
коксаї́з / наперéд у таку́
брига́д'ї робїла те́йе ўсе / са́ми /
сама́ ра́л'їла / тої́ коксаї́з // такé
йак кул'ба́ба // да збира́л'ї тої́
пушо́к на нас'їн'е / така́ кул'ба́ба
ц'в'їте́ / а корїн'е на каучука́ /
виробл'а́л'ї каучука́ / с корїн'а.*

КОКУШКА [коку́шка] -и, ж.,
імен., 'частина верстата, одна
з двох бічних великих ра́м'.
*Ну-ну-ну-ну / коку́шка //
нама́твааца пра́жа.*

КОЛЕСНИК [кол'ес'н'їк] -а, ч.,
імен., 'віз вантажу'. *Накос'їв йа
там с'їна // зо два кол'ес'н'їк'ї
бу́де.*

КОЛІ [кол'ї] спол., 'коли'. *Коб жеж
то зна́в кол'ї вони́ приї́дут.*

КОЛІВО [кол'їво] -а, с., імен.,
'поминальна страва'. *Нас-
трої́вал'ї бо́ршч / наперéд кул'їш
/ кул'їш / так'ї^т сун' / йак посне́ то
посне́ / а йак то // кул'їш тої́ //
наперéд кол'їво // кол'їво.*

КОЛІ-НЕБУДЬ [кол'їне́буд']
прис., 'коли-небудь, у будь-
який час'. *Кол'їне́буд' іду́ на
вечоркі до сус'їд.*

КОЛІНО [кол'їно] -а, с., імен.
'покоління'. *Йїм бу́де грїх аж
до с'óмого кол'їна.*

КОЛІСЬ [кóл'іс'] прис., 'давно'.
*Ето ши кóл'іс' / кóл'іс' // не за
мойейі пáмет'і.*

КОЛШКІ [кóл'ішк'і] імен., мн.,
'колінцями', 'на колінах'. Так
мен'ї бол'їла спина шо копáв
бул'бу на кóл'ішках.

КОЛШНІ [кóл'ішн'і] -ого, прик.,
'давній'. Кóл'ішн'і плугі
називáл'їса со́хи.

КОЛШНЯ ВОЙНА [кóл'ішн'а
война́] вираз 'Перша світова
війна'. В нас було багáто земл'і
/ а бáт'ко од'ін був // бул'ї
браті / да на кóл'ішн'уї воїн'ї
побіти.

КОЛО [кóло] прик., 'біля'. Да
кóло комбайна да машину
зерна́ привезу́т н'ї ва́жаного
н'їйáкого йому́ // да держáв по
четірнацáт' св'інеї / да с'ім
кору́в було́.

КОЛОССЕ [кóлoс':e] -а, с., імен.,
збір., 'колосся'. Так гáрно
жїто врод'їло / такé колoс':e
їак стeна́.

КОЛОТИТЬ [кoлoт'іт'] -у, -їш,
недок., 'замішувати' (тісто).
Зáт'ерку / зáт'ерку колoт'їл'ї
// тóже чи ол'їми чи чим /
ол'їми і з молокóм і з молокóм
варїл'ї а ї без молокá так на
вод'ї наколóт'ат // шoб густá
зáт'ерка булá.

КОЛОТИЦА [кoлoт'іца] інф.,
'битися, (худоба)'. Да їак
стáне худóба колoт'їца бїца.

КОЛОТНЕЧА [кoлoтнéча] -и, ж.,

імен., 'сварка'. Чуїу аж в їїх
там такá колoтнéча.

КОЛОТУХА [кoлoтyха] -и, ж.,
імен., 'заколoтниця'. Свекру́ха-
колoтyха.

КОЛУН [кoлyн] -а, ч., імен.,
'клиноподібна сокира, якою
колють дрова'. У менé так'ї
гáрни колyн / цигáнс'ки.

КОЛЮКА [кoл'yка] -и, ж., імен.,
'колька.' 1. А шoб на тебе́
кол'yка найшла́! 2. Ід'ї ід'ї /
кол'yка тебе́ не вхóпит.

КОЛЬО [Кóл'o] ім'я 'Микола'.
Сто пїадес'áт чоловік /
похорон'їл'ї в однуї йáми / е́те
то показвал'ї по інтерне́т'ї
// то бáчив і Кóл'o / бáчила і
хрешчéн'їца мойá / показвал'ї
// кáже хороше́ вбїрани
могіли очїшчани їак ма́йе
бут'.

КОЛЬБА [кóл'ба] -и, ж., імен.,
'ручка в коловороті біля
колодязя'. Наш колoдез' із
кóл'бoйу.

КОЛЬЦЕ [кoл'цé] (-o) -а, с., імен.,
'кільце'. Бóрону чeпл'áйеш за
кoл'цé.

КОЛЯДИ [кóл'адї] реліг., 'різдвяні
свята'. Кóб скорїї дождáца
кoл'ад да вже їак пуйдем по
хата́х кoл'адовáт'.

КОЛЯДНИК [кoл'ад'н'ік] -а, ч.,
імен., 'колядник'. До нас уже
прихóд'їл'ї кoл'ад'н'ік'ї // так
хороше́ї спeвáл'ї!

КОМЕДІЯНТ [кoмeд'їянт] -а,

ч., імен., ‘жартівник’. Но шчо так’ї вжé комед’їя́нт!

КОМИЗА [комі́за] -и, сп., імен., ‘вередун’, ‘вереду́ха’. А та́йя комі́за чо́го комі́з’їца?

КОМИН [ко́мин] -а, ч., імен., ‘цегляний димар над дахом хати’. Трéба пола́д’ит’ ко́мина а то́ гет’ рос:і́павса.

КОМНІР [комн’і́р] -а, ч., імен., ‘комір’. Не бері́ за комне́ра бо порвéца / вун йак’іс’ так’ї не му́ци.

КОМПАНИСТИ [компан’і́сти] -ого, прик., ‘товариський’, ‘компані́ський’. Вун був так’ї компан’і́сти.

КОНОПЛІ [коно́пл’і] -ел’, імен., мн., збір., ‘коноплі’, ‘Cannabis sativa L’. Сійу́т коно́пл’і / поросту́т так’ї^и вони́ вжé вел’ік’ї^и / е́ти шо нас’їн’е йе / вони́ іна́чи / назива́л’їса маткі́ / а інчи коно́пл’їни так’ї^и / вершкі́ цв’їту́т / то плóскун’.

КОНЬКИ [кон’кí] імен., мн., ‘ковзани’. Мен’ї ба́т’ко купив мен’ї нові́ кон’кі́ / іде́м гра́т’ у хоке́ї.

КОНЬОК [кон’о́к] -а, ч., імен., ‘верх, де сходяться схили даху’. То вжé тепéр кон’кі́ робл’ат із жес’т’ї́ / а кол’іс’ так’ї бул’ї́ з соло́ми.

КОПА [копа́] -и, ж., імен., ‘кладка із ші́стдесяти сно́пів’. Оно́ скла́дат’ у ко́пи мн’ї помага́л’ї уже жне́ц’ї́ тійї́ шо жну́т / у

ко́пи його́ скла́дат’ // а в копу́ копа́ е́то шийс’ат снопу́в / копа́ трéба ше́йс’ат снопу́в покла́ст’ в одну́ кучку́ // ше́йс’ат сно́пикув і копа́ // копа́ / да́же_ї́ пл’а́скал’ї шоб ру́внен’ко було́ / накрійу́т с’ї́ном.

КОПАЧКА [копа́чка] -и, ж., імен., ‘ручний інструмент для копання картоплі’. А бу́л’бу копа́йем копа́чко́ю за́вше.

КОПАЧУВКА [копачу́вка] -и, ж., імен., ‘назва однієї із вулиць’. Е́то ул’ї́ца Копачу́вка / йа сама́ не зна́йу чо́го вона́ Копачу́вка // чо́го вона́ Копачу́вка.

КОПЕЙКИ [копе́йки] -ок, імен., мн., ‘монети’. Ца́лну жме́н’у копейо́к пон’у́с.

КОПЕРАТИВ [коперат’і́в] -а, ч., імен., ‘магазин’. На мага́з’їн ра́н’чеї ка́зал’ї коперат’і́в / е́то тепéр вжé мага́з’їн ста́л’ї назива́т’.

КОПИЛ [копи́л] -а, ч., імен., ‘стояк, на який кріпиться в’язь, полози і верх кінних саней’. Там копи́лі на кото́рих сто́йа́т у́жé е́ти / йа́к е́то ? / ну в’я́з’е в’я́з’е да.

КОРЕНАСТИ [корена́сти] -ого, -оїї, прик., ‘присадкуватий, кремезний чоловік’. Вун так’ї не висо́ки / а́л’е корена́сти // кре́пки мужі́к.

КОРИЦА [кори́ца] -уса, -иса, недок., ‘коритися’. Е́тої кори́ца не бу́де н’їко́му.

КОРОЧКИ [коро́чки] імен., мн.,

‘документи’, ‘підтвердження’.
То менé хоті́ти шоб́ їа́ ішла́ на
зоотéхн і́ка вчі́лася / а́ їа́ кажу́
гра́мота тре́ба / гра́мота
тре́ба // а́ їа́ шо́ ? / а́ ка́жук
о́пит в тебе́́ їе // і́ ти мо́жеш
робі́т // а́ їа́ кажу́ сло́во к д’éлу
не при́шійеш // тре́ба ка́жу
ко́рочки.

КОРПАТЬ [кoрпáт’] -їу, -їеш,
недок., ‘колупати, руйнуючи
поверхню, робити заглибини’.
Не корпáй / бо́ буде́ неру́мне.

КОРТИТ [кoрт’і́т] безос., ‘кортити’,
‘хотіти’, ‘прагнути’. А воно́́ ж
корт’і́т / їак то́ так шоб́ не
попрóбоват’?

КОРУЧИ [кoру́чи] -ого, прик.,
‘коротший’. А потóм у крóснах
ужé воно́́ не ла́д’їца / та́їа
н’їтка довжійша́ а та́їа ко́руча
// і́ ши їак е́те навї́єш / то́ в́же
та́їа ко́руча а та́їа довжійша́
то́ в́же врі́звайеш.

КОСА¹ [кoсá] -и, ж., імен.,
‘сільськогосподарське
знаряддя, яким косять’, **КОСА**²
[кoсá] -и, ж., імен., ‘селезінка’.
По ко́с’ї з каба́на́ познайу́т /
їака́́ буде́ з’їма́ // чи́ л’éхка чи́
зат’а́жнá.

КОСИВДУБАСТАЛІ [кóси вду́ба
вста́лі] вираз ‘волосся стало
дибом’. До їако́ос’ заїшо́в да
посту́кав / хто́ там ? / ру́ск’їе
/ откривáй ! / а́ вун открив́ а
їа́ автома́та / да́й так зра́зу
їого́́ в о́черед’ спус’т’їв // а́

їа́ в́же_ж зл’а́ка́вса_ж / мо́ ї
кóси вду́ба вста́лі́ і́ не бу́ло їак
стри́г’т’.

КОСІЛНО [кoс’і́лно] -а, с., імен.,
‘кісся’, ‘держак коси’. Так і́
кoс’і́лно / мн’ї́ нема́ шо́ зробі́т’
// їа́ все мн’ї́у.

КОСОЛАПИ [кoсола́пи] -ого,
прик., ‘клишавий’. Вона́́ така́
кoсола́пен’ка́ бу́ла // д’ївчин’ї́ і́ не
га́рно так // а́л’éж при́рода.

КОСТЕРЕВА [кoстерéва] -и, ж.,
імен., бот., ‘бромус житній, або
стоколос’. Bromus secalinus L.
Бу́л’ба́ так зарoсла́ кoстерéвоюу
/ шо́ не мо́жна да́т’ ра́ди.

КОСТИЛЬ¹ [кoсті́л’] -а, ч.,
імен. ‘Великий цвях, яким
прибивають крокви’. Тепéр
то́ їак’ї́ хоч ц’ва́хи їе́ / а́ ко́л’їс’
так’ї́ сп’їц’їа́л’ни́ робі́л’ї́ / да
воні́́ кoстил’ї́ називáл’ї́са.

КОСТИЛЬ² [кoсті́л’] -а, ч.,
імен. ‘Милиця’. А в́же їак но́гу
полама́в то́ на кoстил’áх два
мн’їс’áци вї́ход’їв.

КОСТЛЯВИ [кoстл’áви] -ого,
прик., ‘який має багато дрібних
кісток’. Худі́ так’ї́ / кoстл’áви.

КОСТОПРАВ [кoстоп́рав] -а, ч.,
імен., ‘той, хто лікує вивих або
перелом’. Спина́́ бол’ї́ла / то́
її́з’д’їв до кoстоп́рава.

КОСТОЧКИ [кoсточкі́] -ок, імен.,
мн., зменшено-пест. до ‘кістки’.
Так змéрзла́ а́н’їдо́ ку́сточки /
зуб на зуб не попада́в.

КОСТРИЦА [кoстри́ца] -і,

ж., імен., ‘тверді частинки конопляних стебел, що висипаються під час биття конопель’. *Да вже трут у туї те... / помолот’ат шоб’ вонó було’ вже трóхи такé / ломакі побіл’іса тійі / костріца.*

КОСЬНІКІ [кос’н’ік’і] імен., мн., ‘стрічки, уплетені в коси’. *Ето запл’ет’ана косá // да кóл’іс’упл’етáл’і л’єнти / вже віпл’етут да вже вонá не запл’італа // да вже завйáзвал’і в молод’іцу // да вже йейі молод’ічки сед’ат / чéпчики держáт / да ї менé научáйут // девочкі гра́йут / кос’н’ічки ма́йут а менé не примáйут.*

КОСЬТІСТИ [кос’т’істи] -ого, прик., ‘який має багато дрібних кісток’. *Ете кос’т’істе мн’áсо / йогó бері в тушонку.*

КОСЯК [кос’ак] -а, ч., імен., ‘одвірок, один з двох вертикальних брусів рами дверей’.

КОСЯКИ [кос’акі] імен., мн., ‘віжки для пари коней’. *І йак пáра кóнеі тóж управл’áйеш знáчит на однóм сторон’і / два / кос’акі називáйуца / кос’акі.*

КОТІКИ [кот’іки] -у, мн., імен., ‘суцвіття верби’. *Зáвше на вóс’ме бéрез’н’а вже рос’ц’в’італ’і кот’іки.*

КОТОРИ [котóри] -ого, займ., ‘котрий’. *То вже приход’іт котóри да заберé од нас того*

кошá / да ту́йу бул’бу хл’іб тée молоко́ поїед’ат а тée шо останéца / остáйéца в йіх / і воні там не в лоз’і а в жіт’і.

КОТРИ РУК [котрі́ рук] вираз ‘котрий рік’. *Котрі́ рук п’ідра́д сáд’ім на однóм мн’іс’ц’і / да ї н’ішó н’і.*

КОТУМ [котóум] імен., ‘кота́м (Д.В.)’. *Котóум поодава́ла / хаї йед’ат.*

КОТЯРА [кот’áра] -и, ч., імен. згруб., ‘котище’. *Тої кот’áра вс’іх ц’іпл’єн’ат повит’агáв у нас.*

КОШАРА [коша́ра] -и. ж., імен., ‘загорода для овець’. *Пóвна кошáра овéчок.*

КОШОВКА [кошóвка], [кошолка], [кошóвка] -и, ж., імен., ‘корзинка’. *Сáша кáт’ін ка́же / а мн’і скорі́й пл’ес’т’і кошóлочку чим е́того / чим ко́шика / кошóвочку скорі́й пл’ес’т’і // кажú а йа не приві́к і / дава́йте йа вас научú / так сáша казáв // кажú не трéба / ко́шики йа мн’і́йу / ши од ба́т’ка чи од ко́го / да_ї з менé хватáйе.*

КОШТУР [ко́штур] -а, ч., імен. проф., ‘знаряддя у вигляді клинка з ручкою, за допомогою якого роблять заглиблення для садіння лісових дерев’. *А сад’і́ї дерéвца п’ід ко́штур / п’ід ко́штур.*

КПИЦА [кпи́ца] -уса, -уса, недок., ‘насміхатися’, ‘брати на кпини’. *А воні ї покнї́л’іса з йогó.*

КРАЙКА [крайка] -и, ж., імен., 'домотканий пояс, яким підперизували сорочку'. Чоловік ішов с цуркоюю крайкоюю путпаразани / в бйїтум бел йї / в кос т'уми // і крайкоюю путпаразани / чолов'як.

КРАМНИ [крамні] -ого, -а, -е, прик., 'той, що з купованої тканини'. Кол'їшин'ї сорочки да казал'ї крамна сорочка // в крамуї сороч'ї в горсет'ї.

КРАСНИ [красни] -ого -у, -е, прик., 'червоний'. Красноу горіноюю перематвал'ї.

КРАСНОГОЛОВЕЦ [красноголовец] -а, ч., імен. бот. 'красноголовець', 'Krombholzia aurantiaca'. Стул'ки грибув назбрав / а саме бул'ш красноголоцув.

КРАСНОМОРДИ [красноморди] -ого, прик., 'повнолиций'. До нас кол'їс' приход'їв у старц'ї од'їн чоловік // зайшов так'ї здорови / красноморди // вун жеж здорови йак бугаї / а пришов милостин'у прос'їт'.

КРАСНОП'ІРКА [краснопірка] -и, ж, імен., 'краснопірка (риба)'. Зловів шос' трохи с'їл'їмоди а то остал'ні краснопірки.

КРАСНОЦОКИ [красношчоки] -ого, прик., 'повнолиций', те саме, що й 'красноморди'.

КРАСОВАТЬ [красова́т'] -йу, йеш, недок., 'каструвати худобу'. Вікрасовал'ї кон'а.

КРЕСАЛО [креса́ло] -а, с., імен., 'залізна пластинка, яку використовували при викресуванні вогню'. Да бат'ко отул'ко тойї губи одорве / вікреше кресалом.

КРЕСЛО [кресло́] -а, с., імен., 'м'яке крісло'. Ми вже помен'ал'ї своїї кресла.

КРИЖ [криж] -а, ч., імен., 'хрест на роздоріжжі'. Су́са Христа на стражу бра́л'ї / на криж крижовал'ї.

КРИЖОВАТЬ [крижова́т'] -уйу, -уйеш, недок., 'перерізати довгу деревину на малі куски'. Навал'їв дере́ва / пото́м покрижова́в даї стал'ї груз'їт' на трахтор.

КРИКУНИ [крикуні́] -ув, імен., мн., мед., 'хвороблива плаксивість у дітей вночі'. Треба зговорит' крикуні / д'їт'а безперестанку кричіт'.

КРИЛА [крила́] імен., мн., знар. 'частина рала'. Ра́ло / ра́ло то таке // носок і полозок і лапки / все / і рогач // кри́ла кри́ла // називал'ї кол'їс'.

КРИЛАЧ [крила́ч] -а, ч., імен., 'ятір', 'рибальська снасть у вигляді натягнутої на кілька дерев'яних обручів сітки'. Йа вчора крилачі поста́вив / то л'їнки повла́з'їл'ї.

КРИНИЦА [крин'ї́ца] -ї, ж., імен., 'криниця'. В мого́ діда була́ саморудна крин'ї́ца на вс'ої осередок.

КРИСЛО [крисло] -а, с., імен., 'ширінка'. *Пошів с крислом рошчипл'аним.*

КРИША [криша] -и, ж., імен., 'дах'. *Криша була наша з очерету.*

КРОВАТЬ [кровать'] -і, ж., імен., 'ліжко'. *Таких кроват'ей не було йак отó тепер / а бул'ї полі // пул називалося.*

КРОКВА [крюква] -и, ж., імен., 'одна з опор покрівлі, зроблена з двох брусів, з'єднаних у горішній частині під кутом і прикріплених долішніми кінцями до стін будівлі'. *Вже ї крокви поставил'ї.*

КРОСНА [крюсна] -он, імен., мн. 'Ткацький верстат готовий до ткання, з намотаними нитками'. *А потóm у кроснах уже воно не лад'їца / тайа н'їтка довжійша а тайа коруча.*

КРУК [крук] -а, ч., імен., 'довгаста з гачком жердина для витягання води з колодязя'. *А ми черпем воду круком.*

КРУЛЬ [круль'] -а, ч., імен., 'кріль'. *У нас багато крол'їв // з шкурók пошійем шубкучи безрукавчика.*

КРУПНІК [крупн'їк] -а, ч., імен. кулінар., 'суп із крупами, найчастіше пшоняними'. *Ча́сто крупн'їк вари́л'ї.*

КРУПОДЕРНЯ [круподерн'а] -і, ж., імен., 'млинок для розмелювання зерна на крупи'. *У нас не було круподерн'ї / ёто*

в тих с'олах дес' у сел'цї / в мачул'їшчи / в дубровицї.

КРУТ [кру́т] -а, ч., імен., 'кріт – невеликий комахоїдний ссавець, що живе під землею і має цінне хутро'. *Та́ра еуро́раеа. Кроті́ горо́да гет' зріл'ї / йаку́ вже йім ра́ду дава́т'?*

КРУТЬОЛИ [крут'олі] -ей, імен., мн., 'саморобні каруселі'. *Крут'олі бул'ї такі // зако́пайеца стовба / зако́пайут / а потóm дру́гу дереви́ну так вибуру́ють да накла́дайут і того́ стовпа́ там позат'їсайут трóхи да накла́дайут дереви́ну // йак уже дру́гу дереви́ну наткну́т да вже стовп посеред'ін'ї да на тої бук черóвами лажáца груд'мі по тої бук стовпа́ да ї крут'аца на туї крут'ол'ї / воно крут'їлосо.*

КРУЧКИ [кручки] -ув, імен., мн., імен., 'гачки, якими кріпиться борона до стельваги'. *Бóрони чепл'а́йуца за кручки́ / там йе такиго́.*

КРУШИНЄ [крушін'є], [крушін'ак] -а, с., імен. зб., 'урочище, зарості крушини', *Frangula, Mill. Пра́вда до́вго шчу́пал'ї шчу́пал'ї а потóm захо́дат в ха́ту там отó зад'ї ха́тка ва́с'а отó живе́ / то то вона́ в крушін'ах сто́йала́ там де те́йе по́л'є / тайа ха́тка то перевезл'ї в сороко́вому ро́цї /*

в сорок пёршум перевезлї с'уди туу хатку да постройїлї.

КРУШКА [к'рушка] -и, ж., імен., 'кварта для пиття води'. *Крушкї то йак'їс' вїл'їти так'ї л'ємен'ови грубі і такé в'ухо.*

КУДЕЛЯ [кудeл'а] -і, ж., імен., 'дощечка і навите на нїй конопляне або льяне волокно, яке прядуть'. *Тої л'он шо чéшут / і таку кудeл'у рoбл'ат / і до тоїї пoтес'ї кудeл'у туйу привїазвайут.*

КУДЛАТИ [кудлaти] -ого, -ойї, прик., 'нечоса', 'з розтріпанім волоссям або шерстю'. *Наш собáка не кудлaти / у йогó глáден'ка шерс't' // атó йе такї шо на óчи тáйя шерс't' л'їзе.*

КУДРАТА [кудрaтa] -ойї, прик., 'кучерява'. *В туй поса́дцї так'ї кудрaти со́сонкї ростут.*

КУЗЛА [к'у́зла] -ел, імен., мн., 'козлик', 'підставка'. *Шóб ви́шеї достáт' то йа на кúзла становл'у́са.*

КУКЛА [к'уклa] -и, ж., імен., 'в давні часи пустушка'. *Сестрá ви́одовала ци́цкoйу / тáм куклoйу тоді одовáл'ї і ци́цкoйу / в́же од'їн одну́ с:áв а дру́и дру́у.*

КУЛІ [кул'ї] -ув, імен., мн., 'кулики', 'вимолочені нерозв'язані снопи'. *А йáк помолóт'ане то виáжут у бул'иши такї да називáл'їса кул'їкї // кул'ї ! / кул' солóми.*

КУЛИК [кул'їк] -а, ч., імен., 1. 'Кулик, невеликий болотяний птах з довгими ногами та довгим дзьобом' *Limicola*. 2. 'Солом'яний кулик, снопик, яким крили дахи'. *Не промока́ло / то тeйе стoйáло до́вше / а кул'їчкї а кул'їчкї посто́йт петна́цат' л'їт то в́же бáчиши шо перевeсла видно́ / агá в́же ї начинáйе прот'їкат' / бо одгн'їва́йут одгн'їва́йут туйа да в'їт'орзн'їма́йе вершкї eтoйї то в́же воно́ рoби́ца корóче / корóче тáйя соло́мка // ну то глáвне покрїт'їйе булó солóма і очерeт // йак ми згорїл'ї в пїс'áтому роц'ї то eта хáта булá в нас покрїта очерeтом / солóми в́же пїс'áти год в́же був колхóз / в́же ми не могл'ї вз'ат солóми шoб кул'ї бул'ї / кóл'їс' молот'їш да в кул'ї туйу солóму / не мнeш йїї вс'у а в кул'їкї / да в́же да в́же дл'а покрїт'їйа.*

КУЛІШ [кул'їш] -у, ч., імен. кулінар., 'страва'. *Настрóйвал'ї бóришч / наперeд кул'їш / кул'їш / так'ї^и сун' / йак поснe то поснe / а йáк то // кул'їш тої.*

КУЛЬ [кул'ї] -а, ч., імен., 'середня частина невода у вигляді вузького, довгого мішка'. *А рїби сáме бул'иш у кул' попáло.*

КУЛЬКО [кул'кo] чис., 'скільки', те саме, що й 'скул'ки'.

КУМПАНІСТИ [кумпан'їсти]

-ого, *прик.*, ‘компанійський’, ‘товариський’. *Бул’ї так’їу кумпан’їсти л’уд’ї шо / приде / по три дн’ї робіл’ї / по пїят’ дн’ей робіл’ї / кол’ї врёмн’е приде помóже // од’їн одному помагáв // с’огóдн’ї одні а взáвтра други позáвтра трéт’ї / вони́ ж не знáт’имут шо / шоб не бул’ї виновáти / а ти камáндуй.*

КУМПАНОВАЦА [кумпанова́ца]

-йуса, йеса, недок., ‘дружити’. *А йа в основно́м з йейу так не кумпанува́вса.*

КУНИЦА [кун’їца] -і, ж., імен.,

‘куниця’. *Одногó ро́ку до нас вйїласа кун’їца / то ку́ри гет’ переволочи́ла.*

КУНЬ [кун’] -а, ч., імен., ‘кінь’. *Муї кун’завше дохáти сам ішóв // по йогó не тра́було вихóд’їт’.*

КУП’Є [куп’їе] -а, с., імен. збір.,

‘купини на болоті’. *Пáсл’ї корові́ бóсими / да скачéш по томú куп’їй.*

КУРАТНІК [кура́т’н’їк] -а, ч.,

імен., ‘приміщення для курей’.

КУРАЧА ЛАПА [кура́ча ла́па]

проф., ‘ткацький узор на рушнику’. *То не ку́рача ла́па / ёто рожні́.*

КУРВА [курва] -и, ж., імен.,

‘дівчина/жінка легкої поведінки’.

КУР’ЯН [кур’їан] -а, ч., імен., ‘курка

з ознаками півня’. *То кур’їан не ку́ра / йїйї трéба заризат’ / бо вона́ нес’т’їса не бу́де.*

КУСКА [ку́ска] -и, ж., імен. змен., до ‘коса’. *Да ї в менé ку́ска така́ мал’ён’ка йе.*

КУСМАН [ку́сман] -а, ч., імен.,

‘великий шмат’. *От:ак’ї вел’їки ку́сман хл’їба оз’мéш да смáл’цем пома́жеш / така́ смакота́ бу́ла!*

КУСТКА [ку́стка] -и, ж., імен.,

‘кістка’. *А невйїстка / чужá в гóрл’ї ку́стка.*

КУСЬТЬ [ку́с’т’] -и, ж., імен.,

‘кістка’. *Тáк етагó ку́с’т’ бол’їт / коб йако́йу маз’е́йу нама́заў чи шó?*

КУТ [кут] -а, ч. (котум Д.в.),

імен., ‘кіт’. *То Бог забрáв / не дав род’їт’ н’їя́к // то коті́ ї соба́ки прóсто коті́ ход’їл’ї / рва́л’ї йогó за но́ги / прос’їл’ї шо / знáчит шоб дав хл’їба // то вун дав по одно́му колосóчку // ёто дав коту́м і соба́ц’ї.*

КУТНА [ку́тна] -ойї, *прик.*, ‘вагітна

коза, вівця, кішка’. *Йак ко́зи ку́тни / то в́же козлу́в од’ёл’но трéба держáт’.*

КУХОР [ку́хор] -а, ч., імен.

‘скриня’. *Ал’е́ж йа до ку́хра не ход’їв а тепéра ход’їв // тепéра пошóв до ларі́си да до ва́рки ба́йу шо / ёто́ж ку́хра одéжа л’е́жїт’ ужé дéсет’ од’їнацáт’ л’їт / н’їхто́ не чепáв // шо вонó там мо́же бут’ // трéба пересушїт’ трéба переки́нут’ тра под’їв’їца.*

КУХТІ [күхт'і] імен., мн., 'пазурі тварини'. *Ми не держимо́ котá в хáт'і / вун тiми күхт'ами дрáпайе одéжу / штóри.*

КУЧКА [күчка] -и, ж., імен., 'підпіччя, глибока ніша під піччю'. *Кóл'іс' курéї на з'їму забирáл'і в хáту да держáл'і в күчч'і.*

КУШ [куш] -а, ч., імен., 'дерев'яний короб на зерно над млиновими каменями'. *Умл'ін'їє так'ї куш / да засипáют в його́ зерно́ // а потóm вже вонó їде на камен'ї / жóрна / і мéл'єца.*

КУШКА [күшка] -и, ж., імен., 'самиця kota'. *Пот'ага́йєца йак күшка.*

Л

ЛАГА [ла́га] -и, ж., імен. буд., 'одна з балок, на які кладуть і прибивають дошки підлоги'. *Спéри ла́ги прост'іла́йеш а да́л'єї вже дошки́ / пудло́га.*

ЛАДИШЕЧКА [ладі́шечка] -и, ж., імен., 'дитяча гра'. *Вс'áк'і ігри грáл'і / квачá / кáри / пал'энта́ / ладі́шечку // да в ладі́шечку грáл'і кóл'іс' / перекида́л'і ладі́шечку // сед'áт так / сед'áт на лáвц'і да так перекида́ют то ладі́шечку ладі́шечку переворочáют / йакéс' грáл'і.*

ЛАДІТЬ [ла́д'іт'] -у, -иш, недок., 'ремонтувати'. *Кóл'о при́йешчáв да налад'ів хо́лод'іл'н'іка.*

ЛАДЦА [ла́д'іца] -уса, -іса, недок., 'миритися'. *Воні́ надóвго не свáраца // раз два да і помири́л'іса.*

ЛАДЯНЕ ПРОСО [ла́д'ане про́со] вираз 'каліброване, відшліфоване'. *То називáлося шо з:éрн'ат зерн'анé про́со а то вже ла́д'ане / котрé гет' вітовчане.*

ЛАДКЕ [ла́дке], [ла́ден'ке] -ого, прик., 'рівеньке'. *Потовчéш тée про́со в ступи́ да вонó вже ла́ден'ке такé стайé.*

ЛАЙБА [ла́йба] -и, ж., імен., 'щось велике, габаритне'. *Купи́в нову́ маши́ну // óт:ака ла́йба.*

ЛАЙБИЩЕ [ла́йби́щє] -а, сп., імен., 'те саме, що ла́йба'. *На́ша коро́ва бу́ла до́бра ла́йби́щє / к'ілогра́мув шес:óт ва́жила.*

ЛАПА [ла́па] -и, ж., імен. ткац., 'копил, шевське знаряддя у формі ступні, яким користуються при виготовленні взуття'. *А йа́ ї сам мо́жду пудби́т' н'ідо́шву в чобо́т'ах // у мене́ ї ла́па таа́ йе.*

ЛАПИТЬ [ла́пит'] -у, -иш, недок., 'пришивати латки на порватих місцях в одязі'. *В його́ н'іко́л'і не бу́ло целі́х штану́в / все вре́мн'є на́лапл'ани́ ї на́лапл'ани́.*

ЛАПКА [ла́пка] -и, ж., імен., 'глиця', 'ілиця'. *Ламáт' ла́пку.*

ЛАПКИ [ла́пки] мн., імен., 'чепіги'.

*То од лапóк іде / то то вжé //
то лапкí шо держáт'.*

ЛАС [лас], [глас] -у, ч., імен., 'луна',
'відбиття звуку'. *В туї церкви
мен'ї не нара́вица / вéл'ми лас
іде.*

ЛАТАТЕ [латат'е] -а, с., імен. бот.,
'калюжниця звичайна'. *У нас в
ол'с'ї пóвно ётого латáт'а.*

ЛАХА [ла́ха] -и, ж., імен., 'щось
старе діряве'. *Не с'т'агаї
мен'ї ётих ла́хеї / повикидаї йїх
тро́хи.*

ЛАХ [лах] мн., імен., 'старий
автомобіль'. *Да продаї ти того́
ла́ха / купі нормáл'ну маши́ну.*

ЛАХМАН [ла́хман] -а, ч., імен.,
'обірванець'. *З'н'їмі ёти онучкí
с:себе́ ато́ похо́жи на ла́хмана.*

ЛАЩИЦА [ла́шчица] -уса, -иса,
недок., 'підлещуватися'. *Ку́шка
та́к ла́шчица.*

ЛЄБЕДА [л'ебеда́] -и, ж., імен.
бот., 'лобода'. *Chenopodium L.*
*Да ї пос'ї́у мак / даї пос'ї́у мак
над водо́йу / да ї зару́с муї мак
л'ебедо́йу / да ї зару́с муї мак /
даї зару́с муї мак л'ебедо́йу /
да ї пошла́ за́муж молодо́йу /
да ї пошла́ за́муж / да ї пошла́
за́муж да ї не тра́пила / да ї
ма́рно л'їта́ потра́т'їла.*

ЛЄБЕЗІТЬ [л'ебез'їт'] -у, -їш,
недок., 'лестити'. *Тра́було ме́нч
л'ебез'їт'.*

ЛЄДІ [л'ед'ї] – дієс. нак. сп.
'дивись', 'пильнуй'. *Вун бубн'ів
вéл'ми харашо́ // так йак ото́*

*ко́ндер / іва́н нед'їл'у погра́в
а в понед'їлок вжé на робо́ту
/ то вжé е / ба́т'ко муї ка́же
шо бу́де ма́ло во́дки / л'ед'ї / а
шо_ж робі́т' ? // ну ід'ї / ід'ї
бе́рі пуд о́чот зна́чит'.*

ЛЄДІТЬ¹ [л'ед'їт'] -у, -їш, недок.
'Глядіти, доглядати'. *Да каза́в
пол'ед'їно́ га тавáр а йа поїду́но
/ горі́т оно́ // а йа не схот'їла //
а ми_ж бл'їзко́ там в вел'їкум
л'ёпес'ї па́сл'ї.*

ЛЄДІТЬ² [л'ед'їт'] -у, -їш, недок.
'Дивитися'. *Л'ед'ї не потерáї //
бо там жи́ла на стару́ї ву́л'їц'ї
/ то_ж і ф'їл'áнд'ї́а вс'а / то
йа бага́то л'уде́ї перел'ед'їла /
йак ба́ло несу́т в мл'їн.*

ЛЄДЬ [л'ед'], [л'ед'-л'ед'] прис.,
'ледве'. *Да йак попоган'áла за
ті́ми тел'áтами / то л'ед'-
л'ед' прису́нулася до ха́ти.*

ЛЄЖАНКА [л'ежа́нка] -и, ж.,
імен., 'лежак', 'горизонтальна
частина димоходу, що лежить
на горищі'. *Ка́жни год л'ежа́нку
тре́ба розбирáт' / чи́с'т'їт'
са́жу.*

ЛЄЖАЧИ [л'е́жачи] прис.,
'лежачи'. *Не мо́жна йїс'т'
л'е́жачи.*

ЛЄЖМА [л'е́жма] прис., 'лежачи'.
*Л'е́жма л'е́жит ц'ї́лими
д'н'áми / ан'їчо́го не хо́че
робі́т'!*

ЛЄК [л'ек], [гл'ек] -а, ч., імен.,
'глек', 'глекчик'. *То йа йї́хн'ого
молока́ не бра́ла // а йа коро́ву*

дойла нос'ів с'війкор вел'іким
л'еком / по штіри чи по п'ят'
л'ітер до міт'а.

ЛЄМЕХ [л'емех] -а, ч., імен. с/г
знар., 'сошник'. Сошн'ік то
казал'і по кол'ішн'ому л'емех /
это / л'емех это сошн'ік.

ЛЄМЕНЬОВИ [л'емен'ови] -ого,
ойі, прик., 'алюмінієві'. Крушкі
то йак'іс' віл'іти так'і
л'емен'ови грубі і такé в'ухо /
ложкі.

ЛЄМЕНТ [л'емент] -у, ч., імен.,
'безладний крик'. А чо́г
л'ементу́йеш / йак буд'то тебе
хто рі́же!

ЛЄМНІШКА¹ [л'емн'ішка] -и, ж.
імен. 'Лемішка', 'страва з густо
запареного борошна, засмачена
салом, олією або маслом'. Ну
потом ши л'емн'ішку мешал'і
таку́ то́же / то́же водб'юу
кип'ятком оп'арат да вже
густé такé.

ЛЄМНІШКА² [л'емн'ішка] -и,
ж. імен., перенос. 'вайло',
'вайлуватий'. Под'віса от / два
бра́ти / од'ін йак л'емн'ішка / а
дру́ги йак в'юн.

ЛЄНОВУЗ [л'енову́з] -а, ч., імен.,
'лінивець'; 'лінива людина;
ледар'. Ох ти ж л'енову́з // а
хто ж буде за тебе робит'ете?

ЛЄНТАР [л'ентар] -а, ч., імен.,
'кінь з одним яєчком'. В мене́
га́рни був так'і кун' / с'іри // это
миша́ти / миша́ти ка́жут на
с'ірого кон'а // ал'еж л'ентар.

ЛЄСТУН [л'есту́н] -а, ч., імен.,
'підлесник'. А ти так'і л'есту́н!

ЛЄТУЧА МИШ [л'ету́ча миш]
-ойі, -и, ж., імен., 'кажан'. У
нас сту́лко л'ету́чих мише́й
розвелосо.

ЛЄХТАР [л'ехта́р] -а, ч., імен.,
'ліхтар'. Присвет'іно
л'ехтаром ато не видно́.

ЛИКИ [лі́ки] імен, мн., 'лико',
'ликовате'. А вимокал'і вони́ да
вже те́рлі да вже волокно́_ж
було́ / мочі́л'і вимокал'і шоб
було́ б'іле пра́д'иво / те́йе
волокно́ / мочі́л'і / бо_ж так
воно́ не тре́ца / там оно́ лі́ки
так'і йак з дере́ва.

ЛИЧАКИ [лича́ки] імен., мн.,
'м'яке селянське взуття,
виплетене з лика'. А йака́ обувка
була́? / лича́кі, е́ти постол'і /
да морича́кі.

ЛИЧ [лич] -а, ч., імен., 'згрубіле
до лице'. Чо́г прису́нув с'уди́
свогó лича́?

ЛІГАРА [л'іга́ра] -и, ж., імен. буд.,
'перший брус, що кладеться
на підвалину', те саме, що й
лага́'. Йа́кос' Perez'імовал'і
/ а на вє́сну покла́в йа л'іга́ри
/ прибу́в дошкі́ / да ї тобу́
п'ідло́га.

ЛІЗЯ [лі́з'а] -і, ж., імен., бот.
'слимак'. Gastropoda. Ід'ї
осторо́жно / не наступі́ на
лі́зу // тут йіх сту́лки ба́гато.

ЛІЙКА [лі́йка] -и, ж., імен.,
'поливальниця, металева

посудина з ручкою і впаяною трубкою для поливання городніх культур'. *Нал'іно в л'їку води да пол'ї гуркі.*

ЛПКИ [л'іпки] -ого, прик., 'липкий'. *А йак уже так'ї вони жостк'ї станут / л'іпки / то вони ж добре шиваїуца.*

ЛІСТ [ліст] -а, ч., імен., 'листок' (паперу). *І посл'є воїні вже ход'їла на вечурн'у // а ш одного л'їста дадут і одна кн'їжка на вс'ої клас / така шк'ола була.*

ЛІСНИК [ліс'нік] -а, ч., імен., 'пижмо звичайне'. *Tanacetum vulgare L. Н'єє / ліс'нік // ліс'нік // дл'а детей / дл'а худоби воно вел'ми г'арне / такє не оно дл'а себе.*

ЛІЦІ [лі'ці'ї], [лі'їці'ї] імен., мн., 'віжки на одного коня'. *Л'їці'ї л'їці'ї // то кос'акі і л'їці'ї.*

ЛІЗ'ЯВИ [лі'із'ави] -ого, -ойі, прик., 'глевкий'. *Невдачни хл'їб / йак'їс' л'із'ави.*

ЛІСЦА [лі'іс'їца] -і, ж., імен., 'лис'. *Етой год стул'ко вже тих л'іс'їц' розвелосо!*

ЛІТЬОС [лі'їт'ос] прис., 'торік', 'минулого року'. *Л'їт'ос тут росла бул'ба / то тепер тра пос'їят' жито.*

ЛІТЬОШНІ [лі'їт'ошні] -ого, -ойі, прик., 'минулорічний'. *В менє шчи л'їт'ошн'ого с'їна йє на повкорови.*

ЛІХО [лі'їхо] -а, с., імен., 'лихо, біда'. *У нас такє л'їхо случілосо.*

ЛІШКИ [лі'ішки] вигук 'яким кличуть корову: зайди!'

ЛІШНЄ [лі'ішн'є] прик., 'зайве'. *Кажу йа тобі шо скажу а то шо кажут то то кажу вони не знайут не бачил'ї того а вони байут кажу / єто кажу л'їшн'є // л'їшн'є.*

ЛОБОК [лоб'ок] -а, ч., імен. 1. 'Маленький лоб'. 2. 'Перша відрізана від паляниці скибка'. *Мен'ї лобка одріжете.*

ЛОБУЗІНЄ [лобуз'ін'є] -а, с., імен. збір., 'бадилля з гарбуз'. *А лобуз'ін'є з гарбуз' попел'осо аж на плут.*

ЛОДАРИЩЕ [лодарішче] -а, сп., імен., 'лінивець'. *Шчо то вже за лодарішче? / у нас таких не було в роду!*

ЛОЖЕЧНИК [ложеч'нік] -а, ч., імен., 'підставка на ложки'. *Ши йє ложеч'нік // такє круж'ок / круж'ка тр'охи да оде крайн'ї кружечок єтой а оде ладке такє шоб до стени приставало / і така лоз'їна чи шо загнута / і пробіти д'їрки // да помійут помійут ложки да ї туді в той ложеч'нік.*

ЛОМАЧЕ [ломаче] -а, с., імен., збір., 'пруття', 'гілля', 'хмиз'. *Пуїдем на г'ори да йакого ломача назбираїем / то так'ї др'ова бул'ї.*

ЛОПУХИ [лопухі] -ув, імен., мн., 'пуголовки', 'личинки жаби'. *Не бері лопухі в р'уки! // знайшов чим граца!*

ЛУЖОК [лужок] -а, ч., імен.,
'ліжко'. *Такé булó с'т'ес'н'én'е*
/ шо спáл'і на однóм лужку
подвóх.

ЛУЙ [луй] -у, ч., імен., 'овечий жир'.
Овéчки булó вігóдно держáт' //
і мн'áсо / і шкурá / і вóвна і шчи
ї луї.

ЛУПАЙКА [лупайка] -и, ж., імен.,
'обрізана шкірка з картоплі'. *Да*
тóнен'ки шкребї лупайкі.

ЛУПАШИТЬ [лупаши́т'] -у, -иш,
недок., 'бити, стукати'. *Так'ї*
дошч лупáшиш!

ЛУПЕНЬ [лупен'] -а, ч., імен.,
'удар', 'лупцювання'. *Одиїді бо*
дáм лупн'а.

ЛУСТОЧКА [лусточка] -и, ж.,
імен., 'скибочка' (хліба). *І*
прійдеш да туйу лусточку
вóз'меш.

ЛУХА [луха] -ого, прик., 'глуха'.
Мовчі лухá / мéнчеї рехá.

ЛУЧ [луч] прис., 'краще'. *Пóсл'е*
воїні вже трóхи луч стáло /
л'уд'і повесел'іл'і.

ЛУЧЕЙ [лучей] прис., 'краще'. *Оде*
трóхи лучей.

ЛУЧИ [лучи] -ого, -ойі, прик.,
'кращий'. *Ете йáблочко трóхи*
луче / на тобі.

ЛУЧКА [лучка] -и, ж., імен., проф.,
'пилка, якою може різати один
чоловік; вгорі над полотном
каблук у вигляді лука'. *Лучóк //*
лучóк / лучкóва пїлка //
кóл'іс' деревїáни бул'і éти станкі
так'ї // отó тóже лучкóва пїлка.

ЛУЧНИК [лучн'ік] -а, ч., імен.,
'пристрій, на якому запальовали
лучину'. *А свет'іл'і на лучн'ікух*
/ пон'імáйеш ти у стóл'і д'їрку
таку́ круглу проріжжут да
мешóк так'ї вел'іки / ну там
там ма́бут' йак'іс' ломакі на
хáт'і опира́йуца ? / шоб тої
мешóк не впав / чи кружóк ? /
на ден' на ден' закру́чвайеца ! а
то йа не зна́йу ?! / в когó тут
попита́йеш // а йак_же там
шоб мешóк не па́дав на хáт'і ?//
ну а там д'їрка / а тої мешóк
мешóк а óде в́же кручкі́ а мешóк
да ши ї об́руч так'ї / да мешóк
в́же заши́ти шоб / і так'ї в́же
гачкі́ ї цепóчки чи дрот'іні
шті́ри і такá плас'т'іна
отакóгó плас'т'іна зел'іза / да
на тум зел'із'і кладу́т лучі́ну да
éто так свет'іл'і.

ЛУЩИТЬ [лу́шчит' зéрн'ата]
вираз 'лузати насіння
соняшника'. *Посад'іл'іса на*
ла́вочки і лу́шчат зéрн'ата.

ЛЬНИЩЕ [л'н'ішче] -а, с., імен.,
'поле, де вирваний льон'. *Йак*
ві́рвеш л'он / то тéйе л'н'ішче
в́же трéба скос'іт' / то буде
с'іно.

ЛЬОКША [л'ókша] -ойі, прик.,
'легша'. *Тó йа ход'іла берéмена*
л'убо́йу отуді́ до засел'ишч
с'іно ребт'і // вс'у́ доро́гу_ж
ишла́ ї реблá / отó такá л'ókша
робóта.

ЛЬОПА [л'óпа] -и, ж., імен. знев.,

‘товста жінка’. *Пос’адал’і так’і л’опи / шо мен’і вже ї не було мн’ісца.*

ЛЬОТОК [л’оток] -а, ч., імен., ‘отвір у вулику, через який літають бджоли’. *На з’їму л’откі не треба закриват’ по́лнос’т’у / бо не буде чім діхат’ б’зо́лам.*

ЛЬОТРА [л’отра] сп., імен., ‘той, хто швендяє без діла’. *А та́йа л’отра все по хата́х оно́ б’їга́йе.*

ЛЬОТРАЄ [л’отрає] -йу, -йеш, недок., ‘швендяє’. *До́кул’ ти бу́деш л’отрат’? / л’отре о л’отре?*

ЛЬОТРИСЬКО [л’отрис’ко] сп., імен., ‘той, хто швендяє без діла’.

ЛЬОХКИ [л’охк’і] -их, імен., мн., ‘легені’. *У л’охких бу́ла жи́дкос’т’ / ал’е врачі вікачал’і.*

ЛЮБИ [л’убі] -ого, прик., ‘будьякий’. *Ота́к л’убіми н’ітка́ми мо́жна заши́т’.*

ЛЮСТРО [л’устро], [л’устерко] -а., с., імен., ‘дзеркало’, ‘дзеркальце’. *Та́м девча́тка умива́л’іса / полоте́нцем вит’іра́л’іса // у л’устерко вигл’адал’іса.*

ЛЮХТА [л’ухта] -и, ж., імен., ‘заслонка у грубі чи печі для диму’. *Засу́н’ у гру́би л’ухту / шо́б тепло́ не вихо́д’іло.*

ЛЯДА [л’ада] -и, ж., імен., ‘закривка отвору погребя’.

До́бре л’а́ду приста́в / бо моро́з мо́же наїт’і.

ЛЯДИНА [л’ад’іна] -и, ж., імен., ‘поле після вирубки дуба’. *Оту́т у на́с бул’і радкі́ / на л’ад’ін’і.*

ЛЯКАЧ [л’акач] -а, ч., імен., ‘боягуз’. *Шчо́ вже ге́то за л’ака́ча кусо́к?*

ЛЯЛЯКАТЬ [л’ал’акат’] -айу, -айеш, недок. знев., ‘базікати’. *Коб менч л’ал’акала / то було́б лу́ч.*

ЛЯМПА [л’ампа] -и, ж., імен., ‘гасова лампа’. *Ну спа́т’ же_ж не^н хо́че^нца / та́к же_ж чи н’е? го / с’в’іт’іш е́ту ла́мпу / л’іхтарá / та́к же_ж чи н’е ? / сно́пі викида́йеш ц’іпиком мо́лот’іш.*

ЛЯРВА [л’арва] -и, ж., імен., ‘дівчина/жінка легкої поведінки’. *Ах ти_ж л’арвис’ко! // то́бі ма́ло сво́го чо́лов’їка? // ти ши чу́жих пудбира́йеш!*

ЛЯСКА [л’аска] -и, ж., імен., ‘блискавка’. *Бач і е́то бач / е́то вун з л’аско́йу / е́то вун йак гримі́т / то з л’аско́йу йак забі́е його́ / то запáл’іт / а йак не забі́е / оно́ римі́т да не забі́е.*

ЛЯСКАЛО [л’аскало] -а, сп., імен., ‘базікало’. *Ої не слуха́й те́йе л’аскало // шо вона́ зво́з’іт?*

ЛЯСТОВКА [л’астовка] -и, ж., імен., ‘ластівка’. *Hirundo.* *Оно́ л’астовка в коро́ви по́пуд г’імн’ем прол’ет’іт / молоко́ буде з крові́ейу.*

ЛЯШКА [л'ашка] -и, ж., імен.,
'стегно', 'верхня частина ноги'.
*Коліс' в ётум озері було так
зру́зко / йак іде́ш то по са́ми
л'а́шки загрудзі́єш // а тепе́р ід'ї
с'м'їло.*

М

МАЗИЦА [ма́з'и́ца] -са, недок.,
'вередує'. *Да́й цуке́рка / неха́й не
ма́з'и́ца.*

МАЗУН¹ [мазу́н] -а, ч., імен. 'Пестун,
якого надмірно пестять'. *Ох ти
ж на́ш мазу́нчик!*

МАЗУН² [мазу́н] -а, ч., імен. 'Квач
із шматка сала, яким мазали
сковороду, коли щось смажили'.
*То ё́то мазу́н назива́йеца / йїм
ма́зал'ї шкво́роду.*

МАЗУШКА [мазу́шка] -и, ж.,
імен., 'те саме, що мазун'. *Вона́
за́вше була́ мазу́шкою / бо
са́ма ме́нча в с'їмі́ї // да так і
прова́л'ї мазу́шка.*

МАЗЯ [ма́з'а] -і, сп., імен., 'мазун,
мазунка'. *О́ї ма́з'е / не ма́з'са.*

МАЙОНТОК [майо́нток] -ка, ч.,
імен., 'маєток'. *А учи́тел'ку
воз'їв от:у́л'а од йу́з'їка // ота́м
бу́в дво́рок / майо́нток.*

МАКАВЕЯ [Мака́вейя] реліг. 'св.
муч. братів Маковеїв'. *Акура́т
на мака́вейя при́йхал'ї го́с'т'ї.*

МАКОВКА [маковка] -и, ж.,
імен., 'голівка маку'. *А вже
на мака́вейя несе́ш буке́т'їка*

*свет'їт' / то обеза́т'ел'но шоб
було́ хоч па́ру ма́ковок в йому́.*

МАКОВКИ [маковкі] імен.,
мн. ткац., 'блочки у вигляді
коліщаток у ткацькому
верстаті, по яких рухаються
шнури, прив'язані до верхніх
рейок начиння'. *Маковкі́ бул'ї
на н'їту́ вже / вже маковкі́
с качуло́чка́ми / назива́л'їса
маковкі́.*

МАКУТРА [маку́тра] -и, ж., імен.,
'макітра, глибока череп'яна
посудина для розтирання маку,
пшона і т.ін'. *А да́л'еї с того́
зерна́ да с то́її му́ки да колот'їл'ї
тіїї мл'їнц'ї в маку́трах було́.*

МАКУХА [маку́ха] -и, ж., імен.,
'відходи олійного виробництва,
які використовують для годівлі
худоби'. *Йа всипа́йу жме́н'у
вісевок, жме́н'у жо́му і маку́хи
тро́хи // отакé пу́їло робл'у́.*

МАЛАСА [маласа] -вса, дієс.,
'мала намір, збиралася'.
*Йакра́з ото́ мал'їса їт'ї / пе́рви
клас ко́нчил'ї / да в три́цат'
д'евіа́тум году́ началаса во́їна' /
ї вс'о́ / даї заступі́л'ї ру́ск'ї.*

МАЛАХОЛЬНИ [малахо́л'ни]
-ого, прик., 'дурень', 'телепень'.
*Воно́ йакéс' малахо́л'не /
прос'т'ї го́спод'ї реха́.*

МАЛАШУВКА [малашу́вка]
-и, ж., імен., 'місцевий сорт
картоплі'. *Ми в ё́тум году́
посад'їл'ї тро́хи малашу́вки а
то́ со́ток два́цат' павл'їково́ї.*

МАЛЕНСТВО [мал'єнство] -а, сп., імен., 'мале дитя'. *А вонó пишчіт / мал'єнство такé // тож ціцки хóче.*

МАЛІ [мали] -ого, прик., 'малий'. *Йак ши внук мали́ був // да вже йак був ту́таки да вари́ла е́ту ка́шу гарбузо́ву а вун зайі́хав туди́ да ба́бц'у / ну а там на газу́ ж // да наварі́ мн'і тако́йі ка́ши йак ба́ба вл'ána ва́рит.*

МАЛПРОВАНЕ [мал'іроване] -ого, -ойі, прик., 'емальоване'. *Вісип йа́годи в ту́йу мал'іровану ка́струл'у.*

МАНАТКИ [манатки] мн., імен., 'одяг', 'пожиток'. *Збирай́ свої́ манатки / да ї вал'і / отку́л' пришо́в.*

МАНІЖКА [ман'іжка] -и, ж., імен., 'манишка'. *Да / ман'іж^жка спéред'і // е-е-е / сорóчка портна́ / а та́йа ман'іж^жка од':ел'но / та́к вона́ сед'іт да вишива́йе е́ту ман'іж^жку чолов'я́ку / шóб така́ / цвeтóк так'і хороши́ був / пон'іма́йеш чи н'е?*

МАНЧАК [манчак] -а, ч., імен., 'лівша'. *А е́то Манчаки́ / назива́л'і / бо д'ід л'éвоюу руко́йу робі́в // то прозва́л'і да та́к.*

МАРЕЦ [марец] -а, ч., імен., 'березнева пора, коли коти виявляють статеву охоту'. *Наста́в ма́рец / коті́ крича́т.*

МАРМИЗА [марміза] -и, ж., імен., 'згрубіле до лице'. *Вми́ мармізу / не ход'ї́ заму́рзани!*

МАРНАТКА [марнатка] -и, ж., імен., 'чоловічий піджак'. *Наложі́ марна́тку / не та́к бу́де дут' вйі́т'ор.*

МАРНИ [марні] -ого, -ойі, прик., 'хворобливий'. *Ох шос' на́ше порос'áтко такé марне́нке / не йіст н'ічо́го // вже само́го молока́ нал'і́ла / без бу́л'би // мо одйі́де.*

МАРУДА [маруда] -и, сп., імен., 'хтось нудний, сам не знає, що хоче'. *Мару́до / не мару́д'са // ато́ вже ї у мене́ не ста́не охóти.*

МАРУДЦА [маруд'ца] -уса, -іса, недок., 'нудиться', 'не знає, де подітися'. *Шо ш ти мару́д'іса? / бері́сано за робо́ту.*

МАРЦОВАЦА [марцоваца] -йуса, -йеса, недок., 'період статевої активності у самиць ссавців'. *Тепéр нуч мен'ї́ коті́ не дава́л'ї спат' // марцуйу́ца.*

МАР'ЯНУВКА [мар'яну́вка] -и, ж., імен., 'жителька родом із села Мар'янівка'. *Мар'яну́вочка та́йа / чи ете л'убйі́ковка / прие́жж'ала сестра́ йейі́ / зривана // да там пошла́ до ба́бки / а вона́ ка́е йа оно́ свої́х род і́чув' / а йа чужі́х не л'іку́йу // вона́ ка́же / а де мо́йа сестра́ да йе ба́бка / даї́ вс'ак'і л'у́д'і вс'ак'і л'у́д'і йі́дут до йейі́ да ї л'іку́йе вс'і́х // а вона́ ка́е то йі́д' і ти // а вона́ ка́е тої́ пої́ду // йа чужі́х не беру́са до чужі́х.*

МАСЛОБОЙКА [маслобо́йка]

-и, ж., імен., 'посудина для збивання масла'. *Поїд'іно до д'іда / нехаї зробит маслобо́йку.*

МАСЛЬОНКА [масл'о́нка]

-и, ж., імен., 'масленка, побічний рідкий продукт, що одержують при збиванні масла з вершків, сметани'. *А за́т'ерку ї на масл'о́нці і варі́лі // на масл'о́нці і смачн'їша.*

МАСТЕРОК [мас'т'еро́к] -а,

ч., імен. проф., 'мулярський інструмент у вигляді металевої трикутної лопаточки'. *А в мене не од'ін мас'т'еро́к / а штук три навєрно.*

МАТІ [ма́т'і] -и, ж., імен., 'мати'.

Їа с ко́лок ал'еж мойа́ ма́т'і з залу́жа.

МАТКИ [ма́тк'і] імен., мн.,

'жіночі стебла конопель'. *Оэто ц'в'іте вона́ / оэто ц'в'іте вона́ // матки́ // это бач / о бач / оэто вона́ / оэто то́же / это то́же вона́ // оэто бач / оэто вони́ на плуд / оэто вже з нас'ін':ем оно́.*

МАТЕРСЬКО [ма́терс'ко́] -а, с.,

імен. знев., 'до мати'. *Де так довго ход'іт тейе ма́терс'ко?*

МАТЬОНКА [ма́т'онка] -и, ж.,

імен., 'пестливе до мама'.

МАХЛЯР [ма́хл'ар] -а, ч., імен.,

'брехун'. *А ти зна́йеш того́ ма́хл'ара з берэ́жок ? // шо то все кон'і мен'а́йе?*

МАЦА [ма́ца] -и, ж., імен. кулін.,

'страва'. *То то по ко́л'їшн'ому // а ши йак ото́ ка́т'ечка бу́ла то йа таке́ не зна́йу / с коно́пел' да йакес' ма ма́цу робі́лі // сма́жил'і да то́же робі́лі.*

МАЦАТЬ [ма́цат'] -йу, -йеш,

недок., 'мацати'. *В темно́т'і не мо́жу нама́цат' кл'а́мки.*

МАЦІК [ма́ц'ік] -а, ч., імен., кулін.,

'в'ялене свиняче м'ясо, яке зберігали у свинячому шлунку або сечовому міхуру'. *А тудá йїхав то шоне́буд' уз'ав такего́ // уз'ав йак ка́же д'в'і лі́три во́дк'і' // ма́ц'іка то́то само́ собо́йу.*

МАЦОХА [ма́цо́ха] -и, ж., імен.,

'гладка дівчина'. *Мацо́ха то ко́л'їс' йак така́ гладка́ д'ївчина да ох і мацо́ха ! // а вун йак д'ївча́та то это́ ох і мацо́ха пошла́ / мацо́ха // да ї і на його́ вже ка́ут ох і мацо́ха.*

МЕГУТІНКА [мегу́т'інка] -и,

ж., імен., 'хвилька'. *Так спат' хо́чеца / ну коб хот' на мегу́т'інку присну́т'.*

МЕЖДУ [ме́жду] прий. між, поміж.

Посл'е йак чере́пїцу зн'ал'і да п'ід ши́фер то йа то́л'йу доба́виў ме́жду е́тими тїїї шо бу́ла чере́пїца / то йа доба́вив до́шку і положи́лі то́л' і положи́лі ши́фер / і то так вона́ так і за́ре ши сто́йїт // ме́жду ме́жду дошка́ми і ши́фером то́л' / прост'їлана бу́ла.

МЕЖКИ [ме́жки] -ок, імен., мн.,

‘льон або коноплі, які прорвали, щоб не були густими, роблячи межі’. І вже як / вже вони так’ї“ вел’їки / вже не видно л’уд’їни / с конопел’ / і вже брод’їш по їїх вибираїєш плóскун’ї / не брод’їш а прориваїєш / мéжку / дорóжку / щоб не брод’їт’ / там ёте загун’ росте чи шо / то прориваїєш таку’ щоб проходочку то то називал’їса межкї // вс’ак’ї прориваїєш / то межкї прад’їво тейе називалоса.

МЕНТАЧКА [ментачка] -и, ж., імен. проф., ‘вузька дощечка для гостріння коси, покрита смолою з піском’. Шоб не ст’їралосо жоло в косї / то їа ментачкоїу гострїв а не брусом.

МЕНЧА [мєнча] -ого, прик., ‘менша’. Треба гус’ї нас’т’ було / посл’е коровї / о / шчи була сестра мєнча / то ши треба було гл’ед’їт’ сестру.

МЕНЯЦА¹ [мен’аца] -їуса, -їєса, недок. ‘Переодягтися’. Обл’ут да мен’аїуца / ну вона наложит там такого / одéжу щоб помен’аца / обл’ут / така ёто був таки обїчай шо обл’їват’ молоду.

МЕНЯЦА² [мен’аца] -їуса, -їєса, недок. ‘Робити обмін’. Ёто так як мен’ал’їса / а шо ж було нес’т’ї ? / а шо було кол’їс’ нес’т’ї ? // а ёто вже

в ёте времїе то вже давал’ї матереїу нес’л’ї / вже ато як їа то вже матереїу неслá / і мн’ї давал’ї шонéбуд’ / то хустк’ї“.

МЕНЯЦА НА ЛІЦІ [мен’аца на л’їц’ї] вир., ‘помінятися на обличчі’. Їак побáчила їооб’ / то аж на л’їц’ї помен’аласа.

МЕРВА РОБИЦА [мєрва рóбица] вир., ‘розгардіяш’. Їак ми зайшлї вже тудї / ох а там мєрва рóбица!

МЕРВУ РОБИТЬ [мєрву рóбїт’] вир., ‘зчинити скандал’. Їак вл’ет’їла вона в хату / то таку мєрву там зробїла // запóмн’ат надóвго.

МЕРЛІНИ [мерл’їни] імен., мн., ‘комплекс дій, пов’язаних з обрядом поховання’. Мерл’їни кол’їс’ бул’ї / а як’ї мерл’їни ? / слаба л’уд’їна / то їа тепер спл’у і матрас і кодра і ши і подушкї там і там / а кол’їс’ слаба л’уд’їна на квасол’їн’ї / квасол’їн’е / лушчат квасол’у / а тичкамі / а на тум квасол’їн’ї спал’ї.

МЕРОЧИНА [мерóчина] -и, ж., імен., ‘мірка’. Булї гáрци тїїї малї шо брал’ї мерóчину.

МЕСІТЬ БОЛОТО [мес’їт’ болóто] вир., ‘їти по грузькїй дорозї’. Посл’а дошчу така рóсквас’н’ / а ми їдем у черевїчках / мн’їс’їм туїу гл’їну / тейе болóто.

МЕСНОСТЬ [мєснос’т’],

[мн'існос'т'] -і, ж., імен., 'місцевість'. У нас жит' саме лу́че от на за́паднуї украї́н'і // то йес'т' от йак на́ше село́ стої́т / неха́ї на́ше / неха́ї берес'т'е о / йе л'іс / йе трóшки і песо́чку / пол'а́йе / торф'я́н'ік'і" / йе і лужо́к йе і пол'а́йе і р'і"чка // то такі́х мест йа не встреча́в н'іде́ до́брих йак у нас // на́ши на́ша ме́снос'т' са́ма лу́ча дл'а жи́зн'і.

МЕСТІЛІСА [мес'т'іліса] -уса, -іса, мин., 'помішалися'. То д'їдув брат жив п'ят' душ / трóйе дете́ і чоловік ж:жунко́йу / і ми / наш че́тверо ба́т ко і ма́т і / шис'т' душ нас і д'їд з дочко́йу жив в ту́ї ха́т і / і вс'і мест'іліса / і вс'і в одну́ї печі́ варі́лі.

МЕТЕР [ме́тер] -а, ч, імен., 'одиниця довжини 100 сантиметрів'. На ц'їлі ме́тер заступі́в.

МЕТЕР [ме́тер] -а, ч, імен. 'Один центнер'. Бага́то було́ / із залу́жа було́ нас три́цат' чолові́к / ну і ми та́ме зна́чит заробі́лі і по шис'т' ме́трив пшен'і́ц'і.

МЕТЦА [мет'іца] -уса, -іса, недок., 'про поросят, у яких шлунковий розлад, коли прорізаються зуби'. Порос'а́тка вже перемет'і́ліса / мо́жна вез'т'і на база́р.

МЕТКА [ме́тка] -и, ж., імен. 'тонка мотузка, на яку нанизують

спійману рибу'. Прин'ус д'в'і ме́тки ри́би.

МЕТЛІЦА [метл'іца] -і, ж., імен., 'трава метлюг', *Arera spicata*. У нас по пшен'і́ц'і така метл'і́ца поросла́.

МЕЩАНЕ [мешча́не] зб., імен., 'містяни'. На́ши мешча́не при́йешча́йут помага́т' // все помага́йут / і бу́л'бу са́д'ат / і поло́т' / і до с'їна // все все помага́йут.

МЕЩАНІН [мешчан'ін] -а, ч., імен., 'житель міста, містянин'. Нам гру́бу робі́в йак'іс' мешчан'і́н // на́ши вс'і мас'т'єра́ ви́їхалі́ на сизо́н // не було́ ко́му і гру́би зробі́т' / то аж у дубро́виц'і ко́го́с' ба́т'ко пошукáв.

МИНУЛОСО [мину́лосо] дієс., мин., 'пройшло', 'минуло'. Не споміна́йте то́го / воно́ вже да́вно мину́лосо.

МИРУН [Миру́н] -а, ч., імен., 'Мирон'. А вона́ йа́годи бра́ла в л'іс'і да познако́милася с тим мироно́м // да то́ї миру́н прихо́д'ів вже в нед'і́лу прихо́д'іт / вже побáчит' // побала́кат' з йе́йу.

МІЛТА [м'ілта] -и, ж., імен., кулін., 'страва'. Ну е́то м'ілта / варі́лі говес' / ре́чку / да вісохне / да товкл'і́ / товкл'і́ йі'їі.

МЛІНЦІ [мл'інци'і] -ув, імен., мн., 'млинці'. Аво́ йа́кіх га́рних мл'і́ниці́в напекла́!

МЛОСНАНІНА [млоснан'іна] -и, ж., імен., 'хворобливий стан, близький до зомління або непритомності'. Прийїхалї гос'цї да набралїса млос'цї (жарт).

МЛОСТЬ [млос'т'] -і, ж., імен., 'хворобливий стан, близький до зомління або непритомності'. Прийїхалї гос'цї да набралїса млос'цї (жарт).

МНІ [мн'і] займ., 'мені'. А боршчі отó так кол'іс' варілї то йа знайу і отó кл'уквою в нас зажарвалї і йа і тепер паметайу так пахн'іт мн'і тої боршч кл'уквою.

МНІЄШ [мн'ійеш] -йу, йеш, недок., 'умієш'. 1. А ти букві мн'ійеш? 2. А чи мн'і'єте сплес'т'і кошика?

МНІЛА [мн'іла] -йу, -йеш, док., 'вміла'. Вони мóто ї вс'і знал'і? / вони і одворочал'і хмару йакшо жнут чи с'іно гребут чи не хочут шоб дошч пошóв то мн'іл'і одворочат' // вони мн'іл'і і худóбу / от худóбина дес' останéца чи загубица чи дес' пошла да шоб вовк не зйів / то вони мн'іл'і зат'інат' / зат'інат' // кол'іс' казал'і зат'інайут / то до йїх л'уд'і приход'іл'і шоб вовк не / не по де зйї корóву / не поран'ів чи кон'а / вони мн'іл'і éте.

МНІРАТЬ СОРОЧКИ [мн'ірат' сорочки] вираз., 'приміряти'.

Заре вже йак засватайуца то приход'іл'і до молодóго / да вже од молодóйі ... сорочки мн'ірал'і // мн'ірайут сорочки чоловіїку шит' // éтих майóк не було // портніі бул'і сорочки // йїх шіл'і і так ал'е обичай такі шоб пришл'і сорочки мн'ірал'і настул'н'іц'і / на стул // éто шоб молодá йак приїде / вона ж довжнá заслат' на стул настул'н'іцу / ручн'ікі образі там // там ручн'ікі вт'іраца і подарки там вже йакі.

МНІРАЛІСА [мн'ірал'іса] -вса, недок., 'мала намір, збиралася'. Йа вже éто намн'іривса їт'і в цёркву.

МНІСЦЕ [мн'ісце] -а, с., імен., дитяче місце, послід; відхід плаценти після народження дитини. Йак корóва от'іл'іца / то треба повартоват' шоб йак виїде мн'ісце / да корóва шоб йогó не з'їла.

МНІСЯЦ [мн'іс'ац] -а, ч., імен., 'місяць'. Вона в менé два рази була таа кн'іжка / вона в менé ц'їли мн'іс'ац / йа йїй попочитала тóу кн'іжку.

МНЯКІНА [мн'ак'іна] -и, ж., імен., 'рештки головок льону після обмолочення'. С'в'ін'ам давал'і мн'ак'іну з л'óну.

МНЯКИШ [мн'акіш] -а, ч., імен., 'м'якуш'. Шкурку обйів да онó мн'акіша оставив.

МНЯМЛО [мн'амло] -а, сп., імен., 'нудний, повільний'. *А тейе мн'амло хаї седїт вдóма // нема́ чо́го // шчи його́ т'агнї́ за собо́йу.*

МНЯСІНА [мн'ас'іна] -и, ж., імен., 'кусок м'яса'. *Перері́жно туйу мн'ас'їну.*

МНЯТА БУЛЬБА [мн'ата́ бу́л'ба] словосп., 'товчена (м'ята) картопля'. *У нас на сн'ідан'е за́вше бу́л'ба / чи мн'ата́ / чи це́ла.*

МНЯТЬ ЖМЕНЬКИ [мн'ат' жмен'кї́] вираз ткац. *А потóм_же_ж трéба його́ мн'ат' ногáми // д'їт'ї мн'áл'ї // е-е! отакó отакó / коб йа шма́тку вз'ала́ то_б показáла тоби́ йак мн'áла / д'івисано / так берóут згóрнут згóрнут одно́го в пучóк ску́л'ко / у клубóк / да отакó кругóм і за лáву держі́са і рас і рас і рас і такó ногáми п'їдбира́йеш // і в́же за по́ки аж достáнут но́ги / і в́же т'áгнеш ного́йу / об зéмл'у шоб мн'áлосо / а н'ї то йак не мнéца дóвго / то йа мн'áла / то йа на кол'їна да об зéмл'у / в рúки / ну // по́ка мн'áхе такé ста́не ! / да несóу в́же до ма́тери шоб ма́т'ї в́же вівернула туйу жмен'ку.*

МНЯШКОРИТЬ [мн'ашкóрит'] -у, -иш, недок., 'зминати', 'зім'яти'. *Под'їв'їсано йакé воно́ помн'ашкóране.*

МОВЧИ ЛУХА, МЕНЧЕЙ РЕХА [мовчі́ лухá мéнчей рехá] вираз, 'мовчи глуха / менше гріха'. *А менé ба́бі штурхайут / штовхайут // а йа дóмайу / мовчі́²лухá мéнчей²рехá // бо йак бóдеш ба́йат'ї / шос' скáжеш / бóдеш / зна́йеш / за отакім_го обй́дом не бóдеш // отакé / да_ї змóвчала йа йомóу.*

МОГТИМЕ [могт'їме], [могчї́ме] дієс. май. ч., 'могтима'. *Йа пита́в ба́т'ка на шчот чо́го ёто так шо / кáже на шчот пожа́ру то могт'їме згорі́т' холóдна пострóйка а хáта оста́ца а так / áбо хáта могт'їме згорі́т' а ёта оста́неца.*

МОДА [мóда] перен., 'звичка'. *Шо за мóду вз'áв ? / н'їкóл'ї не по́ложит на мн'ї́сце.*

МОЄЛКИ [мо́йелки] імен., мн., 'кладовище'. *Пóхорони / привóз'їл'ї / в сел'ш цéркви не бу́ло // то ба́т'ушку привóз'їл'ї із вел'ї́на / абó з берéжок / да йак ? / по бідному / йак ши кóл'їс'то во́зом вез'ї / на мо́йелки в́же.*

МОЗОЛІТЬ ОЧИ [мозóл'їт' óчи] вираз, 'мозолити очі'. *Коб ти ё́те де прибрáв / шоб воно́ не мозóл'їло мен'ї́очи.*

МОЛІТВА¹ [мол'ї́тва] -и, ж., імен., реліг. 'Молитва', *О́ету мол'ї́тву менé ма́т'ї научі́ла / ёто да́вн'а давн'а мол'ї́тва.*

МОЛІТВА² [мол'ї́тва] -и, ж., імен., 'перехрестя в кошику'. *Отéто*

назива́йеца мол'ітва / зйза́т'
éто обича́йка а éто ду́жка /
та́йа шо в ру́ки берéца / ду́жка
/ обича́йка / і шо́б йі́х зйедна́т'
/ шо́б пото́м начина́т' пл'ес'т'і
тросі́шки / а пото́м уставл'а́т'
пру́т'іки / то трéба зробі́т'
мол'ітву // без мол'ітви не
получа́йеца

МОЛОДА [молода́] -ойі, ж., імен.,
'наречена', 'дівчина, яка йде
заміж'. У пéрши ден' вес'іл'йе в
молодо́йі / а на дру́и ден' в́же в
молодо́го.

МОЛОДЕЦ [молоде́ц] -а, ч., імен.,
'молодий наймит'. Вун у йі́х був
за молодца́.

МОЛОДИ [молоді́] -ого, ч.,
імен., 'наречений'. Оно́ éто
н'і́би вилажа́йут до венца́ //
прийешча́йут до молодого́
/ молоді́ сед'іт за столо́м /
молода́ в кладу́вці заха́вана /
ну ко́л'іс' так бу́ло // захована в
кладу́вці / а пото́м йі́йі в:о́д'іт
ужé / дружо́к то́й шо держі́т
венца́.

МОЛОДИЦА [молод'і́ца] -і, ж.,
імен., 'молодиця'. Така́ фа́йна
молод'і́чка.

МОЛОЗИВО [молоз'і́во] -а, с., імен.
'молозиво, густе молоко корови
чи кози перед пологами'.
Молоз'і́во печу́т у духо́вці / да
такé сма́чне.

МОЛОТАРКА [молотарка́] -и,
ж., імен. проф., 'машина для
обмолочування зернових

сі́льськогосподарських
культур'. Да так с'уді́ в́ише́й
йака́с' молотарка́ сто́йала
молот'і́л'і / так'і гон'і́в йа́кос'
сол'аркою.

МОЛОТІЛКА [молот'і́лка]
-и, ж., імен., 'машина для
обмолочування зернових
культур; молотарка'.

МОНЯЦА [мо́н'аца], [мо́наца]
-йуса, -йеса, недок., 'длубатися',
'займатися якою-небудь
копіткою справою'. Неха́й
йак йе неха́й так бу́де / да_ї
так дожива́йу / да так ден'
до вéчора / ото́ шпо́ртайуса
мо́найуса.

МОРКАЧ [морка́ч] -а, ч., імен.,
'баран-плідник'. Он' йакé
моркачи́щче віросло // а ро́ги
йак'і вел'ізу́рни!

МОРУГ [мору́г], [муру́г] -а, ч.,
імен., 'спориш'. Йа за́вше
напа́ру хвошч пол'ові́ / мору́г // і
нема́ песку́ в по́чках.

МОРЩАКИ [моршчакі́] імен.,
мн., 'взуття із телячої шкіри'.
А да́л'і в́же моршчак'і́" йак'і́с'
ста́л'і робі́т да / те́йе да
те́йе / да в́же помало́ помало́
виво́д'аца éти постолі́ йак то
ка́жут.

МОТИЛЦІ [мотил'і́ц'і] імен.,
мн., вет., 'інфекційна хвороба
печінки худоби, спричинена
вживанням у їжу трави
потилиці'. На коро́бу напал'і
мотил'і́ц'і.

МОТО [мо́то] *незм., 'можливо'.*
Мо́то йа вод'їчки принесу́ да по́нїете́?

МОЧАНЄ [моча́н'є] *-а, с., імен., 'смажене сало, в яке вмочають картоплю'. У нас тепе́р на с'н'їдан'є бул'ба з моча́н'єм.*

МОЧИТЬ КОНОПЛІ [мочи́т' коно́пл'ї] *вираз, 'вимочувати коноплі'. Мочи́л'ї шоб вони вимокáл'ї / а вимокáл'ї вони́ да вже те́рл'ї да вже волокно́_ж було́/мочи́л'ї вимокáл'ї шоб було б'їле пра́д'їво / те́йе волокно́ / мочи́л'ї / бо_ж так воно́ не тре́ца / там оно́ ліки так'ї йак з дере́ва / а так ужé_ж воно́ / пожу́ йа тоби́ роскау́ // да вже поло́шчут / розйáжут ту́йу кучку́ / да поло́шчут поло́шчут поло́шчут / так трут трут трут / да ї рост'їла́л'ї а́бо ста́вл'ал'ї в ко́зл'їки шоб со́хло.*

МРАКА [мра́ка] *-ї, ж., імен., 'темінь', 'абсолютна відсутність світла'.*

МСТІВИ [мс'т'їви] *-ого, прик., 'злопам'ятний'. Не довед'ї оспод'єтого поста́вит' нача́л'н'їком // вун так'ї мс'т'їви.*

МУКА [мука́] *-и, ж., імен., 'борошно'. Пос'їлку муко́йу // бй'їлоу / про-с'їйала муку́ / да муко́йу переси-пáйу да ї кладу́ в раду́ в раду́ в раду́ / да віслала сто йайе́чок / да віслала са́ла ї мн'áса.*

МУЛЬ [мул'] *-ї, ж., імен., 'міль'. Сту́л'ки мо́л'ї розвело́со.*

МУРЗАЦА [му́рзаца] *-йуса, -йеса, недок., 'вимазуватися', 'забруднюватися'. А ко́л'їс'_же_ж тож йак ? у портні́х сорочечка́х ход'їл'ї / ну д'їт'ї // без штани́у́в без / ну хлопчи́ки / без штани́у́в і без трусу́в і / а ми в тих портні́х сорочечка́х за кол'їна́ / да пошл'ї гра́ца / да ото́ коровайá робіл'ї / з'їл'їа на пйіч да по тих да по тих йáгодах да по тих пому́рзал'їса ! / тож беиштану́в бес трусу́в ! / і вічавил'ї ми не до йагод'їнки ! коро́бку йáгод.*

МУРЛАТ [мурла́т] *-а, ч., імен. буд., 'верхня дерев'яна балка в стіні, паралельна до сволока'. Те́йе вйазáн'є зве́рху називáйеца мурла́т.*

МУРЛАТА [мурла́та] *-и, ж., імен. буд., 'верхня дерев'яна балка в стіні, паралельна до сволока'. Те́йе вйазáн'є зве́рху називáйеца мурла́т.*

МУРУГ [муру́г] *-а, ч., імен., 'спориш звичайний'. Polygonum aviculare L. Йа ї тепе́р так побу́л'ш л'єчу́са // зверобо́ї муру́г хвои́ч брушн'їчн'їк чорн'їчн'їк подоро́жн'їк те́е гу́рке з'їл'їе / поли́н називáйеца.*

МУСИТЬ' [му́с'їт'] *-у, -їв, недок., 'мусити'. А йак вже ото́ ту́у д'їв-чину малу́ / а йа в герма́н'їйї / а малу́ забйі́л'ї / куди́ мн'ї було́ д'єва́ца ? // йа_ж ка́же му́с'їв / а йа ка́же шо буду́ ? / де йа буду́ д'єва́ца ?*

МУСІТЬ² [мус'іт'] 'напевно', 'мабуть'. *Мус'іт' то наші вже прийіхал'і з л'ісу // бо вже порá.*

МУСТ [муст] -а, ч., імен., 'міст'. *Да робіл'і дерев'яного моста тако́го йак пешехо́дни муст // то сестра́ і бра́т робіл'і на мосту́ а йа ка́жон ден' йім йіс'т' нос' іла до мо́сту.*

МУСУЛЬМАН [мусул'ман] -а, ч., імен., 'мусульманин'. *А вона́ ви́шла за мусул'ма́на / дочка́ / ви́шла за мусул'ма́на // то жив жив дво́йе хло́пцув'є.*

МУЦЬ [муц'] -і, ж., імен. 'міць', 'сила'. *В рука́х н'йі́ак вже нема́ мо́ц'і.*

Н

НАБАВЛЯТЬ [набавл'ат'] -йу, -йеш, недок., 'збавляти, до чогось спонукати'. *Наба́вил'і його́ / а вун не розобра́вса / да став би́ца.*

НАБИЛКИ [наби́лки] імен., мн., ткац., 'частина верстата, рухома рама у ткацькому верстаті, у яку вкладається бердо і за допомогою якого прибивається піткання'. *А н'іткі береш на пруточка́ / на пруточка́ те́йє все / і вже бердо ви́с'іт жеж на наби́лках і почина́йеш.*

НАБИРАЧ [наби́рач] -а, ч., імен., 'посуд, який причіплювали на пояс і в нього збирали ягоди'.

Гл'єкі́ ж бул'і за наби́рачи / гл'єкі́ // ду́жку зробіт вже із того́ шо прив'язане / гл'єкі́ і вузли́ набира́л'і ! / вузли́ в коробку на йа́годи да / а гл'єчка́ у руц'і або́ с'уді́ вже до рад'у́жки да зав'я́жут так ро́жкі в рад'у́з'ц'і.

НАБОЖНО [набо́жно] прис., 'святобливо'. *А вони́ так'і набо́жни.*

НАБОКОВАТО [набо́ковато] прис., 'киво', 'боком'. *Положи́л'і дереви́ну да йа́кос' так набо́ковато.*

НАБРАЦА [набра́ца] -йуса, йеса, док., 'заразитися'. *Пойі́хав на куро́рт да набра́вса йако́йіс' зара́зи.*

НАВАЛОМ [нава́лом] чис., 'дуже багато'. *В нас у л'уде́й було́ нава́лом / бож л'он да коно́пл'і да було́ / да так'і пахн'у́шчи.*

НАВГАД [навга́д] прис., 'навмання'. *А йа навга́д си́пл'у / при́бл'ізно // н'іко́л'і не доде́ржвайуса реце́пта.*

НАВГРУБ [навгру́б] прис., 'завтовшки'. *Отака́ навгру́б до́шка.*

НАВДОВЖ [навдо́вж] прис., 'завдовжки'. *Ето́ вже йак хо́чут тійі наметкі́ шо нес'т'і по́коїн'іка то вони́ вже ме́трув шис'т' навдо́вж нати́кайуца.*

НАВЕРНО [наве́рно] прис. 'напевно'. *Одні́ тату́ вона́ кропи́ла / пото́м йакес' таке́*

шо обробл'ят' // не тату́ а
й'а́кос' іна́че воно́ зве́ца // ал' є́ йа
ба́чу дун'ка покропи́ла наве́рно
ме́дним ку́поросом ?

НАВЕТЬ [на́вет'] част., 'навіть'.
Етож поча́в стро́йица і
на́вет' с кн'іжски гро́ши не
з'н'імав.

НАВИВАТЬ [навива́т'] -айу, -айеш,
недок., 'навивати на задній вал
навій основ, готуючи ткацький
верстат до ткання'. Навил'і / о
вже навил'і // ши н'іту і бе́рда
нема́ / ши́но накача́л'і його́ /
одні н'ітки нака́чани.

НАВИЛЬОТ [наві́л'от] прис.,
'наскрізь'. Так злі́в дошч / шо
стожкі наві́л'от попробива́ло
// тре́ба бу́де пересу́иват' /
обеза́т'ел'но.

НАВИПЕРЕДАНЦІЮ
[нави́переданц'і́ю] прис.
'наперегонки'. Ми ко́л'іс'
бйі́гал'і бо́сими по соши́
нави́переданц'і́ю.

НАВИПЕРЕДКИ [наві́передки]
прис., 'навперейми'. Вони́
тудо́йу побйі́гл'і // бежі́ йім
наві́передки.

НАВИХНУТЬ [навихну́т'] -ув, док.,
'пошкодити'. Вчо́ра навихну́в
ру́ку да так бол'і́т.

НАВ'ІК [наві́йк] прис., 'назавжди'.
Кре́нко прибу́те / наві́йк.

НАВПРОШКИ [нави́прошки] прис.,
'навпростець'. Навпрошки́
че́рез боло́то / то так скорйі́.

НАВРЕШТІ [навре́шт'і] прис.,

'накінець'. Навре́шт'і,
дожда́л'іса.

НАВСКОСИ [навско́сі] прис.,
'навкіс', 'не прямо'. Й'а́кос' так
неру́мно одри́зала мате́рейу /
тро́хи навско́сі.

НАВСТЕЖ [на́встеж] прис.,
'навстіж'. Прочин'і на́встеж
двѐри / неха́й с'в'іжи во́здух
на́йде.

НАВТОВЩ [навто́вшч] прис.,
'завтовшки'. Отаке́ навто́вшч
йак па́л'єц.

НАВШИР [нави́шир] прис.,
'завширшки'. Два́цат' ме́трув
навдо́вж і пйа́т' нави́шир.

НАВ'ЯЗЬ [наві́яз'] -і, сп., імен.,
'нав'язливий'. Го́спод'і / така́
наві́яз' // не мо́жна оче́пица.

НАГОЛОВНІК [наго́ловн'ік]
-а, ч., імен., 'вездечка'. А то
наго́ловн'ік / а в нуздéчц'і йе
цугла́ що в ро́т дайу́т ото́
жел'і́зни.

НА ДІВО [на д'і́во] прис.,
'напрочуд'. Йак поса́д'іла йа
того́ багати́ра / то вун так'і́
марне́н'к'і був зра́зу // йа і́
не на́д'іласа шо з його́ шос' і
ві́росте // аж на́д'іво он' йак'і́
ві́рус!

НАДІТЕ [на́д'іте] част., 'нате'.
Купи́л'і дл'а вс'і́х // на́д'іте ва́м
/ і ва́м.

НАДІЦА [на́д'іца] -уса, -іса, недок.,
'надіятися'. А йа і́ не на́д'іласа /
шо ти прийі́деш.

НАДОЇДЛІВИ [надо́йідл'і́ви]

прик. ‘надоїда’, ‘набридлива людина’. *Йа не л’убл’у такіх надойдл’івих // ну сказав раз н’е / дру́ги раз н’е // а вун л’їзе сл’єпн’ом і все.*

НАДОЛОБЕНЬ [на́долобен’] -а, ч., імен., ‘роззява’, ‘неуважна людина’. *Добри ден’ / добри ден’ / на́долобен’.*

НАДСИР [на́дсир] прис., ‘напів сирий’. *Йа л’убл’у йа́йца варо́ни на́дсир // шоб не зовс’їм кру́то зва́рани.*

НАДУБЕШКАХ [наду́бешках] прис., ‘навшпиньки’. *Стайе́ наду́бешки / шоб бут’ ви́шчим.*

НАДУРНЯК [надурн’а́к] прис., ‘даром’, ‘безкоштовно’. *А е́те мен’і надурн’а́к попа́ло.*

НАЗАВТРЕ [наза́втре] прис., ‘завтра’. *І вже на за́втре ране́н’ко прихо́д’їт і забира́їє нас з ла́гера ску́л’ко там гру́па / чи о́с’їм душ чи де́сет’ / ме́нчеї чи чи п’ят’ / ску́ки на́йдеца / да їдем.*

НАЗАВШЕ [наза́вше] прис., ‘назавжди’. *Хіба́ то назавше? // то мо шо перем’їн’їца?*

НАЗАМУСЬТЬ [наза́мус’т’] прис., ‘не по-справжньому’. *Так назамус’т’.*

НАЗНАЧ [на́знач] прис., ‘горілиць’. *Ішо́в да впав на́знач.*

НАЙМУНЦІ [наїму́нці] прис., ‘іти в найми’. *Йа тепер ход’їла в наїму́нці’.*

НА КАРТИ КИДАТЬ [на ка́рти

поки́дат’] вираз, ‘погадати на картах’. *Пропав чоловік // і н’їхто не зна́є де // вже йа ї ход’їла на ка́рти ки́дат’ // н’їчо́го не пока́звайє.*

НАКИДЮ [на́кид’у] прис., ‘насильно’. *Ота́к на́кид’у цига́нка ту́йу т’ул’ втихну́ла / на бері і все.*

НАКИДАТЬ НІТ [нак’їда́т’ н’ї́т] проф. вираз, ‘протягувати у начиння та бердо нитки основи’. *І оту́т уже оту́л’ко с’уді́ бу́де / ту́л’ко туди́ і вже сад’а́ца накида́їут // е́та сед’їт одна́ тут а дру́а бу́де сед’їт’ там на до́шчеї’ і бе́рдо держї́т а е́та н’їт.*

НАКЛАДАЛІ [накла́дал’ї] -їу, -їеш, док., ‘одягали’. *Накла́дал’ї сорочкі́ з ман’ї́сками / такі́ ви́шити / капта́ні.*

НАКОЛОЧНИК [наколо́чн’їк] -а, ч., імен. ‘портний рушник, яким витирали лице й руки, він висів на кілку’. *Іде́ по во́ду туди́ пиро́жка́ кладу́т тако́го і рушн’ї́к / і вже молодá полот’е́нце е́те ми каза́л’ї наколо́чн’їк’ї ко́л’їс’ / е́ти шо вт’їра́ца рушн’ї́кі / да н’їби накрї́їут да їдут по во́ду.*

НАЛПШКИ [нал’ї́шки] імен., мн., ‘загін поля’. *А л’он с’ї́ял’ї да поло́л’ї_ж / нал’ї́шки так’ї йакбі́ радочкі́.*

НАМАХОВАТИ [нама́ховати] прик. ‘навіжений’. *А вун же́жє*

йак'їс' / прос'т'ї гóспод'ї/
нама́ховати // з йїм не мо́жна
нормáлно побáйат'.

НАМНІСЬВАТЬ [намн'іс'ват']

-йу, -йеш, недок., 'намішувати',
'замішувати'. Потóм ши такé
/ парóну бу́л'бу / мн'áл'ї йїй' /
чїс'т'їл'ї / ну / почїс'т'їм да
помнém / да муко́йу намн'іс'вал'ї
/ да так'ї^и коржі ми робїл'ї.

НАМОНЯЦА [намóн'аца] -вса,

док., 'втомитися'. Шчо так
намóн'аласа ко́ло тогó л'óну //
с'в'їту не ба́чу.

НАМОРОЖЕНЬ [на́морожен']

-а, ч., імен., с/г реман., 'частина
полусаней або саней, якою
з'єднують полози і копили'. То
там вїáз'е на йогó лóжица а
на вїáз'е тейе вже так вдовж
лóжица на́морожен' // а то
звѣрху на́морожен'.

НАНОСВАТЬ [нанóс'ват'] -йу,

-йеш, недок., 'наносити'. Вона́ іс
пл'їч да на пл'єчах сирóго л'єпеху
абó йакóгос' з'їл'їа нанóс'вала
на корóву.

НАПАДЬ [на́пад'] -ї, ж., імен., 'щось

нападає'. Богорóд'їце владїчице
/ вс'єгó мїра помóчн'їце /
закрїй зашчит'ї своїейу рїзо́йу
пел'енóйу / мол'їтвойу с'ватóйу
/ от вс'áкого зла / нечїстого
дúха / злóго чело́вєка / вра́жого
наше́ств'їа // єто така́ на́пад'
/ йак напада́йе такé шос' / то
такá.

НАПЕРЕСТРЕЧУ [наперестрѣчу]

прис., 'навперейми'. Несу́
йáгоди на пл'єчах / вáжко
// дóбре шо вун вїйшов
наперестрѣчу.

НАП'ІРНИК [нап'їрн'ік] -а, ч.,

імен., 'чохол на подушку чи
рядно'. Трѣба новóго нап'їрн'іка
вкупїт' / бо єто́й вже порвáвса
/ л'їзе пїйрїе.

НАПРИМЕР [напримѣр] вст.

сл., 'наприклад'. Йа напрімѣр
такóго не л'убл'у.

НАПРОТІВ [напрóт'ів] прис.

Да ши_ж уже йак став колхóз
то лáвор не пуска́в_же_ж /
вартóвал'ї / не пуска́л'ї / то_єто
обхóд'їл'ї тудóйу на óстров
аж / он на пóл'с'ку луку́ чѣрез
плавї ! / а булó_ж не осу́шане
плавї бул'ї мóкри / там кл'у́ква
рослá / то тудóйу да_єто в
ку́рин / да_єто_ж хто кудóйу
втека́в // а хто на ха́ймув руг
а на шламбóри вартóвал'ї / а
в:єчери вїйешчáл'ї напро́т'їв да
забирáл'ї тїйї йáгоди.

НАРАДНИ [нара́дни] -ого, прикм.,

'одягнений по-святковому'.
Зби́ра́йуца вс'ї так'ї_от //
а-га-га / йа с'огóдн'ї шкáл'їка
вїптив // вже так бала́кайут /
пон'їма́йеш // ну ін'т'єрѣсно
булó // бала́кат' гáрно / бóже /
вс'ї так'ї нара́дни / бо ж с'вáто.

НАРИЗНІЧОК [наріз'н'ічок] -а,

ч., імен., 'позначка', 'поріз'.
Аво хрѣшчик // с'удї // там
нарізн'ічок бу́де.

НАСАДЬВАТЬ [насад'ват'] -йу, -йеш *недок.*, 'садити квочку на яйця'. *Йа насад'ла д'в'і квочки.*

НАСИПКА [на́сипка] -и, ж., імен., 'чохол на подушку чи рядно'. *А надавала прапору́в шо прапори́ давала д'івча́там на плат'а́ / на спон'и́ц'і́ / на́сипки / давала вс'о́го́ / а таки́х ну о́й ...*

НА СКАЛУ [на скалу́] в знач. прис., 'ранньою зорею', 'світанок', 'перші проблиски світла'. *А ми ви́їхал'і ра́но / на скалу́.*

НАСЛАТЄ [наслат'є́] -а, с., імен., 'нечиста сила'. *Ну пра́мен'ко йакє́с' наслат'є́.*

НА СМЕРКУ [на смерку́], [на змерку́] в знач. прис. 'вечором'. *То іде́ вже назмерку́ у л'іс / а ко́неї́ було́ запасни́х.*

НАСМІХАЦА [нас'м'і́хаца], [насме́хаца] -йуса, -йеса, *недок.*, 'насміхатися'. *А вони́ ши і нас'м'і́хайуца.*

НА СОРОЦІ [на соро́ц':і] *евф.*, 'менструація'. *Вже йак нема на соро́ц':і / то можна шепта́т'.*

НАСТИРНИ [насти́рни] *прик.*, 'наполегливий'. *А вона́ насти́рна така́ була́ / ход'і́ зо мно́йу танцо́ват' і все // му́с'у йт'і́.*

НАСТОЯК [настойа́к] *прис.* 'стоячи'. *Тошті́о́ ви́ше чолов'і́ка та́йя дере́віна л'е́жйт шо ти і́деш і́деш і́ рі́жеш насто́йа́к / вона́_ж вона́_ж висо́ка.*

НАСТРОНЧИТЬ [настро́нчит']

-йу, -йеш, *недок.*, 'наструнчити, наговорити'. *Да настро́нчит йи́йі́.*

НАСТУЛЬНИЦА [насту́л'н'и́ца] -і, ж., імен., 'скатертина'. *Застел'і́ е́ту насту́л'н'и́цу / с'вато́чну.*

НА СЬВІТК'И [на с'в'і́тки] *вираз*, 'на світанку йти прясти до сусідів'. *Да ста́ла вона́ на с'в'і́тк'и втека́т' а / до омончі́хи пу́де чи до куз'му́в / вдо́свет прас'т' бе́жйт.*

НАСЬКІ ВЕЛІГДЕНЬ [нас'к'і́ вел'і́гден'] *реліг.*, 'четвертий день після Великодня'. *Тепе́р с'ва́то / нас'к'і́ вел'і́гден' // вел'і́гден' дла́ поме́рлих / пра́зну́йте.*

НАТАРУС [натара́ус] -а, ч., імен., 'нотаріус'. *Да одала́ тийі́ докуме́нти йак'і́ зна́чит по́л'ски // вони́ факт'і́чески за́верени ната́русом вс'о́ йак ма́йе бут' / і йа шука́в / хот'ів таки́ забра́т' те́йе по́л'є́ / в со́рок во́с'мум в со́рок дев'я́тум ро́ц'і́ йа зас'йав те́йе по́л'є́.*

НАТУРА [нату́ра] -и, ж., імен., 'вдача', 'характер'. *Не обрашча́ї́ вн'іма́н'а // ну така́ в його́ нату́ра.*

НАТУРИСТИ [нату́ристи] -ого, *прик.*, 'капризний'. *В мене́ е́то дру́ги кун' // бо то́й був так'і́ нату́ристи // йа його́ прода́в.*

НАХАЛЄРУ [нахал'є́ру] *прис.*, 'навіщо'. *А нахал'є́ру воно́ мн'і́ здало́са?*

НАЧИНЬВАТЬ [начин'ват']
-йу, -йеш, недок., 'наповняти,
набивати чим-небудь
внутрішність чогось (про щось
істівне)'. *Ход ї будем начин'ват'
ковбасу.*

НАУШНІКИ [наушн'іки] імен.,
мн., 'сережки'. *Йа наушн'ік'і
давнó нос'у / ши з шес'т'і год.*

НАШИВАНЄ [нашиван'є] -а, с.,
імен., 'вишивання', 'вишивка'.
*А на́шчо мен'і вже те́йе
нашиван'є / мен'і с'в'іт немі́ли.*

НАШУШКАЦА [нашушкаца]
-уса, -йеса, док., 'одягти багато
на себе'. *Тож надвори́ тепло́ / а
ти чо́го так нашу́шкаласа ?*

НАЩОТСЕРЦА [нашчотсєрца]
прис., 'натщесерце'. *Отє́ти
табл'єтк'і врач сказа́в пит'
нашчотсєрца.*

НЕБО МОЛОДІЄ [не́бо молод'йіе]
вираз, 'коли збирається на
дощ'. *Буде дошч // бач / не́бо
молод'йіе.*

НЕВБОЛІТЬ [невбо́л'іт'] -йу, -йеш,
недок., 'заздрити'. *Д'в'і дочк'і
одала́ за год за́муж / сус'їде
невбо́л'єйут.*

НЕВДОБНО [невдо́бно] прис.,
'незручно'. *Йа́кос' невдо́бно.*

НАВ'ІСТКА [невй'істка] -и, ж.,
імен., 'синова жінка'. *А с'ін'і
бул'і то́же о́де зробл'ани ...
пуд одноїу кри́шею / і в ту́йу
ха́ту бу́де жит' / ладі́ма бул'ш
л'убі́в // ладі́м та́кі́ був // вун
тро́хи теса́в / да ї вун // да ї*

*ко́л'іс' пита́йе вже пил'іпа /
от у сі́на жит' чи // с котр'ім
сі́ном жит' мн'і ? / а Пил'іп /
ти не вибира́й сі́на а невй'істку.*

НЕВОД [не́вод] -а, ч., імен., 'невід',
'велика рибальська снасть'.
Не́водом ход'іл'і по ри́бу.

НЕГИПТА [негі́пта] -и, ж., імен.,
'щось неприємне, тяжке', 'хаші'.
*В йа́кус' та́ку́ вже негі́пту ми
зайшл'ї // а йак ви́т'ї?*

НЕГОДЯЩО [негод'ашчо] прис.,
'погано', 'не так, як слід'. *Та́к
негод'ашчо позагри́бл'ане.*

НЕДИХНЯНА [недихн'ана] прик.,
'така, що не дихає'. *Кажу́ с
тебе́ сме́йу́ца шо ти все в г'інсу́
ход'їш // тож тво́я́ нога́ кажу́
недихн'ана // вона́ не рабо́та́йе !
// вона́_ж кажу́ йак ки́ // тво́я́
нога́.*

НЕ ДУРНИ НА МОРДІ [не дурні́
на мо́рд'і] вираз 'хитрий'. *А
соба́ка не дурні́ на мо́рд'і //
не хо́че йіс'т' квасо́лу да оно́
мн'а́со ї суп.*

НЄЄ [н'єе] част., 'ні'. *Ти зна́йеш шо
з горо́ху мо́жна робі́т' майонє́з
? // н'єе // не зна́йеш ?*

НЕЗУМИСНЕ [незумі́сне]
прис., 'ненароком'. *То в мене́
незумі́сне так получі́ло.*

НЕКОСЬ [не́кос'] -і, ж., імен.,
'невикошена стара трава'.
*Недо́бре кос'іт' / не́кос' із
л'іт'о́шн'ого оста́ласа.*

НЕМАЅКИ [нема́йєки] незм.,
'нема'. *Да так // йа ж^м кажу́*

шо / берём бул'бу / берём / набираймо / вже у того немайеки / в Х'імчика немайеки // так'ї^м був // Гріша там був // у Йанчішних / о / да / да було в його шис'т' / штіри хлопці / а пйáта Парáска тáйя шо за горбáтим Кол'ом / в його булá // бо його жу́нка Парáс'ц'и т'у́тка / да вже вона // а йї'ї́ мáтеру вівезл'ї // Парáшчину / а вона одалá до сестрї д'івчину // а тáйя сестрá вмерлá // да вже нема / да в д'їда було пйáтеро детей свойїх / чéтверо / штіри хлопці а пйáта Парáска.

НЕМАЛАД ДЕ [немалáд де] прис., 'хтозна-де'. А пáсл'ї худóбу немалáд де / по л'їс'ї / по болóт'ї.

НЕМАЛАД КУДИ [немалáд куди] прис., 'хтозна-куди'. Да ви́де вже ет' аж немалáд куди на гóстров ви́де тавáр.

НЕМЕЦКИ [неме́цки] прик., 'німецькі'. Кажу́ н'їмц'ї ко́ло шкóли отáк ака́ц'їя над пунт'ейу / там барáки бул'ї неме́цки // там барáки бул'ї неме́цк'ї / там перебіл'ї йїх / тих н'їмцув.

НЕМТУР [не́мтур] -а, ч., згруб., 'глухоніми́й'. На ста́рос'т'ї так'ї не́мтур зроби́вса.

НЕМУЦНИ [нему́цни] -ого, прик., 'не міцний'. На́ши ку́ри несу́т так'ї нему́цни йайе́чка.

НЕНАЖЕРА [ненаже́ра] -и, сп.,

імен., 'людина, яка багато їсть'. Тої іва́нко н'їко́л'ї не найі́сца // так'ї ненаже́ра // ску́л'ки не даї то все ма́ло.

НЕНАЇДНИ [ненайі́дни] -ого, прик., 'ненаситний'. Йак'їс' ненайі́дни / ску́л'ки не даї то все ма́ло.

НЕНЗА [не́нза] -и, ж., імен., 'якась хвороба'. Така́ не́нза напáла / не мо́жна ра́ди було́ дат'.

НЕПАМЕТКИ [непаметкі] прик., 'забудькуватий'. Йа так'ї непаметкі зроби́вса.

НЕПУРНИ [непу́рни] прик., 'не в пору зібраний', 'не по порі народжений'. Воно́ непу́рнен'ке род'їлосо.

НЕПУТЬОВИ [непут'óви], [непут'áшчи] -ого, прик., 'який діє без достатнього роздумування, серйозності, робить вчинки, що викликають загальний осуд'; 'нетямущий', 'безпутний'. Вона́ йака́с' непут'óва / до́вго ї не пожилá с тим чолові́ком / детей поки́нула на його́ а сама́ дес' подалáса у с'в'їт.

НЕРЕСТИЦА [нерес'т'їца] інф., 'відкладати ікру'. Л'їнкї не́рес'т'áца йак кал'їна ц'в'їте́.

НЕ РОБОТА А ЦАЦКА [не робо́та а ца́цка] вираз, 'дуже легка робота'. Там така́ булá машинка / а такі́ йе велоса́пед ва́л'чики / вони́ назива́л'ї ва́л'ц'ї то ї́йя так / а по ру́ському / да машинка булá / і

мнї отó вже привезу́т / йа́ишчика
поставля́т / йа до йїх / а тут
кру́тїца шос' такé / а с то́йї
місочки шос' па́дає / там така́
дїрочка і тудї па́дає / мнїра́йцеца
/ чи до́вга чи коро́тка / коро́тка в
дру́гї йа́ишчик віпаде йак побі́та в
трéтї / така́ мойа́ робо́та бу́ла //
ца́йка не робо́та бу́ла.

НЕ СПАМЕТАЛОСО [не
спамета́лосо] дієс., мин.,
'нестямилося'. Да дес' йак'їс'
нїме́ц нача́в крича́т' / да не
спамета́лосо чи хто́ йоо зна
/ а вона́ са́ма ме́нча бу́ла / о а
ети бу́л'ши / да дес' ка́е бїйѓла
/ бїйѓла / а вун крича́в / крича́в /
да ак стрéл'їв / да в живу́т да ї.

НЕСЬТІ СЕБЕ [нес'т'ї себе́] вираз,
'зазнаватися'. Да вже́ так несé
себе́! / шо ї не патхаді.

НЕСПУРНИ [неспу́рни] -ого,
прик., 'неврожайний'. Така́
бу́л'бочка неспу́рна в е́тум году́.

НЕХАЙ ВОНИ НЕ ДОЖДУТ
[неха́ї вони́ не дожду́т] вираз
'щоб вони не діждали'. Ход'у́
в шко́лу / мол'їтву чита́єм / із
шко́ли вже́ вихо́д'ім / мол'їтву
чита́єм / вс'о спева́єм // ал'е
біл'ї // неха́ї вони́ не дожду́т //
таку́ д'їс'ц'їпл'їну держа́л'ї.

НЕХ ЙОМУ ЗАЙДЕЦА [не́х йому́
зайде́ца] вираз, 'а хай йому'! Йак
ста́л'ї стрел'а́т'с пул'емн'о́тув!
// а нех йому́ заїде́ца! // коб хот'
ду́шу вратова́т'.

НЕХ ЯК ХОЧЕ [не́х йак хо́че]

вираз, 'хоч би як хотів'. Не́х йак
хо́че / а робо́ту шо́б пороби́в.

НЕЩИМНИ [нешчі́мни],
[н'їшчі́мни] -ого, прик.,
'варений без м'яса'. Тепéр
наварі́ла нешчі́много боршчу́.

НІВКАКУ [н'івкаку́] прис., 'аніяк'.
А йа н'івкаку́ / а пото́м вже́ йа ї
пошла́_б / ал'е вже́ стид'ї́ласа.

НІДЕ [н'їде] част., 'мабуть'. Ну а
н'їде вікинула спал'їла! / н'їде /
а де вона́ под'їла йо́го?

НІКАДА [н'ікада́] прис., 'ніколи'.
Йа тебе́ н'ікада́ не л'убі́ла / не
л'убл'у́ і л'убі́т' не буду́!

НІКОЛІ [н'ікол'ї] прис. 'колись'.
Неха́ї пол'е́жит' / н'ікол'ї
згод'ї́ца.

НІКОЛІ [н'ікол'ї] прис., 'ніколи'.
Н'ікол'ї не кра́в / зрода́ не було́
тако́го.

НІКОТОРИ [н'ікатори] займ.,
'деякі'. І е́то вун мене́ назва́в
і тепéр звут вс'ї Ко́т'ашем
// Ко́т'аш / а пото́м д'а́дко
Ко́т'аш / а тепéр д'їд Ко́т'аш
// н'ікатори не зна́йут да́же
взро́сли йак мене́ зват'.

НІМЕЦ [н'їме́ц] -а, ч., імен. 1.
'Німець, житель Німеччини'.
В залу́жи не було́ н'їмцу́в / а в
ко́вку н'їмцу́в ота́к було́ / ка́жу
н'їмц'ї ко́ло шко́ли ота́к ака́ц'їа
над пунт'е́йу / там бара́ки бул'ї
неме́цки // там бара́ки бул'ї
неме́цк'ї / там перебі́л'ї йїх / тих
н'їмцу́в // в шко́л'ї н'їмц'ї / ши
по́л'с'куї / шо ши йа ход'їла в туйу́

шко́лу // там перебі́лі н'їмув.
2. 'Німи́й'. То то́же був д'а́д'ко
н'їмец / і ба́т'кув брат був н'їмец
// н'емі́ / н'емі́ // н'їмец каза́л'ї // і
т'у́тка була н'їмка.

НИТ [н'і́т], [н'і́то] -а, ч., імен.,
'нит', 'частина верстата,
вертикально рухома нитяна
частина ткацького верстата, що
допомагає роз'єднувати основу
на верхній і нижній шар ниток'.
А дру́а бу́де сед'і́т' там на
до́шчец'ї бе́рдо держі́т а е́та
н'і́т / н'і́т ви́їс'і́т / н'і́т жеже
отако́ ви́їс'і́т і вун же ж то́ї
н'і́т ота́к зроб́'ани.

НИЧОВКА [н'і́човка] -и, ж., імен.,
'одне вічко у ниту'. В н'і́човц'ї
довж́на́ бут' одна́ н'і́тка а
в берд'ї д'в'ї́ / а ка́жда та́а
н'і́чавка з н'і́ту от вона́ е́та
с'уді́ а е́та с'уді́.

НИЧОГА [н'і́чога] -ойі, прик.,
'недобра'. Ко́л'іс' йак ото́ вона́
була́ ме́нча / йа зна́в ййй́ зма́лку
йак би сказа́т' // е́тож вона́
така́ вре́дна була́ / така́ н'і́чога
/ йакби́ мн'ї сказа́в хтос' шо то
/ йа ї не подума́в би.

НИЦМА [н'і́цма] прис., 'ниць',
'обличчям вниз'. Л'ежі́т
н'і́цма на лу́жку.

НИШКОМ [н'і́шком],
[н'і́шчечком] прис., 'мовчки',
'не говорячи ні слова'. Сед'ї́
н'і́шком йакио́ не пита́ють.

НИЩИМНЕ [н'і́шчїмне] -ого,
прик., 1. 'Не вдобрене нічим'.

На н'і́шчїмну́ї землі́ хо́че
шоб овес́ рус! 2. Не засмачене
(про їжу). Шо́ йів шо не йів //
пос'о́рбав то́го н'і́шчїмно́го
боршчу́ да ї все.

НОЖОВКА [ножо́вка] -и, ж., імен.,
'ножівка', 'невелика пилка з
однією ручкою'. Така́ га́рна
ножо́вка в мене́ була́ / че́ска.

НОСИЛНА [нос'і́лна], [нос'і́ла]
імен., мн., 'носилки', 'пристрій
у вигляді паралельних жердин'.
Ми вино́с'і́л'ї с'і́но на нос'і́лнах
/ та́к леки́йї.

НОЧОВАТЬ [ночова́т'] -йу, -йеш,
недок., 'ночувати'. Йак ко́л'а
то йак ночу́йе і́нчи раз / чу́йе
/ да ка́же ма́мо / йа од'і́н о́че
наш / а ви сту́л'ки мо́л'і́теса.

НОЧОВКИ [ночо́вки] імен., мн.,
'дерев'яне корито, видовбане
з суцільного дерева'. Ну
на по́кут'ї була́ ж ла́ва да
сажа́ють у́же поко́йн'їка /
держа́т і мій́ють / йак ? у
мі́ску води́ на / ко́л'іс' мі́ски
не було́ то мо́же в ночо́вки е́ти
дерев'я́ни нал'і́ва́ють / води́
нал'і́ють да мо́чат рушн'їка́
да повит'іра́ють трóхи /
о́де закрі́ють так поло́жат
полот'е́нце / да ї помій́ють /
убира́ють / одева́ють.

НОШИ [но́ши] імен., мн.,
'носилки', 'пристрій у вигляді
паралельних жердин'. А йакио́
н'і́йак зайі́хат' кон'е́м / то
му́с'і́те но́шами вино́с'і́т' с'і́но.

НУГОТЬ [н^уг^от'] -а, ч., імен., 'ніготь', 'нігті'. *Осту́лки на ну́гот' / ка́пел'ку.*

НУДЬНИЦА [н^уд'н'ица] -і, ж. – імен., 'дуже мало'. *Ох йак ту́йу нуд'н'ицу принесі́ш до ха́ти / то ску́лки там йейі́ йе ? / на па́ру ден' хва́т'іт / а да́л'еї́ шо дава́т'?*

НУЖНА [н^ужна] імен., мн., 'ножиці'. *Ето шчи неме́цк'і / ши неме́цк'і ну́жна / бу́л'ї́ так'ї́ мал'е́н'к'і.*

НУЗДЕЧКА [н^узде́чка] -и, ж, імен., 'вездечка', 'частина збруї'. *А то нузде́чка а в нузде́цц'і́ йе цу́гла шо в рот даі́у́т.*

НУЗДРА [н^уздра] -и, ж., імен., 'ніздря'. **1.** *Так'ї́ широ́к'і́ ну́здри.* **2.** *І в моло́ц'і́ сирова́тки хо́чу напи́ца а нема́ // таке́ молоко́ ну́здри йак моло́з'і́во спече́ш / да таке́ молоко́ колупа́ї ло́жско́йу / колупа́ї ло́жско́йу.*

НУСЦЕМ [н^усцем], [н^усцями] прис. спос. дії 'передньою частиною взуття; носком'. *А ти вну́чен'ку / йакшо́ хто бу́де чепл'а́ца / то не жд'ї́ / а ну́сцями його́ / ну́сцем // шоб не л'ї́зл'ї́.*

НУХТІ [н^ухт'ї], [н^ут'ї] мн., імен., 'ніготь', 'нігті'. *Та́к хороше́ї́ помал'ова́ла ну́т'ї́.*

НУЧ [н^уч] -и, ж., імен. 'ніч'. *Ої́ то не жа́ла в боро́зе́н'ц'і́ л'ежа́ла // боро́зе́н'ка узé́н'ка / не помн'ї́с'т'ї́моса // тепе́р ну́чка мал'е́н'ка шо ї́ не віспимо́са.*

НЮНЯЛО [н'у́н'ало] сп., імен., те саме, що й 'бул'боту́н'. *Отаке́ н'у́нало // нема́ шоб то став да росказа́в / побала́кав.*

О

ОБАДВА [оба́два] зай., 'обоє', 'обидва'. *Оба́два поприхо́д'ї́л'ї́ / цели́ / здоро́ви.*

ОБАРОК [оба́рок] -а, ч., імен., 'д'ерев'яний або залізний валок, до якого прикріплюють посторонки'. *А кел'е́ плу́га то там попере́чка йе да́ї чепл'а́йеца / так йак оба́рок чепл'а́йеца / в кон'а́ оба́рок то́же чепл'а́йеца так са́мо ї́ там попере́чка.*

ОББИВАТЬ КОРОВАЯ [об:ива́т' коровайа́] вираз, 'прикрашати коровай шишками'. *Об:ива́йу́т того́ коровайа́ в шишкі́ / двана́цат' шишо́к тре́ба шоб бу́ло // шишкі́ з берéзи так'ї́ / ну з берéзи // ро́бл'ат тії́ тичечкі́ / ну молоді́ там же заотовл'а́йу́т на коровайа́ж // ну от / ве́ресем барві́їнком да да́же / да да́же шишкі́ ал'е́ не вс'ї́ обл'ї́пал'ї́ т'ї́стом // ску́лки тих шишо́к обл'ї́пал'ї́ то не хо́чу тобі́ каза́т' // то оно́ тийі́ шо свечкі́ ста́вл'а́йу́т вже.*

ОБГАНІТЬ [обга́н'іт'] -у, -иш, док., 'знеславити'. *Не зйа́звайса́ / бо обга́н'іт на все село́.*

ОБГИДІТЬ [обгид'іт'] -у, -иш, док., 'знеславити'. *Тож і не чепала і н'ішо не казала н'і // а вона менé так обгид'іла.*

ОБЕЗАТЄЛЬНО [обеза́т'ел'но] прис., 'обов'язково'. *Кол'іс' старі казали вже йак'і старійши вмерé то трéба шоб обеза́т'ел'но пéред смéрт'у шоб вісповедани був.*

ОБЕРТЕНЄ [обертен'е] -а, с., реліг., 'свято знайдення глави Іоанна Хрестителя (9 березня)'. *Здайéца то було на обертéн'е.*

ОБЕСМИЛЦА [обесми́л'іца] -уса, -іса, док., 'насмілитися'. *А там ужé і тийі мéсний / і курганс'к'і у грузовому од':ел'і і наші / ну йак'éто так обесми́л'іца бес секретаршойі / кáже бес секретаршойі пошóв і все // і добре / і добре зробів роботу / п'ідписано все йак' трéба.*

ОБЕЩЕСТІТЬ [обещéс'т'іт'] -у, -иш, док., 'зганьбити', 'знеславити'. *Тоді йак' йейі обещéс'т'іл'і / то вона ї умом тронулася.*

ОБЗИРИТЬ [обзі́рит'] -у, -иш, док., 'не звертати уваги'. *А вун не перен'ус' éтого вс'огó // да дурні // обзі́ривби.*

ОБИЧАЙКА [обича́йка] -и, ж., імен., 'кругла дужка в кошику, бочці'. *Кáже éто нари́зав дубц'у да загина́у / загну́ загну́ ду́жку ї обича́йку / да не мн'іу зйазат'.*

ОБ'ЄДІ [об'єд'і] імен., мн., 'недоїдки'. *Да чи ж йа поїду́ на ва́ши об'єд'і ? // тра було́ кл'їкат' тоді ж йак' і вс'іх л'уде́й / а не заре́.*

ОБ'ІД [об'ї́д], [гоб'ї́д] -у, -а, ч., імен., 'обід'. *Да булі на похоронах / вже на об'ї́д'і // а вун с'ів в чоловіка́х / а йа так в баба́х.*

ОБЛАБУДВАТЬ [облабу́дват'] -йу, -йеш, недок., 'доглядати'. *Да держав по четірнацат' с'в'іне́й, да с'ім корув було́. хто корові облабудвав? 'гал'а / до'їла // 'гал'а до'їла коро'ви.*

ОБЛІТЬ НІТКІ [обл'і́т' н'ітк'і́] вираз, 'змащувати нитки основи клейкою рідиною, щоб не кошлатилися'. *Éто вже будемо на тепéрешн'і кро́сна ба́йат' / бо шчіж йіх трéба обл'і́т' да вісушит'.*

ОБЛІЧАТЬ [обл'і́чат'] -йу, -йеш, недок., 'викривати'. *Так тійі девча́та менé обл'і́члі / так мн'і вона віказала та́а д'ївчина / молодéнка така́ // а йа т'óт'у в семн'ї одна́ пост'у́ / пости́ собл'удайу / і сэреду ї п'їат'н'іцу / і пости́ собл'удайу.*

ОБЛЄСНІК [обл'э́с'н'і́к] -а, ч., імен., 'підлесник'. *Йе вс'ак'і обл'э́с'н'і́к'і / не тра п'ід:ава́ца / бо обманé і вс'о / пиши́ пропа́ло!*

ОБЛУЖНИ [облу́жни] (дошч)

прик., ‘затяжний дощ’. Дошч так’ї облужни.

ОБЛЯДАТЬ [обл’адаг’] -йу, -йеш, недок., ‘оглядала’. *Поки йа дойшов до свого паїка / д’ївл’уса аж хтос’ уже там обл’едаїе йоо’.*

ОБМАНВАТЬ [обмáнват’] -йу, -йеш, недок., ‘обманювати’.

Не обмáнвай / кажї прáвду!

ОБМЕРТИ [обмерт’ї] -у, -еш, док., ‘впасти в кому’, ‘клінічна смерть’. *Мáло буваїе / кае муї бат’ко обмер то л’ежáв трóїе чи чéтверо сýток / д’їд муї // в’їктор / мáтерин бат’ко // ал’е одишóв // одишóв // н’ї до бóл’н’їц’ї не воз’їл’ї / вдóма л’ежáв // сéрце бїлоса а вун не бáйав і óчи не роспл’ушчвал’їса / л’ежáв йак дéрево.*

ОБОБ’ІЧ [обобїїч] -у, -иш, док., ‘оббігти’. *Отáк йакшó не злóвите знáчит пострел’áйу вас / а шо_ж ? / а шо робїт’ ? / кабáн обобїу́г да ёто йакрáз ёто пот тоїу бел’анкóву хáту де ёто вже н’їна живé / а то приц’їл’ївса з винтóвки / а д’áд’ко бах ! по винтóвц’ї / вїпала винтóвка // там л’уд’ї ! кáже / кудá ти стрел’áйеш ? / йак не злóвите / знáчит вс’о / зловїл’ї / вже бат’ко з д’áд’ком зловїл’ї.*

ОБОД [обод] -а, ч., імен., ‘обід колеса’. *Кóл’їс’ у возу́ бул’ї деревїáни ободи.*

ОБОПНУТИ [обопну́ти] -ого, -ойї, дпркм., ‘загорнутий’. *Отáк обопну́те ї стойáло.*

ОБРАЗ [о́браз], [образи́] реліг., ‘ікони’. *А де так’ї хорóши образї купила?*

ОБУВ [обув] -ї, жс., імен., ‘взуття’. *Обув’ї не булó н’їя́коюї / постолї да моршчакї.*

ОБУДДЕ [обуд’е] -я, с., імен., збір., ‘обіддя’. *Ал’е там ободї / обуд’е гнóл’ї на кол’óса / тїїй деревїáни кол’óса отó // там дубкї молодї вибирáл’ї / роспáрвал’ї отó і вони́ висихáл’ї і продавáл’ї // а потóм вже отó кóл’есо робїл’ї // а ёти вже колóд’ї ступїц’ї йак кáжут то точїл’ї сáми.*

ОБ’ЯЗВАЛІ [обїáзвал’ї] -йу, йеш, док., ‘обв’язували’. *А мáт’ї в куш молокá л’éчик / да обїáже // бул’би мїску насїпл’е рушн’їкóм обматáїе туу бул’бу шоб тéпла булá // да несéм парт’їзáнам йїс’т’.*

ОВА [овá], [овава́] виг., ‘овва’. *Овá ! / йак’ї ж ти розумнен’к’ї ! / а ёте кудї под’їт’ ? / йа шо дóвжен отвечáт’ за тебе ?*

ОВАД [овáд] -а, ч., імен. бот., ‘гедзь’, Tabanidae. *А зáрез в л’їс не поткнёса ! / стул’ки оваду́в / а комару́в ! / зайїс’т’ можут.*

ОВДЯ, ГОВДЯ [Овд’а], [Говд’а], [Овд’ушка] -и, жс., Вівдя, Євдокія, Дуня. *То вже мойá сестрá покоїна Овд’ушка то вже ход’їла кос’їт’ / вона́ кос’їла*

// да вже бул'шу скибку принесé / хл'їба.

ОВЕС, ГОВЕС [овéс], [говéс] -а, ч., імен., 'овес' *Avena Sativa* L. *Спéриш бул'бу сáд'ім / потóm жыто два-три годи а дáл'еї вже овéс с'їєм.*

ОВЧАР [овчáр] -а, ч., проф., 'вівчар'. *Потóm уже л'éвко с тат'áноіу був овчарóm // булó ін'т'ерéсно пас'т' овéчки.*

ОГЕТИ [огéти], [оéти], [отéти] -их, займ., 'оці'. *Отéтих санók йа пар двацáт' зроби́в.*

ОГОНЬ, ГОНЬ [огóн'], [гон'] -у, ч., імен., вогонь. *Пáсл'і корові́ / то вже йак холодно́ / то накладéмо гон'у́ / кострá распáл'ім / напечéм бул'би.*

ОГРИЗОК [огри́зок] -а, ч., імен., 'недоїдені рештки яблука чи груші'. *Позбира́іно тійі огри́зки да одаї́ гус'ам.*

ОГУЛОМ [огу́лом] прис., 'загалом', 'у цілому'. *Отáк все зрáзу огу́лом згруб с прицéпа / даї вс'о.*

ОД [о́д] прий., 'від'. *Гóспод'і спас'і йіх од мечá од ножá од ружá от пул'і л'ету́шчойі / спас'і тих óспод'і шо в пл'ену́ / насит'і йіх свої́ми наситкaми нагрій свої́ейу теплотóйу стел'і йім свої́у мйахкоту́ спас'і йіх од мечá од бичá злóго чолов'їка і на во́л'у освобод'і йіх / так ак петрóву тéшчу (з молитви за тих, що в полоні).*

ГОД [го́д] -у, ч., імен., 'рік'. *А ус'і шійно пéрши год в менé бул'і.*

ОДАМ [ода́м] дієс. док., 'віддам'. *Йа ет' поодава́ла е́ти / і бéрда / і н'іти / все в муз'еї // нехаї́ буде л'уд'ам пол'за.*

ОДБИРАТЬ ЧЕТВЕРТЬ [одбира́т' чéтверт'] вираз, 'робити паз у дошці чи бруску'. *Зáре шчи на е́тих дошка́х одбéру чéтверт' да і́ будем прибивáт'.*

ОДБИТЬ ОД ЦИЦКИ [одби́т' од ци́цки] вираз 'відлучити дитя від матері'. *На́ша до́ц'а до трох год са́ла ци́цку / а сус'ідс'к'і іва́нко то до шес'т'і.*

ОДВЕДКИ [о́дведки] імен., мн., 'відвідини'. *На о́дведки такé не готóвил'і / а́л'е нос'іл'і пироги́.*

ОДВ'ЮВ [одвй́ув], [о́довй́ув] -у, -еш, дієс. мин., 'відвів'. *В л'іс'і / о́де недал'éчко йак то на ку́рин поворóт на озері́ / с'їл'і да йім видно́ туди́ і туди́ // йак то вже шо ? шос' йогó одвй́ув / одвел'і / побес'éдова́л'і шоб йа не зна́в бо св'азні́ / отакéйе д'éло.*

ОДЕГО [одего́] прис., 'тут'. *То слáл'і л'он' / слáл'і одего́ де ставóк / ши не булó ставкá / прост'іла́л'і / да так'і шо і не булó шо і слат' да нос'іл'і / хавáл'і в хву́йн'ік о́де кéл'е ставкá зак'іда́л'і.*

ОДІНАК [од'іна́к] -а, ч., імен., 'один син у 'сім'ї'. *Дóбре йак од'іна́к / то л'убá д'івчина пу́йде за йогó.*

ОДЛІГА [одл'і́га] -и, ж., імен.,

‘відлига’. *Йїхал’і ми йа́кос’ саночка́ми навес’н’і / тоді вже одл’га бу́ла // ої так нега́рно бу́ло йїхат’.*

ОДНОЛІЧНО [однол’ічно] прис., ‘одноосібно’. *Так’е́ вже тре́ба_ж бу́ло пас’т’ / тре́ба бу́ло і йак ка́же і ора́т’ / і хаз’айова́т’ / ої шо // то_ж однол’ічно жил’і / не бу́ло // е́то_ж не колхо́з.*

ОДНЯТЬ [одн’а́т’] -у, -еш, док., ‘відібрати’. *Попогна́лїса ми за йїмі / а́л’еж одн’ал’ї наза́д своїй ку́ри.*

ОДОБРАТЬ¹ [одобра́т’] -йу, -йеш, дієс. мин., ‘відібрати’. *Да одобра́в йа своїй сно́пі // не дав.*

ОДОБРАТЬ² [одобра́т’] -йу, -йеш, недок. ‘Погоджуватися’. *Шоб наро́д йак врод’їби йак одобра́вби неме́цку вла́ду.*

ОДРАПНУТЬ [одрапну́т’] -у, -еш, док., ‘дряпнути’. *Не бері́ котен’а на ру́ки / бо одрапне́.*

ОДРАТУЮТ [одрату́йт’] -у, -еш, док., ‘врятують’. *Кол’іс’ йак ка́же йак бу́ло / йак сказа́т’ / пенд’іци́т лопну́в / да і вс’о́ / даї чолов’ї́к пог’ї́баїе // його́ не одрату́йт.*

ОДРЕПКИ [одре́пки¹] імен., мн., ‘поношений, пошарпаний одяг’. *В таки́х у́же одре́пках хо́дїт // шо е́то х’їба́ не мо́жна шос’норма́лне одену́т’?*

ОДРОБИТЬ [одроби́т’] -у, -еш,

док., ‘одвернути чаклування від когось’. *Не му́с’їл’і одроби́т’ / шука́л’і дехо́ч ра́ду.*

ОДЬОНОК [од’о́нок] -а, ч., імен., ‘оденок’, ‘підстилка під копицю сіна’. *Роби́л’і од’о́нки / ста́вил’і копи́ц’і / да с’їно забира́л’і вже аж з’імо́йу саночка́ми.*

ОДЯЖИЧИ [од’а́жичи] імен., мн., ‘стрічки на верстаті для притримування подовжніх ниток, коли закінчується піткання’. *Так’ї́н йе од’а́жичи с таки́ми_о́ бул’і.*

ОЕТЕ [о́ете], [оге́те] займ., ‘оце’. *А да́л’еї беру́т трут о́ете_о́ // о́ете трут / а е́те мнут о́ете вже // оге́те о́ете о́ете // шку́рку / вона́ шку́рка / то мнут е́ту шку́рку / о́ето.*

ОЕТА, ОГЕТА, ОТЕТА [о́ета], [оге́та], [оте́та] -ої, ж., займ., ‘оце’, ‘оця’. *Оте́та карт’іна да́вно в нас ви́їс’їт.*

ОЕТИХО [оетихо́] мн., займ., ‘оцих’. *Од’їн був ро́д’їч // ма́теринойі дво́йерид’н’оїі сестри́ син // оетихо́ вас’їл’ко́вих // т’у́тка йїхн’а.*

ОЖЕРЕБИЦА [ожереби́ца] -а, док., ‘народити лоша’. *На́ша коби́ла вже ожереби́ласа.*

ОЙМАТЬОНКО, ОЙГАЛОНЬКО [ої ма́т’онко ої га́лон’ко] вираз, ‘ой лишенько!’ *Ої ма́т’онко ої га́лон’ко! Шож е́то роби́ца!*

ОКАЗИЯ¹ [ока́зія] -ї, ж., імен. ‘Випадок’, ‘неприємність’.

Да така́ о́каз'ї́а зо мно́йу
случи́лася.

ОКАЗИЯ² [о́каз'ї́а] -і, ж., імен.
'Потвора'. Ох д'ів'їтеса / йака́с'
о́каз'ї́а іде́!

ОКАТИ [о́кати] – прик., 'такий, що
має великі очі'. Пришло́ тро́йе /
од'ін та́кі о́кати.

ОКОЛІТЬ [о́кол'ї́т'] -йу, -йеш,
док., 'дуже змерзши, ставати
малорухомим, утрачати
чутливість'. С'їл'ни моро́з на
дворі́ / йа так о́кол'ї́в.

ОКОТЦА [о́кот'ї́ца] інф.,
'народити ягнят, козенят,
котенят'. На́ши ко́зи вже
поко́т'ї́л'їса.

ОКОЧИ [о́ко́чи] прис., 'коли'. А
око́чи вона́ положи́ла йоо́ / чи де
в йейі́ п'їд шу́бо́йу бу́л'ї́ / чи йак
повела́ йейі́ на д'їва́н // пот'а́гла
йейі́ раз дру́и раз / повела́ йейі́
до маши́ни // йак йа прихо́д'у /
кажу́ а е́то хто положи́в ? //
то та́а л'уд'ї́на ма́бут' ? // йа не
ба́чила // та́а л'уд'ї́на положи́ла
ма́бут'.

ОКРАЄЦ [о́крайе́ц] (хліба) -а,
ч., імен., 'окраєць'. Одрі́ж
о́крайчи́ка хло́пцу / неха́й'ї́ст.

ОЛЕДЦА [о́л'е́д'ї́ца] -а, док.,
'спохватитися'. Йак о́л'е́д'ї́л'їса
/ д'їт'а́т'ї́ нема́! Де под'ї́лосо? /
куді́ пошло́?

ОЛЄШНЯК [о́л'е́шн'ак] -у, ч. імен.,
'зарість вільхи'. **1.** У на́с в о́л'с'ї́
не са́мі о́л'е́шняк росте́ / йе́ ї
кал'ї́на. **2.** Вільхова деревина'.

О то е́то му́ї ба́т'ко ко́л'ї́с'
вкупі́в того́ хл'ева́ // поду́ма́йно
с'їна́дес'а́тих року́в е́тої хл'ї́в //
ото́ вун з о́л'е́шн'аку зро́бл'ани.

ОЛІЙМИ [о́л'ї́ми] мн., 'олією
(О.в.)'. Йак пу́ст то о́л'ї́ми
засма́чвайут / а йак мн'асо́їд
то ї са́лом.

ОЛОВО [о́лово] -а, с., імен., 'груз
на вудці́'. Опус'т'ї́ тро́хи н'ї́же
о́лово.

ОЛЬОС [о́л'о́с] -а, ч., імен., 'грузька
багниста місцина'. Ко́л'ї́с' в
о́л'с'ї́ таке́ жерело́ бу́ло шо не
мо́жна бу́ло про́їт'ї́.

ОЛЯДАЦА [о́л'а́да́ца] -йуса, -йеса,
недок., 'оглядатися'. Іде́ ї
о́л'е́да́йеца.

ОНДЕ [о́нде], [о́деки] прис., 'тут'.
Оде́ роспра́гаї́ кон'а́ / не вед'ї́
туда́. Ну і вун / його́ вже ба́т'ко
був Петро́ / то́же був / о́деки.

ОНО [о́но] част., 'лишень', 'лиш'.
То о́де оно́ за́ороди поори́л'ї́ /
хл'еви́ е́т' / оно́ по́над луго́м і
та́йа оста́лася у́л'ї́ца до колхо́зу
/ а то о́де гет' по́пал'ї́л'ї́.

ОНУЧИ [о́ну́чи], [га́ну́чи] -ей,
імен., мн., 'тканина, якою
обмотують ноги́', 'онучі́'.
Замата́ї́ дру́ги о́ну́чи / бо е́ти
йак'ї́с' ма́лі.

ОНУЧНИК [о́ну́чн'ї́к] -а, ч., імен.,
'ганчірний, збирач, скуповував
ганчір'я'. Йі́з'д'ї́в та́к'ї́ о́ну́чн'ї́к
да на о́ну́чи мен'а́в голкі́, гачкі́
/ вс'а́ке та́ке́.

ОПАЛАТЬ [о́пала́т'] -йу, -йеш,

недок., 'очищати зерно від зернових відходів шляхом його підкидання в ночовках на вітрі'.
Да йа віопалайу тейе нас'ін'е в ночовках / віопалайу добре / да ї нос'їла в сарни продават'.

ОПАРВАТЬ¹ [опарват'] -йу, -йеш, недок., 'запарювати'.
Берут грэцку муку запарат / а горшкі такогo навел'їч бул'їж / запарат / опарат вже к'їпйатком / розколот'ат туйу гречану муку / і на печі став'айут на ден' шоб усолод'їло / усолод'їла вона тайа кваша казал'ї.

ОПАРВАТЬ² [опарват'] -йу, -йеш, недок., 'опарювати'.
Йак опарив ногу / то треба вівиноу л'ечїт' // так на ден' разув пїят'-шис'т' мочїт' / мочїт' туйу рану в тому // оно шоб не гараче булo.

ОПАРИТЬ [опарит'], [ошпарит'] -у, -иш, док., 'ошпарити'.
Не каша / ну ї кашу варїл'ї ал'е л'емн'їшка вона називайеца // то к'їпйатком опарвал'ї гречану муку і // ал'е п'їтсмажват' треба / п'їтсмажвал'ї.

ОПАСНИ [опасни] -ого, ойї, прик., 'небезпечний'.
Отой поворот опасни / треба осторожно йїхат'.

ОПИНАЧКА [опиначка] -и, ж., імен., 'те, що й опинка'.
Накїнула опинку на пл'эчи і пашлá!

ОПИНКА [опинка] -и, ж., імен., 'велика вовняна жіноча хустка'.

ОПЕЦКОВАТИ [опецковати] -ого, -ойї, прик., 'присадкуватий, кремезний чоловік'.
Тої мэнчи так'ї опецковати / йак л'емн'їшка.

ОПЛІСКАЦА [оплїскаца] -йуса, -йеса, док., 'забрискатися водою'.
Поки зайшла то он'йак оплїскала.

ОПОМНІЦА [опомнїца] -уса, -їса, недок., 'опам'ятатися'.
Добре шо йа вoвремн'е опомнїласа / а то булo б мн'ї.

ОПОРОСИЦА [опорос'їца] -уса, -їса, док., 'народити поросят'.
Мен'ї тепер нуч ма́чуха булá / с'в'ін'а порос'їласа.

ОПОЧИНЬТЕ [опочїн'те] -еш, наказ., 'відпочиньте'.
Опочїн'те трохи / не хапайтеса та́к.

ОПРЕДЕЛЯТЬ [определ'ат'] -йу, -йеш, недок., 'визначати'.
Йа гет' мoжу определ'їт' по л'їцу де чийé д'їт'á.

ОПУЛ [опул], [опoла] -а, ч., імен., 'відходи при різанні дощок'.
З однойї колодки виход'їт тричїтири дошки ї два опoли.

ОП'ЯТЬ [опйат'] прис., 'знову'.
Опйат' вун приход'їт / мус'у дават' кон'á.

ОРА [ора] -и, ж., імен., 'гора'.
Оно понад лугом і тайа осталаса ул'їца до колхозу / а то oде гет' попал'їл'ї // кажү не знайете

а байете тейе шо не знайете
// треба кау байат тейе шо
знайеш // а коло школи оде на
°орі так оде зразу.

ОРЕЧ [ореч] -и, ж, імен., 'гіркота'.
Квас'ана капуста такоїу
оречіу од: айе з бочки.

ОРУЖИЄ [оружийе] -а, с., імен.,
'зброя'. А вони без оружейа
зайшлї / нїмцї / і з автомата
// а вона поперед себе дїт'а /
хлопчика год чи два було дїт'атї
// а вона поперед себе дїт'а /
дїмала шо не будут стрел'ат / з
автомата / двох їїх і двох нїмцув
скосїлї в хатї на печі.

ОСЕЛЕНЕЦ [осел'енец] -а, ч.,
імен., 'оселедець'. В етум
магаз'їні завше смачни
осел'енцї // не солони такї.

ОСЕНЮ [осен'у] прис., 'восени'.
Жїто с'їїут осен'у / на зїму
// а пиен'їца вже їе на зїму /
озїміна / і вес'нан'а / йара.

ОСІІ [ос'їїї] імен., мн., 'висівки'.
Да берут просев'їїут тїїї
ос'їїї на с'їто а потом тейе
дотоквайеца вже.

ОСІЛКА [ос'їлка], [гос'їлка]
-и, ж., імен., 'халепа'. Йака
ос'їлка нас цел'їла ? / йакел'їхо
трапило?

**ОСЛОБОНЯТЬ [ослобон'ат'],
[ослобон'ат'ї]** -їу, -їеш, недок.,
'звільняти', 'вивільняли'. Не
можна / йа не знаїу чого / не
прал'ї в пїат'н'їїу / да їшл'ї
вишиват' / не прал'ї // матал'ї

на клубк'ї пражу / верет'она
ослобон'ал'ї / а не прал'ї в
пїат'н'їїу.

ОСОКА [осока] -и, ж., імен. бот.,
'осока'. Carex acutiformis. Вода
л'їто / а там вода стойт /
отакá осокá.

ОСОЧИТЬ [осочит'], [осочит'ї] -у,
-їи, недок., мислив., 'напасти
на слід дикого кабана'. Там
у крушїн'аку осочил'ї стадо
кабану́в.

ОСТАЄЦА [остайеца] -їуса, -їеса,
недок., 'залишається'. А треп
уже / треп уже ето пон'ав вун
/ треп // треп уже на тобі
остайеца тої трепач // вже
тому очи дрўому завїазвайут
// вже дрўому завїазвайут очи
і тої стойт знов так у с'тїну
одверн'ани.

ОСТОЙКАЦА [остойкаца] -їуса,
-їеса, недок., 'зупинитись',
'затриматись'. І так вс'ї
повстанцї завел'ї їїх у карпати
// в карпати // тепер шо ? / у
карпатах там вони остойкал'їс
/ нїмец шо ? / знїмайе д'вї
д'їв'їз'ейїз'ал'ней / зал'ней знїмайе
/ і на карпати / на карпати / тудá
/ то йак окружил'ї карпати /
то їїм не було де дев'їца / йак
вони вїскочил'ї на дорóгу йакá
їшла значит іс кїїева на л'вов
/ отакейе д'їло / а тут вже
танки / пошл'ї немейци.

ОСТРИЄ [острийе] -їа, с., імен.,
'гострий кінець різального

інструмента'. *Осторожно / не пориж руку острийём.*

ОСТРИШАНА [остри́шана] (зведена під стріху хата) дпркм., 'зроблена стріха'. *За́сен хата бу́ла остри́шана / а з'імо́йу в се́ред'ин'і ви́мазав / ошчоко́ту́рив / да ї ско́ро вобра́л'іса.*

ОСТУЛЬКО [осту́л'ко] чис., 'стілки'. *Ка́жон раз осту́лки прино́с'ів ри́би // не бу́л'ше і не ме́нче.*

ОСТУПСА [осту́пса] дієс. нак. сп., 'відступись'. *Осту́пса бо решу́!*

ОСТЮК [ос'т'у́к] -а, ч., імен., 'довгий щетинистий вусик на колосковій лусці пшениці, жита, ячменю'. *З йачме́н'у ос'т'у́ки так ко́л'уца / не да́й бог.*

ОСЬКА [о́с'], [о́с'ка] -и, ж., імен., 'вісь воза'. *Ко́л'іс' у воза́х кол'о́саж дере́віа́ни бу́л'і / о́с'ки дере́віа́ни // то тепе́р зел'ізни о́с'ки.*

ОТАВА [ота́ва] -и, ж., імен., 'трава, що виросла в той же рік на місці скошеної'. *Така́ га́рна ота́ва наро́сла.*

ОТАКЕНЬКИО [отакен'кио́] займ., 'отакі'. *Йак колхо́з с'й'яв в Метл'ішчах по е́той бук гори́ п'ід гору́ / да отакен'кио́ рва́л'і // а помолот'і́л'і побі́л'і його́ / молотарка а слат' не бу́ло шо бо там не бу́ло_ж л'ону да оно́ па́кл'а_ж бу́ла.*

ОТАКОГО [отако́го] прис., 'отак', 'таким чином'. *Да отако́го загну́в/ закрепи́в / зроби́в мол'ітву / а да́л'е́ї пл'ет'і вже ко́шика с'м'іло.*

ОТВАЛ [отва́л] -а, ч., імен., 'полиця в плузі'. *Отва́л е́то каза́л'і пол'іца.*

ЕТЕГО [ете́го], [оете́го] займ., 'оце'. *Отако́ д'іви́теса оно́ ете́го пооби́ра́т' оете́го / е́те вел'і́ке / а те́е мал'е́н'ке таке́ // йа тепе́р йі́ла ло́жечку таку́ собі́ зйі́ла // дете́ заставл'а́йте // шоб ма́л'і поро́шки́ пит' / то ете́го / хоч воно́ гу́рке / отако́го таке́го.*

ОТЕТЕ [оте́те], [оте́то] займ., 'оце'. *Оту́т с'і́л'но пече́ // оту́та ато́ж о вони́ / оте́ти ве́ни // а оте́те то йа врачу́ ї тоді́ йак ми робі́л'і на ге́ту опера́ц'й'у / то пока́зваў а ву́н ка́же / д'і́ло хаз'а́йс'ке / прихо́д'те / зроби́м.*

ОТКОЛУПАТЬ [отколупа́т'] -йу, -йеш, док., 'відколупнути'. *Да вже туди́ са́ла / да перемеша́л'і / да ї у ту́й маку́тере́ц'і чере́п'я́ну́ї в пійч / а вона́ ви́смажи́ца / да вже гру́дку отколу́пиш / а воно́ таке́ смачне.*

ОТКОЛЬВАТЬ [отко́л'ват'] -йу, -йеш, недок., 'відколювати'. *Наприме́р тоби́ дра́нку ти бу́л'шу не розри́жеш йак метро́ву / о / ко́л'еш попола́м / а пото́м шчи роско́л'вайеш і ота́к*

*откол'вайеш і вона просто сама
дерѣца / шоб сучкѹв не було.*

ОТО [отó] част., 'уживається
при підведенні підсумку до
сказаного'. *Да_ї так отслужів
// йак уже йа прийїхав / йак уже
отó научівса на велосипéd'и
йїз'д'їт' / і тойейї óсен'и / і тейе
л'їто ичи шо ? / ичи жál'и ми
жїто вручнѹ / йа за мáтеру
ход'їв жїто жат'.*

ОТО БУЛО ВПЕРЕД [отó було
вперéd] вираз, 'це було раніше'.
*То було вперéd / рáнчеї / не
тепér.*

ОТОДЕ [отóде] прис., 'отут'. *Отóде
воно́ стоїало.*

ОТОПЧЕСА [отóпчеса] док.,
'стопчеться (взуття)'. *А часом
отóпчеса шо на одніх онучкáх
прїдеш дохáти.*

ОТОРА [отóра] -и, ж., імен., 'не
зовсім грядка'. *А йак горѹт на
градкї / да вже там остайеца
непóвна градка / тотó отóра
називáйеца.*

ОТОЧИ [отóчи] прис., 'о цїй порї'.
*Кажѹ в менé отáк робóти
повїшеї голові / йїм // кажѹ
вдо́ма / йа бул бу перебираїу //
не на хрис т'їни оточи їт'ї.*

ОТОЧИ ЙТИ [отóчи їт'ї] вираз, 'в
цю пору йти'. *А оточи вже їт'ї
/ не́ма кол'ї ж.*

ОТРУТИЦА [отрут'їца] -уса, -їса,
док., 'отрутіся'. *Йак будеш
кротїт' жуки / то шоб заматáв
л'їце / бо мóжна отрут'їца.*

ОТСВАРВАЦА [отсвáрваца] -йуса,
йеса, недок., 'відсварюватися'.
*А вона ши ї отсвáрвайеца /
н'їбито ї не вино́вата.*

ОТСЄЧКА [отс'єчка] -и, ж., імен.,
'осїчка в рушницї'. *Йакшо́
патрóни отси́рївши / то буде
отс'єчка / вѹн не вістрел'їт.*

ОТСТАЛИ [отстáли] прик.,
'відстаючий'. *Там ху́тор був
і там л'їсу багáто багáто
аж с'удї до плаву́в / к'їдайут
менé тудá // кáже бéлаш е́тої
учáсток отстáли хо́кув внук
робїв / Ол'екс'її / а в йогó
д'їт'ї / худóба / скѹл'ко вун
там п'їдрїзав / трéба ї пол'е
горáт'.*

ОТУЛЬ [отѹл'] прис., 'звідти'. *Іс
прийо́мної / очин'áйу одні
двэ́ра а там дру́ги / отѹл'
двэ́ри ї отѹл' двэ́ри / е́ти с'удї
очин'áйуца а тїїї тудї // йа
е́ти двэ́ри с'удї очин'їв а тїїї
тудї.*

ОТТУЛЯ [от:ѹл'а] прис., 'звідти'.
*Шоб сказáв вс'їм у когó чаїка йе
шоб одмикани / шоб час'т' чайок
було на туї сторон'ї а час'т' на
е́туї сторон'ї // шоб йак н'їмѹ'
шос' то шоб нам втека́т' /
шоб ми с'їл'ї да перейїхал'ї //
ми отѹл' перейїхал'ї і шоб тудї
перейїхал'ї.*

ОТУЛЯКИ [отѹл'áки] прис.,
'звідти'. *Навезл'ї вчóра /
приїхал'ї вчóра / капу́сти /
навезл'ї отѹл'áки / там капу́ста*

/ так йак гóсен'у наросла́ капуста / понарóстало / да привезл'і с'уді да вже вона́ о́де побуде з д'івчинойу да те́йе все поприбира́йут.

ОТЧАЙЦА [отчайица], [отчайваца] -йуса, -йеса, недок., 'насмілитися'. То на менé йéва да ма́рта да то вс'і на́ши / і в ла́нц'і ка́жут на менé / от йак ё́то ти скаж'і / йак ё́то ти так оча́йвайеса сама́ скруз' йі́деш ?!

ОТЬОС [от'о́с] -а, ч., імен., 'пристрій у возі з залізного прута, дроту або вірьовки, яким прикріплюють край голоблі до вісі для вирівнювання ходу'. Без от'о́суб кун' не поверне во́за самі́ми голо́бл'ами / обеза́т'ел'но тре́ба шоб бул'і от'о́си.

ОХЛЯЛИ [охл'а́ли] дпркм., 'худий чоловік'. Йак попа́в у пл'ен / то був так'і охл'а́ли / ва́жив оно́ три́цат' к'ілогра́м.

ОХЛЯСТЬ [охл'а́с'т'] інф., 'знесилитися'. Муї́ брат пришо́в с пл'ёну / со́рок к'ілогра́м ва́жив // насту́л'ки охл'а́в // л'ед' живі́ був.

ОХОТА [охóта] -и, ж., імен. 'бажання'. Вун п'ідписа́в тул'кито часо́в а вун ши зрі́зав вз'ав / бригад'ір / то ти ё́то вже в його́ в тракторі́ста вже йе охóта робі́т' до́бре ? // вже не бу́де охóти.

ОХ ЧОРНО МНІ ОХ ТЕМНО

МНІ [ох чо́рно мн'і ох те́мно мн'і!] вираз, 'ой нещастя!' Ох чо́рно мн'і ох те́мно мн'і! Шо ж ё́то бу́де?

ОЦЮДА [оц'у́да] прис., 'звідси'. В остро́вца́х до́вго д'ів'із'йя одорва́ласа од бело́руско́го фрóнту значі́т вже йак до бело́рус'ейі / д'ів'із'йі одорва́ласа до вже в остро́вці́ ду́мал'і / дес' о́кружат тут да оц'у́да / да помо́жут / аж парт'іза́не тут йак раз / да і розбі́л'і туйу́ д'ів'із'йю.

ОЦЮЛЯ [оц'у́л'а] прис., 'звідси'. Йа́ вже оц'у́л' не мо́жу // ё́те нало́жил'а бу́рки на на но́ги / так ле́жал'а на кро́ват'і / не мо́жу но́у пот'а́т'і.

ОЦЮЛЯКИ¹ [оц'у́л'аки¹] прис., 'звідси'. А ву́н іде́ тако́ оц'у́л'аки / з ге́того бо́ку.

ОЧЕРПНУТЬ [очерпну́т'], [очерпну́т'і] -йу, -йеш, док., 'зачерпнути'. З молоко́м там чи смета́нойу / а хто там туйу́ смета́ну ? / молоко́ тро́хи л'іну́л'і да там са́хару очерпну́в да моча́л'і тако́ // не так йак тепе́р ло́жкойу / да так по́ки вмóчили то до́бре на тебе́ нал'ё́ш вс'а́кого.

ОЧЕПКА [óчепка] -и, ж., імен., 'мотузок, на який підвішують колиску'. Причепі́ла очепкі́ / Вз'ала́ по́лого да і пашла́ на по́л'е з д'іт'а́т'ем.

ОЧИ ВИРАЧИВ [óчи ві́рачив]

вираз. Держа́лі і його́ держа́т а вун сто́їт о́чи ви́рачив / ка́же шо то за чоловік ? / кажу́ не чу́їє / махну́в / шо там в сел'ї ? / на мене́ / а́л'є зна́чит тепло́ було і со́нце було́ понакида́лі шоб не знат' було́ хто вони́ такі́ отакé / запитáлі мене́ ка́же в сел'ї хто там / кажу́ їа ви́їежа́в то н'їко́го не ба́чив / т'їхо споко́їно / ага́ отакá спра́ва / ну ї́д'те.

ОЧИНЯНИ [очі́н'ани] дієсп. 'відчинені'. Ал'є так вс'ї тако́ кри́кне то тийї́ ку́ри аж тресу́ца / втека́їут // то вони́ / ку́ри / там очі́н'ани двур / а вони́ дес' прочі́н'ана була́ фу́ртка / а вун да́ї переки́нув че́рес плут.

ОЧИТВАЦА [очі́тваца] -їуса, їеса, недок., 'звітувати'. А чо́го їа ма́їу їому́ очі́тваца?

П

ПАВОДОК [па́водок] -а, ч., імен., 'повінь'. Навес'н'ї ча́сто був па́водок у на́шум сел'ї.

ПАВУТЬ [па́вут'] -і, ж., [павут'ї́н'е] -і, ж., імен., 'павутиння'. Така́ па́вут' по вс'їх кутка́х ви́їс'їт.

ПАГОН [па́гон] -а, ч., імен., 'пагін', 'молода гілка або стеблина рослини'. Тре́ба ге́т' пообла́мат' молоді́ па́гони на пом'їдо́рах // е́то назива́їєца попасенкова́т'.

ПАГУРОК [пагу́рок], [пазгу́рок] -а, ч., імен., 'горб', 'гірка'. А так ха́та на пагу́рку / а розгоро́д'ане / до́м'їк був колхо́зни / да їак'їс' ка́е жил'ї гуцу́ли да́ї пої́хал'ї / е́то вони́ їак'їс' на́їши л'уд'ї.

ПАДЛО [па́дло] -а, сп., імен. 1. 'Мертва тварина, що лежить де-небуль', 2. 'Погана, лінива людина'. Воно́ такé па́дло / шо не да́ї госпо́д.

ПАЗДЕРИТЬ [паздéрит'] -у, -иш., недок., 'бити'. А шо_ж / не ви́їдеш на село́ крича́т' не будеш // терпíт' тре́ба // ко́л'а їнчи раз паздéрит так ак соба́ку.

ПАЙКИ [пайкі́] -ув, імен., мн., 'наділи'. В колхо́з'ї їак колхо́з був да пайкі́ да поса́д'ат бу́л'бу да на дру́ги год забира́їє да в дру́гум мн'їс'їц'ї даїе́ да с'їїє шоне́буд' / а так ка́жди год бу́л'бу ї бу́л'бу // бо вона́ ж род'їт' не бу́де.

ПАКА [па́ка] -и, ж., імен., 'велика в'язка чого-небудь'. Прин'ус до ха́ти ца́лну па́ку грóшеї.

ПАЛЄНТ [пал'éнт] -а, ч., імен., 'дитяча гра'. 1. Ко́л'їс' вс'ак'ї їгри гра́л'ї / в пал'éнта / ка́ри // в пал'éнта / ну мн'ач / ну бїл'ї по три ко́л'ї / зе́цкови ві́купн'їк і ма́тка // зе́цко ма́їє одне́ уда́р / ма́тка д'в'ї / н'е ма́тка три а ві́купн'їк два / і круго́м ко́ла сто́їат і бїут.

ПАЛІК [пал'їк] -а, ч., імен., 'закопаний стовпчик, що

означає межу ділянки'. Да йак
вїбїлї пайá / то ми зрáзу ї
пал'їкі позакóпалї.

ПАЛІКОПА [пал'їкопа] реліг.,
'свято Пантелеймона Цїлителя
(9серпня)'.
ПАЛЬЧАТКИ [пал'чáтки] –

ок, імен., мн., 'рукавички з
відділенням для всіх пальців'.
Шо там тїїї пал'чáткиї /
налóжваї рукавіцїї // рúскї
кáжут вáружкїї.

ПАМЕТАТЬ [паме'тáт'] -йу, йеш,
недок., 'пам'ятати'. А мóже
паме'тáйеш шо був табаровец
йóс їп / йа забúласа йак бáт'ка
йóгó / л'éвко зда'ца / в мил'їц'її
/ да в їїх д'áд'ко був / бáт'кув
брáт був / то вден' робїв на
н'їмцув а в:éчери парт'їзáne.

ПАМЕТКИ [паметкї] -ого, прик.,
'той, що має добру пам'ять'.
Вун так'ї паметкї.

ПАМЕТУЩИ [памету'щї] -ого,
прик., 'той, що має добру
пам'ять'. Хот' старї а так'ї
памету'щї.

ПАМОРОКИ [пáморокї] імен., мн.,
'пам'ять, розум, свідомість'. Не
забивáї пáморокї.

ПАПЕРОС [паперóс] -а, ч., імен.,
'цигарка'. Паперóсув не булó
/ с'їял'ї т'ут'ун да робїл'ї
самокруткї.

ПАПЕРУВКА [паперу'вка] -и,
ж., імен., 'сорт ранніх яблук'.
Окрум б'їлого нал'їву в нас
ростут і паперóвки.

ПАПРУГА [папру'га] -и, ж., імен.
'чоловічий пояс для підпе-
різування штанів'. Трéба пап-
ру'гу / бо штанї спада'їут. Ох і
зат'агнув йа в е'тум году папру'гу.

ПАРА [пáра] -и, ж., імен.,
'газоподібний стан води'. Кóл'їс'
йак у менé булó воспал'én'е /
то йа запáрила овсá / вїл'їла
в битóн да так стойáла над
парéйу // і допомогó.

ПАРА [пáра] імен. 1.'Два парні
предмети'. 2. проф. 'Нитки
рахують парами, а пари у
числянки (при снуванні ниток)'.
А шчитáйеш вже не пáрами а
шчитáйеш уже чїс'л'анками.

ПАРОБОК [пáробок] -а, ч., імен.
'молодий, нежонатий чоловік'.
Добри пáробок / вже мóжна
жен'їца.

ПАРТИКА [партї'ка] -и, ж., імен.,
'поперечна кольорова смужка
на зітканому полотнищі'. Йа
вже тут трóхи напартїчила.

ПАРТИЗАНКА [парт'їзáнка] -и,
ж., імен., збір., 'військові дії
УПА'. Гóде парт'їзáнка булá у
воїну.

ПАРШИВЕЦ [парші'вец] -а, ч.,
імен., 'підла людина'. Ах ти ж
парші'вец!

ПАРШИВИ [парші'ви] – прик.,
'підлий'. Вун так'ї парші'ви
чоловік.

ПАРШУК [парш'ук], [паршу'кї]
-а, ч., імен., 'парші', 'заразна
шкірна хвороба'. Нáша бул'ба

негод'а́шча ё́той год / йак'іс'
так'і па́ришукі по йу́й.

ПАСЕКА [па́сека] -и, ж., імен.,
'поле після вирубки сосни'.
Вони́ там у па́сец'і живу́т.

ПАСЕКА [пас'ека] -и, ж., імен.,
'пасіка', 'місце, де стоять
вулики'. На на́шуі па́с'іц'і
петна́цат' у́л'йув / остал'ні
ві́везл'і в л'іс.

ПАСЕНОК¹ [па́сенок] -а, ч., імен.
'Нерідний син'. Вун хот' і не
ру́дни син / па́сенок / а́л'еж
л'убі́в / уважа́в петра́ за ба́т'ка.

ПАСЕНОК² [па́сенок] -а, ч.,
імен.'Молодий боковий
паросток'. А ё́ти па́сенки / шо
виногра́д пови́пуска́в зн'ізу // йіх
тре́ба гет' пови́рїзват' // бо ж
т'а́гнут со́ки.

ПАСЕНОК³ [па́сенок] -а, ч.,
імен. 'Стовпчик'. Ё́а навоз'і́в
па́сенкув з л'ісу / да вже́ тре́ба
йа́кос' кол'іс' загоро́д'їца.

ПАСКУСТВО [паскуство] -а, с.,
імен.'гидота'. Отаке́ паску́ство
було́ / ход'і́л'і по двора́х да
кра́л'і.

ПАСМО [па́смо] -а, с., імен.,
'жмут вичесаного і сплетеного
конопляного чи лляного
волокна'; 'міра довжини
ниток для ткання полотна,
що дорівнює дванадцяти
чисницям'. Берёш тако́ ц'і́ле
па́смо да й че́шеш.

ПАСЬВІТЬ [пас'в'іт'], [пас'в'ів]
дієс., 'пасти, пас (худобу)'. Ё́ак

мн'і було́ двана́цат' го́д йа вже́
па́с'в'ів худо́бу.

ПАТЛИ [па́тли] імен., мн. знев.,
'волосся на голові'. Л'ед'і бо
йа́к оз'му́ за па́тли / то мн'і́сца
бу́де ма́ло.

ПАТРЕТ [патре́т] -а, ч., імен.,
'портрет'. Ё́ак'іс' д'а́д'ко ход'і́в
да збира́в / ка́же дава́йте йа
зробл'у́ патре́та да ми дал'ї.

ПАТРОШИТЬ [патро́шит'] -у,
-иш, інф., 'білувати', 'обдирати
шкуру'. Гёт' обпа́троши́в
тел'а́ // са́м.

ПАУТЬ [па́ут'] -а, ж., імен.,
'павутиння'. Тре́ба пока́л'іт'
ха́ту / па́ут' пообган'а́т'.

ПАХНЮЩИ [пахн'у́шчи] -ого,
-оїй – прик., 'такий, що має
сильний запах'. Така́ пахн'у́шча
ковбаса́!

ПАЦУК [пацу́к] -а, ч., імен., 'шур'.
Розвело́со бага́то пацуку́в /
тре́ба потрут'і́т'.

ПАЦЬ-ПАЦЬ [па́ц'-па́ц'] виг., 'для
підкликання свиней'.

ПАЧОК [па́чок], [па́чечок] -а, ч.,
імен., 'коробка' (коробочка).
При́дут вони́ назад / то вони́
даду́т по таку́ї_о йак кула́к
до́бруї са́хару тако́її_о йак
корові́ л'їжу́т сул' / даду́т
сахари́ни по па́чечку йак сті́чки
/ так'ї па́чечки.

ПАША [па́ша] -и, ж., імен.,
'пасовисько'. Ми ви́гнал'і те́пер
коро́ву на па́шу.

ПЕЙЛИ [пе́йли] -ув, імен., мн.

знев. 'волося на голові'. Йак так мѳжна ход'їт' с такіми росп'ус'т'аними п'їлами? // ан'у запл'ет'їса!

ПЕКАР [п'екар] -а, ч., імен., 'дитяча гра'. Кѳл'їс' в к'арі да в п'екара гр'ал'ї д'їт'ї / а теп'ер у т'їл'їхвопах да комп'їуторах сед'ат // тоді здоров'їши бул'ї / бо по вѳздус'ї ход'їл'ї.

ПЕКАЧ [п'екач] -а, ч., імен. орн., 'пташка з гострим дзьобом', те саме, що й 'кул'їк'.

ПЕЛЬКА [п'ел'ка] -и, ж., імен., 'зневажливе для горло'. Скул'ки не л'ї в т'їу п'ел'ку то все м'ало.

ПЕЛЬОНКА [п'ел'онка] -и, ж., імен., 'пелюшка'. А йа не вм'атвайу д'їт'ї в п'ел'онкі.

ПЕЛЮТКА [п'ел'утка] -и, ж., імен., 'частина сідниці'. Посун'теса атѳ оно' одной'їу п'ел'уткойу сед'у.

ПЕНЦІЯ [п'енц'їя] -ї, ж., імен., 'пенсія'. То йа того'ї ст'ажу не бр'ала // бо йа ход'їла пит'ат' у совб'ес / на п'енц'ї'їу йак їшла / то ход'їла пит'ат' у совб'ес чи 'ете / чи мн'ї тр'єба ст'аж збир'ат' / бо йа_ж роб'їла на жел'езну'ї дорѳз'ї два рѳки.

ПЕРВИ [п'ерви] чис., 'перший'. За п'ервим р'азом воно' н'їчѳго не помог'лѳо / а от уж'е за др'уїм то так.

ПЕРВОТЬОЛКА [п'ервѳ'ѳлка] -и, ж., імен., 'корова, що перший раз отелилася'. У мен'е

в гр'упі дв'ацат' п'ервѳ'ѳлок / подум'їтено / да 'ето к'ажну тр'єба р'укамі подой'їт'.

ПЕРГА [п'ерг'а] -и, ж., імен., 'зібраний бджолами квітковий пилок рослин, який вони змочують нектаром, складають у ком'їрки ст'ільників'.

ПЕРЕБИРАН'Є [п'еребир'ан'е] -а, с., імен. 'Простий ткацький узор'. О'ето п'еребир'ан'е / а то к'ур'ача л'ана // м'атерини наметк'ї йе / хот'їла показ'ат' // так'е трѳшк'и п'еребр'ате да ї наші'їте / віші'їте трѳхи / п'еребр'ате так в'узен'ко а то в'же йа м'атерини наметк'ї одр'їзала / дала м'ат'ї мен'ї.

ПЕРЕБ'ІЧ [п'ереб'їч] -у, -иш, док., 'перебігти'. Там бл'їзен'ко в нас к'їлом'етер п'ереб'їч аде кѳло кл'ад'ѳ'їшча ун'їзу' так х'ата у в'ерб'ах / того' д'їда / д'їд п'ерех'уд'ко / казал'ї на йѳго' по х'атн'ѳму п'ерех'уд'ко.

ПЕРЕВЕД'ІНИ [п'ерев'ед'їни] імен., мн., 'звичай переводити молоду до молодого з приданим'. Да так до позн'а гул'а'їут на вес'їл'її / два дн'ї / а потѳм отѳ т'їїї п'ерев'ед'їни в'же кл'їчут молодѳго молодѳго род'їчу' до себ'е / сват'ї в'же / і молод'а в'же їде з молод'їм / отак'е да_ї кон'ец'.

ПЕРЕВЕСЛО [п'ерев'есло] -а, с., імен. Да отакѳ с'ерп'а пудк'ладал'ї да такогѳ на ж'їто

клал і шоб тейе стойало шоб не гнулося // така цурка була // крут їл і перевїасла да клал і на тее перевесло.

ПЕРЕВОРОТКИ [переворотки] прис., 'шкереберть'. Даї пашов переворотки.

ПЕРЕДОЙКА [передойка] -и, ж., імен., 'корова, яка не завагітніла в цьому році'. А наша корова передойка / не попол'овала.

ПЕРЕДОК [передок] -а, ч., імен., 'те саме, що й [кружки], передня частина воза'. Так само ї вуз // а йа йак тоб'ї сказат' ? // передок там / на одного кон'а то там кружки / а йак на пару вже там то с'н'їц'ї / називаїуца с'н'їц'ї / поворот.

ПЕРЕЗВИ [перезві] імен. 'другий день весілля' Да вже пошл'ї вже тїїї молодїї род'їчі додому да вже од молодого іду́т по перезву́ / перезива́т' шоб ішл'ї в перезві // так вод'ат да іду́т то́же му́зика / іду́т туди́ да вже молодїї род'їчі йе / йак'ї ет' ет' забираїуца ідут уже в перезві // вже там погул'аїут.

ПЕРЕЛЄДІТЬ [перел'ед'т'] -у, -їш, док., 'передивитися'. Вчора відкрила кўхра да вс'ї ручн'їкі перел'ед'їла.

ПЕРЕМЕНЯЦА [перемен'аца] -уса, -їеса, док., 'переодітися', 'змінити одяг'. Н'їкотра молода дїякого плашча маїе а

н'їкотру гет' обл'ут / а н'ї йак розумни молодї то_ї не даст обл'їт' / обл'ут да мен'аїуца / ну вона наложит там тако́го / одѣжу шоб перемен'аца / обл'ут / така́ ёто був такі обїчай шо обл'їва́т' молоду́.

П Е Р Е П Р А В Л Я Ц А [переправл'аца] -уса, -їеса, док., 'переправлятися' (через річку). То мого́ брата́ одного́ ї дру́гого забрал'ї сопроводжа́т' їїх / бо вони́ знал'ї кудойу́ йак че́рез рі́ку переправл'аца.

ПЕРЕПУЙ [перепуї] -ойу, ч., імен.
1. Частина весільного обряду, коли молодим дарують гроші.
2. знак. 'наслаття хвороби'. Дал'ї віпит' перепойу, то так заслабїів, шо шукал'ї раду по л'уд'ах.

ПЕРЕХОДКА [переходка] -и, ж., імен., мед., 'вірусне захворювання, яке спричинює пронос, температуру, розлад шлунку'. А на шо твуї заслабїів? / а йакас' переходка мабу́т' / бо в ёту пору́ за́вше таке́ нападаїе.

П Е Р Е Ш Н А П О Р И Т Ь [перешнапорит'] -у, -їш, док., 'перешукати'. Пришл'ї краснопагон'їки / гет' перешнапорил'ї все на с'в'їт'ї в хат'ї і в дворї / сколол'ї шчу́пами вс'ого́ двора́ // ал'е н'їчого́ не найшл'ї.

ПЕРСЬТІ [п'ерс'т'ї] імен., мн.,

‘груди коня’. Вун то везе
пéрс’т’ами тíми / ну а́л’еж
воно́ ча́вит пуд го́рло.

ПЕРШЕ [пéрше] прис., ‘спочатку’.

Пéрше научíла сестра́ мене́
оте́тим_о гачко́м ви́азáт’ да
тако́го ша́рфика / такé ву́зен’ке
/ такé ву́зен’ке йак а́во ети шо
ви а́во йа то́же ви́азáв / шо
спíну мит’ мочалки.

ПЕСЬНІ [пес’н’í] імен.. мн.,
‘пісні’. Да ко́л’ешн’í пес’н’í
йак заспева́йт // ти шоб почу́в
тíйі песн’í / хто йоо́ зна́йе /
крас’íво бу́ло // а в йоо́ го́лос //
от в нас ми вс’í спева́йем // наш
í ба́т’ко спева́в // наш ба́т’ко
так крас’íво спева́в // вун
наро́дни пес’н’í.

ПЕТЛЬОВАНА [петл’о́вана] -ойі,
ж., дпркм., ‘змелене борошно
тонкого помолу’.

ПЕТЛЯ [петл’а́] -і, ж., імен.,
‘завіса, металевий стулковий
шарнір, за допомогою якого
навішуються двері’. Петл’а́
одорва́ласа / двéри звиса́йт.

ПЕТРАТЬ [пéтраг’] -йу, йеш, недок.,
‘тямити’, ‘усвідомлювати’. Вун
в е́тум дíл’í пéтрайе до́бре.

ПЕТРОВИЦА [петро́вица] -і, ж.,
імен. реліг., ‘петрівський піст
на початку літа перед святом
Петра і Павла’. А то бу́ло в
петро́вицу.

ПЕТЬО [Пéг’о] -а, ч., імен.,
змениш., до ‘Петро’. I зна́еш /
був чо́рни / отакó_го дéрса з

н’éрвеí / шо то такí / от ви́йде
/ так’í_го пéт’о х’íл’iнчу́к /
да дру́г’í трéт’í так’í_о / да
нас’м’íхайуца.

ПЕХОТОЮ [пехото́йу], [на
пехо́ту] прис., ‘пішки’. А йа на
пехо́ту все вре́мн’е ход’íла / аж
у к’íйев.

ПЕЦКАЦА [пéцкаца] -йуса, -йеса,
недок., ‘бовтатися руками
в чому-небудь рідкому,
брудному’. Не пéцкаíса в ту́й
граз’í!

ПЕЧЕРИЦА [печерíца] -і, ж.,
імен., ‘шампiньйони’. Все
шамп’íн’íони да шамп’íн’íони
ка́жут // даí дíмайу пол’ед’у́
шо то такé // ох аж е́то на́ши
печерíцí // у нас на лу́з’í йíх
сту́л’ки йе!

ПЕЧИ [печí] -у, -еш, недок. 1.
‘Пекти що-небудь на вогнищі,
жару’. Тра спечí йаки́х
мл’íнчу́в. 2. ‘Пекти’, ‘боліти’. I
шо дíмайеш оте́та рука́ в мене́
са́ме бу́л’и бол’íт / е́та не так
/ хот’ хот’а́ í гу́ла он’ ви́росла
йака́ о ба́чиш ? ростé / í е́тож
вона́ бу́ла мала́ а на ростé
ростé í почина́йе печí вже.

ПЕЧКУР¹ [печку́р] -а, ч., імен.
‘Дохожий’. Поможíтено мен’í
зловíт’ е́того печкура́ / а́то
н’íйак не мо́жна заста́вит’
одену́ца.

ПЕЧКУР² [печку́р] -а, ч.,
імен. ‘Піскар (риба)’. Трóшки
печкуру́в налови́в.

ПЕЧНИК [печн'ік] -а, ч., імен., 'пічник'. Ну йа двацат' л'іт робів мул'арку / з бат'ком по сел'і / печн'ік'і ми бул'і // а потóm печн'ік ёто шчикату́р.

ПЕЩАНИК [пешча́н'ік] -а, ч., імен., 'супісок', 'грунт із піску'. А ми хл'евá с пешча́н'іка зроби́л'і.

ПЛЄМНЯНИЦА [пл'ємн'ан'іца] -і, ж., імен., 'сестрина, братова дочка'.

ПЛЄСЬТІ ЧОРНУ ВОВНУ [пл'ес'т'і чо́рну во́вну] вираз, 'зводити плітки'; 'говорити абищо'. Йак ста́ла пл'ес'т'і чо́рну во́вну.

ПЛЄТЕНЯ¹ [пл'етен'á] -і, ж., імен. 'Плітка'. Шóб ёто ж такú пл'етен'у́ вивез'т'і.

ПЛЄТЕНЯ² [пл'етен'á] -і, ж., імен. 'Дерев'яна огорожа з лозового гілля'. Ва́рчина ха́та сто́йала де рома́на деркача́ / да над у́л'іцейу́ / не бу́ло загоро́д'ане / над у́л'іцейу́ ха́та / і така́ при́з'ба ко́л'іс' / ш чо́го при́з'би роби́л'і ? / чи с пл'етен'і́ чи з таки́х дошчо́к да осипа́л'і ж шоб не йшов хо́лод.

ПИЛПОВКА [пил'іповка] -и, ж., реліг., 'Пилипівський (різдвяний) піст'. У пил'іповку тро́хи л'є́киш пу́ст н'і́ж пе́ред вел'ікодн'є́м.

ПИЛКА ПОДОВЖНА [пілка подо́вжна] -и, ж., імен., інстр., А пілка подо́вжна / пилора́м не бу́ло / а пілку ту́йу од'і́н чоловй́к наве́рс'і сто́йіт

а дру́ги на н'ізу́ да така́ бу́ла пілка да так ри́зал'і / до́ск'іч // і йа ри́зав у́же / в́же і́ в мо́йє вре́мн'є / в́же на ё́ту ха́ту ми ри́зал'і вру́чну́.

ПИЛЬО [Пил'о] -а, ч., ім'я Пилип. То по го́с'ім / а потóm по шти́ри го́ди служі́л'і / то а́во оно́ оста́вса мед'а́р / з йім ра́зом йшов в га́рмейу́ і піл'о манчаку́в / ото́ два / ато́ гет' ус'і́ / с'ілка вмер / ну вс'і гет' // померл'і.

ПИСКЛЯ [пискл'á] -і, сп., імен. 'маленьке'. У йі́х род'і́вса си́н / йна́т зват' бу́ло / а вун мали́ / пискл'á.

ПІДГЕРЕЦ [п'ідге́рец] -а, ч., імен. с/з, 'дерев'яний брус, який з'єднує передню і задню частини воза'. А там на заду́ попере́чка / вона́ пуд по́пуд п'ідге́рцем / по́пуд н'і́зом / вона́ не пове́рс'і // а то́й шо с пере́да і наза́д іде́ то то назива́йеца пудге́рец // труба́ та́йа / да да // ко́л'іс' дере́в'яни́ йі́х роби́л'і / а то тепе́р труби.

ПІДДАВАТЬ [п'ід:ава́т'] -йу, йеш, недок., 'допомагати підняти вантаж'. До́бре шо йшла та́йа л'уд'і́нка / да п'ід:ала́ мн'і рад'у́жску / бо йа са́ма не п'ідн'ала́б.

ПІДДУВАЙЛО [п'ід:ува́йло] -а, с., імен., 'піддувало, отвір під топкою плити, груби тощо'. Открий п'ід:ува́йло / неха́й до́бре розгори́ца в гру́б'і.

ПІДЛІЗА [п'ідл'іза] -и, сп., імен., 'підлабузник (-ця)'. А йак дес' шос' касне́ца / то так п'ідл'із'н'ік'і зра́зу пе́рши л'ізут.

ПІДОЙМЕЦА [підоймеца] дієс. док., 'підніметься'. А йак вийт'ор с'т'іх то ї остало́са немóло́те / да жэ́жи пока́ знов п'ідо́ймаца.

ПІДОРВАЦА [п'ідорва́ца] -йуса, -йеса, док., 'порушити шлунок', 'підірватися'. Йа багат'ом зговорл'а́ла / і йак п'ідорве́ца / чи вро́ки / чи п'ідвій // таке́ бага́то чо́го́.

ПІДОШВА [п'ідо́шва] -и, ж., імен., 'нижня частина весільного коро́ваю, яку дарують музикантам'. П'ідо́шву му́зикантам подарі́лі.

ПІДПАЛЬВАТЬ [п'ітпáл'ват'] -йу, -йеш, недок., 'запалювати'. Ну повелá нас пán'і вже на го́ри / то йес'т' на по пóл'ски називáло́са на виц'э́чку // на виц'э́чку / на прогу́лку дава́ла тим п'ітпáл'ват' / збира́лі е́то / іл'іцу / °ол'йе́ і накла́дал'і ку́пу / зна́чит і потпáл'ват' то́л'ко дава́ла тим отл'ічн'ікам.

ПІДРУБА [п'ідру́ба] -и, ж., імен., 'підвалина, товста балка, що є основою дерев'яної стіни'. Тре́ба мен'áт' п'ідру́бу / бо вже зогн'іла́.

ПІДСОЧКА [п'ідсо́чка] -и, ж., імен., 'підрізання сосни для

спускання смоли'. Три го́ди був йа на п'ідсо́чці'.

ПІДХВУСНИЦА [п'ідхвус'н'іца] -і, ж., імен., 'жіночий статевий орган у тварин'. С'в'ін'á сход'іласа // он п'ідхвус'н'іца йак ц'ібу́л'іна.

ПІСЬМО [п'іс'мо́] -а, с., імен., 'лист'. Йа з а́рмейі попописа́в п'іс'ма // а до мене́ то по дв'іна́цат' п'іс'ом прихо́д'іло за од'ін ден'!

ПИ'ПА [пи'па] -и, ж., імен. дит., 'вода'. Не л'із' / там пи́па!

ПІЇСНЯ [пійіс'н'а] -і, ж., імен., 'пісня'. Ету пійіс'н'у тре́ба в два го́лоси спева́т'.

ПІЇЧ [пійіч] -и, ж., імен., 'піч'. Встав у пійіч / бу́де те́пле ц'іли ден'.

ПЛЄМНЯНИК [пл'емн'áн'ік] -а, ч., імен., 'сестрин, братів син'. А гэ́то мойі пле́мн'áн'ік'і / ото́ іва́н / гэ́то вас'і́л' // ну бра́тови сині́.

ПЛІСКАЦА [пл'іска́ца] -йуса, -йеса, недок., 'бризкатися'. Йак захо́д'іш у во́ду то не тре́ба пл'іска́ца // неха́й сама́ намóчи́ца.

ПЛОСКУНЬ [плóскун'] -і, ж., імен., 'чоловічі рослини конопель, а також волокно з них'. Оéти плóскун' вибира́ють / йіх вири́вайють.

ПЛОТНИК [плóт'н'ік] -а, ч., імен., 'тесяр'. Вун харо́ши був плóт'н'ік // до його́ бага́то йшло зака́зват' робі́т'шо.

ПЛУТ [плут] -а, ч., імен., 'пліт', 'огорожа зі штахет'. Девчátка не дóвжни ла'зит' по плотáх.

ПЛУТКА [плу́тка] -и, ж., імен., 'плітка', 'плотиця (риба)'. Пов ведрá плуто́к наловів.

ПЛЮСКАТЬ ОЧИМА [пл'у́скат' очима] вираз 'кліпати очима'. А чо́го сто́йиш пл'у́скаєш очі́ма? / шо пéриши раз ба́чиш?

ПЛЮЩАНКА [пл'у́щчанка] -и, ж., імен., 'жмурки', дитяча гра у піжмурки. Дава́йте погра́йем у пл'у́щчанку.

ПЛЯЦ [пл'ац] -а, ч., імен., 'ділянка під забудову'. Оде вс'оо́ пл'аца́ од'і́нацат' со́тих.

ПЛЯЦОК [пл'а́цок] -а, ч., імен., 'бабка-бісквіт'. Йа́кіхос' пл'а́цкув напекла́.

ПОБОК [пóбок] прис., 'поряд'. І вона́ ка́же і ња їду і соба́ка тої́ / пóбок ра́дом зо мно́їу / ња їду і соба́ка їде / ња їду і соба́ка // ну в́же ка́е в́же в мене́ ко́си ді́бом // в́же ка́же ња зна́їу шо ња прит'а́гла́ ѡго́ / бо_ж ка́зала́ шо о́де вун коб де не ви́шов.

ПОБУК [побу́к] прис., 'порядз'. Та́к њак побу́к л'уде́ї / худо́би в на́с бу́ло бага́то. Ми́ не бедова́л'і.

П О В И П Р О С Т В А Т Ь [повипро́стват'] -їу, -їеш, док., 'вирівнювати'. Са́д'і́л'і т'ут'у́н да пообри́ваїут да повипро́стваїут ѡго́ да так пола́д'ат / л'іс'т'і́нку на л'іс'т'і́нку да повіа́жут е́то

в папушкі́ ко́л'іс' / да в так'і папушк'і́ да кла́л'і в коробкі́ чи в њак'і ња́шчики на хáт'і чи де да в́же тоді́ бра́л'і / да суши́л'і да ри́зал'і / і баді́л'їе і баді́л'їе_ж із т'ут'у́ну отийі́ стро́ул'і / да то кореши́кі в́же назива́їеца / ри́зал'і.

П О В И Ц І Р О В А Т Ь [повициро́ват'] -їу, -їеш, док., 'вимережити'. Да е́тож тре́ба бу́ло повициро́ват' тийі́ сорочечкі́.

ПО ВІДІМОМУ [по в'і́д'і́мому] прис., 'очевидно'. То вони́ по в'і́д'і́мому то́го хл'е́ва́ отсуд'і́ла да то зроби́ла собі́ хáтку да ї ма́т'і бу́ла із ње́їу там де л'аши́їшина хáта на горі́ сто́їала́ така хáтка.

ПОВОД [пóвод] -а, ч., імен., 'віршовка', 'линва'. Ы́ак веде́м коро́ву до буга́їа / то за́вше берéм на по́вод / бо так вона́ ві́рвеца.

ПОВОДОК [поводо́к] -а, ч., імен., 'нашийник у собаки'. Му́ї соба́ка на поводку́.

ПОВСАНКИ [повса́нки] імен., мн., 'кінні парні сани замість воза'. А потóм в́же е́ти ста́л'і роби́т' повса́нки / в́же повса́нки / в́же двої́ні.

ПОВШОРА [повшо́ра] -и, ж., імен., 'кінна упряж'. Е́та збру́їа вс'а́ на кон'у́ то то повишо́ра назива́їеца.

ПОГОВОР [пóговор] -у, ч., імен.,

- ‘неправдиві, непевні слухи’.
Так і по́говор по сел’ї пошов.
- ПОГРЕБ [по́греб]** -а, ч., імен.,
 ‘погріб, спеціально обладнана
 яма для зберігання картоплі’.
*На́ша вс’а бу́л’ба в по́греб
 вл’їзла.*
- ПОГУДЛІВЕ [погу́дл’іве]** *прик.*,
 ‘зібране за хорошої погоди’.
*Ете с’їно коро́ва до́бре йїст /
 вонó погу́дл’іве.*
- ПОД [под]** *прий.*, ‘під’. *А та́йя
 погада́ла / ка́же в вас каз’о́н: айя
 вешч йе / за́втра до вас при́дут
 кала́бушит’ / прибері́те //
 ба́чиш ? // йак вгада́ла / то́чно
 вгада́ла / то вун побойа́вса
 іва́н нес’т’ї / дайе́ мн’ї кожю́ха
 / йа е́того кожю́ха на себе́ /
 винто́вку под ру́ку / там кана́ва
 була́ / і в туйю кана́ву бо́втнув
 там.*
- ПОДАВНО [по́давно]** *прис.*,
 ‘давно’. *Етої́ случа́й вже так
 пода́вно бу́в.*
- ПОДАЦА [пода́ца]** -йуса, -йеса,
 док. ‘Піти кудись’. *Куди́ то вун
 пода́вса?*
- ПОДАЦА [пода́ца]** -йуса, -йеса,
 док. ‘Нездужати’. *Ох вун так
 пода́вса оста́н’їм вре́мн’ем.*
- ПОДВУЙНІ [подву́йн’і]** -ого, -ойі,
прик., ‘такий, що складається з
 двох однорідних або подібних
 частин чи предметів’. *Укна
 тра подву́йн’і робі́т’ / вони́ не
 пропуска́ють хо́лоду.*
- ПОДЕРСА [поде́рса]** -уса, -еса,
 док., ‘порвався’. *Вже мої́
 чо́боти поде́рл’їса / тре́ба нові́
 купл’а́т’.*
- ПОДУШКА [поду́шка]** -и, ж., імен.
 с/г, частина полусаней, на якій
 стоїть упл’е́н’. *А посере́д’їн’ї де
 упл’е́н’ тої сто́йїт шо з д’їрко́йу
 тако́го то поду́шка назива́лоса
 / ну поду́шка / шо посере́д’їн’ї /
 шо упл’е́н тої л’ежї́т на йому́.*
- ПОЖАРИЩЕ [пожари́шче]** -а, с.,
 імен., ‘місце, де була пожежа’.
*На пожа́ришчи неплóха бу́л’ба
 росте́.*
- ПОЖИЛИ [пожи́ли]** *прик.*,
 ‘людина старшого віку’. *Так і́
 вун танк’ї́стом на вої́н’ї був / в
 ту́ї ша́пц’ї шо то танк’ї́ткуї́ /
 петро́ луковк’ї́н йоо́ фамі́л’ейя
 була́ / д’а́д’ко так і́ пожи́ли // го́да
 со́рок п’ят’ так і́о мужі́к був.*
- ПОЖИНО [пожи́но]** дієс. *нак.*,
 ‘зачекай’. *Пожи́но / йа тоби́
 покажу́ // дес’у со́рок шо́стум
 ро́ц’ї́ / було́ е́те д’їло / в со́рок
 шо́стум ро́ц’ї́.*
- ПОЗАД [поза́д]** *прис.*, ‘ззаду’.
*А там поза́д сто́йала ха́та
 да була́ молоча́рн’а / молоко́
 нос’ї́л’ї / з ус’о́го села́ нос’ї́л’ї
 туди́ молоко́.*
- ПОЗАЛІТЬОС [поза́л’їт’ос]** *прис.*,
 ‘позаминулого року’. *Ох кол’ї́
 е́то було́ / ши́ поза́л’їт’ос.*
- ПОЗБОКУМ [позбоку́м]** *прис.*,
 ‘збоку’, ‘збоків’. *Несу́т тийї́
 плóскун’ї́ / вже до о́зера /
 кладу́т так п’ї́д рад тийї́ кучкі́*

кладу́т / кладу́т / кладу́т /
кладут / а позбоку́м кладу́т
уже так навéрс'і / шоб в́же
вони́ не спливáл'і / да рíжут
йак отó кол'іс' на погребі́
дéрн'у рíзал'і / плиткі́ рíжут /
да ї прикла́дають тійі коно́пл'і
// ну не зна́йу йа тобі́ не скажу́
ску́л'ко вони́ мо́кл'і / бо йа йіх не
/ не мочі́ла ї не вит'ага́ла.

ПО-ЗІМНЬОМУ [по з'і́мн'ому]
прис., 'холодна, яка має низьку
температуру'. Йа в́же одéвани
по з'і́мн'ому.

ПО ЗНАКУ [по знаку́] словосп.,
'знайоме'. Такé воно́ мен'і йак
би по знаку́.

ПОЙТИ [по́йт'і] -у, -еш, недок.,
'піти'. Зна́чит' сабу́ров в на́шум
сел'ї був // зна́чит' зада́ча його́
була́ така́ / шо по́йт'ї мо́ста
спал'їт'на случі́ / вун дереві́яни
був мост / отакá справа.

ПОКАМІСТЬ [пока́м'іс'ц'ї] прис.,
'поки що'. Ти пока́м'іс'ц'ї́ посед'ї́
поварту́ї сумкі́ / а ми сход'ім
ку́пим шос' по́йіс'т'.

ПОКАХІКВАТЬ [пока́х'ікват'ї] -йу,
-йеш, недок., 'покашлювати'.
Йа чу́ла в́же ї наш потро́ху
покахі́квайе / ма́бут' заслаб'ї́в.

ПОКИДАНЕЦ [покида́нец] -а, ч.,
імен., 'чоловік, що розлучився
з жінкою'. Н'е́е нема́ кол'іс' не
росход'і́л'іса / не так йак тепéр
// три дн'і́ поживé да ї вс'о //
кол'іс' не було́ покида́нцув ёто
оно́ вдо́ви вдо́ви бул'ї́.

ПОКИДАНКА [поки́д'анка],
[покида́нка] -и, ж., імен.,
'жінка, що розлучилася з
чоловіком'. Такá була́ жу́нка з
двома́ д'і́т'ми / зда́ца вона́ була́
поки́д'анка.

ПОКИДЧАНКА [поки́дчанка]
-и, ж., імен., 'жінка, що
розлучилася з чоловіком'. Вона́
була́ поки́дчанка // дво́йе дете́ї
було́ в йейі́.

ПОКОЙНИК [поко́йн'ік] -а, ч.,
імен., 'покійник', 'небіжчик'.
Поко́йн'ік л'ежы́т в хат'і́ / а
голос'і́л'н'ік'і́ голо́с'ат.

ПОКРИШКА [покрі́шка] -и, ж.,
імен., 'шина на ободі колеса'.
Лопну́ла покрі́шка в кол'ес'і́ /
тре́ба замен'і́т'.

ПОКРУЧАНИ [покру́чани] -ого,
прик., 'кучерявий'. Йа зна́йу
шо дирéк'тор прихóд'ів / був
стан'і́слав хéпнер / хéпнер ёто
/ а стан'і́слав звáвса / так'ї́у був
покру́чани.

ПОКУЛЬ [по́кул'ї] прис., 'доки'.
По́кул' до нас дойшла́ о́черед' /
мо два часá прошлó.

ПОКУРНИ [поку́рни] -ого, прик.
'покірний'. Поку́рне тел'а́тко
д'в'і́ ма́тки с:é.

ПОКУС [поку́с] (поко́си) -а, ч.,
імен. 'покіс', 'ряд скошеного
і відгорненого косою хліба,
сіна...'. У мене́ девет'і́ручка /
йа покóса ширóкого займа́йу.

ПОЛАДІТЬ' [пола́д'іт'ї] -у, -іш.
'Помирити'. Йа́л'чик ча́сто

*вспомена́йе / ка́же йак при́де
ко́т'аши́ха / пола́д'іт ет'.*

ПОЛАДІТЬ² [пола́д'іт'] -у, -іш.
*'Поправити'. Вже хаз'а́йка
пола́д'іт пола́д'іт йіх.*

ПОЛІВАНИ [пол'і́вани] -ого,
*прик., 'веснянкуватий'.
Нехоро́ши так'і / пол'і́вани.*

ПОЛІВАЧКА [пол'і́вачка] -и,
*ж., імен., 'поливальниця,
металева посудина з ручкою
і впаяною трубкою для
поливання городніх культур'.
По́ки при́мл'уца гу́рки / то йа
пол'і́вачкоюу попоп'ідл'іва́йу.*

ПОЛІТКИ [пол'і́тки] імен., мн.,
*'у будівлі'. Вибира́йеца така́
дереві́на шо вел'іки пол'і́тки.*

ПОЛІЦА [пол'і́ца] -і, ж., імен.
1. 'Полиця', 'горизонтальна
дошка біля стіни або в шафі
на посуд'. У мене́ вс'і тарелки́
на пол'і́ц'і сто́я́т. **2.** 'Полиця
в плузі'. От те́йе дишло́ е́то
рога́ч / отвáл е́то каза́л'і
пол'і́ца // соин'ік то каза́л'і
по ко́л'ішн'ому л'е́мех / е́то /
л'е́мех е́то соин'ік.

ПОЛІЦІЯНТ [пол'і́ц'і́я́нт] -а, ч.,
імен., 'поліцай'. Да при́йхал'і
по́л'ски пол'і́ц'і́я́нти / да йак
пол'і́зл'і на ха́ту / да́й нашл'і //
да і в ту́рмі сед'і́в / ма́бут' два
ро́ки сед'і́в.

ПОЛОГО [по́лого] -а, с., імен.,
*'пелена', 'покривало на
колиску'. А е́то бу́ло по́лого /
е́то бу́ло / а́во ба́ч / е́то вже́*

*рож'і́ла / воно́ бу́ло ж'і́те
ота́к / отако́го воно́ бу́ло /
та́м не ж'і́те бу́ло / а ге́то
бу́ло коли́ску / йак несéш на
по́л'е / опина́л'і коли́ску // о́ето
полого // да йа зроби́ла так'і
три по́сохи оти́йі зроби́ла
// повй'і́сла / зроби́ла собі́
коли́ску / і все / по́логи поші́ла
// і рват'л'он.*

ПОЛОЗА [полоза́] -и, ж.,
імен., 'та частина саней, що
пересувається по снігу'. А тийі
копи́лі шо кре́пи́ца все́ на йіх /
на полози́ отако́.

ПОЛОЗОК [полозо́к] -а, ч., імен.,
*'частина плуга, яка сунеться
по землі, призначена для
утримання плуга, щоб не
виляв'. А те́йе шо́б те́йе вже́
не в'і́ла́ло шо то вже́ та́м / то
полозо́к назива́лося.*

ПОЛОКАТЬ [полока́т'] -йу, -йеш,
*недок., 'полоскати білизну після
прання'. Зол'і́л'і в жлу́ктах а
полока́т' нос'і́л'і до о́зера.*

ПОЛУДНАТЬ [полу́днат'] -йу,
-йеш, недок., 'полуднувати',
*'обідати'. Пополу́днал'і да і
знов ста́л'і до робо́ти.*

ПОЛУДНЕ [полу́дне] -а, ч., імен.,
*'полудень'. Посл'е полу́дне
гна́л'і тавáр бл'і́жче до хате́й.*

ПОЛУКОПА [полу́копа] -и,
ж., імен., 'кладка в тридцять
снопів'. Сперш сно́пй скла́дал'і
у полу́копки шо́б скорий со́хл'і / а
потом у́же в ко́пи.

ПОЛЬОВАТЬ [пол'ова́т'] -йу, -йеш, недок., 'корова виявляє статеву охоту'. *Наша корова дру́ги раз уже́ пол'у́је.*

ПОМАГАЙБО КОПА, ЧИ ПОЗВОЛІШ ВЗЯТЬ СНОПА? [помага́й бо копа́ чи позвол'іш вз'ат' снопа́ ?] вираз, 'коли забирали снопи збіжжя додому, то просили у копи дозволу'. *А воз'їл і воза́ми / вола́ми // а пудйешча́л і хаз'а́йін до копи́ то ка́е помага́й бо копа́ / чи позвол'іш вз'ат' снопа́ ?*

ПОМАГАТІ [помага́т'і] -йу, -йеш, недок., 'допомагати'. *Треба помага́т'і од'ін одному́.*

ПОМАЙБУ [пома́йбу] прис., 'помагайбіг'. *Сла́ва Бо́у / пома́йбу.*

ПОМИНЦА [помі́н'іца] -і, ж., імен., 'низька дерев'яна широка діжка з двома вухами, в яку зливають помії і з якої дають пійло худобі'. *Йа ж йу́ї і помі́н'іцу дайу́.*

ПОМНІСТІЦА [помн'іс'т'іца] -йуса, -йеса, док., 'вмістимос'я'. *Сад'іса і ти / помн'іс'т'ітеса.*

ПОМОЧНЕ [помочне́] -ого, прик., 'помічне'. *Йак йа а́во ба́ште ску́лко назбира́ла / е́то_ж все д'іт'ам / худобі то́же дайу́т // е́то таке́ помочне́ // е́то л'іс'нік // л'іс'нік // д'ла́ дете́ї / д'ла́ худобі воно́ вел'ми га́рне / таке́ не оно́ д'ла́ себе́.*

ПОНАЛУПАЛІ [поналу́пал'і] дісс.

мін., 'понабивали'. *А самол'о́т у-у-у! л'ет'їв раз ! а по́сл'е дру́и раз / йак побачи́л і / бежа́т до нас! / нас поналу́пал і / порозан'а́л і // побачи́в самол'о́т шо е́те / шо детвара́ / вони́_ж у бено́кел' д'ївл'аца // да і е́те / пол'ет'їв самол'о́т.*

ПОНАПИСВАЙУТ [понапи́свайут] дісс. мін., 'понаписують'. *То вони́ вже напи́шут запи́ску / понапи́свайут там шо і ма́т'і мн'і в / ко́си мали́ ши бу́л'ї / в кос'їчку спл'ете́ ту́у бома́гу і поведе́ мене́ до д'їда / роспл'ете́ ма́т'і ода́ст ту́у бома́гу да і наза́д іде́м.*

ПОНАРАВИЦА [понара́виц:а] інф., 'сподобатися'. *Прийі́хав в село́ / да понара́вилася йому́ го́де д'ївчина да і пожен'їл'іса // так і оста́вса вун в на́шум сел'ї.*

ПОНОВА [поно́ва] -и, ж., імен., 'свіжо випалий сніг'. *А на дру́ги ден' така́ поно́ва ви́пала.*

ПОНОЖИ [поно́жи] імен., мн., 'педалі в ткацькому верстаті, за допомогою яких піднімається і опускається нит'. *То кро́сна йе на два́ поно́жи і на шті́ри.*

ПОНОЧИ [по́ночи] прис., 'вночі'. *Ві́йшл'і шчи по́ночи.*

ПОНУРЕЦ [пону́рец] -а, ч., імен., 'мовчун'. *А ге́той ко́л'о так'ї пону́рец // н'іко́л'ї добриде́н' не ка́же // йа вже хот'їв його́ раз*

спитат' / чого́ то ти добриден' не ка́жеш?

ПОНУРИ [пону́ри] -ого, прик., 'мовчун'. *Йе так'і пону́ри / мовчуні́ / шо ї́ слова з їх не добі́єса.*

ПОНУРИСТИ [пону́ристи] -ого, прик., те саме, що й 'пону́ри'. *Такé в́же пону́ристе д'іт'а́ шо не да́ї бог.*

ПОНЯТЬ [пон'а́т'] -у, -еш, док., 'зловити', 'спіймав'. *Уквача́йяк гра́йеш то тра когос' пон'а́т' да переда́т' того́ квача́.*

ПООДІЛЬНОСТІ [поод'і́л'нос'т'і] прис., 'окремо'. *І заса́д'вайеш туди́ ру́ку і в́же / у се́ред'іну / держі́ш шо́б воно́ не збйі́глосо / бо_ж воно́ тре́ба шо́б поод'і́л'нос'т'і // і збира́йеш так туди́ с'уді́ / туди́ с'уді́ // е́то в́же назива́йєца во́гн'іво.*

ПОПАС [попа́с] -у, ч., імен., 'пасовище'. *Да захава́йє хведка за па́зуху да принесе́ мн'і на попа́с да мене́ покора́мт' / ота́к.*

ПОПЕРЕДЕНЬ [по́переден'] -а, ч., імен., 'перед у кінних санках'. *По́переден' шо́б не сход'і́л'іса на на перед'і́ е́то де кручки́.*

ПОПЕРЕЧНА ПІЛКА [поперéчна пі́лка] -и, ж., імен., 'пилка, якою пиляють дрова'. *Е́то було́ в́же за со́йузу / девенóсто копійок та́йя попере́чна пі́лка сто́йала.*

ПОПЕРОК [поперо́к] прис., 'впоперек'. *Йа поста́вив ха́ту*

оту́т / в́же ку́мпан був ... то ко́л'іс' ха́ту розбива́л'і попере́к // ну там у́же миха́л'у́ о́де / а мн'і ото́ о́де / о́де вс'оо́ пл'аца́ од'і́нацат' со́тих.

ПОПИТАЦА [попита́ца] -йуса, -йєса, док., 'запитати'. *А вун в́же пришо́в да_ї ка́же / от йа хо́чу пита́ца / йак було́ ко́л'іс'.*

ПОПЛЄТЕ [попл'єте́] дієс. майб., 'сплєте'. *Да ка́жу / йак хто попл'єте́ постолі́ то йа да́м кусо́к хл'іба.*

ПОПЛЮСКИ [по́пл'уски] імен., мн., 'бризки'. *Йак ско́чив з при́крини то аж по́пл'уски пошл'і́.*

ПОПОЛНЄНЄ [пополн'є́н'є] -а, с., імен., 'поповнення'. *Тре́ба сапа́т' і пополн'є́н'іє ро́бим / доса́д'вайемо ї́ все / а в з'і́мн'є вре́мн'є е-е-е прочі́стки.*

ПОПОЛУЧАЛІ [пополуча́л'і] дієс. док., 'отримали'. *Да вс'і́ у ко́го л'го́ти то пополу́чал'і бала́ни.*

ПОРАДІТЬ [пора́д'іт'] -у, -иш, док., 'порадити', 'пораяти'. *Ко́б хто пора́д'ів шо мн'і ро́біт' у таку́ї с'ітуа́ц'ейі.*

ПОРАЖАТЬ [поража́т'] -йу, -йєш, док., 'радив', 'радять'. *Ха́ту в́же поча́л'ї ро́біт' // то вун мн'і поража́в шо ро́бі ха́ту до́м іком.*

ПОРАЦА [пóраца] -йуса, -йєса, недок., 'годувати худобу, виконувати різну роботу по

господарству'. А йа шчи не попораласа. Кóло худóби в нас д'ід поравса.

ПОРОЖНЯ БАЙКА [поро́жн'а байка] (балачка) вираз 'розмова ні про що'. Не л'убл'у́ поро́жн'их балачо́к.

ПОРОЖНІ НЕ ЖИВЕМ [поро́жн'і не живемо́], вираз 'не бідуюмо', 'є що їсти'. Звел'ї ми тийї ку́ри // нема́ // ну ми поро́жн'і не живемо́ // а́во вже два ро́ки то е́той // а шо заробл'ат мн'а́са чи са́ла // о а то вже купів жир / смал'ець ул'уде́й // ага́ / то купіл'ї л'їт'ос д'в'їс'т'ї рубл'е́й за ведро́ а тепе́р д'в'їс'т'ї п'їс'а́т // і ми поро́жн'і не живемо́ // ча́сом то́й заробит' да́ї жде́ / і купим // ми поро́жн'і не живемо́ // шо зва́рим / ши голо́дни не бул'ї.

ПОРОШКИ [поро́шкі] -ув, імен., мн., 'таблетки'. То ко́л'їс' нам ма́т'ї по ло́з'ц'ї насипл'е́ / ка́же так / йа́кшо́ поїесте́ / то дам са́хару // а ба́т'ко та́кі са́хар кусо́чками воз'їв / да ми му́с'їм йїс'т' бо́ж хо́чеца / да й нійа́кими поро́шка́ми не траві́л'ї // йа тепе́р свої́м свару́са / кау́ не чепа́йте е́ти поро́шкі / йа вам а́во назбира́ла тако́го хоро́ства.

ПОРТНИ [портні́] -их, прик., 'з домотканого полотна' (сорочки). Мн'їра́йут сорочкі́ чолов'ї́ку шит' // е́тих майо́к не було́ // портні́ бул'ї сорочкі́.

ПОРУГ [пору́г] -а, ч., імен., 'поріг'. На́ш пору́г не висо́ки.

ПОРУСНА [пору́сна] -ойі, прик., 'вагітна свиня'. Вод'їл'ї с'в'їн'у́ до кнура́ а вона́ ї не пору́сна / шос' не попол'ова́ла.

ПОСАДА [поса́да] -и, ж., імен., 'придане', 'посаг'. А за поса́ду то е́то тре́ба було́ вже дооворл'а́ца заран' з бат'ка́ми. От йе́сл'ї хоч жен'ї́ца / то до:ворл'а́л'їса шоб дав тес'т' поса́ду.

ПО САМЕ НСКУДА [по са́ме н'е́куда] вираз 'понікуди', 'до межі можливого'. Вс'ї скрін'ї зава́л'ани зерно́м по са́ме н'е́куда.

ПОСІВАЛЬНИК [пос'їва́л'н'їк] -а, ч., імен., 'хлопчик, який приходив засівати на Новий рік (14 січня)'. До на́с уже з са́мого ра́нку приход'їл'ї пос'їва́л'н'їки.

ПОСЛЯ [посл'а́] прис., 'потім'. А пото́м всемене́ / поробі́ла тро́хи там а́то брига́д їршо́у / посл'а́ мене́ забра́л'ї коменда́ншо́у.

ПОСОХИ [посо́хи] -ув, імен., мн. 'Палиці на колиску'. Бра́л'ї по́лого / посо́хи і йшл'ї на по́л'е до робо́ти.

ПОСОХИ [посо́хи] -ув, імен., мн., кулін. страва. О пото́м шчи робі́л'ї / меша́л'ї т'їсто́ / густе́ т'їсто́ / роска́чвал'ї так кру́гло до́вго / і кача́л'ї так / так'ї не в калачі́ а до́вге та́ке

/ так так так пока́ аж тейе
кóнчица // до́вге такео́ кача́л'и
// назива́лося по́сохи // а шо ти
не зна́йеш ? / йа зна́йу мо́йа
ма́т'и робі́ла / да вже спечу́т
тійі по́сохи на лопáту да в пйіч
/ на черен'і / да ї вміл'ут // то
то вже ла́мл'ут потро́ху / вун
такé / да сир розмина́йут да в
сир тійі по́сохи / даї даї така́
була́ / такé бл'удо́ було́.

ПОСПЕХОМ [пóспехом] прис.,
'дуже швидко'. Йа так
пóспехом ви́бйуг на дру́ги по́верх
і зра́зу в кабен'ет д'іре́ктора.

ПОСТИДЦА [постид'і́ца] -уса,
-іса, док., 'посоромитися'. Ну
да ї не пошла́ йа вже ї потóм
пошла́ б/а́л'е вже постид'і́ласа
іт'и / пропуст'і́ла ж багáто
уро́кув // не пошла́ / да так і
пáсла тавáр.

ПОСТОРОНКИ [посторóнки]
імен., мн., 'міцний ремінь або
мотузок, що з'єднує в упряжці
хомут з орчиком'. А посторóнки
вже чепл'а́йеш до обáрка / а
обáрка до во́за.

ПОСТЯКАЛІ [пос'т'акáл'і] дієс.,
док., 'склякли', 'зів'яли'. А
бураки́ нат шл'а́хом йуї ви́бил і
/ да пос ййала бураки́ столóви ї
тих трóхи пос ййала // в з'і́л'ї
пост'акáл'і.

ПОТАПЦІ [пота́пц'і] -ув, імен.,
мн., 'страва'. Потóм завйу́в
в хáту нас / да накриши́в
пота́пцув / засолод'ів води́ /

да ка́же ййэте не ду́ла ва́шуї
ма́тери потáпц'і.

ПОТАТЬ [пота́т'] -йу, -йеш, док.,
'потонути'. Не кй́даї в:о́ду /
бо мо́же потáт' // тоді не
доста́неш.

ПО ТЕЄ [по тейе] прис., 'більш не'. Да
ї по тейе н'іко́л'і бул'и не ка́зала.

ПОТЕРАТЬ [потера́т'] -йу, -йеш,
док., 'згубити'. А шо кло́че
тера́т' бу́де?

ПОТЕРТЬ [пóтерт'] -і, ж., імен.,
'дрібна пом'ята чи потерта
солома або сіно'. Гус'ам трéба
запа́рват' туйу пóтерт' шо в
коро́ви у корму́с'ц'і по́сл'е с'їна
остайе́ца / то бу́дут нес'т'іса
га́рно.

ПОТЕСЬ [пóтес'] -і, ж., імен.,
'гребінь для чесання куделі'.
А потóм пóтес' назива́йеца /
такé йак гребен' / оно́ шо така́
до́шчечка і такé шо сед'іт' // і
чешут л'он.

ПОТЯЖНИ [пот'ажні] -ого,
прик., 'витривалий', 'такий, що
надовго вистачає'.

ПОЦВІСТЬ [поц'в'іс'ц']
інф., 'покритися цвіллю',
'запліснявіти'. А йа ложу́ хл'іб у
цалафа́н шоб не поц'в'óв.

ПОШЕСТЬ [пóшес'т'] -і, ж.,
імен. 'епідемія'. Т'іф був /
такá пошес'т' / сту́л'ки л'уде́ї
померло́.

ПОШТАР [пóштар] -а, ч., імен.
'листоноша'. Пóштар прин'ус
п'іс'мо́.

ПРАВЕ [п'раве], [п'равен'ке] -ого, -ойі, *прик.* 'пряме'. *Да вибирайеш такé правен'ке на дёржално.*

ПРАВЕЦ [п'равец] -а, ч., *імен.* *мед.*, 'хвороба, при якій певний орган не може нормально функціонувати'. *Скорчило но́гу направéц.*

ПРАВИЛО [п'рави́ло] -а, с., *імен.* 'частина воза, яка лежить на підгерці'. *Прави́ло / праві́ло / то розрізане такé на заду́ да і воно́ сту́л'вайеца і на пудгéreц ло́жица // то то прави́ло.*

ПРАВДА [п'ра́вда] -и, ж., *імен.*, 'правда'. *Тре́ба спаса́т' сво́ю ду́шу / отакé д'éло / йак огл'éd'ів / жінка пра́да ви́пус'т'іла коро́ву / ку́ри ста́ла корми́т' / нема́ н'і́кого / зла́з'іт с:тожка́ / н'ітход'іт до хаз'а́йки / поздорóвавса / все / такé і такé д'іло / *росказа́в сво́ю істо́рею.**

ПРАВО [п'ра́во] *прис.*, 'прямо'. *Йа на сво́йіх хло́пцув йак мали́ бул'і кажú отаќ / ід'іте пра́во ! // не д'ів'ітеса в зéмл'у йак ба́т'ко // до земл'і д'ів'іца // копéйкі.*

ПРАДІВО [п'ра́д'іво] -а, с., *імен.*, 'дощечка і навите на ній конопляне або лляне волокно, яке прядуть'. *Да кладу́т багáто да вс'і збирайуца да праду́т те́йе пра́д'іво там мо пйат' шист' д'івча́т / вс'і з гребен'а́ми на таборéточках на слунчи́ках праду́т.*

ПРАЛЬНИЦА [п'рал'н'іца] -і, ж., *імен.*, 'жінка, що пряде'. *Прал'н'іца с'адáйе на ту́йу до́шку шо в гребен'у і прадé.*

ПРАМИ [п'рамі] -ого, *прик.*, 'прямий, не кривий'. *Те саме, що й 'п'ра́ви'. Старáйуса прамéн'к'і так'ї прутóчки вибира́т' на ко́шика.*

ПРАСОВАТЬ [п'расова́т'] або [в'т'ужит'] -йу, -йеш, *недок.*, 'прасувати'. *А ши *роскажу́ тоби́ йак ут'ужил'і / йак прасова́л'і / *роскажу́ і покажу́ ! // за́ре принесу́ // посóхне ал'е шоб не пересóхло // да вже тийі сорочки качáйут отаќ ёто / вже вони́ ла́д'аца // а де ? / ёто йа вже його́ раз качáла ойéти рушн'ікі / ёто то́же там досу́швала // йа тебе́ не доста́ну / не бу́са / бач // а вони́ йак не гет' сухі́ то так глáд'аца / глáд'іца // то йак пёрви раз качáйут то отакó беру́т уже о / а потóм досу́швайут // а йак дру́и раз качáйут то вже в тру́бках отаќ ізсо́вайут із ётого качáлка.***

ПРАЧ [п'рач] -а, ч., *імен.*, 'праник', 'дерев'яний валок з ручкою, який використовували при пранні одягу'. *Іду́т на óзеро прас'т' / да лу́пл'ат тим пра́чэм по шма́т'у.*

ПРЕСТАВ [п'реста́в] *дієс. наказ.*, 'уяви'. *І от преста́в / отку́л' воно́ па́дало?*

ПРИВЕДЕНІК [приведѣн'ік] -а, ч., імен., 'коли жінка йшла заміж і вже мала дитину'. *Мойá бáба з Берéжок бáт'кова мáт'и / прийшла с'уді і двоїе детеї / приведѣн'іки кóл'іс' казáл'и / йако́ приведѣ д'іт'á то то казáл'и приведѣн'ік // пришла́ зáмуж і привелá детеї.*

ПРИГУНЦА [пригун'іца] -і, ж., імен., 'корова, яку пригнала невістка від батьків у придане'. *І молоко́ свекру́ха / по́ки йа своєї́и пригун'іц'и не привелá / по́ти йа йїхн'ого молока́ не пилá.*

ПРИДЕЦА [прідѣца] безос. дієс., 'доведеться'. *Ви зна́єте шо / поросту́т ва́ши д'іт'и / бу́де конѣ́ с'в'їта бу́дут вони́ на вас казáт' / мáт'и на́ша мáт'и / ти нас не учі́ла йак бо́у служі́т' / а ти нас научі́ла йак розбагат'їт' // а тепѣ́р придѣ́ца ви́їк в огн'ї горі́т'.*

П Р И Д У Р К О В А Т И
[прідурковати] -ого, прик., 'нерозумний', 'дурний'. *Да чо́го не бі́л'іса ? / бі́л'іса // отакі́ придурковати // така́ гáдос'т' // а чо́го не бі́л'іса ? // бі́л'іса // там в нас таки́_го́т був Бамбу́ла / така́ гáдос'т' бу́ла // оз'ме́ кійа да хо́д'їт да з:áду захо́д'їт да кійо́ем тарáх! тебе́ отак_го́т / і пшов!*

ПРИКІДЛІВИ [прик'ідл'івн] -ого, прик., 'такий, який

пригортається, не цурається'. *Йїхн'і з'ат' так'ї прик'ідл'івн.*

ПРИКРЕ [при́кре] -ого, прик., 'з'іпсоване, гіркувате (сало, жир, масло)'. *Ма́сло вже при́кре / ви́кин' с'в'ін'ам.*

ПРИКРИН [при́крин] -а, ч., імен., 'трамплін'. *Прóто так зйешча́ца з горі́ не ін'т'ересно / то ми поробі́л'и при́крини.*

ПРИМАК [прима́к] -а, ч., імен., 'приймак'. *А́ вже от бáба тво́я́ овд'у́шка то вже серг'ї́ приход'і́ца д'áдко йу́ / йа от ужé с хвѣдо́у / ми тро́йу́родн'и / матері́ бул'ї́ с'óстри / самко́ був ста́рши то самка́ бра́л'и йа́кос' / бра́л'и у примакі́ йак хаз'áйїна / а серг'ї́ ожен'ївса потóм / ал'е_ж серг'ї́ був до хаз'áїства // то там бу́ла така́ бáба соло́ха / то торгова́ла гарі́лко́у / ну / горі́лку гна́л'и житн'у́вку в прибуду́вц'и / така́ бу́ла / оз'ме́ о́де вже жи́та да налóжит // і йа воз'їв з ма́теро́у // отакé вре́мн'е бу́ло.*

ПРИНУДИ [принуді] імен., мн., 'примус'. *Тоді́ йак робі́в у магаз'ї́н'и да проторгова́вса шос' // то дал'ї год принуд' // даї́ одробл'áв у колхоз'ї.*

ПРИПЕК [при́пек] -а, ч., імен., 'припічок'. *Да д'в'і лопáти по́ложат / бо корова́ї вел'іки / да мушчі́ни удво́х рáзом / од'їн с то́го бо́ку сто́їт а од'їн с*

того бо́ку на при́пек поло́жат /
да_ї сажáють у пійч.

ПРИСИ [при́си] імен., мн. ‘ніздрі тварини’. Уз’ав за при́си кон’а і держи́т.

ПРИСМЕРКОМ [при́смерком] прис. ‘смерком’, те саме, що й ‘на змерку́’.

ПРИСТАТЬ [приста́т] -у, -еш, док. ‘втомитися’. Попорва́лї л’он ко́лїс’ // да ї з д’їт’ми // йак попорве́ д’їт’а то ї приста́не за ден’.

ПРИСТУЛОК [присту́лок] -а, ч., імен. ‘шухляда’, ‘висувна скринька в столі’. Оз’мі гро́ши в присту́лку.

ПРИСЯДКИ [при́с’адки] прис., ‘навпочіпки’. Мойá сус’їдка коро́ву не до́йїт на слунчи́ку а при́с’адки // тож так но́ги мо́жуть забол’їт’.

ПРИСЯЙБУ [при́с’айбу́] вираз ‘те саме, що їй-Богу’. При́с’айбу́ шо не брав / че́сне сло́во н’ї.

ПРИТИКА [прити́ка] -и, ж., імен., ‘жердина, якою притикають у стіжку сіно’. На соки́ру да ід’ї віруба́ї прити́ки на стожа́ка.

ПРИХАПКИ [при́хапки] прис., ‘несистематично, час від часу’. Ота́к при́хапком при́хапком да ї накос’їв с’їна на коро́ву.

ПРИЧАНДАЛЬЄ [причанда́л’їе] імен., збір., ‘інструменти будь-якого призначення’. У мене́ в прибуду́вц’ї вс’а́ке причанда́л’е л’ежи́т.

ПРИШОЛОПОВАТА [пришоло́повата] -ого, -ойї, прик., ‘пришелепувата’. То вун ішо́в // дес’ вун живе́ то в іїх дал’е́ко / де то вун живе́ ? // йе са́ми ме́нчи іїх брат / вун вз’ав Ма́ша така́ була́ пришоло́повата.

ПРИЯТНИ [прийа́тни] -ого, -ойї, прик., ‘привітний’. Інча л’уд’їна прийа́тна така́.

ПРИЯТНЕНЬКИ [прийа́тнен’ки] -ого, -ойї, прик., ‘привітненький’. Вун так’їо́ прийа́тнен’ки був / так’ї́ прийа́тнен’ки // да так то ти т’о́т’а ти все а нас то не л’уби́т так.

ПРОБИТНА [пробитна́] -ойї, -ого, прик., ‘пробивна’. Та́йя ба́ба соло́ха така́ мал’е́нка була́ / а́л’е о́така ба́ба пробитна́.

ПРОБ’ІЧ [проб’ї́ч] -у, -иш, док., ‘пробігти’. Йак котóри хло́пц’ї то втека́ють од учи́тел’ки йак хо́че сту́кнут’ / по́за тойе́йу грубо́йу так од стени́ була́ йакра́з проб’ї́ч можна.

ПРОБОЙ [пробо́ї], [пробо́їн’їк] -а, ч., імен. проф., ‘сталевий стрижень, яким утворюють невеликі дірки в металі’. У мене́ вс’а́к’ї інструме́нт йе / і л’е́рки і ме́чики ї пробо́їн’їки.

ПРОВАЖАНКА [проважа́нка] -и, ж., імен., ‘випровадини в армію’. То йа кажу́ попоход’їла і на хрес’т’їни і на проважа́нку.

ПРОВОДИ [про́води] імен., реліг.,

‘свято наступної неділі після Великодня, коли поминають померлих’. *Посл’є па́ски про́води / вс’і л’у́д’і іду́т на мо́йелки.*

ПРОДУХ [проду́х] -а, ч., імен., ‘невеликий отвір у стелі погребя, льоху або кагата для виходу пари і поганого повітря’. *Йак зако́пайем бу́л’бу в кага́ти то мо́жна ї по два проду́хи робі́т’.*

ПРОЙТИ КОМП’ЮТОРА [прої́ті комп’ю́тора] вираз ‘томографія’. *І от в мене́ шо то шо се́рце с перебо́ями так бйе́ца то то́же мн’ї за́вше кав’іто́н кав’іто́н до́бавл’а́йут у ка́пан’е // а йак у́же́ йа е́те ото́ прої́шла́ комп’ю́тора / то в́же ви́писав’ іна́че мн’ї шо́б у ка́пан’е дава́л’ї.*

ПРОЛЬОТ [прол’о́т] -а, ч., імен., ‘проміжок’. *І само́л’о́т’ йа́кос’ так і зву́ку не було́ / приле́т’їв і пе́ршого прол’о́та / такі́ похо́жи муст’ йак е́тої́ / о і прол’о́та / да́й пашо́в // і само́л’о́та і н’ї збі́л’ї і н’їчо́го / і пол’ет’їв / Бог’ так дав.*

ПРОМОТОРНА [промо́торна] -ого, -ої, прик., ‘швидка’, ‘моторна’. *А йа ш ход’їла́ скруз’ / то йа памета́йу все // то з ма́теройу ход’їла́ / то до мо́сту ход’їла́ нос’їла́ йіс’їт’ / е́то скруз’ / така́ бу́ла промо́торна д’ївчина.*

ПРОПУСКАТЬ [пропуска́т’]

(молоко́) вираз, ‘проціджувати молоко́’. *Принесла́ те́е молоко́ / пропус’їла́ в дру́ї л’ек // нал’їла́ так кру́шку і поста́вила до жа́ру / шо́б закип’їло.*

ПРОСАДЬВАТЬ [проса́д’ват’] -йу, -йеш, док., ‘просунути’, ‘просовувати’. *То воно́ ота́к петел’ка́ роби́ца / да проса́д’вайе́ца че́рез дру́гого да нама́твайе́ца / да вз’ав те́йе а пото́м ски́нув ге́те / да_ї знов / да_ї знов да́л’ше́ йе іде́ // да так получа́йеца.*

ПРОСЛЯ [просл’а], [просл’е] прис., ‘після’. *А вона́ бу́ла мо́лода́ / а чолов’їк убі́ти був / то вона́ / да / е́те / хло́пец був / хло́пец був / да ві́л’езла на пйі́ч / врод’їла́ хло́нца да / ві́л’езла на пйі́ч да вмерла́ / а д’їт’а́ поки́нула // то просл’е́ прийі́хав брат з Москві́ / в Москві́ служі́в / да прийі́хав да вз’ав да / в́же мо́го д’їда́ / да у прийі́ут здав те́йе д’їт’а́.*

ПРОСТИНА [прос’т’їна] -и, ж., імен., ‘простирадло’. *Зайі́хала йа до ко́ла / завезла́ йому́ д’в’ї про́с’т’їни / два подо́д’їа́л’н’їк’ї / д’в’ї поду́шк’ї з наво́лочками такі́ми ви́шитими / отак’ї хоро́ши цвeті́ / насту́л’н’їцу.*

ПРОСЬВЕЩАЄ ЛЮДЕЙ [прос’вешча́йе л’уде́й] вираз, ‘робить рентгенівський знімок’. *І прийе́жав із о́нко / ду́мав шо́ рак // аж то́ї врач сказа́в / вун просвешча́йе л’уде́й*

// *ка́же в тебе́ с їл не опушчѐн є*
/ зада́вн'ане / жолудка.

ПРОТИВ [про́т'ів] *прис.*, 'навпроти'.

Їак про́т'ів л'удеї́ то ми ї не
пога́но жил'ї.

ПРОШМАНДОВКА

[прошмандо́вка] *-и, ж.,*
імен., 'дівчина/жінка легкої
поведінки'.

ПРУРВА [пру́рва] *-и, ж., імен.,*
'прірва'. В його́ вла́з'їт все йак
у прурву.

ПРУСАК [пруса́к] *-а, ч., імен. топон.*
А в нас і на прусаку́ є по́л'є.

ПРУТИКИ [пру́т'ики] *-ув, імен., мн.,*
'прутики'. А пото́м уставл'а́т'
пру́т'ики / то тре́ба зроби́т'
мол'їтву.

ПРУТОК [пруто́к] *-а, ч., імен.*
ткац., 'тоненька паличка, якою
затискують готове полотно на
воротило'. Їак йїї́ кача́т' ту́у
пра́жу ? / так'ї́ є пруточо́к /
акра́з тако́ шоб в єто́й ровчачо́к
/ шоб тої́ пруточо́к так'ї́ /
ну / с'уди́ бере́ца єта пра́жа /
заклада́йєца с'уди́ в заперѐн'ку
ї вже нама́твайєш.

ПРУТЬМА [пру́т'ма] *прис.*, 'дуже

багато'. Там йїх мо прут'ма.

ПРУШЛИ ОД [пру́шли од] *вираз,*
'минулий рік'. Пру́шли од
йакѐс' лу́че порос'а́ було́.

ПУВДЕНЬ [пу́вден'] *-а, ч., імен.,*
'південь'. Да та́к стої́ала туди́
на пу́вден' укнами.

ПУД [пуд] *прій.*, 'під'. *А ко́л'їс' єто*
кут'ї́ нава́рат ужѐ / ко́л'ади //

зна́чит тре́ба на стул беру́т
с'їна / і с'їна пуд є́те бо Ісус на
с'їн'ї род'ївса // с'їна пуд стул.

ПУДБИВАТЬ [пудбива́т'],

[пудобі́єш] *-йу, -йєш, док.,*
'підбити', 'підіб'єш'. У ка́ри
гра́л'ї // ка́ра така́ мал'єн'ка
отакого́ / і ки́ у рука́х / і ло́жит
тако́ пол'їңце і тако́го рас ту́йу
ка́ру уда́рит / і так пудобі́єш і
вже бере́ш за тийго́ робиши́ ко́ло
ота́к // і тийї́ вже ту́йу ка́ру
ло́вл'а́т і вкида́йут там де вун
ту́йу ка́ру пон'а́в і вкида́йє шоб
вун попа́в в єтого́ / в є́те ко́ло //
а не попаде́ / бї́йгайє бї́йгайє / а
пото́м попаде́ то вже тої́ бї́йайє
// ка́ри тому́ а вже тої́ бї́йайє.

ПУДВІЙ [пудв'ї́] *-у, ч., імен.,*
'підвій'; 'хвороба, навіяна
вітром'. Дес' недобри́м в'ї́тром
прот'а́гло / тре́ба пошепта́т'
пудв'ї́.

ПУДВ'ІЙ [пудв'ї́ї] *-у, ч., імен.,*
'хвороба від вітру'. А пото́м
мене́ ма́т'ї́ от шепта́т' мене́
научі́ла ма́т'ї́ // пудв'ї́ї / ро́жу /
уро́ки / ну'ї́ л'ак // до єтого́ вс'о́го
/ то вже є́те ма́т'ї́ научі́ла
спа́л'ват' / то ко́л'їс' до ма́тери
ход'ї́л'ї / то ма́т'ї́ йа́кос' на вуск /
йа забу́ласа шо то тої́ вил'ї́вала
/ є́те во́лос' / є́то нари́в.

ПУДВОРОК [пу́дворок] *-а, ч.,*
імен., 'задвірок'. То д'а́д'ка /
д'а́д'ка / ми_ж ра́зом жил'ї́ там
на одну́м пудворку / забра́л'ї́
то́же воли́.

ПУДВЕЧУРОК [пудвечу́рок]

-а, ч., імен., 'підвечірок'. *От укін'шо тро́хи / шоб кіши не гра́л'і // даї́ бу́де тоб'ї так'іс'ак'ї пудвечу́рок.*

ПУДГЕРЕЦ [пудге́рец]

-а, ч., імен., госп., 'частина воза, яка з'єднує передок і задню частину'. *А тої́ шо с переда́ і наза́д іде́ то то назива́йеца пудге́рец // труба́ та́йа / да да // ко́л'іс' дереви́ани йїх робі́л'і / а то тепе́р труби.*

ПУДГЕРЕЦ [пудге́рец]

-а, ч., імен., 'труба, що з'єднує передню і задню частину воза'. *А тої́ шо с переда́ і наза́д іде́ то то назива́йеца пудге́рец.*

ПУДКЛАДКА [пудкла́дка]

-и, ж., імен., 'матеріал, пришитий зісподу одягу'. *Порва́лоса пал'то́ / пудкла́дка вил'езла́ й тел'епайе́ца.*

ПУДЛЄТОК [пудл'єто́к]

-а, ч., імен., 'хлопець-підліток'. *Йа́ вже́ був так'ї́ пудл'єто́к / все памета́йу.*

ПУДЛОГА [пудло́га], [п'ідло́га]

-и, ж., імен., 'дощана підлога'. *А муї́ ба́т'ко зроби́в п'ідлогу́ без йед'іного́ ц'ва́ха.*

ПУДРОСТОК [пудро́сток]

-а, ч., імен., 'підліток'. *Йа́ ши́ був пудро́сток йаќ уже́ му́с'ів ора́т' і вс'у́ робо́ту робі́т' / бо́ ж ба́т'ко на фрон'т'і́ був.*

ПУДСВІНОК [пудс'в'іно́к]

-а, ч., імен., 'немолочне поросля

віком до року'. *Так'ї́ вже́ до́бри пудс'в'іно́ќ був / да́ й му́с'іл'і до́бива́т'.*

ПУДСВІСТАЧ [пудсв'іста́ч]

-а, сп., імен., 'пособник'. *Да́ нашо́в со́бі пудсв'іста́ча тако́го́ йа́к са́м.*

ПУДСЕДЕЛЬНИК [пудседел'н'і́к]

-а, ч., імен., 'черезсіделок, частина збруї, якою закріплюють голоблі, щоб не теліпалися'. *А́ йе́ так'ї́ кото́ри у́праж та́ка́ строї́на да́ в дуз'ї́ / да́ пудседел'н'і́к тої́ да́ голо́бл'і пудйа́же.*

ПУДШИВКА [пудшивка́]

-и, ж., імен., 'те саме, що й підкладка'. *Гет' пудшивка́ порва́ласа.*

ПУД ШУТКУ [пуд шчу́тку]

вираз, 'спосіб покриття стріхи соломомою'. Пуд шчу́тку // не ку́л'кі́ а́ кла́л'і со́лomú гру́бо і́ переві́азвал'і́ і́ переві́азвал'і́ / о́ / то́ воно́́ назива́лоса́ под шчу́тку / не́ те́йе́ шо́ то́ три́ жме́н'ки́ звйа́зани́ перекру́чани́ так і́ вже́ бере́ш потро́шку́ туйу́ со́лomú і́ приві́азвайеш до́ ла́т'інки́ то́йе́йї́ / да́ так со́ломка́ та́йа́ ле́жїт а́ пото́м дру́га́ / перекрива́йе́ воно́́ ж перекрива́ло // а́ те́йе́ а́ те́йе́ звало́со́ под шчу́тку / то́ там гру́бо со́лomú о́ / то́ вже́ не ку́л'кі́.

ПУЖАЛНО [пужално́]

-а, с., імен., 'держак батоба'. *Кон'а́ поган'а́л'і́ пужално́м.*

ПУЖНУТЬ [пужнút'], [пужнуца]

-у, -еш, недок., 'налякати', 'налякатися'. Просто п'ідско́чила да / то так дес' загна́в аж доха́ти / отудо́йу на Колосо́вс'ких двур // так де / чи вун бйуг дал'е́ко за мно́йу чи не бйуг / зра́зу вун пужну́вса а йа втекла́.

ПУЗНО [пу́зно] прис., 'пізно'.

Да_ї ску́л'ки дн'е́ї вес'і́л'їе дл'і́госо ? // Два два дн'і ...// а че́рез ти́жден' переве́д'іни е́то шо то таке́ ? // Да так до позна́ / два дн'і / а пото́м ото́ тийі́ переве́д'іни вже́ кл'і́чут молодо́го молодо́го род'і́чу́в до себе́.

ПУЙДЕ [пу́йде] -у, -еш, дієс. майб., 'піде'. Ма́т і пу́йде / тепе́р маши́ні / так і // а тоді́ ма́т і / ізво́шчик / тоді́ ку́н ми // ма́т і пу́йде в Дубро́вицу / оз ме́ пшо́на / оз ме́ му́кі / перло́вки / понабира́є вс'о́го / да зво́шчику на вуз в рад'у́жку все зйа́же да зво́жчику на вуз / да завезе́ ба́т ку на терта́к.

ПУЙДУТ [пу́йдут] -у, -еш, недок., 'підуть'. Йа зна́йу шо йа на н'і́в'і / на н'і́в'і ми з ба́т'ком пу́йдем да зри́жем на дра́нку / да і дра́нки там і надере́м на н'і́в'і.

ПУЙЛО [пу́йло] -а, с., імен., 'пійло'. А тел'а́т і обеза́т'ел'но пу́йло тре́ба дава́т' / то воно́ і попіе́ і поійст.

ПУЛ [пул] -а, ч., імен., 'дощані нари

біля печі'Д.в на полу́ . А вже́ в нас ми гу́с і держал'і́ / ра́дна бул'і́ // ага́ да_ї одева́йеса / да пул був / не кро́ват і / пул до́в'и / а на́ша ха́та вел'і́ка була́ / да так одні́ туди́ голово́йу а одні́ туди́ / а те́йе а те́йе на печі́ / е́то де́ветеро було́.

ПУЛКА [пу́лка] -и, ж., імен., 'кусок тканини'. В одну́ пу́лку; у д'в'і пу́лки // так'і́го фарту́х у д'в'і пу́лки.

ПУЛЬ-ПУЛЬ [пул'-пул'] вигук, 'уживають для підкликання індиків'.

ПУП [пуп] -а, ч., імен., 'піп'. Ну / в це́ркви / пуп венча́в.

ПУПЕЦ [пупе́ц] -а, ч., імен., 'шлунок птахів'. Йа в су́пі зварі́ла пупца́ з гу́с'і́ // а тепе́р уже́ і сала́ти мн'ї́ют робі́т' вс'а́к і з пупцу́в.

ПУПОРИЗНА [пупорі́зна] -е, -ого, прик., 'баба-повитуха'. А пу́па л'о́ном завйа́жут / волокно́м е́тим вйаза́л'і́ / ну і вже́ то шо пу́па вйа́же то вже́_ж ба́ба насто́йа́шча ба́ба / і тре́ба вже́ до ба́би / і вже́ йак іде́ на в'і́дв'е́д'іни ба́ба до вну́ки вже́ то вну́ка / вже́_ж вона́ пу́па вйаза́ла / то вже́ вну́ка а то внучен'а́ / пупорі́зне внучен'а́.

ПУРИМИ [пури́ми] імен., мн., 'пирогі-трикутники'. Пури́мчика тако́_го́ би на́тройе зро́бит йак варен'і́ка // варен'і́ка е́то да на́тройе зро́бит.

ПУСТ [пуст] -у, імен., реліг., 'піст'.
*Вже не зят'ірка // вже в:єчери
у пуст в:єчери вари́лі все /
кв'а́ша.*

ПУСТОПАШ [пустопа́ш] прис.,
'бездоглядно'. *Йа ві́гл'анув аж
корові́ ход'ат впу́стопаши.*

ПУТО¹ [пу́то] -а, с., імен. 'Шнурок,
яким зв'язують ноги тварині,
щоб далеко не йшла на
пасовиську',

ПУТО² [пу́то] -а, с., імен. 'Те,
чим зв'язують руки і ноги
покійнику'. *Да вз'ала́ пу́то
да колдова́ла шоб до́чки шоб
за́муж ішл і́ / колдовичі́к.*

ПУТЯ [пут'а] -ей, імен. мн.,
'залізнична колія'. *Кол'а йі́ми
заві́дує / і кол'а і́де скру́з' на
осмо́тр мосту́в / і провєра́є
пут'ами́ і́дут петна́цат'
два́цат' к і́ло́метрув п'і́шки
ход'ат / по пут'а́х провєра́йт.*

ПЧОЛОВОД [пчолово́д] -а, ч.,
імен., проф., 'бджоляр'. *Муї́
д'ід був пчолово́дом.*

ПЧОЛЯР [пчол'а́р] -а, ч., імен.
проф., 'бджоляр'. *Муї́ д'ід був
пчол'аре́м / і ба́т'ко / і вже
тепе́р йа.*

ПШЕНИЦА [пшен'і́ца] (йа́ра й
оз'і́ма) -і, ж., імен., 'пшениця
тверда' *triticum durum* desf. *Ну
муї́ ба́т'ко то шчи пшен'і́ці
с'йіав тро́шки вже на па́ску /
шоб на па́ску бу́ло / хе-хе-хе на
па́ску / ну і квасо́лу сад'і́лі / все
таке́ сад'і́лі.*

П'ЯТКА [пйа́тка] -и, ж., імен.
1.'Задня потовщена частина
коси'. *Йак ко́с'иш / то пйа́тку
тре́ба прижима́т'. 2.'Частина
плуга, якою він пересувається
по дну борозни'.*

Р

РАБКІ [рабк'і́] -ув, мн., 'коса з
граблями'. *То рабкі́ тії́ шо
ре́чку ба́т'ко ко́л'іс' кос'і́в.*

РАБОТІНС [работ'і́н'є] -а, с., імен.,
збір., 'веснянки на обличчі'. *Ох
на л'і́ці́ такє́ работ'і́н'є в йейі́
бу́ло // то вона́ все виво́д'іла
вс'а́кими маз'а́ми / а́л'є ж не
помогло́со.*

РАБРИНА [рабри́на] -и, ж., імен.,
'драбина, пристрій з двох
поздовжніх жердин, скріплених
рядом поперечок, щоб вилазити
вгору або спускатися вниз'.
*То ма́бут' була́ е́та рабри́на в
хл'єві́ / одна́ вже е́то ма́бут'.*

РАБРИНА [рабри́на] або
[до́шка] -и, ж., імен. проф.,
'полудрабок', 'одна з двох
бічних частин у возі'. *Упл'є́н'
де рабри́ни де до́шка ло́жица да
і рабри́ни кре́пл'а́ца.*

РАДНО [радно́] -а, с., імен.,
'перина'. *Да пото́м уже ста́лі
ра́дна шит' з гу́с'ачого пйі́р'я.*

РАДОМ [ра́дом] прис., 'поряд'.
*Вонó так ра́дом л'єжа́ло /
ра́дом.*

РАДЮЖКА [рад'ужка] -и, ж., імен., 'рядно'. Йак їйї іванчик заслабїїв / то вона його вз'ала в рад'ужку да ї понесла до бол'н'їц'ї.

РАЖКА [ра́жка] -и, ж., імен., 'невелика дерев'яна посудина для приготування їжі для худоби'. А с'в'їн'ам по́вну ра́жку бра́ги йак дам / то так йеда́т шо ї ну!

РАЗЬ [раз'] -і, ж., імен., 'бруд'. Сестра́ була́ така́ йак ма́т'ї каза́ла на л'їка́рочину ма́теру на сво́йу́ сестру́ каза́ла сп'їд ну́т'а раз'ї йу́ї шко́да було́ дат' / не даст.

РАКОВАТИ [ракова́ти] -ого, прик., 'викривлений'. Пойї́хав йа з ба́бойу по дро́ва / а тут йакра́з з ле́вої сто́ронї вйежа́йем в жо́лобі́ ото́ там го́ри / на го́рах був та́кі сосн'а́к вун ракова́ти / ал'е_ж вун сухі́ // дава́ї / дава́йте нарі́жем тут / дава́йте / йа з ба́бойу пої́хав / да рі́жем рі́жем е́ти дро́ва.

РАКОПИТЕ [ракопит'е] -а, с., імен. зб., 'ратиця'. Рако́пит' у коро́ви заде́рса / тре́ба оди́чикну́т'.

РАКОПИТЬ [ракопит'] -а, ч., імен., 'ратиця'. Рако́пит' у коро́ви заде́рса / тре́ба оди́чикну́т'.

РАЛІТЬ [ралі́т'] -у, -їш, недок., 'підгортати, обробляти просапані культури сапою

або ралом'. Бул'бу напе́ри боро́нуїут а пото́м ра́л'ат.

РАМА [ра́ма] -и, ч., імен., 'літак'. Аж тут незаба́ром само́л'от неме́цк'ї^т так'о тої ра́ма / ра́ма / л'ет'їт / бурчи́т / там стрел'а́йут із е́того / із ста́нц'ейі / з зен'їток / прол'ет'їв дес' / во́пшем обсл'е́довав / чи фронт'їе.

РАПТОВО [рапто́во] прис., 'миттю'. Йа́кос' так рапто́во вмер.

РАТОВАТЬ ратова́т' -їу, -їеш, недок., 'рятувати'. Ну да йак л'уд'їна му́чица страда́йе / то тре́ба_ж л'уд'їну поратова́т'.

РАШПИЛЬ [рашпил'] -а, ч., імен., 'великий копитний напилок'. У мене́ там інструме́нту вс'а́кого / і напі́л'н'їки / ї молоткі́ / ра́шпил'ї / с'в'о́рла.

РВАТИМУЦА [рва́т'їмуца] дієс. 3 ос. май. ч., 'будуть рватися', 'рватимуться'. Праче́м / лу́пиши // до́бре тре́ба ви́бит' їїх // бо вони́ бу́дут рва́ца у кро́снах / йак зроби́ши кро́сна // рва́т'їмуца.

РЕБТІ [ребт'ї], [гребт'ї] -у, -еш, недок., 'гребти'. Аж у дерево́к ход'їла ребт'ї с'їно.

РЕВА [ре́ва] -и, сп., імен., 'плаксі́й'. Цит' / ре́во / о ре́во // до́кул' бу́деш пла́кат'ї?

РЕВАЛО [ре́вало] -а, с., імен., 'крик, рев'. Вчо́ра пе́риши раз ви́гнал'ї худо́бу на пашу / то таке́ ре́вало зроби́л'ї / шо хто́йозна.

РЕВИЩЕ [рэвишче] -і, сп., імен.,
те саме, що й [рева] 'плаксій'.

РЕВТІ [ревт'і] -у, -еш, недок. 1.
'Кричати, видавати крик'.
А йако́йі ку́л'ки реве́ш
(верешчіш)? 2. 'Плакати'. Не
реві / йа тоб'і дам цукерка.

РЕЗАЧКА [реза́чка] -и, ж., імен.,
'дизентерія'. Бага́то послабй́ло
/ реза́чка напа́ла / ёто поно́с.

РЕЙВАХ [ре́йвах] -у, ч., імен.,
'безладдя', 'безладно розкидані
предмети'. Ох так'і ре́йвах там
роби́ца.

РЕЛЯ [рел'а] -і, ж., імен.,
'гойдалка, споруда, на якій
гойдаються для розваги діти
й молодь; гойдатися'. Рел'і
зако́пал'і два стовбу́ да так'і
жерд'інки шо́сти назива́л'іса /
да до́шку да́ рел'а́л'іса.

РЕЛЯЦА [рел'аца] -йуса, -йеса,
недок., 'гойдатися'. А де ма́рийка?
// он' рел'а́йеца на рел'і.

РЕНСТКА [рен'ётки] імен.,
мн., 'сорт яблук'. Вже д'ід
роспл'етé да заберé / да даст
мн'і йа́блочок та́кіх йа́кіх
рен'ёточок кра́сен ких / даст
йа́блочок мн'і штук шти́ри
чи п'ят' / да вже йа'і бежу́
дохати.

РЕЦКА [ре́цка] -ойі, -ого, прик.,
'гречана'. Да на пй́ч ста́вл'ал'і
/ ре́цку туйу муку́ / да посто́й'т
на печі вона́ / так в:од'і / в:од'і /
не в ара́чуї н'йа́куї // да зроби́ца
вона́ к'і'сл'ен'ка.

РЕЧКА [ре́чка] -и, ж., імен.,
'гречка'. Харчі бу́л'і по́сл'е во́їні
/ ну і зерно́ було́ / жы́то ре́чка і
вс'о // так ре́чки намел'ут ёто
на мл'нц'і / вже пе́рше печу́т
мл'нц'і // на к'їсдум моло́ц'і так'і
мл'нц'і шо і тепе́р би найі́вса_б.

РЕШЕТЯНКА [решет'а́нка] або
[козл'а́к] -и, ж., імен. гриб,
'решітка', 'моховик зелений'
Boletus subtomentosus L. Да
боршчу́ ва́рит с козл'а́ками / і
така́ на́ша йеда́ була́ // мо йак'і
мл'не́ц був да хл'їба / да і ота́к
ми йі́л'і.

РИБАК [риба́к] -а, ч., імен.,
'рибалка'. Йа ко́л'іс' був до́бри
риба́к ! // йак по́йду в осо́тне
да ота́кихо л'інку́в ц'їлу то́рбу
наловл'у́.

РИБИ [рибі], [грибі] імен., мн.,
'гриби'. То вона́ кае оно́ до́вго
варі // то йа час бу́л'ш вару́
// тийі ру́ши в трохл'ітро́вих
ба́нках // і рибі йа вару́ до́вго //
пока́ пота́нут // пока́ вару́ рибі.

РИГУР [Ригу́р] -а, ч., імен., 'Григір',
'Грирогій'. Ну прита́йі́вса то́ї
каба́н а д'а́д'ка ригора́ во́лі
запраглі́ значит вез'т'і каба́на
того́ на бй́лу // ну запраглі́
покла́л'і на вуз / вивезл'і на у́л'цу
а вун з во́за і шио́в каба́н / в
л'о́хки дес' по́пав а там л'о́хки
без не́рвув / ага́ шио́в / догна́л'і
заколóл'і повезл'і того́ каба́на.

РИДКИ МОЗОК [ри́дки мозок]
вираз, 'забудькуватий'. Йак

это забув ? // в тебе шо / рідки м'озок?

РИЗА [ри́за] -и, ж., імен., 'наділ сінокосу'. Різал'і по л'овах / л'ави і пот'ом // різа сенок'ос то ёто / різа // то хто нак'ос'ит с'іна / да ї виг'одує і остал'не / ну худ'обу // пот'ому шо худ'оби багато // по л'іс'і / ёто ж сенок'ос був / сенок'ос / різи / п'їдут / і вон'о остовб'оване все гет' // п'їдут поол'адаїут / торг'ї вже / да вже петр'овица / да вже буд'ут торг'ї / приход'ат / таїа різа ст'їл'ки ст'ойїт! / там дв'енаїат' зл'отих / їа дай'ї тринаїат' / їа дай'ї чет'їрнаїат' / і н'їк'от'орому нажен'їт так'ї цен'ї! / і тої м'їс'їт плат'їт'! / хто посл'едн'ї сказав' / ну і вс'о / і м'їс'їт плат'їт'.

РИПАТЬ [рипат'] -їу, -їеш, недок., 'рипіти'. Не ріпаї / і так ріпаїє у голов'ї.

РИСКАЦА [рискаца] -їуса, -їеса, недок., 'дуже голосно сміятися'. А ми рїскал'їса по ул'їц'ї / шо їа зробїв так'ї спец'їал'ну стрел'бу / зн'ачит вїпус'т'їв з п'їл'ї ётого олово да гет' зробїв їак п'їстол'ета і ётого затвор'чика так'ого / оз'му риз'їну нат'агн'ї да за ёто зафикс'їровав а тут п'їдт'анув' / а сп'їчок туд'а да вон'о їак б'ахне! / ёто з винт'овки в мен'е так'а бул'а / да назбїраїу хл'от'цув' / вїстрел'їм там там і св'об'одно ход'їм.

РИХ [ри́х] -а, ч., імен., 'грїх'. То їуї рїх буд'е за так'ї кл'аот'ї.

РИЦКУВ'Є [рицк'ув'їе] -їа, с., імен., 'гречанище', 'поле, на якому скосили гречку'. На тум рїцк'ув'її вже бул'бу посад'їл'ї.

РОБОЧА ПЧОЛА [роб'оча пчол'а] прик., 'бджола, що лїтає за взятком'.

РОВЕР [р'овер] -а, ч., імен., 'велосипед'. А їїде хто р'овером / рас ёте // їак то пудк'радуца да рас к'їюм / паїов пер'еворотки // ровер'їв тод'ї мал'о бул'о.

РОВНИНА [ровн'їна] -и, ж., імен., 'рівнина'. У нас бул'їш ровн'їна // нем'а так'їх г'орей вис'окїх // ёто он'о шо тїїї г'орї с песку.

РОВЦІ [ровц'ї] імен., мн., 'рівчачки', 'канавки'. Там н'їзко / то бул'бу маб'ут' у ровц'ї посад'їм да ї пот'ом попрїсїп'їїу.

РОГАЧ [рог'ач] -а, ч., імен., 'поперечка', 'частина плуга, що сполучає мїж собою чепїги плуга'. От т'їєе дїшл'о ёто рог'ач.

РОГАЧ [рог'ач] -а, ч., с/г знар., 'дишель'. Ёто дїшл'їк так і в р'алї так і в пл'їз'ї то назив'аїеца рог'ач // а шчи в пл'їз'ї шо кр'епїца ёто тої л'емех і отв'ал / отв'ал ёто пол'їца.

РОГОЖА [рог'ожа] -и, ж., імен., 'рогїз широколистїй'. Озеро заросл'о чер'етом і рог'ожеїу.

РОДІЧАЦА [род'їчаца] -їуса, -їеса, недок., 'рїднитися',

‘вступати у родинні зв’язки’.
Ми з йїми пород’ічал’іса / вже
род’ічі.

РОДНЯ [родн’а] -і, ж., імен.,
‘рідня’, ‘рід’. Йак у когó вел’іка
род’н’а / то ї не товл’аца в
хат’і зарáz // то за два рáзи
сад’аца за стул.

РОЖНИ [рожні] імен., мн.,
‘ткацький узор’. Оэто кúрача
лапа / а это рожні / а это
перебирán’е.

РОЗМИШЛЯТЬ [розмишл’ат’і]
-йу, -йеш, недок., ‘розмірковую’.
Тепér ти не знайдеш вже ї тепér
там воді нема ал’е віїду да ї
знайу / розмишл’айу / а потóm
звалося вёрбочки / ко́ло вёрбочок
па́сла чи гу’сі чи корові / так’ї^и
вёрби бул’і ! / і так’ї^и ровчáк
водá булá / і вхóд’іло в óзеро
там п’ід озерішчами óзеро /
озерішча а тут градка звалося
/ отó знайеш де вел’ік’ї^и л’епех
? / н’е ? / малі л’епех п’ід селóm
а потóm за бродкóm вел’ік’ї^и
л’епех називáвса.

РОЗБИРАЄ [розбирайе] – інф.,
‘розуміє’. Звару а вун ка́же
не така // д’іт’а малé булó і
розбирало / ба́бо не така.

РОЗБИРАЦА [розбираца] -йу,
-йеш, недок., ‘розуміти’. А йа
тепér рад’івце оно́ послу́хайу //
і йа то́же все розбирайуса йáк
вонó.

РОЗБИРАЦА [розбираца] -йу,
-йеш, недок. Влаштовувати

з’ясування відносин’. А шо
это ти мен’ї тут пришóв
розбира́ца ?

РОЗВАЛКИ [розва́лки] імен.,
мн., ‘чотири жердини, котрі
накладають на віз, коли возять
сіно’. В менé розва́лки берéзови
/ крéпки // не пола́мл’уца йак
воз’іт’іму с’іно.

РОЗВИЛКА [розві́лка] -и, ж.,
імен., ‘роздоріжжя, місце, де
розходяться дороги’. Там на
розвілц’і поворочáй вл’ево і так
ід’і прáмо мэ́трув тріста.

РОЗВОДИТЬ [розво́д’іт’і] -у,
-їш, недок., ‘розводити’,
‘змішуючи з чимось рідким,
перетворювати що-небудь у
рідку масу; розчиняти щось у
рідині’

РОЗВОДЬВАТЬ [розво́д’ват’],
[розво́д’ват’і] дієс. мин.,
‘розводили’. Ну молоко́ і то́же
крохмáл’ розво́д’вал’і і йес’і / а
його́ ї не найес’іса / бо вонó глит’
глит’ // ну это йа паметáйу йа
прихóд’у ш:ко́ли і это / гречáну
ету ка́шу / не ка́шу а л’емн’ішку.

РОЗДОРОЖЖЕ [роздорóж:е]
-а, с., імен., ‘роздоріжжя’.
Ста́вил’і ф’ігу́ри на
роздорóж:ах / на поча́тку села́
// знайеш тійі ф’ігу́ри хресті?

РОЗЖИВАЦА [розживáца],
[ро́ж:ивáца] -йуса, -йеса,
недок., ‘розживатися’,
‘забагатіти’. Да вже ми потóm
тро́хи рож:ил’іса / ста́л’і в нас

воли́ / да зéмл'у обрoбл'áл'и // трoхи весел'ї́ стáло жит'.

РОЗИХОДИЦА [розихoд'ї́ца] -уса, -їса, недок., 'розходитися'. *І шчoдрoвáт' ідéм с шкoли то і на шчoдри вчител'á вжe зрáзу по вс'їх ул'їцáх розїдуца шoб не захoд'їл'ї в хатї / а ми так до кoгoнéбyд' забeжїм / абo вжe нeмá їак то прїдeм до мeнé а дáл'e ідéм до йeї / да éто так ми кол'áдoвáл'ї і пошчoдрoвáл'ї // не дaвáл'ї тoдї кол'áдoвáт'.*

РОЗМИНЯНИ [розмїн'áни] дпрк., 'розїм'ятїй'. *Да ї їл'ї розмїн'áни тoї сир.*

РОЗПАЛ [розпáл] -у, ч., імен., 'усе необхідне для розпалювання вогнища'. *Крeше гoн' / ідyт вжe oнo зас'в'їт'їца в нас / чи вжe побáчат шo с'вет / ідyт / пoвна хáта сyс'їд / ідyт за гoн'ém / трéбa затoпїт'ї // то прїхoд'áт за гoн'ém ш черепoчкoм і вoл'їа воз'мyт сoб'ї^в вдoма на розпáл // да бáт'кo oтyл'кo тoїї гyби одорвé / вїкрeше / крáмен' так'ї^в бyв // гoн'їво / да кaменéц / да гyбу тyїу пoлoжїт да кaменéц да тaкo // да вжe іскрїнка впадé з тoгo / да на тyїу гyбу / і вжe // на тoб'ї^в / на тoб'ї^в / і пошл'ї ї пошл'ї ш черепкáми / удoсвeт / в:éчepи éто тaкé бyлo // а тепér прáвдa ?*

РОЗ'ЯЗВАТЬ [розїáзвaт'] -їу, -їеш, недок., 'розв'язувати'.

Кажy нá нoч розїáзвáї а нá ден' зїáзвáї / хoд'їш бїстрo / хáї зїáзaни бyдe / не вéл'ми т'їсно нo зїáзвáї.

РОЇЦА [рoїїца] -їуса, -їїса, недок., 'процес роїння (бджіл)'. *Пчoли oт-oт пoчнyт рoїїца.*

РОПАТЬ [рoпáт'] -їу, -їеш, недок., 'стукати', 'грюкати'. *Не рoпáї!*

РОСКАЗВАТЬ [рoскáзвaт'] -їу, -їеш, недок., 'розповідати'. *Їа чyла кáу тaк рoскáзвáйут л'yд'ї шo де éтe то не мoжнa тaм стрoїїца / на тoмy мн'їс'ц'ї.*

РОСЛИ [рoсли] -oгo, прик., 'високі, ті що ростуть вгору'. *Дyбї бyл'ї да шoтo тaкé / не рoсли а тaкї кyчepáви тaкїгo дyбї бyл'ї дyбї // да ї чéрес тeїe дyбїна.*

РОСПОРКА [рoспoркa] -и, ж., імен., 'розріз у спідниці'. *Їа не бyду кyпл'áт спoд'н'їц'ї с тaкoїу дoвгoїу рoспoркoїу // на шo вoнo бyдe пoхoжe?*

РОСТІЛАТЬ [рoст'їлáт'] -їу, -їеш, недок., 'розстилати'. *Да вжe пoлoшчyт / рoзїáжyт тyїу кyчку / да пoлoшчyт пoлoшчyт пoлoшчyт / тaк тpyт тpyт тpyт / да ї рoст'їлáл'ї áбо стáвл'áл'ї в кoзл'їкї шoб сoхлo.*

РОСУЛ [рoс:yл] -у, ч., імен., 'розсіл'. *Їáк кoнчaца гуркї в бoчц'ї то брáл'ї тoї рoс:yл да пїл'ї.*

РОТАТА [рoтáтa] -oїї, -oгo, прик., 'криклива жінка'. *От чéрез тaкїх рoтáтїх і не пyс'т'їл'ї*

// нех би вони промовчав'ї в той момент.

РОЧНИК [р'очн'ік] -а, ч., імен., 'одноліток'. Ми з йїм р'очн'іки.

РОШИ [р'оши] імен., мн., 'гроші'. А там йооб жу́нка найшла / да найшла тїї ро́ши / да ї до сестри́ ка́е поїду́.

РОЩИНЯТЬ [рошчин'ят'] (хліб) -йу, -йеш, недок., 'розчиняти'. Мойá ма́т'ї на́ноч рошчин'а́ла хл'їб за́вше / на́ноч.

РОЩИТВАЦА [рошчїтваца] -йуса, -йеса, недок., 'розраховуватися'. Йа́к ужé йа с тобо́йу рошчїта́йуса?

РУБЕЛЬ¹ [рубел'] -а, ч., імен. 'Прилад, яким качають полотно'. Посо́хне а́л'е шоб не пересо́хло // да вже тїї сорочки́ кача́йут ота́к е́то / вже вони́ ла́д'аца // а де ? / е́то йа вже його́ раз кача́ла ойéти рушн'ікі / е́то то́же там досу́швала // йа тебе́ не доста́ну / не бу́са / бач // а вони́ йак не гет' сухі́ то так гла́д'аца / гла́д'їца // то йак пéрви раз кача́йут то отако́ беру́т уже о / а пото́м досу́швайут // а йак дру́и раз кача́йут то вже в тру́бах ота́к ізсо́байут із е́того кача́лка // йа е́ти рушн'ікі шо вт'іра́йуса то йа ї тепéр кача́йу рубл'о́м // то йа йїх ка́чала вже досу́швала / о а то вже йак кача́йут вже йак досу́шат да кача́йут // така́

пра́ска / прасова́л'ї / бач.

РУБЕЛЬ² [рубел'] -а, ч., імен. 'Довга жердина, якою за допомогою мотуза притискають зверху снопи, сіно, солому'. С'їна накла́в на вуз / гарне́н'ко розложїв / рубл'о́м привїазав да ї пої́хав дохати́.

РУБЕЦ [рубец] -а, ч., імен. 1. Рубець. Йак порїзав ко́л'їс' пал'ца / то так рубеці́ оста́вса. 2. Підрублений край тканини. Оéтой рубеці́ у сорочці́ так наму́л'ав.

РУВНЯ [ру́вн'а] -ї, сп., імен., 'представники одного соціального класу'. Чи ж йа тоби́ ру́вн'а?

РУДОК [рудок] -а, ч., імен., 'горбик, підвищення на полі чи лузі'. 1. Коро́ві па́сл'їса так на рудочку // а тра́ви на рудку́х йак спал'ане // жо́вти / нема́ н йїак і косо́йу махну́т' // л'їт'ос там ко́пїцу таку́ наре́блá здо́рову / а тепéраки да́жеї рад'ужки опко́с їт' над о́зером не бу́де.

РУЙ [руї] -а, ч., імен. 'рій', 'сім'я бджіл'. Ато́ л'ет'ат / ну так н'їзен'ко / шо йа му́с'їла сад'їца / бо ду́майу шчи котра́ зачі́пица / а вони́ / так'ї здо́рови руї / ох так'ї здо́рови.

РУК [рук] -у, ч., імен., 'рік'. Да́ї бог за́ рук дождат' да ї на то́ї рук с'ваткова́т'.

РУМНА [ру́мна] -ойї, прик., 'рівна'. Ну ка́же така́ коро́ва до́ўга

такá не черевáта рúмна такá
сплошнá / такá гáрна корóва.

РУМНЕНЬКІ [рúмнен'к'і] -ого,
прик., 'рівненькі'. Тийі радóчки
рúмнен'к'і так'і.

РУМНІЧАТЬ [рúмн'ічат'] -йу, йеш,
недок., 'нарікати', проявляти
незадоволення. Ну не рúмн'ічай.

РУСАЛЬНИЦА [русáл'н'іца] -і,
ж., імен., 'тиждень зелених
свят'. Ето булó л'іт'ос на сáму
русáл'н'іцу.

РУЧКА [рúчка] -и, ж., імен.
1. пест. 'Рука'. Солов'ї с
коноп'ел' а птушечка з л'ону
// побрáл'іса за рúчки і пошл'ї
додóму. 2. 'Ручка у дверях'.
Не т'áйн'ї так за рúчку / бо
одорв'єш! 3. 'Частина, елемент
воза'. Шоб дошкí не пáдал'і /
шоб опирáласа рúчка // а йак
на зел'ізни то там і тóже
тру́би / йе йе і робл'ат жеж
опóри пуд рúчку шоб вона не
зламáласа / бо там йак вона
вн'ізу тáконо то вона ж
вел'іки груз на кол'ц'ї то вона
мóже полама́ца // труба́ то
зогне́ца а дерев'яна рúчка вона
зламáйеца / е кáже áво рúчку
поламáв.

С

С [с] прий., 'з'. 1. Пойíхала на сизóн /
а девчáта бул'ї с х'їноч'ей / ето з
володимир'ецкого райóну // і чогó

воні так до менé онó привікл'ї
? / йак менé обл'ічал'ї ? / бог
йогó зна́йе / ма́бут' так трéба
булó шоб йа пón'ала. 2. Н'е йа не
бúду сн'їдат' пóки девчáта не
прідут с ц'єркви // зáре слúжба
їде бóжа / а йак сн'їдат'?

САДІЦА [сад'іца] -уса, -іса, недок.,
'сідає'. Постáвл'алі і вун
пропускáйе йїх тудá дал'шеї а
сам скрáйу сад'їца / ту в́же в
йогó мисл' йе другáйа / тóлко
с'їл'ї в'їпил'ї перехил'нút' / а вун
вхват'їв за винтóвку однóго ї
дрúгого / і туйу винтóвку забрáв
і вт'їк.

САДЯЦА [сад'áца] дієс., 'сідають'.
Так вн'їмáт'ел'но шчи стойáт
пóки вс'ї перемóлаца // пóки
перемóл'їца бáт'ко / в тої час
поблаослов'їв столá і сад'áца за
стул.

САЖ [саж] -у, ч., імен., 'засік,
у якому тримають гусей на
відгодівлю (держáт' у сажі,
кідат' у сáж)'. Гус'ї у сажу́
держáт два-три тійжн'ї.

САЖА [сажа] -и, ж., імен., 'грибкове
захворювання злакових, при
якому зерно перетворюється на
чорний пил'. У менé на кукуру́з'ї
стул'ки сáжи! / ши н'їкол'ї
стул'ки не булó.

САЖАЛКА [сажалка] -и, ж., імен.
проф., 'саджалка'. Ми бúл'бу
сад'їл'ї пуд сажáлку.

САЖАТЬ [сажат'] -йу, -йеш, недок.
1. 'Всаджувати', просаджувати.

Отак набілки сажайуца. 2. Насаджувати. Їа вже зробів кос'їлно // то ти принес'ї косу то йа ї посад'у їйї тобі. 3. 'Всадовляти', 'вмоцувати'. А то ї вже котра_ї і вже здорова то вже сед'їт мѣнча сваха / бо_ж сажайе мѣт'ї молодого по старшин'ї чи по вибору чи йак там воно ?

САЗАН [сазан] -а, ч., імен., 'короп', *Syrpinus carpio* L., 'молодий короп'. Сазані пошл'ї на нѣрест.

САЛЬЦИСОН [сал'ц'ісон] -а, ч., імен., 'сальтисон'. Ми ётої раз не робіл'ї сал'ц'ісона.

САМИ ХУРШИ [са́ми ху́рши] -го, прик. найв.ст.пор., 'найгірші (-ий)'. Ётої не са́ми ху́рши.

САМОГОНКА [самогонка] -и, ж., імен., горілка домашнього виробництва. Кол'їс' гнал'ї самогонку хл'їбно / са́харной не гнал'ї.

САМОЛЮБЕЦ [самол'убец] -а, ч., імен., 'себелюб', 'егоїст'. Тої так'ї са́мол'убец був.

САМОРУДНА **КРИНИЦА**
[самору́дна **крин'їца**] 'джерельна криниця'. Да в їїх зра́зу була ї са́мору́дна крин'їца / да і коло́дез' чи ка́довб уста́вл'ани був // коло́дез' у їїх був са́мо собо́йу / бо тудá худобу не пуска́л'_ж / а худобі в їїх бу́ло бага́то.

САМОШЕЧИ [самоше́чи]

-ого, прик., 'божевільний'. Кон'ї л'ет'їл'ї по ул'їц'ї йак самоше́чи.

САНКИ [санкі] імен., мн., 'сани'. То ми збира́л'їса на вечоркі за́вше // так / збира́емса так / а хо́цеца / а моро́з / холодно́ / так воз'ме́мо санкі так'ї вел'їки в д'їда фѣдорка і спуска́йемса // тут гру́ши бул'ї де о́мл'їкова ха́та / така гу́рка і спуска́йемса // е вже хло́пц'ї їду́т // кїда́ем тїйї санкі / бего́м вже поса́д'їл'їса / нашива́йемо.

САНОЧНЯК [саночн'ак] -у, ч., імен., 'соняшник', *Helianthus annuus* L. В нас так'ї га́рни соно́чнек пору́с / до тро́х ме́трив в:ишину́.

СВАДЬБА [свад'ба] -и, ж., імен., 'весілля'. У пл'емн'ан'їка ско́ро бу́де сва́д'ба.

СВАНЕЧКА [сване́чка] -и, ж., імен. пест., до 'сваха'. І ста́ршуї сва́с'ї дава́л'ї пиро́жка і пл'áшку во́дки / ну шоб там / бо там у молодойї бу́дут каза́т' скупа́ сване́чка скупа́ / ма́лого пиро́жка спекла́ / зве́рху йак бу́л'бинка а всере́д'їн'ї йак ц'їбу́л'їнка / ну да вже_ж вона́ да́йе того́ пиро́жка у свату́в / там у молодойї.

СВЕДЕР [све́дер] -а, ч., імен., 'светр'. Адего́ шо све́друв / то йа тро́хи ї пороздава́ла / неха́ї л'у́д'ї но́с'ат.

СВЕТИЛІ [свет'їл'ї] діс. мин.,

недок., 'освячували'. Отак кол'їс' пошлї в ете / в березки паску свет'їт'.

СВУЄЦ [свуйец] -а, ч., імен., 'частина готового полотна після ручного ткання, складена вдвоє по довжині та скручена в сувій'. Була гарна хаз'айка / стул'ки свуйцув полотна' ма'ла.

СВУЙСЬКІ [свуйс'к'ї] -ого, прик., 'культурний', 'доморощений'. Ши'ї с татарки етойї свуйс'койї кїдаїу корен'а / трохи кїдаїу.

СВУЙЦІ [свуйц'ї] імен., мн., 'сувої', 'згортки домотканого полотна'. Да волами приїдуть в село да грабл'ат / да свуйц'ї забираїуть да одезу да ої' // такé / хто'їо зна' шо робїлоса'!

СЕВБА [севба] -и, ж., імен., 'час і процес висівання зернових'. Зарез така гарача порá / севба' // а ти надумав кудїс'їйхат'это.

СЕДА [седа] -и, сп., імен., 'лінивець'. Вона до роботи була не вел'ми така / побул'шеї седа // нїде не робїла / вїйк просéd'їла вдóма.

СЕДІТЬ [сед'їт'] -у, -їш, недок., 'сидіти'. А вона сед'їт' такó на колодоц'ї за рубойу і прадé // доц'ї прадé.

СЕДЛО [седло] -а, с., імен., 'сідло', 'сидіння для вершника на спині коня'. Вун у седл'ї завше їз'д'їв на кон'ї / верхóm.

СЕМДЕСЯТ [сэмдес'ат] -ї, чис., 'сімдесят'. Їа с сорокóвого / сэмдес'ат пїат' рокув

сэмдес'ат штири кончилоса áво на Покрóву.

СЕМНЯ [семн'я] -ї, ж., імен., 'сім'я'. В їйх вел'їка семн'а.

СЕМНАНЦАТЬ [семнанцат'] чис., 'сімнадцять'. Їа нашла тул'ки грóшеї ал'е йак баба з'їна кáже то нема' тул'ки // йа пошчитала да нема' // кáже казала шо семнанцат' а тут нема' // а там по два злóти / вмéс'т'ї // зел'їзни ж бул'ї роши // ете по два злóти // нема' кáже тул'ки.

СЕНОКУС [сенокус] -у, ч., імен., 'сінокіс'. На н'їви був у нас сенокус'.

СЕРЕД НОЧИ [серед но́чи] прис., 'опівночі', 'нічною порою'. Чуїу / аж хтос' тарáкає в окно́ серед но́чи.

СЕРГИ [с'єрги] імен., мн., 'сережки'. В тебе так'ї гарни с'єрги / кол'ї уши пробїла?

СЕРОЖКІ [с'єро́жк'ї] імен., мн., 'сережки'. Так'ї хороши с'єро́жк'ї почепїла.

СИНОВЕЦ [синовец] -а, ч., імен., 'син'. То муї синовец' / старши.

СИВИ [с'їви] -ого, прик., 'сивий'. Колхóз орган'їзóвал'ї / то ши / в когó крáсни бул'ї / в когó там / тейе крáсне тейе чóрне / ну хто йак'ї' / а йа соб'ї' пудобрав' с'їви / од'їн був ши в запáс в менé / і то́же с'їви / часом такé дес' пудмен'ат'.

СІЛМОДА [с'їл'їмода] -и, ж.,

імен., ‘дрібна прісноводна риба родини коропових’. Не берéца нійа́ка ри́ба крóме с’і́л’імо́ди.

СІЛНА [с’і́лна] -ойі, прик., ‘рясна’, ‘врожайна’. *І ота́м сл’і́вка йе / така́ вел’і́ка / сл’і́вкі зна́єш / отак’і́ йак ето́ї́о́ кру́жéчok / чо́рни сл’і́вк’і́ / а / да / то с тойéйі́ сл’і́вк’і́ / така́ бу́ла с’і́лна / да аж на зéмл’у то штирнáнцат’ ба́нок трохл’і́тро́вих з одної́ сл’і́вк’і́*

СІМНЄ [с’і́мн’є] -а, с., імен. 1. ‘Насіння льону, конопель’, С’і́мн’є з л’о́ну до́бре запа́рват’ да пит’ / то од жо́лудка помага́йе. 2. ‘Чоловічі статеві клітини’.

СІНІ¹ [с’і́н’і] імен., мн., ‘сіни’. *І песо́к був в ха́т’і / навес’н’і́ / дес’ у май’у́ мн’і́с’ац’і́ ма́бут’ / шчи / сенéї́ не бу́ло.*

СІНІ² [с’і́н’і] -ого, прикм. ‘Синій колір’. *А на ту́ї матéрийі́ так’ї́ цвeтк’і́ с’і́н’і́ / вел’і́к’і́ так’ї́ // хоро́ши цвeт’і́ так’ї́ по йу́ї.*

СІНЯК [с’і́н’а́к] -а, ч., імен., ‘синець’. *С таки́ми с’і́н’ака́ми пошо́в.*

СІТНИК [с’і́т’н’і́к] -у, ч., імен., бот., ‘ситник’. *Juncus. Вода́ л’і́то / а там вода́ сто́йіт / отака́ осока́ / с’і́тн’і́к отак’і́о́ здо́рови́ ак йа на вéл’і́ч.*

СІЧКА [с’і́чка] -и, ж., імен., ‘шатківниця’, ‘пристрій для шаткування капусти’. *А капу́сту за́више на с’і́чку секл’і́ /*

пу́з’н’о́йу о́сен’у́ в́же / оно́ шоб не в молод’і́к.

СІЯЛКА [с’і́ялка], [сeвáлка] -и, ж., імен. госп., ‘сівалка’. *Ми вручну́ в́же не с’і́єм / купи́л’і́ собі́ сeвáлку.*

СКАЛА [ска́ла (на скалу)] вир., ‘на світанні’. *Вони́ в́же назбира́л’і́ там його́ / ну / шо вспі́л’і́ а там хто його́ зна́йе / а вони́ там вийедут // одал’і́ нам во́лі на́д’іте́ йі́д’те до ха́ти / а вра́нц’і́ прийі́хал’і́ ми то / на скалу́ йак со́нце в́же сход’і́ло / визива́йе йовхі́ма / менé не визива́в // а в́же доложі́л’і́ // куди́ воз’і́л’і́ ?*

СКАМЕЙКА [скаме́йка] -и, ж., імен., ‘стільчик фабричного виготовлення’. *Принес’і́но скаме́йку / неха́ї́ д’а́д’іна́ с’а́де.*

СКІВЦІ [ск’і́в’ці́] імен., мн., ‘вилиці’. *Йак вун н’ервуйеца то ск’і́в’ці́ так хо́д’ат / хо́д’ат.*

СКЛОН [склон] -а, ч., імен., ‘схил’. *Да оно́ не йі́д’тим скло́ном / бо мо́жеш переверну́ца.*

СКОПЕЦ [скопéц] -а, ч., імен., ‘земляна яма для зберігання картоплі зимою’. *А ми в́же ви́брал’і́ бу́л’бу́ іс скотца́.*

СКРУТЦА В КЛУБОК [скрут’і́ца в клубо́к] вираз, ‘скручуватися в клубок’. *Кот’і́к скрут’і́вса в клубо́к да́ї спит.*

СКУЛА [ску́ла] -и, ж., імен., ‘вилиця’. *Ску́ли так вéл’ми виступа́йут.*

СКУЛЬКИ [ску́л'ки] займ.,
'скільки'. *Йак думайеш / ску́л'ки
воно́ стої́т?*

СКУПЕРДЯЙ [скуперд'а́й] -а, ч.,
імен., 'скупий'. *У кого́ вже вун
так і́ вда́вса скуперд'а́й // сп'їд
нут'а раз і́ не даст.*

СКУПКА [ску́пка] -и, ж., імен.,
'вогник', 'скіпочка'. *І карас'їни
купі́т' не мо́жна було́ / да така́
мал'єн'ка ску́почка шо на́вет' і
не видно́.*

СЛАБОСТЬ [сла́бос'т'] -і, ж.,
імен., 1. 'Хвороба'. *Йака́с'
така́ сла́бос'т' по вс'ум т'їл'ї.*
2. 'Епілепсія'. *А тепе́р чолов'їк
звон'їт // говорі́те бо позеха́йє і
ло́мит йейі так шо йа не зна́йу //
то і сла́бос'т' овори́ла / думайу
мо́жето молод'їк настайе́ //
шос' йа не д'їул'ўса вдо́свет йє
вун чи н'є / в:єчєри // і сла́бос'т'
овори́ла і уро́ки овори́ла і п'їдв'її
овори́ла йа йуї // тепе́р говорі́ла.*

СЛЄДІТЬ [сл'єд'їт'] -у, -їш, недок.,
'стежити'. *Да ста́в вун сл'єд'їт'
за йїмі.*

СЛЄПАК [сл'єпа́к] -а, ч., імен.,
'гедзь', Tabanidae. *А в л'їс не
мо́жна потикну́ца / сту́л'ки
сл'єпаку́в!*

СЛЄПНЬОМ [сл'єпн'ом] прис.
'нахабно'. *Ну чиж то вже
так сл'єпн'ом л'їз'їт? // тож і
со́вес'т' йаку́с' трєба мат'!*

СЛЄПОТІТЬ [сл'єпот'їт'] -у, -їш,
недок., 'ходити в потемках'. *А
в хл'єві́ нема́ с'в'єту / да все*

вре́мн'є приход'їца сл'єпот'їт'.

СЛЄПУТКА [сл'єпу́тка] -и, ж.,
імен., 'каганець'. *С'в'єту ж не
було́ да сл'єпу́тки свет'їл'ї.*

СЛІНА [сл'ї́на] -и, ж., імен. 'слина'.
*Оз'мі плато́чка да повит'їра́ї
сл'їну.*

СЛІНЯВИ [сл'їн'ави] -ого, прик.
'слинявий, заслинений'. *Вун
мен'ї н'їкада́ не нара́вивса
/ за́вше так і́ сл'їн'ави / не
хоро́ши.*

СЛОЇК [сло́йїк] -а, ч., імен. 'скляна
банка'. *Там кампо́т стої́т у
сло́йїку / бері́ни.*

СЛОН [слон], [слу́н] -а, ч., імен.,
'лава', 'ослін'. *Молоді́ сед'їт за
столо́м а молоду́ сажайу́т на
слон'ї / навпро́т'ї / і спєвайу́т і
вже спєвайу́т таку́ пїїс'н'у: Ої́
Бог нам дав даї нара́д нара́д'їв
/ молодо́го там Іва́нка за сту́л
посад'їв / а пе́ред йїм сед'їт
молода́ на сло́н'ї.*

СЛУП [слуп] -а, ч., імен., 'стовп у
стіні будівлі'. *А посере́д стєні́
стоїа́в слуп.*

СЛЯКОТЬ [сл'яко́т'] -і, ж.,
імен., 'негода', 'сніг з дощем'.
*Сл'яко́т' така́ / дошч / прої́т'ї
не мо́жна було́.*

СМАЖИТЬ ЯГОДИ [сма́жит'
йяо́ди] вир. кулі́н., 'смажити
чорниці'. *Ти ка́жєш шо з йяго́д
// ко́л'їс' суши́л'ї йяго́ди і ну
тепє́р варє́н'є ва́рат а то так
/ у горшє́чок да в пї́ч да вони́
роста́нут / да тро́шки муко́йу*

*п'ідб'їу́т да каза́л'ї шо сма́жат
їа́годи // їа́год насма́жила // да
вже д'їт'ї моча́йу́т.*

СМАКУТЕ [смаку́т'е] -а, с.,
імен., 'смакота', 'смаколики'.
*А пото́м прижа́рвал'ї / да в
духо́вку ма́т'ї йак поста́вит да
ши туди́ запра́вит / да ї така́
смаку́т'е ! шо хто́йозна.*

СМАЛЕЦ [сма́л'ец] -у, ч., імен.,
'смалець'. *Йа́к то було́ сма́чно
нама́зат' сма́л'цем кусо́к хл'їба.*

СМАЛІТЬ [сма́л'їт'] -у, -їш, недок.,
'обпалювати вогнем що-
небудь'. *Тре́ба осма́л'їт' гус'.*

СМЕЮН [смейу́н] -а, ч., імен.,
'сміхотун'. *Ох ти́ ж наші
смейу́н.*

СМЕХОТА [сме́хота'] -и, ж., імен.,
'сміх', 'дрібниця'. *Сме́хота́ даї
го́д'ї!*

СМИЧАЛЬ [смича́л'] -ї, ж.,
імен., смичай, -чая, м. –
'чорноголовія', 'болотяна
трав'яниста рослина'. *По
болот'ї смича́л' така́ росла́.*

СМОЛІТЬ [смо́л'їт'] -у, -їш,
недок., 'весь час ходити
засмальцьованим', 'тяжко
працювати'. *Вс'ої в'їк
просмо́л'їв ко́ло корове́ї у
колхо́з'ї / а шо заробі́в? /
повторі́ тїшчи п'енц'її.*

СМОРУД [смору́д] -у, ч., імен.,
'сморід'. *Позачин'а́йте у́кна /
ато́ так'ї сморуд іде́ в ха́ту.*

СМУТОК [см'у́ток] -а, ч., імен., 'сум'.
Сму́ток мн'ї чо́рни ї те́мни.

СНАСТІ [сна́с'т'ї] імен., мн.,
'рибальське зняряддя'.
*Вс'а́к'ї сна́с'т'ї в мене́ там у
прибуду́вц'ї ле́жат // ет' все
моє́ там.*

СНІДАНЄ [сн'їдан'е] -а, с.,
імен., 'сніданок'. *Вже́ гото́ве
сн'їдан'е / йї́жте деточки́.*

СНІЦІ [с'н'їц'ї] імен., мн., 'передня
частина воза для пари коней'.
*На одного́ кон'а́ то та́м
кружкі́ / а йак на па́ру вже́ там
то с'н'їц'ї / назива́йуца с'н'їц'ї
/ поворо́т.*

СНУВНИЦА [сн'увн'їца] -ї, ж.,
імен., ткац. *Отака́ до́шчечка йе
/ отака́ отака́ до́шчечка і дв'ї
д'їрочки / і вкла́дайеца с'уди́
отийі́ д'в'ї н'їточки / так шоб
не бл'їзен'ко вони́ бул'ї / шоб
отакó / шоб вони́ не спл'утвал'їса
отийі́ д'в'ї н'їточки.*

СНУП [снуп] -а, ч., імен., 'сніп'. *Да
в сно́пик да ї зйа́звайу́т того́
сно́пика // даї того́ сно́пика
несу́т доха́ти // уже́ йак іду́т с
по́л'а то того́ сно́пика отако́го
несу́т // і приход'ат і ста́вл'ат
того́ сно́пика на по́кут'ї // і
стойі́т тої снуп на по́кут'ї ус'ї
жн'їва́.*

СОБРАНЄ [собра́н'е] -а, с., імен.,
'зібрання для молитви сектантів
євангельських християн
баптистів'. *У нас собра́н'е три
ра́зи на тї́жден'.*

СОГЛАШАЦА [соглаша́ца] -йуса,
-йеца, недок., 'погоджуватися'.

Да ї вун правда соглас'ївса /
послу́хав мене́.

СОКОЛ [со́кол] -а, ч., імен., тех.,
'інструмент для штукатурення'.
Йак'ї год не пої́ду то попада́йе
шчикату́рка в основно́му
потолкі́ / і шчи в основно́му
потолкі́ // с'т'їни шчикату́рит'
то вонó н'їчо́го / а потолкі́
рука́ж бол'їт' // крѐпкож /
треба́ж і со́кола держа́т' о а
это́йу руко́йу кїда́т' / а потóм
а потóм перет'їра́т'.

СОКОР [со́кор] -а, ч., імен., 'листяне
дерево родини вербових'.
Populus nigra L. Ко́л'їс' ту́т
так'ї висо́к'ї со́кори росл'ї.

СОЛЬНІЧКА [сол'н'їчка] -и,
ж., імен., 'посудина для солі'.
Насїп у сол'н'їчку со́л'ї.

СОНОЧИНА [соно́чина] -у,
ж., імен., 'соняшник'. То́л'ї
герма́нцового д'їд аж гна́вса
дес' на луг загна́в степа́на //
да ї до ха́ти приход'їв сту́кав
в окно́ / де тву́ї га́н:о хло́пец
?! // ну за соно́чину // там був
горо́д колхо́зни / соно́чн'ак був і
ц'їбу́л'у сад'їл'ї і ла́нка робїла
на горо́д'ї / постойа́н:о.

СОРОКОВИНИ [сорокови́ни]
імен., мн. релїг., 'обїд у
сороковий день після смерті'.
На ту́йу нед'їл'у по са́шику
сорокови́ни.

СОРОЧКА КРАМНА [соро́чка
крамна́] вираз, 'з крамниці',
'куплена'. І портні́ сорочки́

бул'ї / ї крамні́ // то крамні́ то
вже мо́дни это́ бул'ї.

СОРОЧКА ПОРТНА [соро́чка
портна́] вираз, 'сорочка
домоткана'. То ба́ба одева́йе
соро́чку с перес'їканими...
рукава́ми / пон'їма́йеш /
такі́ми'от // тка́л'ї // іс
сво́йейї робо́ти / соро́чка
портна́ // йак'шо́ хо́роши
хаз'ай'ї / йак'шо́ хо́роши хаз'ай'ї
/ і чїсти / до́бри'от // так
воні́ вбї́л'вайут гарне́н'ко /
пон'їма́йеш / йїх е́те все'от /
повишива́йут е́ти рука́ва / е́ти
рука́ва повишива́йут / цвето́чки
повишива́йут таке́'от / і'о́де
повишива́йут.

СОСНЯК [со́с'н'ак] -у, ч., імен.
збір., 'зарїсть сосни'. В ту́м
со́с'н'аку ма́сл'уки́ росту́т.

СОСОНКА [со́сонка] -и, ж., імен.,
'хвощ польовий'. *Equisetum*
arvense. Йа за́вше напа́рвайу
хвошч пол'ові́ / муру́г /
бесме́ртн'їк / і пїу // то в мене́
н'їя́кого песка́ нема́ в по́чках.

СОТА [со́та] -и, ж., імен., 'одиниця
вимїру площі', 'ар'. Оту́т у мене́
в оро́д'ї оно́ д'в'ї со́ти бу́л'би // а
мен'ї бу́л'ш і не тре́ба.

СОТИ [со́ти] імен., мн., комірка з
воску в стільнику'. Мен'ї ме́д
са́ми смачн'їши в со́тах / тих
сто́л'їках.

СОХА [со́ха] -и, ж., імен., госп.,
'примїтивне землеробське
знаряддя для орання землі'. А

ши до ётого то йа не по́мн'у
тих / то бул'ї со́хи / со́хами
ора́л'ї / ото́ ка́же сохóйу.

СОША [соша́] -и, ж., імен.,
'вимощена каменем доро́га'.
Са́ма лу́ча доро́га то то
соша́ / зате́ так не ган'а́йут
маши́на́ми йак по асва́л'ту.

СОШНИК [сошн'ік] -а. ч., імен.,
госп., 'леміш', 'частина
плуга, що підрізує шар землі
знизу'. Сошн'ік то каза́л'ї
по ко́л'їшн'ому л'е́мех / ёто /
л'е́мех ёто сошн'ік.

СПАДІСТО [спад'істо] прис.,
'полого'. Там таке спа́д'істе
мн'ісце / д'ів'їса́ йїд' осторо́жно
шоб не переки́нувса.

СПАЛЬВАТИ [спал'ват'і] -йу, -йуш,
недок., 'спалювати (замовляння
хвороби за допомогою
спалювання лляного клоччя)'.
Ви та́м ма́мо шепчі́те / а о́де
ба́ба спа́л'ват'іме.

СПЕРША [сперша́] прис.,
'спочатку'. Сперша́
наклада́йеца е́ти д'в'і н'іточки
ї на то́ї коло́чок // а ту́т да́л'шеї
затика́йеца ота́к уже отакé
са́ме / у с'т'іну.

СПИЦА [спі́ца] -ї, ж. імен. 1. 'У
колесі воза, велосипеда'. 2.
'В'язальна спи́ця'. Е́тими
спі́цами йа сту́л'ки свéдрув
перев'їза́ла.

СПІДНУТЯ РАЗІ НЕ ДАСТ [сп'ід
нўт'а раз'ї не даст] вираз
'дуже жадна людина'. Га́рни //

сестра́ / сестри́ дал'е́ко дал'е́ко
// сестра́ була́ така́ йак ма́т'ї
казала́ на л'їка́рочину ма́теру
на сво́йу́ сестру́ казала́ сп'ід
нўт'а раз'ї йу́ ішко́да було́ дат'
/ не даст // ото́ ма́т'ї казала́
мелáшка // а вона́ казала́ хто
ску́пї то не глў́пї // хто ску́пї
то не глў́пї // а н'ї за куму́н'їхто́
не брав / н'ї за ба́бу н'їхто́ не
брав / то ста́ла прос'ї́ца да йа
вже вз'ала́.

СПЦІЯЛЬНО [сп'іц'ійал'но]
прис., 'спеціально', 'навмисно'.
В йáнову дол'їну́ йїз'д'їл'ї
тепе́раки погру́жчики / а ми йа
оно́ од їн раз'їз'д'їла // пої́хала
поба́чит' сп'іц'ійал'но́ йáнову
дол'їну.

СП'ІЛИ [спій'їли], [сп'їли] -ого,
прик., 'дозрілий', 'стиглий'.
Он'о́ в ведри́ ру́ши сто́йат' /
поспій'їл'ї // то_то вони́ так'ї
па́дають / то вже ё́та ру́ша не
ро́д'їт' / ро́д'їт' а́л'е ото́ так'ї
па́дають.

СПЛЕТНІ [спл'е́тн'ї] імен., мн.,
'плітки'. Не тра́ слухат'
н'їйак'ї спл'е́т'н'ї.

СПЛЕТНИЦА [спл'е́тн'їца] -ї,
ж., імен., 'пліткарка'. А на
ту́й у́л'їц'ї за́вше позбира́йуца
спл'е́т'н'їц'ї / н'їйак прої́т'ї.

СПЛЕТНИЧАТЬ [спл'е́тн'їчат']
-йу, -йеш, недок., 'пліткувати'.
Йа н'їко́л'ї не ход'у́ спл'е́т'н'їчат'.

СПЛІНЄ [спл'ін'е] -а, с., імен.,
реліг., 'Свято Успіння Пресвятої

Богородиці'. Бул'бу почнемо копат' посл'е спл'іна.

СПЛОШНА [сплошна] -ойі, прик., 'суцільна'. Ну ка́же така́ коро́ва до́вга така́ не черева́та ру́мна така́ сплошна́ / така́ га́рна коро́ва.

СПОКОНВЕКОВ [споконвекóв] прис., 'споконвіку'. Споконвекóв е́те по́л'е бу́ло на́ше.

СПОМЕНЕ [споменé] дієс. майб.ч., 'згадає'. Їа подарі́ла ху́сточку / мо́же ї менé кол'і споменé.

СПОМИНАТІ [спомина́т'і] -йу, -йеш, недок., 'згадувати'. Бе́рдо то́ йе і за́ре / позабира́л'і отако́ хло́ц'і при́дуть да тако́ / то йа ода́йу // ка́жу на́те деткі́ / да_ї спомина́йте менé / то за́вше до менé ход'і́л'і отаке_о́ // бра́т'і шоне́буд' / понабира́л'і // бра́л'і // да́же_ї шчи / у нас хтó_то / робі́в шо? / то то́же бра́л'і / йа_ї да́же_ї і ви́шивки по:д:авáла.

СПОНИЦА [спон'іца] -і, ж., імен., 'спідниця'. Їаку́с' таку́ ширóку спон'і́цу наложи́ла.

СПОСУБНИ [спосубни] прик., 'здібний'. А шо́_ж вони́? / вони́ шо_ж? / зна́ете не спосубни вони́.

СПРАВНИ [справни] -ого, прик.
1. 'Який не має пошкодження'. Ро́вер у́же спра́вни / йа пола́д'ів,
2. 'Спритний', 3. 'Робочий (про самця)'. На́ш ко́зл'ік у́же спра́вни.

СПРАГАЛІСА [спрага́л'іса] дієс.

мин., док., 'запрягали в пару биків'. Шо́б пере́вез'т'і че́рез гору́то спрага́л'іса у д'в'і па́ри / бо ж бу́ло ва́жко.

СПРОКВОЛЯ [спрокво́л'а] прис., 'повільно'. Спрокво́л'а іде́ собі́ / н'іде́ н'ікуди не спеші́т.

СПУДНЕ [спу́дн'е] -ого, прик., 'білизна'. Їа тепе́р пра́ла онó спу́дн'е.

СПУДНІ [спу́дн'і] -іх, прик., 'спідні штани'. Накла́даі спу́дн'і бо ж морóз.

СПУДОДНА [спудодна́] прис., 'спіднизу'. Так вигл'ада́йе спудодна́.

СПУЙОК [спу́йок] -а, ч., імен., 'п'яниця'. Шчо́ то в́же за спу́йок так'і?

СПУРНИ [спу́рни] -ого, прик. 'До ладу'. Жи́то спу́рнен'ке таке́.

СТАВ [став] -у, ч., імен., 'ткацький стан', 'верстат'. Ну став те́йе шо тка́т' // са́ми то́ї станóк // став отó.

СТАВ ПУДРИЗВАТЬ [ста́в пудри́зват'] вираз, 'почав підрізувати'. Да йа в́же став п'ідри́зват' со́сни // зді́мшичк назива́йеца.

СТАНОВЛЯТЬ [становл'а́т'] -йу, -йеш, недок. 1. 'Ставляти', 'ставили'. Е́те с'уді́ становл'а́л'і а е́те с'уді́ / ота́к воно́ до́вжно́ бут'. 2. 'настановляти', 'призначати'. Там ши́ був ро́з'ін тут кел'е́ нас жив / був голово́йу / а

потом йакіс' прийїхав хлопец
с тих облас'т'ей // а посл'е
вже йа_ї не помн'у хто вже
станові́вса.

СТАНОВЛЯЦА [становл'яца]

дієс., 'стають', 'шикуються'.
От йак тепер йакос' нема́
такого́ / кол'іс' так е́то
вел'їгден' / кол'ади чи шо / вс'ї
становл'яца в рад коло стола́
мол'їца // ну і ба́т'ко почина́е
о́че наш мол'їца і ми за йїм уже
мол'їмса.

СТАРАТЕЉНИ [старат'ел'ни]

-ого, прик., 'старанний'. Дво́йе
детей / а так'ї різни // од'їн
так'ї старат'ел'ни / все йому́
шоб бу́ло так йак кн'їжка пи́ше
// а дру́ги то так / йе то йе / а
нема́ то нема́.

СТАРЕЦ [старец] -а, ч., імен.,

'жебрак'. Кол'іс' стар'ц'ї
ход'їл'ї ча́сто / прос'їл'ї хл'їба.

СТАРОПОЉЦА [старопол'їца]

-ї, ж., імен., 'давнє поле'. У на́с
та́м бу́ла старопол'їца.

СТАРУХА [старуха] -и, ж., імен.,

'старе русло річки'. В стару́с'ї
ст'ул'ки ри́би!

СТАТІВИНИ [стат'ївини] імен.,

мн., ткац., 'ткацький стан'.
Е́то по сел'с'кому став / а по
нау́чному то стат'їв'їна.

СТЕНА [стена́] -и, ж., імен., 'стіна'.

Бо йа там то́же труд'ївса
/ менé н'їмц'ї забра́лї да йа
наси́пав песок да нос'їв в стену́
/ така́ в ширину́ стена́ бу́ла /

з одної́ сторони́ і з дру́гойі
сторони́ ме́тер / засипа́лї
песко́м і дерн'ейу закла́далї / і
два ме́три с полови́нойу висоті́
чи три / отаку́ барика́ду круго́м
шко́ли робі́лї.

СТЕ́КЛО [с'т'екло́] -а, с., імен.,
'скло'. Гра́л'ї мн'аче́м да
розбі́л'ї с'т'екло́ в окн'ї.

СТЕ́ЛЬВАГА [с'т'ел'ва́га] -и,
ж., імен, госп., 'поперечна
металева планка для кріплення
борон до обарка'. О́ето така́
шо чепл'а́йуца бо́рони за йейі́
то то ст'ел'ва́га.

СТИДІ́ЛІСА [стид'їл'їса] дієс.,
'соромилися'. А йа йак
заголос'їла а вони́ не сто́йа́л'ї
бл'їзко́ / ма́бут' стид'їл'їса
пла́кат' / да пооступа́л'їса да
так сині́ пла́чут / і ба́т'ушка
і ба́т'ушка пла́кав // ти не
ду́маї шо і ба́т'ушка вт'їра́в
сл'о́зи.

СТИДІ́ЦА [стид'їца] -уса, -їса,
недок., 'соромитися'. Ну да і не
пошла́ йа вже і пото́м пошла́_б
/ а́л'е вже пости́д'їласа йт'ї /
пропуст'їла_ж ба́гато уро́кув.

СТИ́ЛЬКИ [сти́л'ки] чис.,
'стільки'. Там_же_ж земл'а́нки
бул'ї неме́цки / і тут н'їмцу́в
там сти́л'ки ж бу́ло ба́гато.

СТІ́НКА [с'т'їнка] -и, ж., імен.,
'полоса між городами, яку
не розорювали, ніби стіна,
кордон'. Е́то да́же мойейі́ ба́би
/ ба́би да / ха́та там бу́ла / і в

їїх кал їновец / і мойá баба / то мєсни / вони сус їди радом // а там вже Кól чик жив а тепєр / тепєр вже продана хáта // агá / да кал їна булá на ст їнц ї / такá кал їна.

СТІСВАТЬ [ст'ісват'] -йу, -йєш, недок., 'стісувати', 'стесувати'. Вел'ікойі грубині дубчик да роскól'вайєш пополáм / пополáм вун роскól'вайєца / да ї там трóшки йогó так ст'ісвайєца / шоб вун гнүвса // самі такі дубєц да єто два кусóчки получáєца / с'уді одного ї с'уді одного // із одногó дубчика да получáйєца д'в'і мол'їтви.

СТОЖОК [стожók] -а, ч., імен., 'стіжок'. А колхóз кос'ів лугá то не воз'ів зрáзу / да злóжвал'ї стожкї по лүз'ї / у вел'ік'ї стожкї // кón'ами т'агáл'ї копиц'ї да у вел'ік'ї стожкї / а з'імóйу вже йак замєрзне то п'ідвóдами вóз'ат тєйє с'їно на фєрму.

СТОЙМА [стоїма] прис. 1. 'стоячи'. Не переворочáй а стоїма став. 2. 'Вперто стояти'. Стоїма стоїáл'ї / і свогó добїл'їса.

СТОЛИ [столі] звич., 'поновлення хреста на кладовищі'. А потóm йак уже хрестї отó де в когó пáдають / деревїáни ж погн'їють / то трєба поновл'ят' хрестї то єто робїл'ї столї називáлоса столї / столї рóбл'ат єто

обновл'áють хрестї закопáють і обїйд справл'áють / то єто називáлоса так'ї обїчáй столї // ход'їла йа на столї.

СТОЛКИ [стóл'їки] імен., мн., 'рафінований цукор'. Сáхар стóл'їками не вїгóдно купл'ят' // перерасхóд.

СТОЛКИ [стóл'їки] імен., мн., 'комірка з воску в стільнику'. А йа мєд бул'шеї л'убл'у в стóл'їках // вун мен'ї так смачн'їши.

СТОЛЯ [стóл'я] -ї, ж., імен., 'стеля'. А стóл'у вже не мус'їла окол'ят' / тáк рүки бол'ят.

СТОРОНА [сторóна] -ї, ж., імен., 'відгороджене місце в хліві чи стодолі' (те саме, що й засторонок). Пóвни засторонок с'їна.

СТОРЧАКА [сторчакá] прис., 'стрімголов'. В кól'єсо встáвив кїйа / а вун і пашóв сторчакá.

СТОРЧМА [сторчма] те саме, що й [сторчакá].

СТРАМНИ [срамні], [страмні] -ого, прик., 'безсоромний'. Срамні ан'їгóти нáчав розкáзват'.

СТРАХАЦА [страхáца] -йуса, -йєса, недок., 'боятися'. Шо там рóбица / то страхнүца трєба!

СТРАХНУЦА [страхнүца] -уса, -єса, док., 'злякатися'. Йак зайшл'ї ми тудї / а там страхнүца трєба / так'ї рєйвах.

СТРЕБКИ [стребки] імен., мн., ‘яструбки’, формування загонів міліції з місцевого населення 15 – 16-літніх юнаків у роки Великої Вітчизняної війни. *А гарн’ізón войён:и ёто / фронт // с фронту // не стрєбкі / а гарн’ізони так’ї^и ход’їл’ї.*

СТРИЛОТИ [стрілоти] імен., мн., ‘стрілянина’. *Все видно мн’ї проз шчіл’їну аж на ул’їцу де шо робица // йак то чуїу стрілооти такі ! / бо м’ат’ї пришл’а да каз’ала ід’ї бо шо шос’ тут недобре буде робица / бо приход’їл’ї такі і такі // йак то довго не дум’аїучи така трискотн’а така ай’ай’ай’ брат ти муї / шо тут за трискотн’а // ранен’ко йа встав ши темно / йак йа до паркан’а / куча г’їл’з л’єжїт.*

СТРИМНЄ [стрімн’є] -а, с., імен., ‘трясовина, що не замерзає взимку’. *Да л’ед’ї / не попад’ї в стрімн’є йак будеш ковзаца на л’оду.*

СТРИТЕНЄ [стрітен’є] реліг. ‘Стрітєння Господнє’ (15 лютого). *Доп’їру стрітен’є буде // на стрітен’є // ідут с’в’їчку берут / і приход’ят у хату / хрєс’т’їка одє так на пороз’ї робиш із с’в’їчки і там на вс’їх пороз’ах хрєс’т’їки бул’ї / і с’в’їчки / так дл’а чоғос’єте // м’ат’ї такє робила і бағато л’удєї.*

СТРИХ [стрих] -а, ч., імен., ‘солом’яний чи очеретяний дах’. *Мойї гудкі завше там н’їд стрїхом / в однум мн’їс’ц’ї // йа не роскидаїу так абї де.*

СТРИХА [стріха] -и, ж., імен., ‘солом’яний чи очеретяний дах’. *А стрїхи бул’ї з очерету / громоздк’ї.*

СТРИЧСА [стрічса] -уса, -еса, недок., ‘стригтися’. *Йа ход’їв до шваг’ра постричса.*

СТРОЙ [строї] -а, ч., імен., ‘устрій’. *В триц’ат’ д’їв’їатум обїед’їн’єн’їє було а сорокові год ёто ужє був рос’їски тут строї / рос’їс’ки строї / опшем менє забр’ал’ї в сороковум роц’ї знов в трєт’ї клас.*

СТРУБ [струб] -а, ч., імен., буд., ‘зруб’. *Ал’є йа одє на ётому ст’авл’ав / да йа ст’авл’ав над ул’їцейу так // зробїл’ї струба і острішана бул’а / сенє не було оно х’ата.*

СТУЙКА [стуйка] -и, ж., імен., ‘пристрій, за допомогою якого привчають немовлят стояти’. *Треба д’їт’а вжє ст’авит’ у стуйку, нех’ай’ учїца стой’ат’.*

СТУЙЛО [стуйло] -а, с., імен., ‘стійло’, ‘місце відпочинку худоби на випасі’. *А вдєн’ коровї приган’аїут на стуйло.*

СТУЙМА [стуйма] прис. ‘стоячи’, ‘вертикально’. *А потом ст’ал’ї вжє хатї по їначому робїт’ // дєрево ст’авїл’ї стуйма а не*

ложилі в замкі // ка́жут так
воно́ довжи́й сто́їт.

СТУЛЦА [стул'іца] -уса, -іса,
док., 'шулитися', 'втрачати
рухливість'. *А йак пасе́ш корові
/ да намóкнеш // а н'іхто́ не
мен'а́йе // то сту́л іса од хо́лоду.*

СТУЛЯНИ [сту́л'ани] дпркм.,
'сутулий, який із трохи
згорбленою спиною і
висунутими наперед плечима'.
*Таке́ гусен'а́тко сту́л'ане /
ма́бут' з його́ н'ічо́го не бу́де.*

СТЯГНО [с'т'агно́] -а, с., імен.,
'стегно', 'верхня частина ноги'.
*Ми за́вше с'т'агно́ н'ідв'іс'вал'і
// то на па́ску вже така́
смакота́ була́.*

СУКАЙЛО [сука́йло], [сука́лно] -а,
с., імен., 'пристрій для сукання
цівок'. *На ці́вку нама́твал'і
н'ітки на сука́л'і / сука́лом.*

СУКЕНКА [сукéнка] -и, ж., імен.,
'жіноче плаття'. *Йа тепе́р в
нову́ сукéнц'і.*

СУЛЬ [сул'] -і, ж., імен., 'сіть'. *І
бере́от:у́л'а гет'ви́рива́ют гет'
ус'і корі́нчики / одна́ оста́йеца
стерн'а́ / і туди́ кладу́т уже
хл'іб і сул' на зе́мл'у // а тийі
уже́ колоскі́ йак о́де зйа́жут /
то за́йдут ши в дру́ге мн'ісце з
місочко́йу і тийі́ колоскі́ уже
беру́т у ру́ку і несу́т доха́ти і
свет'і́л'і за́вше йа́блока / тійми
колоска́ми.*

СУПОНЯ [супо́н'а] -і, ж., імен.,
'частина хому́та, ре́мїнь,

що стягує кліщі'. *Кл'е́шча
рос:уно́н'вайеца́ / а кічка́ ж
суц'і́на вона́ прибыва́йеца до
кл'е́шчей і так вона́ і йе і тре́ба
то́л'ко засупо́н'ват' / бо вона́
розорве́ца.*

СУХОЗЛОТНИЦА [сухозло́тн'іца]
-і, ж., імен., 'фольга'. *Ми
ра́нчей гор'і́шки зама́твал'і
в сухозло́тн'іцу і чепл'а́л'і на
йали́нку.*

СУХОПОСТОЙ [сухопосто́й] -у,
ч., імен. збір., 'сухий ліс'. *Да
пойде́м у л'іс / в кисел'о́ву бу́хту
да та́м зрї́жем сухопосто́йу да
привезе́м.*

СУХОТА [сухо́та] -и, ж., імен.
перен., 'біда'. *Така́ мен'і́ з йі́м
сухо́та.*

СУЧКА [су́чка] -и, ж., імен.,
госп., 'передня нижня частина
воза'. *Передо́к у возу́ / те́йе шо
поворо́чайеца́ / то су́чка.*

СУШКА [су́шка] -и, ж., імен.,
'сушені фрукти, ягоди'. *Кампо́т
із су́шки / сма́чни / пі́те.*

СХОДИ [схо́ди] імен., мн., 'східці'.
*Да йа бе́жу так по схо́дах на
дру́ги ета́ж // а так пра́мо
каб'і́н'е́т секретаршо́йі а с'уді́
так преседа́тел'а.*

СХОДЬВАЦА [сход'ваца́] -йуса,
-йеса, недок., 'коли свиня
заходить в охоту'. *С'в'ін'а́
гука́йе / сход'і́ласа.*

СХУДНЕ [сху́дне] -ого, прик., 'таке,
що сходить, на дріжджах' (тісто).
Не́ / таке́ йак тепе́р / ка́жут

*зр'язи / а то так і с т'їста некл'ї
// сху́дне / сху́дне т'їсто.*

СЦІКУН [сц'ікун] -а, ч., імен.,
'сечовий міхур'. *Ми тепер
оно́ с'ц'ікунц'ї напу́хваем /
трибу́хі н'е // так вигодн'її.*

СВЯТИ ВЕЧОР [с'ваті в'ечор]
*вираз, 'святвечір', 'вечір перед
Різдвом'. На с'ваті в'ечор
тре́ба бут' вдо́ма / в семн'ї.*

СВЕРЧОК [с'верчо́к] -а, ч.,
імен., 'цвіркун, комаха роду
прямокрилих, яка тертям крила
об крило видає звуки цвірчання,
сюрчання'. *А вже йак с'верчки
почну́т с'урча́т' / то так
хороше́ї // о́собено в:е́чери.*

СВІНАРНИК [с'в'іна́рн'ік] -а,
ч., імен., 'свинарник'. *Тако́го
га́рного с'в'іна́рн'іка пострóйїв.*

СВІНОМАТКА [с'в'інома́тка]
-и, ж. імен., 'свиноматка'. *В
мене́ ётої год д'в'ї с'в'інома́тки.*

СВІРИПА [с'в'іри́па] -и, ж., імен.,
'суріпиця звичайна', 'свиріпа'.
*Barbaréa vulgáris R. Br., Campre
barbarea (L.) W. Wight ex Piper.
По́л'е гет' заросло́ с'в'іри́поїу /
отку́л' вона́ вз'ала́са?*

СВІСТЬ [с'в'іс'т'] -і, ж.,
імен., 'сестра дружини'. *Ёто
жінчина сестра́ // с'вис'т'
йо́му прихóд'їца.*

СВІТА [с'в'і́га] -и, ж., імен.,
'світа'. *Нос'і́л'ї ко́л'іс' так'ї
с'в'ітки. Їа ход'ів з д'їдом / в
йо́го така́ с'в'ітка бу́ла зна́їеш
і кал'іта́.*

СВІТИТЬ [с'в'іт'і́т'] -у, іш, недок.,
'освячувати'. *Отак ко́л'іс'
пошл'ї в ёте / в берéжски па́ску
свет'їт' // а ску́л'ко по́мн'у йа /
бала́каїут із мали́х л'їт гет' із
мал'ён'кого йак с'в'іт'і́л'ї па́ску
/ по стару́ї ул'їц'ї гет' од гори́
да до божен'кув виставл'а́л'їса
л'у́д'ї з одної́ сторони́ і з
друго́ї сторони́ / а вечу́рка
приїешча́в с'ват'їт'.*

СМІТЕ [с'м'і́т'е] -а, с., імен.,
збір., 'сміття'. *Да йак бу́де
молода́ вхо́д'їт' в ха́ту / то
поклад'їте вї́н'їка посéред
ко́мнати // побáчим чи хаз'а́йка
бу́де // йакио́ вхо́пит і почне́
замн'їтат' с'м'ї́т'е / то до́бре /
а йакио́ н'е // зна́чит не хаз'а́йка.*

СЬОРОШНІ [с'о́рошн'і] -ого,
-оїї, прик., 'цьогорічний'. *То не
л'їт'ошн'е / с'о́рошн'е.*

СЮД-ТУД ДАЙ ПРИТЬМОМ
[с'у́д-туд да і прит'мо́м] *вираз,
'часто'. А вун ча́сто до йїх
йїз'д'їт' / с'уд-туд даі прит'мо́м
йїде.*

Т

ТАА [та:] займ., 'та', 'ота'. *Вона́ в
мене́ два ра́зи бу́ла та́а кн'їжка
/ вона́ в мене́ ц'їли мн'іс'ац' / йа
йїїї попочита́ла ту́у кн'їжку /
і то́же кому́с' дава́ла читáт' /
йа дава́ла а́л'е чо́мбиха н'ічо́го
не каза́ла.*

ТААК [та́:к] спол., 'так як'.
Гарбузо́ву ка́шу то тепе́ра
ва́рат то́же // гарбузо́ву та́ак
і ко́л'іс' ва́рил'і.

ТАБАЛА [таба́ла] -и, ж., імен.
'гурт'. Йак за́йшла в ха́ту
ц'їла табала́ / то не зна́ла де ї
посади́т' ус'їх!

ТАБАЛОЮ [таба́лою] прис.
'гуртом'. Ота́к табало́ю ї
посу́нул'іса вс'ї.

ТАБОРЕТКА [таборе́тка] -и,
ж., імен., 'табурет'. Да вс'ї
збира́йуца да праду́т там мо
п'ят' шист' д'івча́т / вс'ї з
гребен'а́ми на таборе́точках
на слу́нчиках праду́т / а йа
поб'їу́г туди́ / кажу́ а йа то́же в
вечорка́х хо́чу бут' / з ва́ми.

ТАВАР [тава́р] -у, с., імен., 'худо́ба'.
Ми мали́ми тава́р па́сл'і по
боло́т'і.

ТАВАРИШИЦА [тавари́шица]
-уса, -иса, недок.,
'товаришувати'. Йа
тавари́шилася з ус'їма́ в сел'ї //
в мене́ вскруз' тавари́шикі́ йе.

ТАКЕГО [такего́] -ого, прик.,
'отаке'. Такего́ вс'а́ке лахму́т'е
вал'а́лосо по́перед нога́ми.

ТАКОГО¹ [тако́го] част., 'ось
так', 'отак'. А йа се́д'у́ тако́го
ко́ло пе́чи / да ї д'ївл'у́са.

ТАКОГО² [тако́го] прис., А
шко́л'н'іки в́же от зна́чит
на уро́к // пе́риши уро́к та́коно
пришл'і́ а вчи́тел'ка в́же
пришла́ вс'ї до́вжні́ с'іс'т'

в́же за па́рти йак захо́д'їт
вста́л'ї вс'ї / вс'о вста́л'ї // в́же
йа позабува́в // помол'їл'іса по
по́л'ск'ї / скла́л'ї ру́ки тако́го і
помол'їл'іса / да́л'е с'ада́йте /
с'їл'ї // начи́на́йцеца в́же уро́к.

ТАКОНО [та́коно] спол., 'як
ті́льки'. Да ход'їла в́же по
хата́х / не було́ шо йіс'т' /
ход'їла / да та́коно при́йде
до мойе́йї ма́тери / да се́д'ї
мар'я́но / а мар'я́на зва́ласа //
се́д'ї мар'я́но / бо шчи́ ра́но.

ТАМЕ [та́ме] прис., 'там'. Йа́годи /
е́тойї кл'у́кви ци́ли куш ме́рзлойї
на хат'ї / беру́т / і зна́чит шо
? / ва́рица мн'а́со // і бу́л'ба
та́ме / а пото́м у́же укида́йут
е́той / капу́сту і / капу́ста е́та
с'ві́жа і беру́т ки́сли йа́годи
і за... сма́жат тро́шки // на
шквород'ї // а вони́ так лоп лоп
лоп // да засма́жани // от вун
мн'ї пахн'їт то́й боршч і тепе́р.

ТАМЕКА [та́мека] прис., 'там'.
Та́мека за горойу́па́сла тел'а́та.

ТАМЕКИ [та́меки] прис., 'там',
'отам'. Да н'їму́в / да шо то
та́меки то н'їму́в ро́жок /
та́м к'ісел'у́в руг.

ТАРАКАН [тарака́н] -а, ч., імен.,
'тарган'. *Blatta orientalis*.
Блошчи́ц'ї е́то не тарака́ни //
тарака́ни е́то дру́ге.

ТАТАРКА [тата́рка] -и, ж., імен.,
'аїр', 'татарське зілля', 'лепеха'.
Asorus calamus 1. У нас мо́ре
тойе́йї тата́рки по лу́з'ї росте́.

2. То йа зівше нарива́йу / да ї сушу́ / да ї пйу // вс'о́б потро́ху кйда́йу // ши ї с тата́рки е́той сву́с койі кйда́йу ко́рен'а / тро́хи кйда́йу // ши с тата́рки тро́шки ко́рен'а / пахне́ так а́рно.

ТАТКО [та́тко] -а, ч., імен., пест. 'рідний батько'.

ТЕЄ [те́йе], [теего́], [тегом] займ., 'те', 'оте'. Дру́жкі да обл'іва́йут туйу́ сва́ху / ведро́м і теего́ / і вже́ молоду́ // таке́ було́ / йа зна́йу // отаку́ е́то спева́йут йак молоду́ забира́йут // а йак молоди́ йіде до / тего́ / до молодойі́ / то спева́йут.

ТЕЛЬБО [те́л'бо] -а, с., імен., 'зневажливе для живота'. От:аке́ тел'бо́ но́с'іт попере́д себе́.

ТЕМЕНЬ [те́мен'] -і, ж., імен., 'темінь', 'абсолютна відсутність світла'. Нема́ мн'іс'аца́ / така́ те́мен'.

ТЕПЕР [тепе́р] прис., 'сьогодні'. І о́т бач / а вона́ схот'іла́ / да_ї тепе́р.

ТЕПЕРА [тепе́ра] прис., 'сьогодні'.

ТЕПЕРАКИ [тепе́раки] прис., 'тепер', 'сьогодні'. Отаке_го́ / і тепе́раки за лу́кт'а куса́ла б / да не вку́с'іт.

ТЕПЛИ ОЛЕКСІЙ [те́пли ол'екс'і́й] реліг. 'Олексія Чоловіка Божого (30 березня)'. На те́плого ол'екс'і́я пчоли ро́бл'ат обл'о́т.

ТЕРНЦА [те́рн'ца] -і, ж., імен. госп., 'станок для первинної

обробки вимочених і висушених конопель'. Коно́пл'і те́рл'і на те́рн'иц'і / і л'он то́же.

ТЕРПЕНЄ [терпе́н'е] -а, с., імен., те саме, що 'витримка'. Нема́ вже́ терпе́н'а, так достало́ // ал'е́ж ти запо́мн'і́ / молча́н'і́е с'еребро́́ / а те́рпе́н'і́е зо́лото.

ТЕРПЕЦ [терпе́ц] -у, ч., імен., те саме, що 'витримка'. Ло́пнув те́рпе́ц.

ТЕРТАК [терта́к] -а, ч., імен. 'пилорама'. Му́ї ба́т'ко на тертаку́ робі́в / о́де кел'е ста́нц'е́йі.

ТЕРУШИТЬ [теру́шит'] -у, -иш, недок., 'порошити'. Не теруши́ тут / ато́ насип'ле́ца в муку́.

ТЕСАК [теса́к] -а, ч., імен., 'великий ніж із уламка коси'. В мене́ то́же́ йе́ так'і теса́к // йа йім гарбу́зи рі́жу.

ТЕСНІЙ [тесн'і́й] прик. вищ. ст. пор., 'тісніше'. Ха́й зйа́зани́ буде́ / не ве́л'ми т'існо́ но зйа́звай́ // а ро́биш то тесн'і́й / вйа́жйіса́ // ка́жу́ йак шос' ро́биш уже́ вдо́ма.

ТЕЧКА [те́чка] -и, ж., імен., 'сука виявляє стате́ву охоту'. В на́шойі́ су́чки поча́ла́са т'е́чка / по́вни двур соба́к.

ТИІО [тийіо́] займ., 'оті', 'са́ме'. Да про́сова́йеш тийіо́ н'іточкі́ че́рез бе́рдо і в ка́жну н'ічовку́.

ТИМНЄ [т'і́мн'е] а, с., імен., 'тім'я'. На́ло́жва́й ша́почку д'іт'а́т'і́ / шоб закрі́т' т'і́мн'е́чко.

ПІСКИ [т'іск'іні] імен., мн., 'лещата', 'слюсарний прилад, яким затискують оброблюваний предмет'.

ПІХУС [т'іхус] -а, ч., імен., мед., 'тиф'. Так і страішни т'іхус був / стул'ки л'удеї померло.

ПЛУМИТЬ [плумит'] -у, -иш, недок., 'притовкувати', 'прибити'. Йак тако́го малогó одава́т'на учо́бу // його́ ж там притлу́мл'ат.

ТО ВПЕРЕД БУЛО [то вперед було] вираз, 'то було раніше'. Шіно /а одна́ д'івчина мал'ен'ка шіно була́ в їх / да пої́хал'і // мокре́на / ви́ежча́ла / а то вперед було́ / вперед / а зна́йеш / да і ба́бі жнут жи́то в колхо́з'і серпа́ми а ми_ж корові пасе́м да вже́ вже_ж на стерн'у́ шоб па́ша пол'ова́.

ТОДЕ [то́де] прис., 'тут, отут'. Ал'еж у мене́ с пра́вої / з л'евої сторо́ні зробі́л і і с'е́точку поста́вил і а с пра́вої сторо́ні то́де гу́лка.

ТОДИ [тоді] прис., 'тоді'. Тоді́ йак вмерла́ їх ма́т'і / пришо́в секретар́ до мене́ да сказа́в шоб йа ішла́ роспи́сваца з йім.

ТОЖЕКА [то́жека] част., 'теж'. А то́жека їх було́ там н'іби бага́то.

ТОЖИТЬ [то́жит'] част., 'теж'.

ТОЖТО [тошто́] част. підс., 'то ж то'. Тошто́ йазичн'іц'ке / воно́ воно́ про́сто обі́чай / сел'с'кі обі́чай / е-е-е с'ваиче́н'іки не

ка́жут е́того і на́ши на́ша ве́ра е́того не ка́же.

ТОЖТО РОДІЧИ: КРОВ НА КРОВ ЛІЗУТ [тошто́ родічі кроў на кроў лі́зут] вираз, 'коли одружуються родичі'. Нема́ шо тим робі́т' // тошто́ род ічі // кров на кров лі́зут.

ТОЇ [то́йі] -а, займ., 'тієї'. А там то́йі ха́ти не було́ / там йевре́йс'ка ха́тка така́ мал'ен'ка була́ а ку́з'н'іца була́ над о́зером.

ТОКО [то́ко] част., 'тільки'. То́ко та́ким спо́собом мо́жна було́ зробі́т'.

ТОЛОКА [то́лока] -и, ж., імен., 'одноразова безплатна гуртова допомога сусідів, родичів, товаришів у складній роботі'.

ТОЛМАЧИТЬ [толма́чит'] -у, -иш, недок., 'толкувати', 'пояснювати'. Йа йому́ толма́чу і толма́чу / шо роби́ так і так // а вун н'і́вкаку́.

ТОЛОКОЮ [то́локо́йу] прис., 'одноразова безплатна гуртова допомога сусідів, родичів, товаришів у складній роботі'. Мен'і ха́ту роби́л'і то́локо́йу.

ТОНЧИЙШИ [тончі́йши] -их, прик. вищ. ст. пор., 'тонші'. Да́ ми теса́л'і дере́во да́ ка́жут / тончі́йши дере́вині́ будемо теса́т' / гру́бши дере́вині́ / ку́зла / ту́йу пі́лку / то вихо́д'іт з одної́ сторо́ні до́шка і опу́л і з дру́гої сторо́ні до́шка і опу́л / із одної́ дере́вини д'в'і до́шки

а́бо ї і три до́шки вихо́д'іт із деревіни / не траскі а дошки вихо́д'ат.

ТОПИТЬ ВУСК [топіт' вуск]

вираз, 'добувати віск із вощини'. Натопі́в во́ску три кру́ги.

ТОП'ІРУ [топйіру] прис., 'тепер'.

То йа ї за ча́до мол'у́са // а ка́жни ра́нок йа до́вжна за ча́до / ото́ ве́руйу / очена́ш / там два ра́зи пе́ред йедо́йу / і блаодаре́н'е все йа його́ перечита́ла // топйіру їду сн їдат'.

ТОПОРИЩЕ [топорйішче] -а,

с., імен., 'держак сокири'. Полама́лосо топорйі́шче / то йа дру́ге зробі́в.

ТОПТУН [топтун] -а, ч., імен.,

'рибальська снасть у вигляді зігнутої в півколо довгої лозини з прикріпленим до неї сітчастим мішком та держалном'. А йа топтуно́м ка́жни раз ловл'у́ рі́бу.

ТОРЖИЩЕ [торжйішче] -а, с.,

імен., 'зневажливе до рейвах', 'безлад'.

ТР-Р-Р [тр-р-р] вигук, 'яким

зупиняють коня'. Тр-р-р ко́с'а ! // стуї!

ТРА [тра] незм., 'треба'. Ка́жни раз

тра напомина́т'.

ТРА БУЛО [трабуло] 'треба було'.

Тра́було не слухат' н'іко́го да робит' йак зна́йеш.

ТРАПКА [тра́пка] -и, ж., імен.,

'ганчірка'. Шос' та́ме

зобра́л'са тро́хи л'у́д'ї да з йе́йу бала́калі / да вже йа сам кел'е д'а́д'ка // да ви́брив ви́брив / да тра́почка бу́ла ї вода́ сто́йала // тра́почкоюу ї водо́йу ви́тер ви́тер.

ТРА ПОБ'ІЧ [тра побйіч] вираз, 'треба побігти'.

ТРАСКА НА ТРАСКУ ЛІЗЕ

[тра́ска на тра́ску л'і́зе] вираз, 'весна, все живе парується'. Ох тож тепе́р порá така́ / а́во / тра́ска на тра́ску л'і́зе ! // а то ж жива́ л'у́д'їна! // шо ти хоч.

ТРАЧОВАТЬ [трачова́т'] -йу, -йеш,

недок., 'розрізувати колоду на дошки'. Потрачова́л'ї коло́дкі.

ТРЕНІРОВАТЬ [трен'ірова́т']

-йу, -йеш, недок., 'тренувати'. Коб його́ хто потрен'ірова́в / то мо́же ї бу́вби з його́ йак'ї спорцме́н.

ТРЕНІРОВКА [трен'іро́вка] -и,

ж., імен., 'тренування'. Ти йак хоч / а йа на трен'іро́вку.

ТРЕПАТЬ КОНОПЛІ [трепа́т'

коно́пл'ї] вираз, 'очищати волокно конопель, льону від костриці'. Ви́бит' да ви́трепат' шоб не остава́вса / ото́ так л'он і коно́плі би́л'ї.

ТРЕПАЧ [трепа́ч] -а, ч., імен.,

'дитяча гра'. За йі́м хо́д'іт / а вун ла́пайе а вун ла́пайе / ускру́з' // і так по́сл'ї на́йде тебе́ і ска́е треп / вже́ е́то пон'а́в / треп // вже на то́бі то́ї сл'епа́ч остайе́ца.

ТРЕПЕСНУВСА [трепесну́вса]

дієс., мин., ‘сильно здригнувся всім тілом’. *Аж то пра́вда до́вго не ду́майучи прочи́н’їв / о́у / за п’їсто́л’єта бах ! / не попа́в да в’у́хо / а вун оно́ трепесну́вса / а вун сто́йа́в на дvereа́х / а пото́м бах ! да в лич / а вун йак д’о́рнув ! / а вун с’їв на каба́на йїде с п’їсто́л’єтом (сміється) бежїт аж на оро́д заво́лук’ його́ / тої каба́н.*

ТРЕТИНА [трет’ї́на] -и, ж., імен.,

‘третина’, ‘третя частина’. *В па́на було́ бага́то по́л’а па́нс’кого // вун дава́в єте по́л’є / роздава́в на трéт’у час’т’ / о́пшем трет’їна його́ // засева́йеш по́л’є / так чи там бу́л’бу са́д’їш / чи там с’їйеш шо / зна́чит трет’а час’т’ його́.*

ТРИБА [три́ба] -и, ж., імен.,

‘у млині пристрій в шість вертикальних зубів якого заходять пальці палечного колеса, повертаючи веретено, а разом з ним і камінь’. *Тої мл’їн на таки́х три́бах сто́їт.*

ТРИБУХ [трибу́х] -а, ч., імен.

1. ‘Свинячий шлунок’. 2. (мацік) – ‘в’ялене м’ясо в свинячому шлунку’. *Трибухі́ вже тепе́р ма́ло хто ро́бит / в основно́м во́л’йечка з інді́ка а́бо с’ц’їку́нчики.*

ТРИКАЛО [три́кало] -а, сп.,

імен., ‘той, хто не вимовляє

звук [р]’. *А те́йє три́кало ши́ ї п’їд’аква́йє.*

ТРИНОГА [трино́га] -и, ж., імен.,

‘металева підставка на трьох ніжках’.

ТРУБИТЬ [труби́т’] -у, -иш,

недок., (теля) ‘ссати молоко’. *Ми не откида́л’ї тел’а́ од коро́ви / то так на́труби́ца моло́ка шо ї ну.*

ТРУЇЦА [тру́їца] -ї, ж., імен.

‘Трійця’, ‘Зелені свята’. *Вона́ на тру́їцу при́їхала.*

ТРУСЬ-ТРУСЬ [тру́с’-тру́с’]

‘вигук, яким кличуть кроля’.

ТРУТЦА [трут’ї́ца] -уса, -їса,

недок., від ‘отрута’. *Бо йак то ка́же був бру́д так’ї / бу́л’ї во́ши / бу́л’ї ї бло́хи ! // і ої ! шо хат’їш бу́ло / да // ото́ вже йак в сороковому́ году́ / вже при́шл’ї в сорокову́м йак ши́ н’їмц’ї бу́л’ї то то то́же таке́ / ну не бу́ло чим трут’ї́ца / не бу́ло н’їйа́кої х’їме́ї н’їчо́го / а чим йо́о потру́т’їш чи шо // то па́рил’ї // блошчи́ц’ї !*

ТРУТОВКА [труто́вка] -и, ж.,

імен., ‘робоча бджола, що відкладає незапліднені яйця’. *В тому́ у́л’їку́ труто́вка / нема́ ма́тки.*

ТУК [тук] -у, ч., імен., ‘майданчик,

де молотять зернові’. *На току́ на току́ // бо_ж там сто́їт коро́ва чи ко́н’ї чи шо / а клу́н’а од’ел’но́ із земл’є́у.*

ТУЛЬКО Й ВСЬОГО [ту́л’ко ї

вс'ого] вираз, 'тільки й всього'.
*Огэто тул'ки ї вс'ого шо
осталоо.*

ТУЛЬКО [тул'ко], [остул'ко]
прис., 'стілки', 'лишень'. *Ето
остул'ко принесла / бул'ш не
було.*

ТУПАР [тупар] -а, ч., імен.,
'розумово обмежена людина'.
*Ну ти ї тупар! // скул'ки можна
обйас'н'ат'?*

ТУРИТЬ [турит'], [вітурит'] -йу,
-йеш, недок., 'виганяти'. *Вун
там довго не продержавса //
його вітурил'ї в два шчоти.*

ТУТА [ту́та] прис., 'отут'. *Ту́та
вже ви́с'їла н'їт / н'їт ви́с'їв.*

ТУТАКИ [ту́таки] прис., 'тут'.
*Пархóмовна йак ши внук мали́
був // да вже йак був ту́таки
да вари́ла е́ту ка́шу гарбузо́ву а
вун зай́хав туди́ да ба́бц'у / ну а
там на газу́_ж // да наварі́ мн'ї
тако́йї ка́ши йак ба́ба вл'ána
ва́рит.*

ТУТАШНІ [ту́ташн'ї], [тугéшн'ї]
-ого, прик., 'місцевий'. *Коб
в кого́ тутéшн'ого спита́ца
дорóгу.*

ТУТЕКА [ту́тека] прис., 'тут'.

ТУХЛІ [ту́хл'ї] імен., мн., 'туфлі'.
*А ми в нові́х ту́хл'ах так і
пошло́пал'ї по ту́ї гразу́ц'ї //
да вже пливéм ! в граз'ї // вже
йа пришóв ў ха́ту до т'у́тки
/ вона́ ї т'у́тка ї хрeсна мойá
/ туди́ / до лук'яна́ // вже
розува́йуса / а хрeсна вже ту́хл'ї*

*поло́шче / носкі́ вже в девча́т
то́же порозувáл'їса // ох мой́
харóшен'ки / ох одогрева́йт'ес' /
одогрева́йт'ес'.*

ТУЧКА [ту́чка] -и, ж., імен.,
'земледуха', 'медведка',
'капустянка', Gryllotalpidae.
*У мене́ то́же в горóд'ї тих
тучо́к по́вно // шо вже з й'їми
робі́т'?*

ТЯГЛО [т'агло́] -а, с., імен.,
'воли'. *Ка́же не було́ т'агла́
/ не було́ волу́в // а то́же
держі́т корóву там чи чи /
корóву / т'о́лку / бичка́ / т'агло́
вун не держáв.*

ТЯМИТЬ [т'áмит'] -у, иш, недок.,
'вміти'. *А ти кажу́ л'ену́йеса і
не т'áмиш / зробі́т' / до то́лку
довес'т'ї його́.*

ТЯПКАЛО [т'áпкало] -а, сп., імен.,
'людина, яка нерозбірливо,
монотонно говорить'. *Т'áпкало
такé / йак ба́йе то т'áп т'áп.*

У

У [у] прий., 'у'. *Ето е́то було́ до
два́цат' четвэ́ртого го́да //
у два́цат' четвэ́ртум ро́ц'ї у
нас у сел'ї прин'ало́ с'їм души
крешчéн'а // і д'їд му́ї о // а
вже по́же ба́т'ко му́ї прин'áв
/ і вони́ дес' в два́цат' с'о́мум
ро́ц'ї пожен'їл'їса.*

УБИРАЦА [убира́ца] дієс. док.,
'наряджатися'. *Да так те_го́*

вбира́ють у жі́нську одя́жу //
чолові́ка да в жіно́чу одя́жу //
да про́с'їца на пійч а туди́ вже
в туйу коли́ску да набере́ врод'ї
би шо до́ц'ї вже понесе́.

УБИЦА [уби́ца] те саме, що й
[губи́ца] -і, ж., імен. ткац.,
'одна полоса пряжі'. Ну губи́ца
// чи уби́ца ? / хто йак / то то
уби́ца одна́ полоса́ пражжи одна́
уби́ца / друкá іде́ с'уди́ / друкá /
д'в'ї три шти́ри.

УБОРНА [убо́рна] -ойі, ж., імен.,
'туалет'. Кол'їс' не було́ убо́рнеї
// ёто вже в семдес'ятих годáх
ста́л'ї робі́т' // а то так ход'їл'ї
куди́ за хату́ чи хл'їв.

УГЛЄДІТЬ¹ [угл'єд'їт'] -у, -їш,
док. 'Побачити'. Угл'єд'їв мене́
на пол'ї кел'є корове́ї і кричі́т
па́рко / па́рко / ми вже при́їхал'ї
! // да ї бежі́т до мене́.

УГЛЄДІТЬ² [угл'єд'їт'] -у, -їш, док.
'Доглянути'. Йа за́вше колхо́зни
корови́ пас із соба́коюу // бо сам
не вгл'єд'їш.

УДОБНИ [удоб́ни] -ого, прик.,
'зручний'. Попáв мен'ї удо́бни
случа́ї.

УДОСВЕТ [удос́вет] прис.,
'вдосвіта'. А то вдос́вет було́ //
а вона́ ка́же а йа дума́ю зорву́
віи́н'у нала́пайу / то каза́ла
заї́чиха сто́йала.

УЖИ [ужи́] імен., мн., 'ремні, якими
чіпляють дугу за голоблі'. Дугу́
тре́ба там ото́ в кл'єшчах
тих д'їрки́ і там так'ї ужи́

назива́йуца / ёто ужи́ шо де
ётої / де друкá чепл'а́йеца.

УЖЧИЙ [ужчи́й] прис., 'вужче'. А
накрива́л'ї копу́ / кладу́т шора́зу
ужчи́й і ужчи́й і ужчи́й щоб не
намо́кло / щоб не затекло́.

УЗУРОК [узуро́к] -а, ч., імен.,
'майдан'. Навоз'їв йа ото́
узуро́к ётож на́ше / ва́рчинойі
ха́ти не було́ і шво́ракув не
було́ там н'їкого́ / ул'ána / ши
ул'ан'інойі ха́ти не було́ там
// ну ёто стара́ ха́та ул'ан'іна
/ то ми те́йе пол'е держáл'ї а
на тум узуро́ку йа воз'їв дере́во
на ёту ха́ту / а жил'ї ми отáм
ха́та та́йа була́ туди́ де вал'єра
/ о.

УЗЬОЛ [уз'о́л] -а, ч., імен., 'вузол',
'місце, де зв'язані кінці чого-
небудь'. Роботу́ туйу мо́жна
було́ поки́нут' // а йа вже туйу
бу́л'бу несу́ да пра́мо до ма́тери
заїшла́ даї ну голос'їт' // а прос
кухва́йку оде́ уз'о́л тої ури́завса
// у груд'ї тої уз'о́л дес' угру́з
уз'о́л із рад'ужки.

УКРУЖКИ [укру́жки] прис.,
'навколо'. Йак кладеш сто́жка
/ то так укру́жки ло́жиши
пласти́ с'їна і ход'їш за со́нцем.

УНЬО [ун'о́], [ун'оо́] час. вказ.,
'он'. Ун'оо́ за́рез ви́паде / держі́
до́бре.

УПЛЄНЬ [упл'є́н'] -і, ж., імен.
госп., 'широкий брус із двома
ручи́цями на передку і задку
воза, в який забиваються ручки'.

*А посеред'ин'і де упл'єн' тої
стойт шо з д'іркою такого то
подушка називалося.*

УПОЛУДНЕ [уполудне],
[вполудне] прис., 'опівдні'.
*А вже йак полудне / то трóхи
шо перейемо́ / йакого там
полудн'їка дала́ ма́т'ї // ка́жни
сво́йє ло́жит і йемо́.*

У ПРАДКИ ЙТИ [у прадкі йт'ї]
*вираз, 'збиралися до когось
на вечорки прясти'. Вже ми
їдем вишива́т' а тогó грéбен'а
на пл'ечé / мичкі в ко́шику /
веретенó і пашо́в на вечорки // а
йа іду́ ёто називалося в прадкі
їдем / прас'т'.*

УПРАЖ [упраж] -и, ж., імен.,
'збруя'. *А йе так'ї котóри
упраж така́ стрóйна да в дуз'ї /
да пудседéл'н'їк тої да голо́бл'ї
пудйáже.*

УПРОТІВ [упрót'ів] прис.,
'наперекір'. *Шо не скажи́ / то
вона́ все упрót'ї / а вона́ все
упрót'ів.*

У ПРОШЛУМ [у про́шлум] 'у
минулому'. *У про́шлум году́
було́ не та́к.*

УПУСТОПАШ [упусто́паш] прис.,
'без догляду'. *Худо́ба ход'їт
упусто́паш.*

УРАЗ [ура́з] -а, ч., імен., 'хвороба
підрив шлунка'. *Приїд'ї
пречіста ура́за на мн'їсце
встановл'ят'ї.*

УРК'І [уркі] -ув, імен., мн.,
'огірки'. *Ишла́ да найшла́ да*

*д'в'ї ба́ночки урку́в / оде́ трóхи
навибира́ла так'їхо́ арнен'ких
/ і там трóхи навибира́ла да
д'в'ї ба́нки урку́в // де вел'їк'ї то
порі́зав наволо́ам / на́троїе / а
де // то закрі́в д'в'ї ба́нки урку́в
/ бо йа не закрийу́ вже // ко́л'їс'
закрива́ла сама́ і л'уд'ам.*

**У СВОЮЙ ХАТІ І КАЦЮБА
МАТІ** [у сво́йї хат'ї і кац'уба́
ма́т'ї] прислів'я, 'своя хата
краща за чужу'.

УСЕКНОВЕНЄ [ус'екновен'є]
або [го́ловос'їк] реліг., 'свято
Всічення Голови Святого
Пророка і Предтечі Хрестителя
Господнього Іоанна'.

УСІ [ус'ї] імен., -мн., 'гуси'. *Да
врод'їла вона́ д'ївчину а ус'ї
ши́но пéриши од в мене́ бул'ї // йа
насі́пала поду́шечку д'ївчин'ї
отакуо́ йак ёто // насі́пала
поду́шечку і на́волочку.*

УСОЛОДІЄ [усолод'ї́є] -йу, -йеш,
док., 'візьметься солодом'. *Ну
а вона́ така́ осоло́довата //
н'їчі́м не смачі́ла / н'їчо́го /
н'ї са́лом н'ї ол'їями́ / н'їчо́го
не зажа́ране // ёто так така́
ридкова́та шоб з бу́л'бойу
// а́га / соло́дка // вона́ ото́
усолод'ї́є опáрана / га́рна
була́ / га́рна була́ з бу́л'бойу
паро́нойу бо бул'ї голо́дни.*

УСТЯЖКА [ус'т'ажка] -и, ж.,
імен., 'стрічка'. *Таке́ витп'їкал'ї
таке́ / ну таке́ крас'їве /*

україночка тако́ ши поробл'ани
ус'т'ажечкі так.

УТОК [уто́к] -а, ч., імен. ткац.,
'поперечні нитки тканини'.
Да то назива́йеца віма / вже́
куди́с' на уто́к його́ держал'і.

УЧИЦА [учи́ца] -уса, -иса, недок.,
'вчитися', 'навчатися'. То
віишла одного́ бо́ка так віишла
/ на дру́гого / в мене́ ґоріни нема́
// йа показáла ма́тери а ма́т'і
ка́е дава́й неха́й вишива́йе // абі́
у́чица !

У ЧУЖУМ [у чужу́м] 'у чужому'.
Йа ж думала ма́т'онко і
панова́т'і / довело́со в чужу́м
по́л'і жи́то жа́т'і.

УШАК [уша́к] -а, ч., імен., 'кут
одвірка'. Йа́к вда́рив об
уша́к / то думала шо і голова́
одл'ет'іт.

УШИ¹ [у́ши], [з уші́ма] -ей, імен.,
мн. 'У дерев'яному возу опори,
на які спираються ручки, щоб
не падали дошки або драбини'.
То то прави́ло / а там деревко́
да у́ши.

УШИ² [у́ши], [з уші́ма] -ей, імен.,
мн. 'В поперечній пилці отвори
для ручок'. З уші́ма з ус'ім / о
йа́к вз'ав така́ пілка ! // шо вона́
л'іса перері́зала !

Ф

[ф'іл'ан'д'іа], [ф'іл'ан'д'ейа]
-і, ж., імен., 'назва вулиці'.

Патро́на распеча́тайе / в
бути́лку вісипл'е / от // і па́лку
таку́ от зробіт / і в бути́лку
по́роху насипл'е / а тудá / гу́бка
/ у́ба / березова / обд'елана
така́_гот / мн'акен'ка_от
/ запáл'іт тудá хоп / і оно́ бу-
у-х! // воно́ запáл'іца по́рох /
і стрел'! отак'і_гот і в нас
отакé_гот получа́лосо / отакé
пон'іма́йеш_гот // і вже вони́
пошл'і / а ми вже із'а́ду їдем
/ і е́тими бутилка́ми // не йа /
а так'і^и хло́пц'і вже / да́й бог
/ мужики́ / пон'іма́йеш_гот /
і е́то са́ме те́йе / ага́ там на
копачу́вц'і тійі / еі! / стої !
ка́же /ф'іл'анд'іа їде! // ну
/ наступáйе ф'іл'анд'іа! //
мужики́ / пон'іма́йеш_гот // да
ф'іл'анд'іа / да ф'іл'анд'іа /
даі!

ФОРМА [фо́рма], [хо́рма] -и, ж.,
імен., 'неглибока посудина
для випікання хліба'. То
вже за́ре в хо́рмах печу́т
хл'іб / а ра́нчеї на л'істку́ с
капу́с'т'іни.

ФРАНТОН [франто́н] -а, ч., імен.,
'фронтон, продовження бічної
стіни вгору при покрівлі на два
схили'.

ФУРТКА [фу́ртка], [хву́ртка] -и,
ж., імен., 'хвіртка', 'дверці,
якими зачинають похід в
огорожі'. Зачин'і хву́ртку.

Х

ХАЗЯЙКА [хаз'а́йка] -и. ж., імен., 'господиня'. *О то така хаз'а́йка / куди мені бра́ца! // в їїй все чи́стен'ко / при́брано.*

ХАЗЯЙНОВАТЬ [хаз'а́йнова́т'] -уйу, -уйеш, недок., 'господарювати'. *Дошко́л'ного во́зраста йа шче був / но начина́в хаз'а́йнова́т' з ба́т'ком // дава́в ба́т'ко плу́га / сам держа́вса за ла́почку / шоб мене́ научи́т' / гора́т' / зна́чит' // бики́ їдут / то йес'т' воли́ їдут / а йа пови́н:и плу́гом регу́л'їрова́т' // зна́чит' у́чит мене́ йак регу́л'їрова́т'.*

ХАЗЯЙСТВО [хаз'а́йство] -а. с. імен., 'господарство'. *Рож:ил'іса / ма́йут га́рне хаз'а́йство.*

ХАЙНО [ха́йно] час., 'хай, нехай'. *Йа ши пойі́м // йа вжеж обйі́дав // ёто ха́йно тро́хи посе́д'у то буду́ йіс'т' /*

ХАЛУПА [халу́па] -и, ж., імен., 'стара нужденна селянська хата'. *У таку́й халу́поц'і ко́л'іс' вони́ жил'і.*

ХАМУЛА [хаму́ла] -и, сп., імен., 'вайло', 'вайлуватий'. *Настойа́шчи хаму́ла.*

ХАМУТ [хаму́т] -а, ч., імен., госп., 'хомут'; 'шийна частина кінської упряжі, що являє собою дерев'яний остов (кліщі), вкритий м'яким валиком'. *Хамути́ йе вс'а́ки // вони́ їдут по розмі́ру.*

ХАПАЦА [хапа́ца] -йуса, -йеса, недок., 'поспішати', 'старатися'. *Не хapaй́са / ши всп'ї́йеш.*

ХАРАШАТЬ [хараша́т'] -йу, -йеш, недок., 'каструвати худобу'. *Вже порá вихараша́т' каба́нчика.*

ХАТА [ха́та] -и, ж, імен., 'сільський будинок'. *До шумилу́в / на ётому / на взл'іс'і / шумили́ там д'в'і" ха́т'і було́ // по л'оду́ / мо́кри поприхо́д'ілі.*

ХАТИЩЕ [хат'і́шче] -а, ж., імен., 'велика хата'. *Отакé хат'і́шче ви́стройі́лі.*

ХАТНИЩЕ [хатн'і́шче] -а, с., імен., 'місце, де була хата'. *На хатн'і́шчи все росте́.*

ХАЩ [хашч] -и, сп., імен., 'гущавина', 'місце, де дерева або кущі ростуть дуже густо'. *У так'і хашч зайшл'і шо н'ї́йак ви́йт'і.*

ХВАЙНИ [хва́йни] -ого, прик., 'гарний'. *Хва́йне мн'і́сце ви́брал'і.*

ХВАЛЮН [хвал'у́н] -а. ч., імен., 'хвалько'.

ХВАРТУХ [хварту́х] -а, ч., імен., 'фартух'. *У таку́м до́вгому хвартуху́.*

ХВАТАЄ [хвата́йе] безос. дієс. 'Вистачає'. *Спі́чок хвата́йе // йак ши / йак ши в мене́ спі́чки / так ши 'отакіго́ спі́чки / па́чки.*

ХВАТАЄ [хвата́йе] -йу, -йеш, недок. 'Хапає', 'ловить'. *Йак ухва́т'ів*

за комн'ір / то так тої комн'ір
і оставса в його в руках.

ХВАТКИ [хвaткi] -ого, прик.,
'старанний'. А вун так'ї хваткi
до вс'ого.

ХВЕДОР [хвeдop] -а, ч., імен.
'Федір'. Було то два сiни / три
// вас'іл' / хвeдop і івaн // то ї
менe хот'іл'ї свaтaл'ї шоб їа
їшлa за тогo.

ХВЕДЬО [хвeд'o] -а, ч., імен.
'Федя'. Може вам шо хвeд'o
казав чи шо ? / кaже їа самa
бaчу по йому шо вун жонaти
/ то шо вун прил'їзвaйецa до
менe то н'їчoгo не полyчит.

ХВОЇНА [хвoйiнa] -и, ж., імен.,
'сосна'. Он' н'їд тойeйу
хвoйiнкoйу гриб вiрос.

ХВУЇНЯК [хвyiн'ак] -у, ч.,
імен. збір., 'соснова', 'хвoйна
посадкa'. А мaт'ї кaже а
їeвoчкo а їак вун тебe набїe ?
// а вонa кaже зaїду у хвyiн'ак
обн'їму хвoйiнку да кaу хвoйiнкo
род'їнкo ти самa ї їа самa
пoжал'її // aл'e кaзaлa от жилa
/ н'їкoл'ї не бив / і не свaрївсa зo
мнoйу // тaк'ї гaрни був мiрун.

ХЛЄВЕЦ [хл'евeц] -а, ч., імен.
гoсп., 'хлївeць'. Їа гус'ї держy
в тум малeн'кoму хлeвц'ї.

ХЛЄВЦІ [хл'евц'ї] імен., мн.
1. змени.-пeст. 'хлїви', 2.
'Перифраз до сeлa Зaслуччя'.
Вонa булa в прyбoвc'кyї / жилa
а дaл'eї в хл'eвц'ї пeрeбрaлaсa /
дa в хл'eвцax жилa.

ХЛЄПТАТЬ [хл'eптaг'] -у, -еш,
недок., 'хлeптaти'. Зaнeс'ї
сoбaцi ї бoричy / хaї хл'eпчe.

ХЛІВ [хл'їв] -а, ч., імен. гoсп.,
'хлїв'; 'будївля для свїйськoї
худoби тa птицi'. Тoдi ж їак
був пoжaр то і хaтi пoгорїл'ї
/ і хл'eвi // oднoїї хoлoднoїї
пoстрoїкi то мo штук н'їс'aт.

ХЛОПЧАЙ [хлoпчaї] -а, сп.,
імен., 'дївчинa з хлoп'ячим
хaрaктeрoм'. О і булa в кeпинa
стaрoгo мaн'a / мi пaсл'ї кoрoвi
/ oкс'a бeн'oвa / eтa клoчкoвoгo
тїл'a сeстрa їaл'їнa / дeс' вoнa
нa гoрїн'ї живe / шaрaбaн мi
нa їeїї кaзaл'ї // чoгo ? // вoнa
тaкa їак хлoпчaї // тaкa o.

ХМУРНИ [хмyрни] -ого, прик.,
'пoxмyрий'. С'їно грeбт'ї трeбa
в сoн'ачнy пoгoду а нe в хмyрнi
дeн'.

ХОДУЛІ [хoдyл'ї] імен., мн.,
'пристрїй, зa дoпoмoгoю якoгo
дїтeй вчaть хoдити'. Вжe д'їт'a
пoрa в хoдyл'ї сaжaт' / хaї yчїцa
хoд'їт'.

ХОЛОДИНА [хoлoд'iнa] -и, ж.,
імен., 'сильний хoлoд'. Тaкa
хoлoд'їнa булa / мo двaцaт'
пїaт' гpaдyсyв.

ХОЛОДИЩЕ [хoлoд'їшчe] -а, с..
імен., 'сильний хoлoд'. Тoдi
тaкe хoлoд'їшчe булo.

ХОЛОДОК [хoлoдoк] -у, ч., імен.
кулїнар., 'хoлoдeць'. Хoлoдкy
нaвaрїлa / пoпрoбyїно їак'ї.

ХОЛОДРИГА [хoлoдpїгa] -и, ж.,

імен., ‘сильний холод’. Ух йака́
холодри́га на у́л’и́ц’і!

ХОРОСТВО [хороство́] -а, с., імен.,
‘краса’. І тудá коло́на пошла́
/ йак незаба́ром че́рез ме́трув
мо́же тری́ста одні́ девча́та
так’ї хороство́ ! ах бо́же муї !
/ ва́м_же оно́ л’уби́ца да да да
такі́ хоро́ши да в мун’д’їриках
да грана́ти ви́йс’ат тут /
да ка́ждна с пул’ем’н’о́том /
д’о́хт’арем тим / пул’ем’о́том
і л’єнти ви́йс’ат / і же_ж там
нія́кої п’їдводи нема́ / тре́ба
на собі́ все_ж нес’т’ї.

ХОРОШИ [хоро́ши] -ого, прик.,
‘миловидний, який має приємні,
привабливі риси обличчя’. Так’ї
хоро́ши / красношчо́ки.

ХОРОШУН [хорош’у́н] -а, ч., імен.,
‘гарний парубок’. А наш д’їд
так’ї хорош’у́н був ! // девча́та
за йім упада́л’ї.

ХОРОШУХА [хорош’у́ха] -и, ж.
імен., ‘гарна дівчина/жінка’. А
ва́ша хорош’у́ха в йак’ї то в́же
клас хо́д’їт?

ХОРТІСТИ [хорт’ї́сти] імен., мн.,
‘мадяри, які воювали в роки
Другої світової війни на боці
фашистів’. Ну ї дойшо́ до
того́ шо тре́ба було́ парт’їза́н
/ йак би сказа́т’ / позбу́ца /
то шо_ж / н’їмец берé вс’їх
мад’ар / мад’ар / а йїх назива́л’ї
хорт’їсти / хорт’їсти / вс’ї
так’ї стро́їни мужчи́ни кре́пки
/ ал’е руковод’а́шчи бул’ї н’їм’ц’ї

// і шо бага́то йїх ‘шло́ тудá
на парт’їза́н / а парт’їза́не
в озерáх / там йїх штаб
був / в озерáх / тут два́цат’
к’їло́метрув / вос’їмна́цат’
к’їло́метрув до озер’їв / ну ї
шо ж ? / йак вони́ пошл’ї тудá
/ то наза́д йїх полови́на да́же
не верну́ло.

ХРАПА [хра́па] -и, ж., імен. **1.**
‘Ніздря’, **2.**‘Замерзла нерівна
поверхня потолоченого мокрого
снігу, який розсипається і
хрумтить під ногами, або
засохла грудками грязь’. Така́
хра́па / н’їйак кун’ми йїхат’.

ХРЕСНА [хр’єсна] -ойі, ж., імен.,
‘хрещена мати’. Хр’єсни і хр’єсна
на по́кут’ї сед’ат на вес’їл’їі.

ХРЕСНИ [хр’єсни] -ого, ч., імен.,
‘хрещений батько’. До́бри ден’ /
хр’єсни // йак пожива́єте?

ХРЕЩЕНЄ [Хрешч’є́н’є] імен.,
реліг. ‘Водохреща (19 січня)’.
Наш па́вл’їк на са́ме хрешч’є́н’є
род’ївса.

ХРЕЩЕНІК [хрешч’є́н’їк] -а, ч.,
імен., ‘похресник’. У мене́ аж
трина́цат’ хрешч’є́н’їкув.

ХРЕЩЕНИЦА [хрешч’є́н’їца]
-ї, ж., імен., ‘хрещениця’.
Пороздава́ла йа свої́ руши́н’їк’ї //
і хрешч’є́н’їц’ї дала́ / а шо в клуб
на ви́ставку / а то прийешча́л’ї
с к’їйова / то одала́ // нема́ в́же.

ХУДОБА [худ’о́ба] -и, ж., імен.
збір., ‘велика рогата худоба’.
Йак худ’о́бу напої́вайеш то

треба по однуї чи по дв'ї / а то йак ста́не ко́лот'їца / бі́ца.

ХУДОБИНА [худо́бина] -и, ж., сп. 'окрема тварина'. Он та́йя худобі́на одбі́ласа од гу́рту / при́жен'їно.

ХУРМАН [ху́рман] -а, ч., імен., 'візник, той, що править кінним екіпажем'. Вун тоді́ ху́рманом був.

ХУРМАНКА [хурма́нка] -и, ж., імен., 'підвода'. Двома́ хурма́нками пої́хал'ї.

ХУРМАНЩИК [хурма́нщик] -а, ч., імен., 'візник, той, що править кінним екіпажем'. Вун був хурма́нщиком у колхо́з'ї.

ХУРША [ху́рша] -ойї, прик., 'гірша'. *Е́те не ху́рше за ту́йу.*

ХУРШЕ [ху́рше] -ого, прис. 'гірше'. *Ота́к ми жи́вем // ота́к ми жи́вем / і так йак йа поду́майу / то йе л'у́д ам ши_ї ху́ршеї.*

ХУТКО [ху́тко] прис., 'швидко'. *Так ху́тко проши́гну́ла.*

Ц

ЦАЦКА [ца́цка] -и, ж., імен., 'дитяча іграшка, забавка'. *Позбира́ї_но ца́цкі / ато́ пороскида́в по вс'уї ха́т'ї.*

ЦАЦКА НЕ РОБОТА [ца́цка не робо́та] вираз, 'дуже легка робота'. *Там така́ була́ маши́нка / а така́ йе велосапе́д ва́л'чики*

/ вони́ назива́л'ї ва́л'ці́ то_ї_йа так / а по ру́ському / да маши́нка була́ / і мн'ї ото́ вже привезу́т / йа́шчика поста́вл'ат / йа до йїх / а тут кру́т'їца шос' таке́ / а с то́йї місочки шос' па́дає / там така́ д'їрочка і туді́ па́дає / мн'їрайеца / чи до́вга чи коро́тка / коро́тка в дру́ги йа́шчик ви́паде йак побі́та в тре́т'ї / така́ мо́я робо́та була́ // ца́цка не робо́та була́.

ЦЕДІЛКА [цед'їлка] -и, ж., імен., 'цідилок для проціджування молока'. *Цед'їлку з ма́рл'ї робл'у́.*

ЦЕЛІНА [цел'їна] -и, ж., імен., 'не орана, не оброблювана земля'. *Цел'їну́ ва́жко кон'ем гора́т' / тре́ба тра́хтором.*

ЦЕЛУШКА [целу́шка] -и, ж., імен., 'перша скибка, відрізана від бохонця'. *На то́бі целу́шечку / вона́ са́ма смачн'їша.*

ЦЕП [цеп], [цепо́к] -а, ч., імен. 1. Ціп, просте знаряддя з двох різних за довжиною скріплених кінцями палиць для обмолочування снопів'. *А йес'л'ї_б ти ба́чив йак в три́ цепи́ мо́ло́т'ат / го. 2. 'Ланцюг для собаки'. *Поса́д'їв соба́ку на цеп.**

ЦЕПКА [цепка], [це́почка] -и, ж., імен., 'ювелірний ланцюжок'. *Золо́та це́почка.*

ЦЕПОК [цепо́к] -а, ч., імен., 'щабель', 'поперечка драбини'.

Ета рабріна у нас ши кол'ішн'а / а́во ба́chte йак'і цєнкí / вдóбл'ани.

ЦИБАХИ [ц'ібахі] -ув, імен., мн., 'цибахи', 'листя молоді цибулі'. *Йа ра́но ц'ібу́л'у сад'у́ / да ї у майу́ в менé вже так'іо́ ц'ібахі́.*

ЦИВКА [ц'івка] -и, ж., імен. ткац., 'очеретяна трубочка у ткацькому човнику, на яку навивають нитки піткання'. *Потро́ху йа́к наплу́тайут на ц'івку да вже да ї розтика́йт.*

ЦПЕНЯТА [ц'іпен'ата] імен., мн., 'курчата'. *У менé е́тої год не́ма́ н'і́йа́к ц'іпен'а́т // то не навел'іса / а то тхур ві́н'ос.*

ЦПЛЮК [ц'іпл'ук] -а, ч., імен., 'курча'. *А ску́л'ки в тебе́ навелóсо ц'іпл'уку́в?*

ЦОБЕР [цобер] -а, ч., імен., 'дерев'яне відро'. *У цобра́х нос'і́л'і во́ду / так'і́х дере́віа́них ви́драх.*

ЦОВКЛЕ [цóвкле] -ого, прик., 'кисле' (про молоко). *Хот'і́в напі́ца с'в'і́жого мо́лока́ / аж не́ма́ // оста́лосо оно́ цóвкле.*

ЦУГЛА [цугла] імен., мн., 'вудила, залізнi стрижні, прикріплені до ременів вуздечки, якими гнуздають коня'. *А то нуздéчка а в нуздéцц'і йе цугла що в рот да́йт отó жел'ізни.*

ЦУРКА [цурка] -и, ж., імен. с/г, 'паличка, якою роблять перевесло для перев'язування снопа'. *А*

перéвесло робі́л'і цурко́йу / так'і́ дере́віа́ни к'і́йочок за́гострани з одно́го бо́ку.

ЦУПЛІК [цупл'ік] -а, ч., імен., 'кінчик'. *Із та́ким цупл'і́ком на конц'і́.*

ЦЬВАХ [ц'вах] -а, ч., імен., 'цвях'. *Ц'ва́хув не бу́ло́ / то ба́т'ко пудло́гу прибива́в дрот'і́нойу / без ц'ва́хув.*

ЦЬВІН [ц'він] -у, ч., імен. лік. 'безсмертник', 'цмин', *Helichrysum arenarium* (L.) DG. *От по́йа́вица о́реч у ро́т ї́ / ц'в'і́ну беру́ / вс'о́о́ потро́ху на́кида́йт / п'їу́ / о́речи не́ма́ // ц'в'і́н // бесме́ртн'і́к // ка́ут песко́вік на йо́б // вун же_ж по песка́х ростé / е́ти жо́втен'ки / по іва́новишчах он'о́ // вс'а́ке кі́дайт потро́ху.*

ЦЮР-ЦЮР [ц'ур-ц'ур] 'так прикликають качат і курчат'.

Ч

ЧАВКАТЬ [ча́вкат'] -йу, -йеш, недок., 'чавкати', 'прицмокувати під час жування'. *Коб ти не ча́вкав йак йес'і́.*

ЧАЙКА [ча́йка] -и, ж., імен. трансп., 'човен'. *Ча́йкойу с'і́но перево́з'і́л'і.*

ЧАСИ [часі] імен., мн., 'годинник'. *Ан'о́го на стє́н'ї ви́йс'а́т часі́ / а в менé йе ї ручні́.*

ЧВЕРИТЬ [чвѣрит'] [чворит'] -у, -ши, недок., 'бешкетувати (про дітей)'. *Отаку чопуху учвѣрив.*

ЧЕЛЮСТІ [чѣл'ус'т'і] те саме, що й [‘ус'т'е'] імен., мн., 'отвір печі'. *Так'і файни короваї получилса шо не пролаз'ів проз чѣл'ус'т'і.*

ЧЕПЕЦ [чепѣц] -а, ч., імен. одяг, 'елемент головного убору літніх жінок'. *Бабу нос'іл'і так'і чѣпчики а поверх ужѣ хустку заматвал'і.*

ЧЕПЛЄЯ [чепл'ейя] -і, сп., імен. 1. 'Ланцюг, яким причіплюють'. 2. перен. 'нав'язливий'. *Ну шо то за чепл'ейя / н'їяк одйазаца.*

ЧЕПОК [чепок], [чѣпчик] -а, ч., імен., 'очіпок', 'жіночий головний убір'. *Ето так'ї бул'ї йак то платок зйазани / да на олову а потом обруча робил'ї // такого йак то он'у йул'ї / коса / да заматвал'ї // то то так'ї обруч / да так'ї чѣпчики йак шапочка пудйазвал'ї.*

ЧЕРВА [черва] -и, ж., імен. збір., 'бджолиний розплід у стадії личинок'. *Ети рамки не качав / там черву матка пос'їяла.*

ЧЕРЕВАЧ [черевач] -а, ч., імен., 'непомірно повний чоловік'. *Он' йак'ї черевач зробивса!*

ЧЕРЕДА [черѣда] -и, ж., імен., 'стадо великої рогатої худоби'. *Чийато очеред' тепѣра череду пас'т'і?*

ЧЕРЕПИЦА [черепица] -і, ж., імен., 'черепиця', 'покрівельний матеріал'. *Був ол'ександер так'ї^и котори робив круги / ето круги в нас на колодез'а / і робив черепицу.*

ЧЕРЕП'Є [черѣпье], [черепки] -йа, с., зб. 1. 'Глиняні осколки'. *На бйлуї горі стул'ки черѣпья пооставалосо / видно там жил'ї кол'іс' л'уд'і. // да вже іскринка впадѣ з того / да на туйу губу / і вже // на тоб'ї^и / на тоб'ї^и / і пошл'ї ї пошл'ї ш черепками / удосвет / в:ѣчери ето такѣ було. 2. знев. 'про старих людей'. *Там молод'ожи не було / одне старѣ черѣпье поприход'іло.**

ЧЕРЕП'ЯНИ [череп'яни] (-а, -е) прик., 'глиняний' (посуд). *Тожѣ водоїу кипятком опарат да вже густѣ такѣ / у мис'ц'і просто в череп'яних / ети шо гончарі кол'іс' миски продавал'ї / череп'яни // муки туді сипнут да опарат / да вимешайут да вимешайут / да густѣ такѣ.*

ЧЕТВЕРТЬ [чѣтверт'] -і, ж., імен., 'четверта частина'. *Подел'їла с'в'ін'у / кажному по чѣтверт'і / собі лопатку оставила.*

ЧЕТЬВОРКА [чѣт'ворка] -и, ж., імен., 'дерево довжиною чотири метри'. *Да ї кажди раз везѣм / чет'ворочку чи шѣст'орочку на кон'іка д'в'і штучки положим*

да ї везём / вибира́йем так'ї⁴
стрижн'ови.

ЧИВУН [чиву́н] -а, ч., імен.,
'чугун'. Приста́вила чивунéц
бул'би в гру́бу на вечéру.

ЧИЖИК [чи́жик] -а, ч., імен.,
'хрущ'. Melolonthinae. Весно́йу
стул'ко чи́жикув л'étaйе
вечорами.

ЧИКАЦА [чи́каца] -йуса, -йеса,
недок., 'панькатися з ким-
небудь'. Йа з тобо́йу тут
чи́каца не збира́йуса.

ЧИКОЛАД [чи́колад] -у, ч., імен.,
'шоколад'. Да ї дайé мен'ї
отаку́ чикола́дку.

ЧИНІТЬ [чин'і́т'] -у, -иш, недок.,
'вичинювати' (рибу). А йа на
пийч зал'ізу да на печі́ тійї
вйуні чин'у / бож ру́ки мэ́рзнут
// вони́ж мэ́рзли // і тре́ба
почин'іт'.

ЧИРВОНИ [чирво́ни] -ого, прик.,
'червоний'. Вс'ї двана́цат'
ши́шок не зати́кал'ї / чи мо́то
бул'ш / д'в'ї ма́бут' кі́дал'ї і
ши́шка бу́ла ста́рша / бу́л'ша
бу́ла і чирво́ними н'ітка́ми
обма́твал'ї вже йій' / ста́рша
ши́шка наперéд йій' зати́кал'ї
всерéд'ін'ї а потóм тійї вже.

ЧИРИН¹ [чирі́н] -а, ч., імен.
'Черінь печі́'. Чирі́н так'ї
чі́сти в йей'і за́вше / ві́мити.

ЧИРИН² [чирі́н] -а, ч., імен. 'Дуже
багато грибів на одному місці'.
Отó попáв на грибі́ ! // ц'і́лими
чирина́ми росту́т.

ЧИСЛЯНКА [чис'л'анка] -и, ж.,
імен. ткац., 'чисниця'. Ну да
вже шчитáйеш / шчитáйеш
на томú шо отáк зати́кане
// ёто одна́ па́ра їде с'удо́йу
а дру́а с'удо́йу / одна́ с'удо́йу
а дру́а с'удо́йу на томú // і
тре́ба шчитáт' онó одне́ /
тэйе ну́до дно́м не шчитáйеца
// а шчитáйеш вже не па́рами
а шчитáйеш уже чис'л'анками
/ одна́ чис'л'анка три н'ітки.

ЧОВНІК [чо́вн'ік] -а, ч., імен.,
'ткацький човник'. Чо́вн'іком
просу́не н'ітку а да́л'ей бéрдом
приб́йе.

ЧОЛОВЕКИ [чолове́ки] імен.,
мн., 'чоловіки'. Ёто ко́т'ашова
жунка вмерла́ / да бу́л'ї на
по́хоронах / вже на об́йід'ї // а
вун с'ів в човека́х / а йа так в
баба́х / і так в нас бу́ло.

ЧОЛОВ'ІК [чолов'і́к] -а, ч., імен.,
'чоловік', 'мужчина'. І вони́
там сед'і́л'ї тій парт'іза́не /
шті́ри чолов'і́ки / там сед'і́ло.

ЧОЛОВ'ІЦКЕ [чолов'і́цке] -ого,
прик., 'чоловіче'. 1. Чолов'і́цке
не мо́жна одева́т' жонка́м /
а човека́м же́нс'ке. 2. Так'ї
мали́ до́шчик ішо́в / чо́боти
л'і́ти // то_ж тепéр чо́боти_ж
чолов'і́цки а ба́бс'ки_ж
л'ечийши_ж / вс'áки.

ЧОМУ НІ? [чому́ н'ї] вираз, 'так
авжеж'.

ЧОРНУШКА [чорну́шка] -и, ж.,
імен., бот., 'кмин'. Carum carvi

Л. *Мойа́ мат'і йа́к пекла́ хл'і́б то за́вше вкида́ла в т'і́сто чорну́шку.*

ЧУБ¹ [чу́б] -а, ч., імен. 'Волосся на голові у людини'. *Йа́к стри́г / то чу́бчика поки́нув / тоді́ так мо́дно було́.*

ЧУБ² [чу́б] -а, ч., імен. 'Залишок трави під час косіння'. *Га́рно косі́ да не покида́й чу́бу́.*

ЧОХМОРИЦА [чо́хмо́рица] -уса, -иса, недок., 'чухатися'. *Мо во́ши напа́л'і / бо шчо так у́же чо́хмо́рица.*

ЧОХОЛ [чохо́л] -а, ч., імен., 'манжет сорочки'. *Соро́чка с такі́ми широкі́ми чохла́ми.*

ЧУМАЙДАН [чу́маїда́н] -а, ч., імен., 'чемодан'. *І привела́ мене́ до ва́гза́ла / в по́їезд ми вхо́д'ім йа іс свої́м чу́маїда́ном а вона́ жме́н'у копейо́к бере́ да тако́ сипну́ла // ну шчасл'і́во !*

Ш

ШАБЕТА [шабе́та] -и, ж., імен., перен., 'сума грошей'. *Отака́ шабе́та! / с:изо́на приві́уз.*

ШАЛК [ша́л'і́к] -а, ч., імен., 'теплий шарф укутувати шию'. *Да замата́й шійу́ ша́л'і́ком / не ход'і́ з го́лою шійе́йу!*

ШАЛЬОНИ [шал'о́ни] -ого, прик., 'скажений'. *Не л'ет'і́ йа́к шал'о́ни / д'іві́са тро́хи по сторо́на́х.*

ШАМОТНИ КІРПИЧ [шамо́тни к'і́рпіч] словосп., 'обпалена цегла'. *А гру́бу ро́бл'ат і́з шамо́тного к'і́рпіча́.*

ШАРИТЬ [ша́рит'] -у, -иш, недок., 'шукати що-небудь', 'нишпорити'. *Йа́к ста́в ша́рит' / да і́ найшо́в.*

ШАРИХВУСТ [шари́хвуст] -а, ч., імен., 'пройдисвіт'. *А то до́бри шари́хвуст.*

ШАХРАЙ [шахра́й], [шахрайова́ти] -а, ч., імен., 'розбишака'. *Ну і мене́ бра́ла с:обо́йу в шко́лу / бо мене́ не було́ де под'і́т' // жил'і́ / і вс'і́ж на робо́т'і // от приме́рно в таке́ вре́мн'е / жн'іва́ / вс'і́ж іду́т хто куди́ // йа́к ка́же не / йа́к би сказа́т' / не шахрайова́ти мен'і́ здае́ца / йа́ був д'іс'у́'іпл'і́н'і́ровани.*

ШВАЙКА [шва́йка] -и, ж., імен., 'товсте шило, який колють свиней'. *Тепе́р ма́ло хто шва́йко́у ко́л'е каба́на // в осно́внóм ножо́м.*

ШВИРНУТЬ [шви́рнут'] -у, -еш, док., 'кинути, махнувши рукою, примусити легіти'. *Вун н'і́йа́к не приу́чица до пора́дку / ота́к дене́буд' шви́рне́ свої́е шма́т'е а пото́м шука́йе.*

ШЕПТАТЬ [шепта́т'] -у, -еш, недок., 'замовляти хворобу'. *Йа́кшо́ п'ідві́й то обеза́т'ел'но тре́ба пошепта́т'.*

ШЕПТУН [шепту́н] -а, ч., імен.

‘чоловік-знахар, який шепче,
лікує за допомогою молитви’

ШЕПТУХА [шепту́ха] -и, ж., імен.,
‘баба-знахарка, яка шепче,
лікує за допомогою молитви’.
*А ба́бка бу́де шепта́т’ / вона́
н’шо́ не помо́же / ал’е вона́
ше́пче.*

ШИ [ши], [шчи] част., ‘ще’. *Но
снача́ла вун писав доха́ти пис’ма
/ да́же писав і́ йа отписав /
это ши при по́лщчи в пе́рви
клас ход’їв.*

ШИНЕНЬКО [ші́нен’ко] прис. ‘від
шино ‘щойно’. *Аво ші́нен’ко
прий́хав // а то вже брат його́
був / то́же сват / ох сва́ту
сва́ту / то ші́но_ж забра́л’ї
одну́ шту́ку.*

ШИНО [шино] прис., ‘щойно’. *Аде
ші́но проши́гнув у ха́ту.*

ШКАП [шкап] -а, ч., імен. ‘шафа’.
*Пришл’ї в ха́ту / лажіс’на д’їва́н
! // л’у́г // дава́ї раз пот’агла́! /
дру́ги раз пот’агла́! / трéт’ї раз
пот’агла́ / до шкапа́ / за ху́стку /
шо то так’ї бул’ї вел’їки ху́стки
/ зйазала ху́сткойу // кажу́
бу́деш жит’сто л’їт.*

ШКВІРКА [шкв’їрка], [шк’їрка]
-и, ж., імен., ‘комір (взяти
за комір)’. *Ви́йд’ї с ха́ти
доброво́лно / бо йак оз’му́ за
шкв’їрку / то не зна́т’їмеш де
д’їца.*

ШКВОРОДА [шкворода́] -и, ж.,
імен., ‘сковорода’. *Мл’їнц’ї на
шквород’ї печу́т.*

ШКОДЕЛЬ [шко́дел’] -а, сп., імен.,
‘бешкетник’. *От е́тої шко́дел’
мали́.*

ШКРЕБЛЬОНА [шкребл’о́на]
дпркм., ‘чищена’ (про
картоплю). *Вже ква́ша то́же //
до бу́л’би е́тої // і шкребл’о́ну /
хто йаку́ // так то бу́л’ба була́
о ! / йа памета́йу ето з водо́йу
йес’ї бо не мо́жна проковтну́т’
/ мучна́ вел’ми була́ / і пахн’їла //
не то шо тепе́р х’їмїя.*

ШКРЕБТІ [шкребт’ї́] -у, -еш,
недок. 1. ‘Шкрябати’. *Ну
ба́т’ко уже вмер / два три
дн’ї да’ї тре́ба робі́т’ бо_ж
хтос’ остайе́ца // ну’ї ба́т’ко
ту́йу сл’еп’у́тку засвет’їв і
пошо́в’у́ клу́н’у молот’їт’ //
йак вун чу́йе по ву́глу шкра́байе
шкра́байе л’їзе л’їзе / ба́т’ко
за це́па да в то́ї у́гол бубу́х!
бух !* 2. ‘Чистити картоплю’,
‘обчищати шкіру’. *Тре́ба
нашкребт’ї бу́л’би.*

ШКУРА [шкúра] -и, ж., імен.,
‘шкіра’. *Так да’ї шоб аш:ку́ра на
йому́ тре́шчала!*

ШКУРА НЕВИЧИНЯНА
[шкúра неві́чин’ана]
вираз, ‘невихована людина’,
‘неслухняна’. *Ах ти ж
неві́чин’ана шку́ра! То ти е́то
такé ві́творив?!*

ШКУРКА [шкúрка] -и, ж., імен.,
‘тонкий млинець на налисник’.
Он’ ску́л’ки шкуро́к напекла́.

ШЛЄЯ [шл’ейа́] -ї, ж., імен. с/з,

‘шлея’, ‘широка лямка, що облягає передню частину тулуба коня і до якої прикріплені посторонки’. *Шл’ейá ёто шл’ейá така // шл’ейу́ ї хамутá ти ж розл’ичáйеш ? // шл’ейá так наклáдайеца.*

ШЛЬОНДРА [шл’о́ндра] -и, ж., імен., ‘дівчина/жінка легкої поведінки’. *Ти не будеш волочи́ца з отойе́йу шл’о́ндройу / йа насл’ед’н’і раз предупреджа́йу!*

ШМАТЄ [шма́т’є] -а, с., імен., ‘одяг’. *Шл’ї семн’ейу на по́л’є / йшл’ї в бй́л’єн’кому / наклáдал’ї б’їле такогó / л’єхкен’ке шма́т’є / не йшл’ї в чо́рному / убирáл’їса // наклáдал’ї нову́ одє́жу / бра́л’ї серті.*

ШМАТКА [шма́тка] -и, ж., імен., ‘ганчірка будь-якого призначення’. *Ві́три шма́ткойу // он’о́ вона́ л’єжит у кутку́.*

ШНИРАТЬ [шнирáт’] -йу, -йеш, недок., ‘нишпорити’. *Не онó по двора́х а ї по ул’їца́х шнирáл’ї енкаведéшн’їк’ї.*

ШНОБЕЛЬ [шно́бел’] -а, ч., імен., ‘зневажливе для носа людини’. *З отакім шно́бел’ем!*

ШО [шо] спол., ‘що’. *То ба́т’ко йім роска́звайе шо́ будудт усен’áтка мал’єн’ки с тих вел’їких шо́ вел’їке йа́йце́ / то ба́т’ко йім ку́рачих набере́ йа́йце́ в то́рбу накладе́ / забира́йут да їдут.*

ШОШИЯ [шо ши йа́] вираз, ‘що ще

я’. *В шко́л’ї н’їмц’ї / ши по́л’с’ку́ї / шо ши йа́ ход’їла в туйу́ шко́лу // там пере́бил’ї н’їмцу́в.*

ШПАРКІ [шпа́рк’ї] -ого, прик., ‘швидкий’. *Йа́ ко́л’їс’ шпа́рка бу́ла / ши до ше́йс’ат’ї го́д шпа́рка бу́ла / а за́рез у́же не те́йе // в ше́йс’ат’и ши йак ми по́йїдем на буракі́ да ї молоді́ зо мно́йу / да ми у кра́йї а одє́жа на́ша в дру́гому да дошч’у́же чи хма́ра / то н’їкада́ не оста́нуса од молоді́х / бй́гла ра́зом із йїми ! / ши ло́вл’ат мене́ придє́ржвайут // не т’агнуса́ поза́д / шпа́рка бу́ла до ході́ / і до робо́ти бу́ла.*

ШПОРТАЦА [шпо́ртаца] -йуса, -йеса, недок., ‘колупати, руйнуючи поверхню, робити заглибини’. *Спеші́т’ мн’ї нема́ куді́ / шпо́ртайуса со́бі помал’є́н’ку.*

ШТАПЕЛЬ [шта́пел’] -у, ч., імен., ‘вид тканини’. *Мойе́ / мойе́ шта́пел’не поші́ла кáт’ечка та́йа // ма́лочкова / шта́пел’не / пла́т’є // шта́пел’ таке́ бу́ло йакє́с’ редковáте / таке́ дрижу́шче матє́рейа / шта́пел’.*

ШТЕМПАЛІ [ште́мпáл’ї] імен., мн., ‘дерев’яні підвалини’. *Ййї́ ста́вил’ї висóко на ште́мпáл’ах / тепє́р фунда́мент ро́бл’ат атó на ште́мпáл’ах ста́вил’ї // помóста робі́л’ї шоб там / бо там зерно́ сто́йїт.*

ШТИР [штир] -а, ч., імен. інс.,

‘загострений металічний прут’.
Кун’ вірвав итира́ / одорва́вса
/ а тепе́р шука́ї / лові́ його́ по
лу́з’ї.

ШТИРИ [шти́ри] числ., ‘чотири’.
Йа́ ко́нчив ити́ри по́л’с’к’ї
класи́.

ШТИРХАН [штирха́н] -а, сп.,
імен., знев., ‘людина, яка весь
час робить зауваження’.
А в мене́ он’о́ йе́ сву́ итирха́н //
и́чо вже́ так’ї итирха́н / не
даст і обовза́ца.

ШТРАХУВКА [штраху́вка] -и, ж.,
імен., ‘страхування’.
А ти вже́ получи́ла за штраху́вку?

ШТУРМА [шту́рма] -и, ж., імен.,
‘гроза’.
Л’їт’ос в е́ту по́ру така́
и́турма бу́ла.

ШТУРМАК [штурма́к] -а, ч., імен.
‘презир. нерозбірливий’.
Не на́ши // банде́ру освобод’їл’ї //
раз // йаг’бі вун / вун сам г’їтл’ер
и́турма́к // йаг’бі вун сказа́в да
ї поста́вив його́ на пре^асто́л
так же́ н’е? // украї́на
поста́ла_б // н’їмец уз’ав_би /
та́к же_ж чи н’е // от // а там
зробі́л’ї б йак тре́ба // або со́йуз
од’їн зробі́л’ї_б / або роздел’їл’ї
украї́ну і торгова́л’ї_б вмес’т’ї
// украї́на поста́ла_б йак
поло́же^ано.

ШТУРХАТЬ [шту́рхат’] -йу,
-йеш, недок., ‘штовхати’.
Наи́ту́рхал’ї в бо́ки в о́черед’ї /
по́ки сто́йала́.

ШТУРХАН [штурха́н] -а, ч., імен.,

‘стусан’, ‘різкий удар кулаком’.
Надава́л’ї и́турхану́в.

ШУЛЯК [шул’а́к] -а, ч., імен.
орн. 1. ‘Шуліка’ Milvus.
Шул’а́к ге́т’ віловив ц’їп’ла́та
/ а вже́ так’ї вел’їкова́ти.
2. ‘Недорозвинений качан
капусти’.
Капу́ста невда́чна /
самі́ шул’а́кі.

ШУРПАТИ [шурпа́ти] -ого, прик.,
‘кучерявий’.
А котрі́ ваиш / ото́ї
шурпа́ти?

ШУТЯКА [шут’а́ка] -и, сп., імен.,
‘жартівник’.
Мойа́ н’їнка ? / то
то вона́ така́ шут’а́ка.

ШУХЛЯ [шу́хл’а] -ї, ж., імен. мед.
‘Трясуча хвороба з високою
температурою’.
А вже́ ге́ти
викропл’а́л’ї хати́ // вже́ ї
тої т’їф’ пото́м шу́хл’а бу́ла /
тресло́со таке́ // вони́ ви́вел’ї
ту́йу / і ту́йу дезенте́рійу чи
йак ? // ви́вел’ї ге́т’ все́.

Ш

ЩАВЛЯ [щавл’а́] -ї, ж., імен.,
‘щавель’.
Ну бо бори́ч вари́л’ї
бура́чни // а вари́л’ї / йак нема́
и́щавл’ї то вари́л’ї з гі́чки бори́ч.

ЩАВЛЯНИ [щавл’а́ні],
[щавл’о́ви] -ого, прик.,
‘щавлевий’.
Да вона́ йа́кос’
ночува́ла да ї наварі́ла бори́ччу́
/ да наварі́ла бори́ччу́ / да вже́
нал’їла́ йому́ / и́щавл’а́но́го // а

вун поколот'ів да кáе / а х'ібá
это боричч ? // бул'би немайе і
шчавл'á / сипнула пшонá.

ЩИ [шчи] прис., 'ще', те саме, що
й 'ши'. Трѣба зус'ї пас'т' булó
/ посл'е корові / о / шчи булá
сестрá мѣнча / то ши трѣба
булó гл'ед'їт' сестру.

ЩИКАТЬ [шчикат'] -йу, -йеи,
недок., 'щипати'. А бухгáлтер
кáе / коб йа булá твоїá мáт'ї йа
тебѣ бѣлáb і шчикалáb // ши ми
тебѣ хóчем зробїт' л'уд'їнойу
а ти не хóчеш да хóчеш за
машин'їста.

ЩИКОТУРКА [шчикотурка] -и,
ж., імен., буд., 'штукатурка'.
Сáме бул'ш у менѣ получáлося
шчикотурка потолкúв.

ЩИЛІНА [шчил'їна] -и, ж., імен.,
'щілина'. А тáйа д'в'ї штúчки
у бѣрдо в одну шчил'їнку в одну
д'їрочку / вона д'в'ї сажáйе.

ЩИТАТЬ [шчитат'] -йу, -йеи,
недок., 'рахувати'. Чотїри
мужикі і йа / і вун кїдайе
берѣ по штіри бохáнки і йа
по штіри бохáнки / вун в од'їн
матрác а йа в друї матрác / і
шчитáйут хл'їб // пошчитáл'ї і
ѣти мужикі за тої хл'їб / вже
пóйезд рúхайе / вже менѣ п'їд
руки іс пóйезда хватáйут //
п'їд руки менѣ хватáйут шоб
іс:ад'їт' с пóйезда.

ЩОБ ГОНЬ ВИСМАЛІВ [шчоб
гон' вїсмал'їв] вульг. вигук,
'побажання лихого'.

**ЩОБ НА ТЕБЕ ОСІЛКА
НАЙШЛА** [шчоб на тебѣ
ос'їлка найшла] вульг. вигук,
'побажання лихого'. Нех шчоб
на тебѣ ос'їлка найшла / йак ти
пошóв тудá // хто тоб'ї казáв
їт'ї?

**ЩОБ ЧОРТ ТВОГО БАТЬКА
СКОЛОВ** [шчоб чорт твогó
бáт'ка сколóв] вульг. вигук,
'побажання лихого'.

ЩОДРЕ [шчóдре] незм., 'щедрик',
'Щедрий вечір'. Обйáзвал'ї // на
шчóдре // не с'їном а солóмойу //
шоб шчóдре род'їло // шоб род'їло
/ шоб шчóдри бул'ї // то гѣто вже
так ідут обйáзват' / і кругóm
хáту дайúт гл'їну гет' кругóm
хáти на кáждум угл'ї хрѣс'т'їк /
кругóm хáту обїт'ї трѣба.

ЩОЧИК [шчóчик] -а, ч., імен.,
'лічильник'. А тепѣр шчóчики
на ул'їц'ї / шоб л'уд'ї в хáту не
їшл'ї.

ЩУПАК [шчупáк] -а, ч., імен.,
'щука'. Йа тепѣр вóс'їм
шчупакúв зловїв на сп'їн'їнг.

ЩУТКА [шчúтка] -и, ж., імен.,
'щїтка'. Тáк окал'їла хáту шо
шчоткї виднó.

Ю

ЮРА [йурá] -и, ж., імен., 'згряя'
(собак). А з'їмоїу стрáшно
в:ѣчери їт'ї / мóже йурá собак
напáс'т'.

Я

ЯГОДИ [й'агоди] -уд, мн., імен. збір., 'чорниці'. *Да йїл'і / і булки пекл'і / булки ш чим там / чи з йагод'мі чи де ш чим ? / да намазвал'і да і йїл'і // сахарем посипал'і да в мискі / да в мискаx подавал'і на стул.*

ЯГОДНИК [й'агодн'ік] -а, ч., імен., 'стебла чорниці'. *Тут мали йагод'н'ік / то й'агод не буде.*

ЯДУХ [й'адух] -а, ч., імен., 'астма'. *Так'і й'адух на йуї був.*

ЯЗИКАМИ МНІРАЦА [йазікамі мн'іраца] вираз 'пліткувати'. *А куда їдетé? // йазикамі мн'іраца.*

ЯНДРИЙ [й'андрій] -а, чол. ім'я 'Андрій'. *Ето мого́ бат'ка сестра́ жилá за йїм / а в йейі був так'ї ето й'андрій / й'андрій // і шо ш етої андрій решівса вкрас'т' тійї волі / от парт'ізан // то вун пригнав / пригнав / вкрав // йак вун не бойавса шо забйут ? / так'ї був с'м'їли / так'ї хитри / хлопчіна / пон'імайеш ?*

ЯРМО [й'армо] -а, с., імен., 'ярмо', 'упряж для робочої великої рогатої худоби, зроблена з дерев'яних брусків, з'єднаних у вигляді рами, яку одягають на шию тварин і замикають занозами'. *А перш*

не було тако́го // хто там знав // ето називавса бовкун // йес'л'і од'ін вул / ето в бовкун запрагал'і // а в два то й'армо // да тим волóm йак ора́л'і.

ЯК ТОЙ КАЗАВ [й'ак тої казав] вираз, 'вставна конструкція, яка ні на кого конкретно не вказує'. *А пого́да шéпче / йак тої казав / заїмі да віти.*

ЯЛОВА [й'алова] -ойі, прик., 'худобина, яка не може завагітніти'. *Й'акас' й'алова коро́ва попáла.*

ЯРМАРОК [й'армарок] -и, ч., базар -у, ч. – імен., 'торг, який влаштовується регулярно'. *Отám й'армарок був у дубрoвиц'і дéто па́рк за́рез.*

ЯСЛІ [й'ас'л'і] -ей, мн. 1. 'Ясна, м'язова тканина, що покриває зубні відростки щелеп і корені зубів',

ЯСЛІ [й'ас'л'і] -ей, мн. 'Годівничка для худоби'. *Йа за́вше накла́дайу по́вни й'ас'л'і с'їна коро́ви*

Я ТЕБЕ ВКУРУ, КУРИТИМЕ ЗА ТОБОЮ ДОРОГА [йа тебе вкуру / кури'іме за тобою доро́га] вираз 'побажання лихого тому, хто палить'. *Г'утко / а ваш іва́нко ку́рит // йа його́ вкуру ! // кури́т'іме за йїм доро́га!*

ЯТРОВ [й'атров] -и, ж., імен., 'чоловікова сестра'. *Принесу́*

туу коробку / то колї майе
вун вре́мн'е ви́йде навпро́тї /
а нї то принесеш туу да вже
йак побита // а да́л'е шо ? /
так в колхо́з_же_ж ходїт' /
ага́ / то ми з йатро́вїу мо́йу /
із йе́йу ми удво́х ходїлї.

ЯЧМЕНЬ [йачме́н'] -а, ч., імен.

мед., 'гнійне гостре запалення
волосяного мішечка вії і
сальної залози краю повіки'.
Йакишо́ ви́л'ез йачме́н' на о́ці
то тре́ба с'їс'т' протї́ огн'у́ і
вкі́нут' в о́гон' де́вет' йачме́н'їн
/ то ско́ро пруйде.

ДОДАТОК 1

МІКРОТОПОНІМИ

Баран
Баранова Н'іва
Берез'іна
Божен'кова йамка
Борсуки
В'іс'т'опкі
Вовче горло
Градова радка
Гратув островок
Залаз'а
Залиса гора
Івановишча
К'ісел'ова б'ухта
К'ісел'ув Р'уг
Кл'інок
Ковал'ове озеро
Кобил'ак
Колодовага
Красни берег
Коутунова
Кол'есне
Комарове
Корма
Коротк'і
Кудрі
Курашанка
Курин
Лаворове пол'е
Л'ад'іна
Л'есок
Л'емачови
Л'ескі

Ліса гора
Л'іпички
Л'іні
Лут'ішча
Маханал
Межгурс'ка гора
Метл'ішча
М'іжгори
Михал'ови
Мін'ін кучук
Мозол'анка
Морозовка
Мурашини
Н'івкі
Н'іва
Н'імцув Рожок
Обурки
Одроне озеро
Ол'ецка канава
Осови
Осотне озеро
Ос'т'ічи
Остров
Островкі
Осув островок
Перволока
Перед'ішча
Петрус'ова гора
Печи
Пешчан'іца
Підплаві
Пйата
Плаві

Пожарн'їца
Поломѣнс'ке болото
Поломѣнс'ка гора
Пол'с'ка Лука
Прохуд
Прубовс'ка
Пудл'есок
С'ватоха
С'в'їтн'їкї
Смол'арн'а
Старуха
Урочки
Хаїмув Руг

Хочин
Хотомер
Черѣмшн'ак
Черт'їж
Черкѣсув руг
Широкѣ озеро
Шламбор
Шубер
Шурки
Йанкув Руг
Йанне

ДОДАТОК 2

АНТРОПОНІМИ

Басачі (рід)	Іван'ішче
Бáтен'ко	Іва́ночко
Бžолá	Каз'о́н:и
Божен'кі, Бóжен'кова,	Кал'áшка
Гóсподон'ко, Гóсподон'кова	Кал'істéрко, Кал'істéркув
Бойарі, Бóйариха	Капóрови, Капóриха, Капóра
Бóмбочка	Катерінка, Катерінчини
Бóрман	Кéко
Бочкарі, Бочійі́ха (рід)	Кири́ло
Бригад'і́риха	Кири́лко
Бук'іні	Кири́лочко
Бус'ко	К'іселі́, К'іс'і́л', К'ісел'у́в (рід)
Вас'і́л'є́нко	Кл'у́йі́ха
Вас'і́л'є́нчиха	Кобі́л'і́ха, Кобі́л'і́йі́шини
Вас'о́нка	Кóвал'і́ха
Верчі́ха, Верчі́шин	Кóво, Кóвови
Гармані́ (рід), Гарма́нцова	Кóзи (рід)
Гомонці́, Гомончі́ха (рід)	Кóра
Григорко́ви (рід)	Кóрпан
Гамане́ї, Гамане́йі́ха	Кра́мні
Гандура́с	Кручі́ха
Геці́ (рід). Гéц, Гéцова	Кручкóви, Кручóк
Гришкúвс'ки	Кúба
Дан'і́л'і́ха, Дан'і́л'і́шин	Куз'мóви (рід)
Д'ачі́ха, Д'ачі́шин	Кушнері́ (Т'імошкови), Кушн'і́р,
Деркачі́, Деркачі́ха	Кушнеру́в
Žо́жкóви, Žо́жкó	Лаворі́ (рід)
Žуравл'óви (рід)	Лáд'о, Лáд'і́ха
Žúрови (рід)	Лáзкови, Лáзкув
Заї́чі́ха	Л'ашкі́ (рід), Л'ашóк, Л'аші́ха
Зáт'ерка	Л'éвочко
Злон'ідко	Л'éвчик
Злóт'і́к	Л'емачі́, Л'емáч, Л'емачóви (рід)

Л'іно́чок	Па́ра	Сова́
Л'ісі́ц'і, Л'ісі́чків	Па́рочка	Со́лтус
(рід)	Пара́ска	Со́хман
Лука́ні (рід)	Пару́н'а	Ста́л'ін
Маку́шка	Пе́кач	Старос́ті (рід, 25 років староства)
Манча́кі, Манча́к (рід)	П'ін'д'ури́ха,	Т'о́за
Марту́с'іни, Марту́с'ін	П'ін'д'ури́шина	Тумані́, Тумано́ви
Маслу́кі (рід),	Потапц'і́ (рід),	Хавро́на
Маслу́чіха	Потапе́ц, Потапцу́	Ха́ндел', Ха́ндел'ови,
Матун'а́ч	Пру́л'а	Ха́ндел'і́ха
Міт'ен'ко́,	Прус'у́чка	Хартон'і́кови,
Міт'ен'кови́	Псу́т'о, Псу́т'і́ха	Хартон'і́ха
Михал'ко́, Михал'ко́ви	Ріпу́шка	Ха́рц'о, Ха́рц'і́ха
Моїс'іорио́ра	Ру́со	Х'і́л'о
Молочаро́ви	Са́н'ечко, Са́н'ечкови́	Х'імчик, Х'імчикова
Морка́ч	Са́н'ови, Са́н'і́ха	Холос'т'а́к
Мос'е́йчу́кі (рід)	Сахарі́с'ко	Хрис'т'і́кови
Моско́вки	Сачкі́, Сачі́ха	Ц'ібу́л'ка, Ц'ібу́л'і́ха
Наконече́чни	С'в'ін'арі́,	Чоботко́ви (рід)
О́кун'	С'в'ін'арі́ха,	Чо́мбо, Чо́мбиха
Он'іс'ко́	С'в'ін'арі́шини (рід)	Чорнобрі́вка
Осел'е́нцови (рід)	Секретарі́ха	Шні́рка
Оси́кі (рід), Оси́чка	Сіно́н'ко	Шчу́пакі
Оста́пки	С'і́л'ін'і́ха	Йа́н'о, Йа́н'ови
Пал'е́йки (рід)	С'і́л'уко́ви	Йа́сне мо́ре
Папа́ша	Скрі́н'ка	

КОРІННІ ПРІЗВИЩА ЗАЛУЖАН

Бруяка
Годунко
Гомонець
Деркач
Жакун
Жмура
Калюш
Кондратюк
Костючок
Котяш
Красько
Куришко
Малош

Мосійчук
Олексієвець
Остаповець
Павловець
Покидько
Родзін
Сайчишин
Таборовець
Твердий
Тихончик
Торгун
Хомич
Яцута

«У ПІСНІ І В ТРУДІ — Я ЧАСТКА БАТЬКІВЩИНИ»

В. Сосюра

А дал'єї / а йіде йїхал'ї п'їдвóдою в:єчєри єто вжє до молодóїї / по
молодú да_ї спєвáют / а тóл'ко мо котрє не ўм'їст'їца то їдúт / то їдúт да
ўжє там погул'áют / да вжє берúт молодú / пос'т'їл' і кúхра_ж / скрін'у йак
у л'удєї кáжут скрін'у а в нас кúхор / на вуз стáўл'áют да_ї вєзúт ужє_ж і
молодú / молодú і вжє зрáзу йєїї прїданє ї пос'т'їл' все.

Да вжє вонї с кожúшковойу вл'áнойу все вжє / сус'їде / жúнка булá
гáрна // йак йа за колїску / зробїла так'ї три пóсохи отїїї зробїла // поўїс'їла
/ зробїла собї колїску / і ўсє / полóги пошіла // і рват' л'он.

Ето вибил'ани / с кол'ишн'ого так
пóпелом // ёто ма́терина була́ нам'ітка то йа
перері́зала на д'в'і да вит'іра́йу рúки посúди
/ посúду // ёто ма́терини ото́ / ма́терине чи
ба́бине ши / йа не зна́йу // да вже_ж берúт
сорочкі́ намочат / да їдут отпирáт' ка́жут /
а пото́м вже в жлúкто золо́йу пóпелом / да
наза́втра їдут уже зноў прат'.

А в кéпина була́ стúпа та́йя ножна́ //
то пúїдем да́й тоўчём // удво́х ідём то одне́
намага́йе тоўкача́ шоб важчі́й а одне́ на // то
йа зна́йу йа і ми с:естро́йу то́же то отакуо́
оз'мём прóса да / ма́бут' там мн'ірайут на
скúл'ко ступ // а тоўкл'і так / тоўчúт / воно́
дес' наўполовіну потоўчéца / полови́на
потобúчена а полови́на н'е / або́ бу́л'ша
полови́на / да берúт просева́йут тійі ос'ійі
на с'іто а пото́м тéйе дотóўквайеца вже // то
називáлосо шо з:ёрн'ат зерн'анé прóсо а то
ўже ла́д'ане / котре гет' витоўчане.

Н'є н'є н'є / взóри /
взóри зн'їмáт' // йá от мн'їйу
но шоб под'ївїца / но шоб йá
на пáмет' // а моя́ покóйна
мáт'ї / йак шїйє / то перúт
плáт'є отó кóл'їс' там на
бéрез'ї / і побáчит і переберé
óде // а йá н'є // а мн'ї доўжнá
йá гл'áнут' // йá гл'áнула на
йогó / і там зн'áлá трóшки і
вс'о // і вже мн'ї не трéба // то
ўзóри ёти вс'áки.

А шоб спл'ести кошика / трéба загну́т' дужку / так назива́йеца / і обича́йка / а потóм трéба назива́йеца мол'ітва / де воно́ перехрэ́ст'а / ід'і_но кошика́ принес'і / чи то́ áво вун / отéго назива́йеца мол'ітва / зйза́т' ёто обича́йка а ёто дужка / та́йя шо в ру́ки берéца / дужка / обича́йка / і шоб йіх зйедна́т' / шоб потóм начина́т' пл'ес'і тро́шки / а потóм устау́л'а́т' прут'іки / то трéба зроби́т' мол'ітву // без мол'ітви не получа́йеца.

А потóм то отó вже бра́л'і да вже тійі жмен'кі́ розбира́л'і випро́ствал'і / вибива́л'і трепáчкоу / в менé ї трепáчка ши йе / лопáтка така́ / да вже мікал'і на мичкі́ / да вже воно́

А ёто ма́н'а куз'мо́ва
з о́кс'е́йу ко́ндерово́йу за
кросна́ми // ото́ конча́йеца вже
тка́н'е да од'а́жичи // од'а́жича́ми
приде́ржвалосо.

йи́й забра́л'і на вс'у́ночну / йак йи́й
бра́л'і / забра́л'і // а чо́го йи́й забра́л'і ? / був
ёто́й порхи́й ко́л'іс' ва́шої т'у́тки на́с'т'і /
дес' у ростóви / чолов'ік_же_ж сел'с'кі́м
// ба́би на́с'т'і ва́шої / ти не зна́йеш а йа
зна́йу //

ага́ / в ростóу вони́ ви́їхал'і / зна́йу
і / в йи́й було́ одна́ ма́бут' на́д'а дочка́ а
одна́ ве́ра //

от йа шос' не ўкми́т'іла // а та́йя
ве́ра така́ / чи на́д'а / кото́рас' / вона́ висо́ка
така́ чо́рна / дру́га н'ізковáта була́ // ну
то вона́_ж дес' була́ йі́хн'а брат'і́ха була́
депутáтом / ви́брал'і в депутáти // порх'і́й //
сел'с'кі́м чи дубро́вицкі́м.

Да вже ї розишл'іса берез'ане / уже сад'аца молодойі род'ічі дел'іт'
 коровайá / в молодого / а в молодойі коровайá не було н'іякого н'іякого не
 було / не було н'іякого / оно в молодого / то шишкі тийі пекл'і_ж у печі
 коровайá у суботу на лопáтах кóл'ішн'іх тих.

А в молодого збирайт коровайн'іц / кл'ічут / і свої так'і дал'ек'і
 / і сус'іде і бабі оно / мужчіни не йшл'і / на короваї / і отó од молодойі
 берут уже на короваї / душ páру чи скіл'ки / да вже там тóже коровайн'іц'і
 погул'айут попйут коровайá ўже_ж зрóбл'ат / того шо то йак рáнчеї робіл'і
 / обмáтвал'і вс'áким / ну шишкі агá // а вони повенчáйуца да_ї йідут до
 молодойі обйідат'.

это бул'бу перебирайем / у
 колхозі' / кел'е кагáтуў на борсука́х
 / перебирал'і

А то йа / мойá мáт'і і мáтерина
 сестра // вáшойі бáби гáн:и мáт'і //
 дан'іл'іха казál'і // то ми ж род'ічі / ну
 род'ічі.

То на ден'
победи кел'е паметн'ика
// он'огó шчи лáвор да
ромáнечко жи́ви, а то
партóрг / григорку́в
ада́м / м'и́нович /
сел'ски́ / да т'и́мошкúв.

А ёто на дру́ги ден' тру́йці //
прий́хав фотóграф у село́ да молод'ці́
сфотографі́ровал'са // дес' йак'іс'
пеі́'ати годá.

То йакес' райо́н:е с'ва́то було́ // все нача́л'ство с колхо́за пої́хало //
ото́ щчотово́д михаї́л'ушко / сіно́н'ко а посере́д'ін'і кумпа́н / то спра́ва ла́вор.

А ёто семён з дун'ейу і
трохім // так'і мал'ён'к'і шчи був.

Ёто мойі ба́т'ко з
ма́теройу і му́й брат микіта

Весільє, други день. Ідут у перезви

Бра а де_ж ёто вун ?/ де ? /
ох ёто степана на́шого ка́рточка /
йак ход'ів у шко́лу // на його́ / ну
ну / оде́ ї арте́м йе кондра́тович
/ ба́чиш а́во йак'і мал'е́н'к'і ? / а
ёто куз'му́в о́л'ес' то́й шо́то он'
дво́рачку держа́в / а ёто л'е́с'о
кири́лочкув / а ёто матру́нка
чо́мбиха / а ёто колосо́вс'ка йе́ва
/ колосо́вс'ких ма́т'і / а ёто о́кс'а
бо́жен'кова т'імохо́ва / бо́йкова
ма́т'і а́во / а ёто ваку́л'ішин
піл'о / в херсо́н'і вун живе́ /
ваку́л'ішинойі йе́ви брат / а то /
ої н'е / ёто лу́кйа́н / а то піл'о /
а ёто лу́кйа́н // а́во с'вири́дко //

д'ів'іса бубе́нчик с три́цат' дев'я́того ро́ку / а наш степа́н с три́цат' шо́стого
// ну да ход'і́л'і ра́зом у шко́лу.

Куз'мóви / у сварицéвичах на концéрт'і //

Гришчúч:ине вес'їл'їе // ішла́ зámуж за ваку́ловича // вона́ж спочáтку
була партóргом у колхóз'ї / йак'ї рáн'чеї плат'á шїл'ї // а кúмпан був за
хрéсного // колхóзни голова́.

Тройісти музи́ки // арте́м
кондра́тович на бубні́ іра́йе а
брати́ ца́рики на армо́шках.

Весі́л'їе лукаша́ і же́н'ї
// пи́їс'ати го́да дес' // а фа́та з
ма́рл'ї / накрохма́л'їл'ї да ї то́бі
весі́л'не пла́т'е.

Перши гусен'ични трактор в колхозі // шось
лад'ат мабут'.

это перши випуск нашої школи / ши тоді семир'ічка була // он' стéпа
лукианова // песерéд'ін'і л'éна кóс'т'івна / зл'éва ол'ексáндра дан'іловна / а тих
йа вже ї позабувала / не паметáйу // бач йак'ї причóски бул'ї.

Скирдо́вщики // обйїд / перерїв да од:иха́ют // ко́л'їс' комба́йн
змоло́т'їт жїто а скирдо́вщики зразу скирду́ють соло́му // так'ї до́вг'ї скирди
ста́вил'ї на по́л'ї.

Молод'о́ж на ла́воц'ї // слуха́ют му́зику // ёго на стару́ї у́л'їц'ї // вже
вос'емс'а́ти годá.

А то в на́шому колхóз'і бу́ла хорла́нка // виступа́ють в дубро́виц'і / в райо́н'і на сце́ні.

А ёто наш школ'ни духові оркестр // сáша адáма сахарн'йового учіу
граг' на трубах // ої гáрно булó.

Ра б ó т' н' і к' і
колхóзної кантóри
// петрó кас'ір /
йáремович / сiнон'ко і
кóл'о йáрин'ин / гáнка /
кóл'о горбáтен'ки // ёто
кантóра ши тáя старá
// йiйi пострóйiлi із
пóл'с'кої школи // вже
йак пол'áкув прогнáл' і /
то туйу пóл'с'ку школу
переробiл' і на кантóру.

Жакун Федора Пилипівна
(знімок 1958 рік). Ба́би таґ'анки
ма́ті.

Е́то д'їда ко́г'аша сімйá / то ба́т'ко
з ма́теройу / хіма / фэ́дор

На плашча́тці // е́то на току́ / на тук каза́лі
плашча́тка // ото́ мойá хаз'а́йка / с'ілуку́в іва́н / ко́с'та
агроно́м і то́й ко́л'о га́лі катері́нчинойі.

А то куз'мóви мáрта і
мáн'а // вoнá не мáн'а а ул'áна
// а так чоóс' казáл'і мáн'а //
мáн'а да ї мáн'а.

А ето фотограф'їя
й'акоś зразу поśл'е воїні //
ба́т'ко пришо́в с фрoнту / шчи
в салда́ц'куї шинeлі.

ЗМІСТ

<u>Пояснення щодо застосованої у словнику</u>	
<u>фонетичної транскрипції</u>	<u>5</u>
<u>Основні фонетичні риси говірки</u>	<u>6</u>
<u>Умовні скорочення</u>	<u>11</u>

<u>А</u>	<u>12</u>
<u>Б</u>	<u>14</u>
<u>В</u>	<u>33</u>
<u>Г</u>	<u>45</u>
<u>Ґ</u>	<u>53</u>
<u>Д</u>	<u>54</u>
<u>Е</u>	<u>61</u>
<u>Є</u>	<u>61</u>
<u>Ж</u>	<u>62</u>
<u>З</u>	<u>64</u>
<u>І</u>	<u>75</u>
<u>Ї</u>	<u>75</u>
<u>Й</u>	<u>76</u>
<u>К</u>	<u>76</u>
<u>Л</u>	<u>92</u>
<u>М</u>	<u>98</u>
<u>Н</u>	<u>107</u>
<u>О</u>	<u>116</u>
<u>П</u>	<u>127</u>
<u>Р</u>	<u>150</u>
<u>С</u>	<u>157</u>
<u>Т</u>	<u>170</u>
<u>У</u>	<u>176</u>

<u>Ф</u>	179
<u>Х</u>	180
<u>Ц</u>	183
<u>Ч</u>	184
<u>Ш</u>	187
<u>Щ</u>	190
<u>Ю</u>	191
<u>Я</u>	192
<u>ДОДАТОК 1 . Мікротопоніми</u>	194
<u>ДОДАТОК 2. Антропоніми</u>	196
<u>Корінні прізвища залужан</u>	198
<u>«У пісні і в труді — я частка батьківщини»</u>	199

Для заметок

Наукове видання

КОТЯШ Олександр

СЛОВНИК

**ГОВІРКИ СЕЛА ЗАЛУЖЖЯ
ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(залужецка балачка, або баймо по-нашому)

Верстка

Олена Тунік-Мозговенко

Дизайн обкладинки

Текст в авторській редакції

Формат 70x100/16. Ум. друк. арк. 15,4.
Зам. № 0291.

ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А.
тел.: 073 101 22 33

Свідоцтво серія ДК №7412 від 27.07.2021 р.

Друк та палітурні роботи ФОП О.О. Євенок
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А
тел.: 073 101 22 33, e-mail: bookovych@gmail.com

Свідоцтво серія ДК №3544 від 05.08.2009 р.